

51

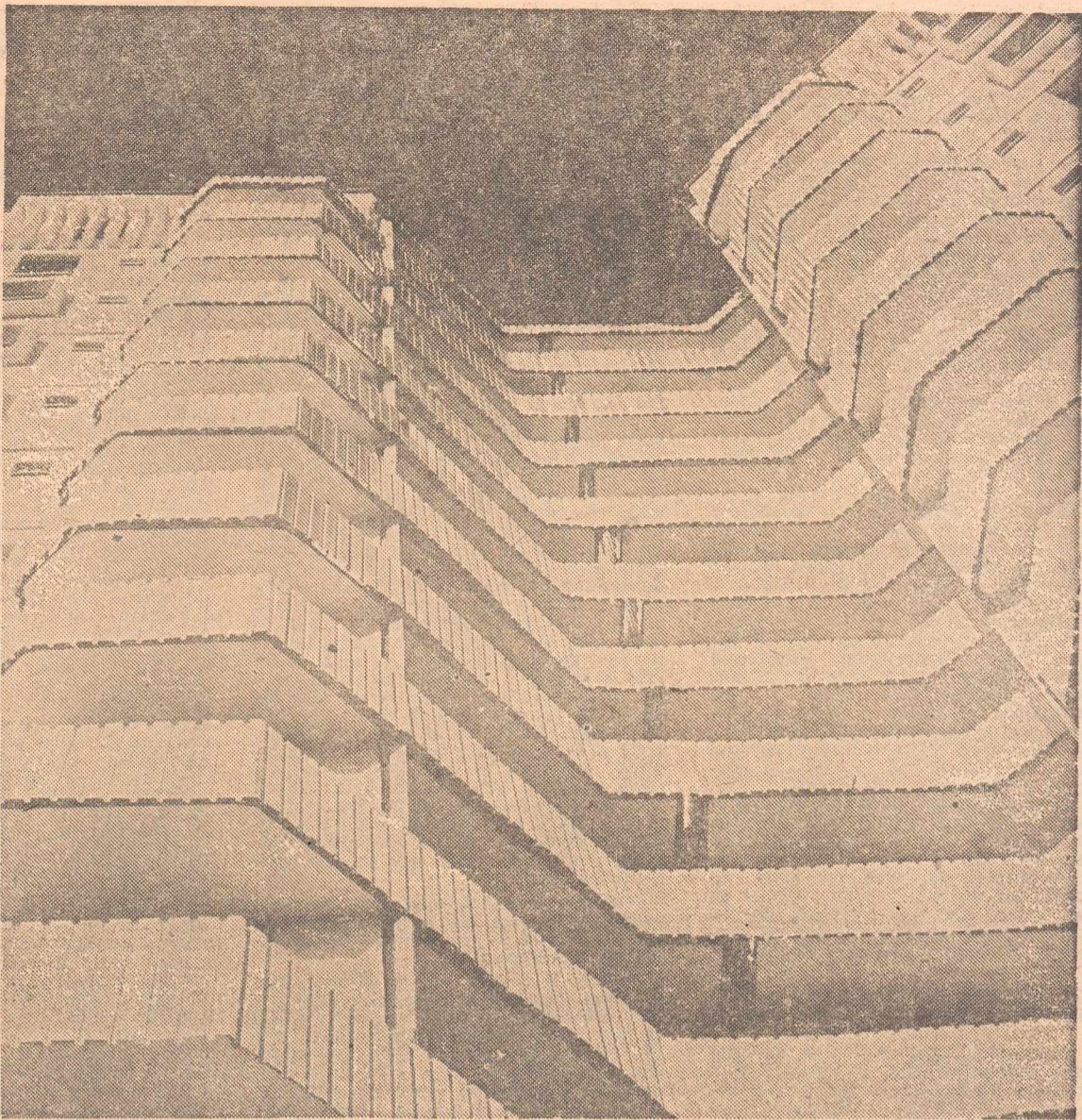
ANUL XXIX (1332)
18 DECEMBRIE 1980

FLACĂRA

Săptăminală editată de
Frontul Democratice
și Unități
Socialiste

JUDEȚUL CLUJ

Erou al Muncii Socialiste

Fotografie de RUDOLF WAGNER

Ziariști și scriitori clujeni semnează în paginile 11—22 EDIȚIA SPECIALĂ a revistei noastre dedicată eroismului într-o hărnicie și demnitate a acestui loc românesc de veșnicie și înalte aspirații sociale.

● O stradă a noului industrial unde vechii îi e doar numele ● Copilul minune al industriei noastre miniere ● O competiție foarte strinsă cu mari școli electrotehnice din lume ● Sintem grăbiți, trebuie să colaborăm! ● Opera lor — 100 000 de apartamente ● „Creația implică mai ales disciplină” ● Tinerii poeți clujeni ● O lume a zăpezilor ● Iubesc echipa de fotbal „U”

Ultimele secvențe

ale cincinalului:

Temeiul real al creșterii avuției naționale

În ampla activitate de creștere mai accentuată a eficienței economice și de trecere la o calitate nouă, superioară în toate domeniile de activitate, un loc de primă importanță îl ocupă reducerea cheltuielilor materiale, adică a acelei părți din valoarea producției care concretizează mijloacele de producție consumate — materiile prime, materialele, combustibilii, energia, uzura mașinilor și utilajelor etc. Această sarcină asupra căreia s-a insistat în mod deosebit în documentele Congresului al XII-lea al Partidului, în expunerile tovarășului Nicolae Ceaușescu — îndeosebi la ședința plenară largită a Consiliului Național al Oamenilor Muncii din iunie și la Plenara C.C. al P.C.R. din octombrie 1980 — nu are un caracter conjunctural, ci reprezintă o componentă definitorie a preocupărilor actuale în țara noastră, care decurge în mod organic din dialectica factorilor intensivi ai creșterii economice și a realizării țelurilor social-umane ale politicii partidului de dezvoltare economică-socială. La plenara C.C. al P.C.R. din 14—15 octombrie secretarul general al partidului a subliniat: „Sînt necesare măsuri hotărâte pentru creșterea eficienței economice și pentru reducerea continuă a consumurilor materiale — care, din păcate, continuă să fie încă mari. Aceasta este singura cale reală pentru creșterea venitului național, pentru sporirea bogăției naționale și ridicarea rentabilității generale a activității economice, pentru asigurarea mijloacelor necesare dezvoltării societății, ridicarea bunăstării materiale și spirituale a poporului”.

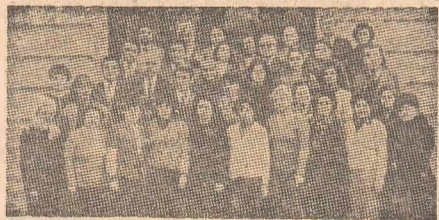
Pentru a înțelege importanța și semnificațiile acestor orientări, propun cititorilor să reflectăm împreună asupra citorva date. Astfel, potrivit statisticilor oficiale, în acest an produsul social al țării noastre, care este format din cheltuieli materiale și din valoarea nou creată

(Continuare în pagina 2)

Prof. dr. GHEORGHE CREȚOI

La o aniversare

„TREI VEACURI LUNGI
ȘI-ATÎT DE SCURTE...”

Una dintre cele mai importante școli ale României, am numit fostul Colegiu

National Sfintu Sava, liceu ce poartă azi ilustrul nume al marelui patriot Nicolae Bălcescu, a împlinit 300 de ani de la întemeiere.

Cele trei veacuri petrecute de la citirea institutiei bucureștene la vrăz de domnie a lui Șerban Cantacuzino sint, în bună măsură, veacuri de glorie ale învățămîntului românesc și nu numai. Numele lui Sevastos Kyiminitis, primul director al școlii, al lui Gheorghe Lazăr, profesor, inginer, director, dascălul care a predat cele dintîi cursuri în limba română, ale lui Ion Heliade Rădulescu, Eufrosin Poteca, Titu Maiorescu, Nicolae Bălcescu, Nicolae Filimon, Simion Mehedinți, Theodor Pallady, Dimitrie C. Brătianu, Theodor Aman, Ion C. Brătianu, Spiru Haret, Thoma Ionescu, Ion Cantacuzino, Eugen Lovinescu, Camil Petrescu,

(Continuare în pagina 8)

RAZVAN BARBULESCU

Revelion

pe Valea Prahovei

La ora cînd aceste rînduri văd lumina tiparului, pentru a număra zilele care au mai rămas pînă la Anul nou ne ajung degetele de la ambele mîini. Toată lumea vehiculează obsedant o idee: unde petrecem revelionul? Și cum avem impresia că în acest ar marea majoritate a oamenilor preferă restaurantul petrecerilor intime, ne-am gîndit că ar fi bine să mergem chiar acasă la cei care, în aceste zile, au ca primă ocupație organizarea petrecerilor de Anul nou. Am ales, pentru aceasta, Oficiul județean de turism Prahova, unitate uriașă prin numărul de localuri și hoteluri pe care le administrează și care se întind pe aproape întreaga Vale a Prahovei.

Primul popas îl facem la cabana Brădet (cota 1300), plantată de multă vreme pe muntele Furnica. Interlocutor: Nicolae Cimpeanu, om de munte, cum s-ar zice, care de peste 30 de ani colindă cabanele în sensul cel mai pozitiv, niciodată mutat din iolinar, totdeauna plecat la cererea sa, din dorința de a cunoaște cu mai mulți oameni și, mai ales, de a se pătrunde de frumusețea potecilor, desigurilor și înălțimilor noastre montane.

Prima întrebare, referitoare la preocupările care în aceste zile îi sporesc grijile, dat fiind iminenta apropiere a Anului nou, este deviată, din start, chiar de interlocutor.

— După atîția ani de meserie, nu am voie să mă sperii de eveniment. Am convingerea că totul va fi bine, cu atît mai mult cu cît voi închina, la cumpăna anilor, și un pahar în sănătatea tînărului pe

(Continuare în pagina 7)

DAN BIRLADEANU

Fotografie de A. MIHAILOPOL

CENACLUL FLACĂRA

din nou la București

CENACLUL FLACĂRA AL TINERETULUI REVOLUȚIONAR organizat de C.C. al U.T.C. și revista FLACĂRA, condus de poetul Adrian Păunescu, va fi prezent din nou la București la cererea unui mare număr de iubitori ai poeziei și muzicii tinere.

Teatrul „Ion Creangă” — Piața Amzei — va găzdui două întîmplări literar-artistice ale CENACLULUI FLACĂRA în zilele de sîmbătă, 20 decembrie, și duminică, 21 decembrie, ora 19.

Biletele se găsesc la casa teatrului.

Autoritatea controlului oamenilor muncii depinde de calitatea lui

CLUJ:

„Un fapt valoros: tendința spre profesionalitate a echipelor ce controlează unitățile sanitare”

— Se pare că județul Cluj are de releuat o bună experiență acumulată în domeniul controlului oamenilor muncii în cel mai delicat sector: cel sanitar. Ca președinte al comisiei județene de coordonare și îndrumare a echipelor, v-am ruga, tovarășe AUREL STOICA, s-o sintetizați în câteva trăsături.

— Un fapt valoros îl constituie, credem, tendința spre profesionalitate a echipelor ce controlează sectorul sanitar. Altfel, controlul nu poate avea eficiența scontată și rațiunea lui de a fi. Așa cum ați spus, sector delicat prin profilul său, cât și prin oamenii care îl slujesc, la selectarea și alegerea componenților echipelor s-a procedat cu mult discernământ, cu multă atenție, după multe criterii civice, morale, de competență. În același consens s-au efectuat cîte două instruirii anuale ale acestor echipe, punindu-se accent pe: 1) metodologia controlului; 2) obiectul acestuia; 3) etica și probitatea controlului. Ținând cont de toate acestea s-au organizat controale comune cu sindicatele și comisiile specializate din inspecțiile de stat — practică pe care o considerăm deosebit de valoroasă, întărind autoritatea controlului oamenilor muncii, oferindu-i într-adevăr caracterul autoconducerii sociale — care s-au finalizat cu analize serioase, de profunzime, pe diverse nivele și care au condus la decizii operative pentru eradicarea lipsurilor, ca să folosim un termen propriu sectorului de care ne ocupăm.

— Și drept consecință a acestei metodologii de lucru, a crescut receptivitatea celor controlați față de concluziile celor care au controlat?

— În general, da, mult mai mult ca altădată, dar nu sută la sută. Tocmai de aceea, lăz, într-o zi anumită, au loc întâlniri ale membrilor echipelor cu conducătorii clinicilor, spitalelor, dispensarelor controlate.

— Nu sînt cam multe, cam dese — vrem să spunem — aceste confruntări față în față?

— Deocamdată, nu. Există o anumită părere, mărturisită sau nemărturisită, a unor cadre medicale, cum că această acțiune are un iz desuet, proletcultist, cînd e vorba despre un domeniu atît de specializat, cum e cel sanitar.

— Cu alte cuvinte, să vină un neavizat să-l controleze? Cum asigurați acea tendință de profesionalitate a echipelor? Ați reușit să faceți parte din componența lor chiar medicii și cadrele medii sanitare?

— Exact. Numai că există și aici o capcană, a complicității reciproce în fața lipsurilor pe care un nespecialist le sesizează mai greu, și de neîncredere în eficiența controlului. Capcană care este alimentată, să fim obiectivi, de neputința de a rezolva unele constatări, sesizări și propuneri ale echipelor.

— De pildă!

— De pildă, lipsa unor medicamente din farmaciile municipiului Cluj-Napoca. Poate ne facem și noi vinovați, avînd în oraș o fabrică de produse farmaceutice, dar a fost vorba de multe care nu se produc aici, despre perturbările cronice în aprovizionarea din rețea. De asemenea, echipele propun de multă vreme — în urma controlului asupra modului în care se rezolvă urgențele în spitale și policlinici — crearea unui spital de urgență în Cluj-Napoca, de care se simte acut nevoia. S-a semnalat în repetate rânduri insuficiența numărului de medici de întreprindere, care trebuie să asigure asistența unui număr cu mult mai mare față de normativele stabilite de Ministerul Sănătății. Nu se ține seama de realitatea că toate unitățile industriale au cunoscut dezvoltări, au intrat în funcțiune, capacități noi de producție care au adus și un plus de personal. Ar trebui revizuită schema de încadrare a medicilor din dispensarele de întreprindere și chiar din centrele mari, avîndu-se în vedere și naveștiștii și flotanții care beneficiază de asistență medicală în orașele și în uzinele unde lucrează. Echipele au făcut propuneri — și acestea sînt pertinente, realiste — dar... Dacă probleme de ordina calitate privind asistența sanitară în județul Cluj nu se pun, se pun însă cele privind lipsa specialiștilor!

— Putem trage concluzia că echipele oamenilor muncii din județul Cluj, cele care acționează în sectorul sanitar, au activitate foarte bună.

— N-ar fi tocmai realist să procedăm așa. Mai sînt destule neajunsuri și de natură organizatorică și în ceea ce privește calitatea și competența controlului. Ceea ce nu este, deocamdată, dect o tendință trebuie să devină fapt curent, concret, real. Nu se respectă pretutindeni prevederile Legii nr. 6 asupra continuității controlului. Media pe județ, în unitățile sanitare, este anul acesta cu puțin peste

2 controale, ceea ce este cu totul insuficient. Mai avem încă multe lucruri de perfecționat.

DOLJ:

„Activitatea echipelor din mediul rural este încă sub nivelul exigențelor acordate prin lege”

— În calitatea pe care o aveți, de președinte al Comisiei județene Dolj de coordonare și îndrumare a activității de control a oamenilor muncii, am vrea să discutăm, tovarășe VASILE TOADER, despre starea controlului în unitățile din mediul rural. Ați reușit să-l permanentizați, e eficient?

— Statistic, lucrurile stau foarte bine în județul nostru. Din cele 5019 unități supuse anul acesta controlului oamenilor muncii, 2937 sînt din mediul rural. Asta demonstrează că echipele din comune și sate acționează, și-au făcut simțită prezența. Sînt constituite 712 echipe care își desfășoară activitatea în 95 comune. Instruirea lor cu întreaga problematică se asigură — în mod cu totul special la sate — cu sprijinul specialiștilor din inspecțiile de control ale statului și al unor membri din comisia județeană pentru coordonarea și îndrumarea controlului, ca și a unor juriști, pentru a realiza o pregătire temeinică în spiritul legislației în vigoare. Mai mult, din aceeași grijă pentru calitatea instruirii — de care depinde, evident, calitatea muncii echipelor — am elaborat, la nivel județean, un îndrumar metodologic, pe domenii de activitate, care, anual, se completează cu noile acte normative apărute. Toți membrii comisiilor comunale de coordonare și îndrumare a controlului dețin imputerniciri și delegații pentru a efectua controale la unități, asupra modului în care se rezolvă sesizările și propunerile echipelor. Cît privește pregătirea președinților acestor comisii din comune, aici trebuie să ne facem autocritica, nu s-a realizat cu regularitate și în consecință nu toți membrii comisiilor s-au folosit de imputernicirile pe care le au. Pe total în județ, iarăși statistic, bilanțul este bun: din 17 000 controale efectuate, 9300 s-au desfășurat în unitățile rurale ale comerțului, cooperăției de consum și meșteșugărești, ale asistenței sanitare și de transport...

— Din punct de vedere cantitativ, lucrurile stau, într-adevăr, bine. Să trecem la conținutul controalelor. Ce nereguli au

sesizat echipele și dacă și-au găsit remediile?

— În ordinea frecvenței și a gravității faptelor, aș vrea să mă opresc la constatările privind punerea în vânzare în magazinele sătești a unor mărfuri alimentare care prezintă pericol pentru sănătatea populației — alimente cu termenul de valabilitate expirat. Luptăm din răsputeri cu această practică, în cele mai multe cazuri nefiind de vină cadrele din comerțul rural, ci modul cum se face stocarea și expediția din depozite a acestor mărfuri.

— Ceea ce ne este greu să înțelegem, tovarășe Toader, sînt tocmai căile, canalele prin care se ajunge aici. Fabricile nu pot fi produsele în depozite, le expediază conform contractelor cu întreprinderile comerciale, atunci, de ce sortimente care lipsesc de pe piață, care sînt atît de solicitate de cetățeni, zac prin depozite și se află la vânzare din belșug cînd nu mai sînt bune de consumat? Se întîmplă frecvent, mai ales în ce privește conservele. De ce nu întărîm activitatea de control a oamenilor muncii în depozitele întreprinderilor comerciale?

— Avem în vedere acest fapt, iar în toamna aceasta s-au efectuat numeroase controale în sectorul respectiv.

— Insistăm, în context, să ne vorbim despre eficiența echipelor care acționează la sate.

— Analizînd lucid lucrurile, cu mult spirit critic, de la nivelul a ceea ce ar trebui să fie în momentul de față, după 4 ani de experiență de la ultima constatare pe țară o forurilor de control ale oamenilor muncii, putem spune că în mediul rural calitatea unor controale, calitatea activității unor echipe nu s-a ridicat la stacheta exigențelor acordate prin lege. Nu toți membrii acestora își exercită atribuțiile, investitura, există încă un fel de baraj psihologic în fața funcțiilor, în fața unor cadre de conducere din unitățile și forurile tutelare ale celor controlați. Unele echipe nu urmăresc problemele de fond și se rezumă la observații și propuneri minore, iar altele nu au în vedere și caracterul preventiv al abaterilor de la normele legale de funcționare a sectorului controlat. În mediul rural mai avem multe de făcut pentru a ajunge să desfășurăm o activitate de permanentă și de cea mai bună calitate, să fie ceea ce așteaptă societatea de la această largă formă de autoconducere. În mediul rural nu se prea organizează analize în adunările generale ale oamenilor muncii privitoare la constatările echipelor de control, nu prea au loc întâlniri între membrii acestora și conducătorii unităților controlate, pentru a se întări răspunderea, față de această misiune, de ambele părți.

— Aveți lătitudinea și investitura să determinați comisiile locale de coordonare și îndrumare a controlului oamenilor muncii, precum și să solicitați organizațiilor F.D.U.S. pentru a se organiza în acest sens.

CICI IORDACHE ■

Temeiul real al creșterii avuției naționale

(Urmare din pagina 1)

(venitul național), urmează să reprezinte 1317 miliarde lei, iar venitul național — 546 miliarde lei. Pornind de la faptul că venitul național și cheltuielile naționale sînt două mărimi care se condiționează reciproc în cadrul unei mărimi date a produsului social, rezultă că, dacă nivelul cheltuielilor materiale ar fi fost mai mic, s-ar fi putut obține un venit material mai mare, și anume, la o reducere cu numai 1% a ponderii acestor cheltuieli față de nivelul actual, venitul național ar fi sporit cu 13 miliarde lei, ceea ce ar fi asigurat resurse suplimentare pentru dezvoltarea economico-socială și pentru creșterea nivelului de trai al populației. Potrivit unor calcule, reducerea cu un singur procent a ponderii cheltuielilor materiale în produsul social va putea asigura, la nivelul anului 1985, un spor de venit național de peste 17 miliarde lei, care, repartizat conform proporției prevăzute de Congresul al XII-lea pentru viitorul plan cincinal, ar determina o creștere suplimentară a fondului de consum de circa 12 miliarde lei și a fondului de dezvoltare economico-socială cu circa cinci miliarde lei.

Aceste date pun în evidență, în mod elocvent, întreaga fundamentare economică și social-umană a orientării ferme și larg cuprinzătoare a politicii de folosire cu maximum de eficiență a resurselor materiale ale țării și de realizare a unei creșteri mai mari a producției fizice și neie obținut la aceeași unitate de cheltuieli de materii prime și materiale, combustibil, energie.

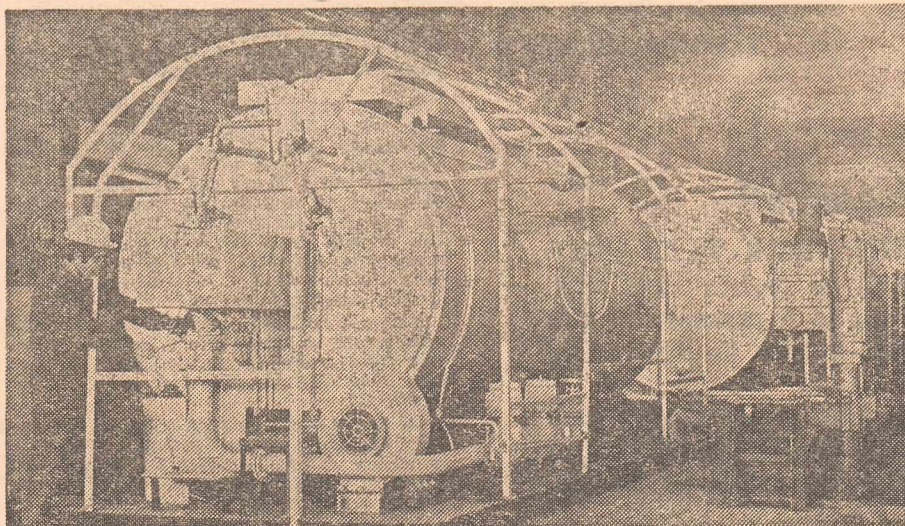
Pentru că vorbim de temeiurile economice ale unei asemenea orientări nu putem să nu luăm în seamă însă și alte aspecte, tot atît de importante. Astfel, este cunoscut că în condițiile actualelor fenomene de criză din economia mondială, partidul nostru pune un accent deosebit pe dezvoltarea bazei proprii de materii prime pentru acoperirea în mai mare măsură a necesităților din producția proprie. Iată de ce sînt atrase în circuitul economic și resursele mai sărace în conținut util sau mai greu exploatabile, care necesită investiții și consumuri de muncă socială mai mari. Orice progres în economisirea resurselor de materii prime și energetice și în reducerea cheltuielilor materiale capătă, în acest fel, o semnificație mai largă și un efect de antrenare mai profund, conducînd la economisirea

muncii sociale și la reducerea relativă a necesarului de investiții.

Acoperirea necesarului la unele materii prime importante se realizează însă într-o proporție importantă prin importuri (țîței, bumbac, cărbune cocsificabil, minereu de fier, unele minereuri și metale neferoase etc.). În condițiile gravelor fenomene de criză din economia mondială și ale perturbărilor valutare-financiare, prețurile la aceste resurse au marcat și marchează o creștere mare, ceea ce grevează asupra balanței comerciale și de plăți. Să mai notăm că pentru unele materii prime importante pe piața externă se cer adesea, în compensație, produse agroalimentare. De exemplu, la 1 kg de tablă inox revin 10 kg fructe sau 1,5 kg carne sau 6 litri ulei comestibil. În acest context, reducerea consumurilor specifice, economisirea resurselor materiale și energetice răspund celor mai înalte cerințe sociale și individuale, constituindu-se într-un factor de bază al progresului nostru economico-social în etapa actuală. Aceasta decurge și din esența obiectivului de depășire a standardei de țară în curs de dezvoltare și de trecere a României în rîndul țărilor cu dezvoltare economică medie și, în ultimă instanță, din esența edificării noii ordini sociale. „Dacă dorim să realizăm principiul

socialist, principiul comunist de repariție — a subliniat secretarul general al partidului nostru la ședința plenară lărgită a Consiliului Național al Oamenilor Muncii din iunie 1980 — apoi trebuie să înțelegem că fără o eficiență superioară celei capitaliste, fără o rentabilitate superioară, nu vom putea face aceasta”.

Rezervele și posibilitățile în acest domeniu sînt foarte mari. Pe de o parte, ele sînt legate de potențialul material și tehnico-științific actual al țării, de gradul ridicat de modernitate al bazei tehnico-materiale a societății. Pe de altă parte, se impune și sublinierea că, deși s-au obținut realizări notabile în producerea de bunuri materiale cu consumuri materiale reduse, ponderea cheltuielilor materiale în produsul social, ca și nivelul consumurilor la unele produse sînt încă mari. Astfel, un procent de venit național se realizează în prezent cu un consum de mijloace de producție de 1,4%. De asemenea, conform datelor Băncii Mondiale, consumul de combustibil necesar pentru o unitate de venit național în țara noastră este de 3-4 ori mai mare în comparație cu țările dezvoltate din punct de vedere economic. În unele întreprinderi, deși dispun de condiții de producție moderne, nivelul consumurilor materiale este încă ridicat.

Reducerea cheltuielilor materiale este legată, înainte de toate, de ridicarea gradului de valorificare a materiilor prime, materialelor și energiei, de gospodărirea acestora cu mult simț de răspundere. Pentru viitorul plan cincinal se prevede o sporire a gradului de valorificare a materiilor prime cu 32-34%, iar indicele de consum de energie primară în industrie urmează să scadă cu cel puțin 21-23%. Rolul hotărîtor în acest proces revine ridicării nivelului tehnic, calitativ al producției prin asimilarea de produse noi, cu caracteristici tehnice superioare. Normarea științifică a consumurilor, perfecționarea tehnologiilor de fabricație, gospodărirea cu simț înalt de răspundere a materiilor prime și energiei, accentuarea preocupărilor pentru recuperarea și refolosirea materiilor prime, materialelor și ambalajelor, recondiționarea și refolosirea pieselor de schimb se înscriu ca direcții importante de acțiune atît la nivelul ramurilor, cît și în fiecare întreprindere și la fiecare loc de muncă.

Baza acestui proces o reprezintă dezvoltarea — prioritară a ramurilor de vîrf ale industriei, intensificarea procesului de restructurare a industriei prin dezvoltarea mai accentuată a ramurilor mici consumatoare de materii prime, folosirea unor noi surse de energie, dezvoltarea puternică a cercetării științifice și a ingineriei tehnologice. Toate acestea nu pot fi însă dect creația oamenilor. De aceea, restructurările vizind la obținerea unei valori echivalente cu cea realizată de țările dezvoltate pe tona de materii prime și resurse energetice implică și creșterea substanțială a gradului de calificare, a răspunderii și interesului producătorilor nemijlociți pentru gospodărirea cu eficiență maximă a tuturor mijloacelor materiale și financiare. Dacă se spune, pe bună dreptate, că cea mai bună sursă de energie este economisirea ei, tot așa se poate afirma că cea mai mare forță materială a valorificării o constituie bogăția spirituală, creatoare, experiența de producție, voința fiecăruia de a acționa în deplină concordanță cu cerințele societății și cu posibilitățile științifice și tehnice contemporane. De aceea, sper să nu fiu învinuit că vorbesc „pro domo” cînd afirm că astăzi mai mult ca oricînd, alături de pregătirea tehnico-științifică, o importanță crescîndă o capătă pregătirea economică, ca factor care, alături de stimulentele economice și social-politice, poate să ghideze acțiunile și să înfrumusețeze în mod favorabil comportamentul oamenilor muncii, atît în stadiul producției, cît și în calitatea lor de consumatori și de cetățeni.

PLENARA COMITETULUI CENTRAL AL PARTIDULUI COMUNIST ROMÂN

Sub președinția tovarășului Nicolae Ceaușescu, secretar general al Partidului Comunist Român, a avut loc deschiderea lucrărilor plenarei Comitetului Central al Partidului Comunist Român. A fost adoptată în unanimitate următoarea ordine de zi: **Raportul cu privire la actualizarea și îmbunătățirea corelării prețurilor de producție și de livrare, a tarifelor pentru serviciile prestate unităților socialiste, precum și a prețurilor de producție și de contractare în agricultură; Raportul privind proiectul bugetului de stat pe anul 1981; Programul privind aprovizionarea populației pe trimestrul IV 1980 și semestrul I 1981; Raportul cu privire la încheierea acțiunii de majorare a retribuțiilor, pensiilor, alocațiilor de stat pentru copii și a altor venituri; Probleme internaționale.**

La ora închiderii ediției, lucrările plenarei continuă. Vom reveni cu amănunte și comentarii în numărul viitor al revistei noastre.

ȘEDINȚA COMITETULUI POLITIC EXECUTIV AL C. C. AL P. C. R.

Sub președinția tovarășului Nicolae Ceaușescu, secretar general al Partidului Comunist Român, marți, 16 decembrie, a avut loc ședința Comitetului Politic Executiv al C.C. al P.C.R.

Încheierea actualului cincinal și intrarea României într-o nouă etapă a dezvoltării sale istorice înseamnă pentru întreaga țară ora marelui bilanț al anilor 1976-1980. Dezvoltarea multilaterală și în ritm susținut a patriei socialiste a făcut posibilă, între altele, după cum se știe, creșterea progresivă a venitului național. Pe această bază, prin grija și măsurile concrete elaborate de conducerea partidului nostru, de tovarășul Nicolae Ceaușescu personal, a sporit treptat și retribuția tuturor categoriilor de oameni ai muncii, sporul fiind de 29% față de 18-20%, cât se prevăzuse inițial. A crescut de la an la an și volumul de mărfuri alimentare și nealimentare distribuite

prin comerțul socialist. Statisticile internaționale, de pildă, situează România între primele zece țări în ce privește calorile consumate pe locuitor. Au fost, de asemenea, luate măsuri din vreme pentru realizarea, pînă la noua recoltă, a aprovizionării populației în concordanță cu prevederile planului. Cu toate acestea, datorită tendințelor unor cetățeni de supraaprovizionare și din pricina unor consumuri exagerate, precum și a unor deficiențe apărute în repartizarea pe localități și unități comerciale, s-au produs unele neajunsuri în aprovizionarea populației cu anumite produse în trimestrul IV al anului în curs.

Luind în dezbatere această situație, Comitetul Politic Executiv a stabilit măsurile necesare pentru o aprovizionare corespunzătoare cu produse alimentare și bunuri industriale de consum. În acest sens, Consiliul de Miniștri a fost însă-

cinat să ia măsuri ca Ministerul Agriculturii și Industriei Alimentare, Ministerul Industriei Ușoare, Ministerul Comerțului Interior, precum și alte instituții, întreprinderi și unități cărora le revin sarcini în domeniul activității comerciale să acționeze cu hotărâre pentru onorarea planurilor de producție și pentru livrarea ritmică, integrală, a tuturor mărfurilor, pentru funcționarea în bune condiții a rețelei comerciale și de alimentație publică. Au fost date, de asemenea, numeroase indicații și recomandări pentru sporirea prin mijloace variate și cu concursul larg al cetățenilor a cantităților de produse agroalimentare.

Dezbătând și aprobând Raportul cu privire la aprovizionarea populației pe trimestrul IV a.c. și pe semestrul I al anului 1981, Comitetul Politic Executiv a hotărât ca raportul să fie supus spre dezbateri și aprobare plenarei C.C. al P.C.R. și Marii Adunări Naționale.

Pe ordinea de zi a lucrărilor a mai figurat dezbaterile și aprobarea unei hotărâri cu privire la organizarea sărbătoririi revelionului 1981 și a pomului de iarnă. S-a hotărât ca tradiționala sărbătoare să se desfășoare sub semnul marilor realizări obținute de oamenii muncii din țara noastră în edificarea societății socialiste și a pregătirilor și angajamentelor pentru împlinirea istoricelor hotărâri ale celui de-al XII-lea Congres al partidului. Pentru sărbătorirea pomului de iarnă s-a hotărât alocarea din fondul statului a unei sume de 62.000.000 lei la care se vor adăuga fondurile realizate de organizațiile de masă și obștești din acțiuni culturale-educative, astfel ca suma totală pentru organizarea acestei sărbători să se ridice la 169.010.550 lei.

În continuarea lucrărilor, tovarășul Nicolae Ceaușescu a prezentat o informare cu privire la întâlnirea conducătorilor de partid și de stat ai țărilor participante la Tratatul de la Varșovia, care a avut loc la Moscova la 5 decembrie a.c. În cadrul discuțiilor și dezbaterilor la acest punct al ordinii de zi, Comitetul Politic Executiv a aprobat în unanimitate și a dat o înaltă apreciere activității desfășurate de tovarășul Nicolae Ceaușescu la această întâlnire, subliniind că ea corespunde pe deplin orientărilor celui de-al XII-lea Congres al P.C.R. S-a considerat de asemenea că mersul evenimentelor internaționale confirmă justetea aprecierilor și actualitatea propunerilor formulate la Consfătuirea Comitetului Politic Consultativ al statelor participante la Tratatul de la Varșovia din mai 1980. Comitetul Politic Executiv a luat act cu deosebită satisfacție de

hotărârea țărilor socialiste de a-și aduce în continuare contribuția la crearea unui climat de pace în lume, la continuarea politicii de destindere, de rezolvare a tuturor conflictelor pe calea negocierilor, apreciind, de asemenea, însemnătatea hotărârii statelor participante la întâlnirea de la Moscova de a colabora cu toate forțele democratice, progresiste, antiimperialiste, pentru întărirea solidarității tuturor popoarelor în fața amenințărilor de război, pentru o politică de pace, dezarmare nucleară, pentru colaborare egală în drepturi împreună cu celelalte țări participante la întâlnire, România a salutat începerea lucrărilor reuniunii general-europene de la Madrid, eveniment aflat în centrul atenției popoarelor lumii, atât de profund interesate în instaurarea unui sistem trainic, de securitate, a unui climat de pace și colaborare între toate statele planetei noastre, mai cu seamă în actualele condiții internaționale, cînd situația continuă să rămână încordată.

Participanții la lucrările ședinței Comitetului Politic Executiv au ținut să sublinieze, de asemenea, însemnătatea hotărârilor conducătorilor de partid și de stat ai țărilor participante la întâlnirea de la Moscova de a întări pe mai departe unitatea țărilor socialiste pe baza marxism-leninismului, a solidarității internaționale, colaborării reciproc avantajoase, egale în drepturi, de a continua și dezvolta concluzura dintre ele pe țărîm economic, tehnico-stiințific, precum și în domeniul coordonării planurilor cincinale.

Pe baza informării prezentate de tovarășul Nicolae Ceaușescu, Comitetul Politic Executiv a luat cunoștință de schimbul de informații pe care participanții la întâlnirea de la Moscova l-au făcut cu privire la construcția socialistă și comunistă din țările lor, de informarea reprezentanților P.M.U.P. referitoare la evoluția situației din R.P. Polonă. Cu acest prilej, Comitetul Politic Executiv a ținut să-și reafirme în numele întregului nostru partid, al întregului nostru popor, sentimentele de caldă prietenie față de Partidul Muncitoresc Unit Polonez, față de clasa muncitoare și întregul popor polonez, exprimîndu-și deplina încredere că oamenii muncii din Polonia prietenă, sub conducerea P.M.U.P., vor izbîvi să învingă greutățile ivite și să asigure dezvoltarea în continuare a Poloniei pe calea socialismului.

În cadrul ședinței Comitetului Politic Executiv au fost soluționate, de asemenea, probleme ale activității curente de partid și de stat.

În numele năzuințelor de pace și progres ale poporului nostru, al profundului său umanism

Nestrămütata năzuință de pace și progres a poporului nostru, consecvența sa politică consacrată înfloririi patriei socialiste, contribuția lui activă pentru instaurarea unui climat de pace, de conviețuire pașnică și colaborare cu toate popoarele lumii — în acest larg context se înscriu și ultimele evenimente marcate prin activitatea neobosită, prin contribuția decisivă, determinantă, a secretarului general al partidului nostru, tovarășul Nicolae Ceaușescu, omul care intrucăpează de plenar crezul, înțelepciunea și voința întregului nostru partid, ale întregii noastre națiuni.

Cu o săptămîină în urmă, tovarășul Nicolae Ceaușescu, secretar general al Partidului Comunist Român, președintele Republicii Socialiste România, a primit delegația Federației Sindicatelor din întreaga Chină, condusă de tovarășul Ni Zhifu, membru al Biroului Politic al C.C. al P.C. Chinez, președintele federației, care, la invitația Consiliului Central al U.G.S.R., face o vizită de prietenie în țara noastră.

În timpul întrevederii, desfășurate într-o atmosferă caldă, tovarășescă, a fost evidențiat cu satisfacție faptul că bunele relații de prietenie, solidaritate și colaborare dintre Partidul Comunist Român și Partidul Comunist Chinez, dintre Republica Socialistă România și Republica Populară Chineză cunosc un ritm susținut de dezvoltare în lumina înțelegerilor și orientărilor stabilite cu ocazia dialogului la nivel înalt de la București și Beijing. Exprimîndu-se dorința comună pentru extinderea și aprofundarea conlucrării fructuoase româno-chineze pe țărîm politic, economic, tehnico-stiințific, cultural și în alte domenii de activitate, a fost relevată deopotrivă importanța intensificării legăturilor dintre clasa muncitoare din România și China, dintre organizațiile sindicale din cele două țări. În timpul întrevederii au fost abordate, de asemenea, probleme ale politicii internaționale, subliniindu-se necesitatea sporirii eforturilor popoarelor pentru diminuarea tensiunii din viața internațională, pentru intensificarea politicii de pace și destindere în lume.

Vineri, 12 decembrie, tovarășul Nicolae

Ceaușescu, secretar general al Partidului Comunist Român, președintele Republicii Socialiste România, a primit pe Aleksandar Grlčickov, membru al Prezidiului Comitetului Central al Uniunii Comunistilor din Iugoslavia, care a făcut o vizită în țara noastră la invitația C.C. al P.C.R. Cu acest prilej, în cadrul unei întrevederi desfășurate într-o atmosferă tovarășescă, de caldă prietenie, au fost evocate cu profundă satisfacție relațiile de strînsă prietenie și fructuoasă colaborare dintre cele două țări, țări și popoare, subliniindu-se, totodată, dorința ambelor părți de a dezvolta și aprofunda și de acum înainte conlucrarea dintre Partidul Comunist Român și Uniunea Comunistilor din Iugoslavia, de a extinde și adînci pe multiple planuri raporturile dintre România și Iugoslavia. În cursul convorbirilor au fost examinate și unele probleme privind securitatea și cooperarea în Europa, relevîndu-se în acest context însemnătatea bunei desfășurări a reuniunii de la Madrid. Au fost discutate de asemenea unele probleme ale mișcării comuniste și muncitorești internaționale, întrevederea e identînd în ansamblul ei voința României și Iugoslaviei de a conlucra tot mai activ pe plan extern pentru a-și aduce și în viitor o contribuție însemnată la soluționarea marilor probleme ale contemporaneității, la statornicirea unui climat de destindere, securitate și colaborare în Europa și în întreaga lume.

În aceeași zi, președintele Republicii Socialiste România, tovarășul Nicolae Ceaușescu, a primit pe Abdül Aziz Adaly, ambasadorul Republicii Democratice Populare a Yemenului în România, în vizită de rămas bun, în legătură cu încheierea misiunii acestuia în țara noastră.

Sîmbătă, 13 decembrie, tovarășul Nicolae Ceaușescu, secretar general al Partidului Comunist Român, președintele Republicii Socialiste România, a primit pe Badr Eddin Suleiman, membru al Biroului Politic al C.C. al Uniunii Socialiste Sudaneze, ministrul finanțelor și economiei naționale din Republica Democrată Sudan, care a condus delega-

ția țării sale la lucrările celei de-a V-a sesiuni a Comisiei mixte româno-sudaneze de cooperare economică și tehnică.

În timpul convorbirilor, desfășurate într-o atmosferă cordială, au fost relevate bunele relații dintre România și Sudan pe plan politic, economic, tehnico-stiințific, cultural, apreciîndu-se deopotrivă că potențialul economic în plină dezvoltare în ambele țări creează premise pentru intensificarea și diversificarea cooperării pe multiple planuri.

În cadrul schimbului de păreri, au fost abordate de asemenea unele aspecte ale vieții internaționale, relevîndu-se importanța reluării și întăririi cursului spre destindere, pace și independență, pentru soluționarea pe calea tratativilor a stărilor de încordare și conflicte în diferite zone ale lumii.

Tot acum vom consemna mesajul adresat de președintele României, tovarășul Nicolae Ceaușescu, Adunării Generale a O.N.U. cu prilejul celei de-a 20-a aniversări a adoptării Declarației cu privire la acordarea independenței țărilor și popoarelor coloniale.

Se împlinesc două decenii, se arată în mesaj, de cînd Adunarea Generală a O.N.U. a adoptat acest document de importanță excepțională ca urmare a intensificării luptei popoarelor aflate sub dominație colonială pentru cucerirea libertății și independenței. Astfel, de la 14 decembrie 1960 și pînă în prezent, un număr de 50 de țări și popoare, aflate sub dominație străină, și-au cucerit independența națională, devenind state suverane care sînt astăzi membre cu drepturi egale ale Națiunilor Unite. Sînt succese ale dreptății, echității și rațiunii, victorii în lupta pentru lichidarea definitivă a colonialismului, pe care, arată tovarășul Nicolae Ceaușescu, poporul român le salută cu deosebită satisfacție. Cu toate acestea, se arată în continuare în mesaj, mai există încă popoare supuse asupririi coloniale, situație care impune intensificarea eforturilor conjugate ale tuturor statelor, popoarelor și forțelor înaintate de pretutindeni pentru recunoașterea dreptului fiecărui popor de a fi deplin stăpîn pe destinele sale.

Relevîndu-se principiile care călăuzesc

politica internă și externă a statului nostru, în mesajul adresat de tovarășul Nicolae Ceaușescu Adunării Generale O.N.U. se arată deopotrivă că România a fost și va fi întotdeauna un sprijinitor și un prieten de nădejde al tuturor popoarelor care luptă pentru dezvoltarea de sine stătătoare, pentru apărarea și consolidarea independenței și suveranității lor naționale. „La aniversarea a două decenii de la adoptarea Declarației pentru dezvoltare — se arată spre finalul mesajului — considerăm că Organizația Națiunilor Unite, toate statele sale membre trebuie să-și intensifice eforturile în vederea lichidării oricărui manifestări ale colonialismului, a oricărei politici de asuprire a unui popor de către altul, pentru a se elimina cu desăvîrșire politica imperialistă, colonialistă și neocolonialistă, pentru apărarea independenței și libertății popoarelor”.

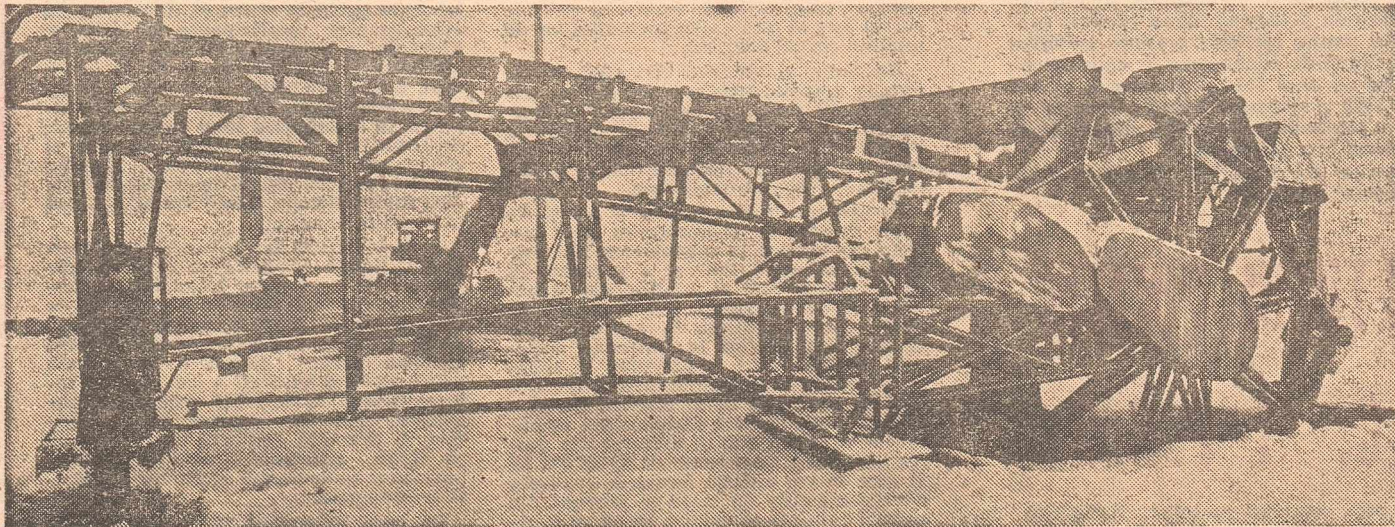
Cu prilejul unui eveniment cu adînc rezonanțe istorice, aniversarea a 700 de ani de la prima atestare documentară a municipiului Sighișoara — ziarele de duminică au publicat mesajul adresat de tovarășul Nicolae Ceaușescu Comitetului municipal de partid, Consiliului popular și tuturor locuitorilor municipiului Sighișoara. În cuvinte de o aleasă simplitate și simțire, atât de proprii secretarului general al partidului nostru, au fost evocate bogatele tradiții de muncă și luptă, duse în comun de masele de oameni ai muncii din acest colț de țară — români, maghiari, germani și de alte naționalități — precum și marile succese dobîndite de Sighișoara în anii puterii populare, cînd localitatea a devenit o prezență vie, activă și cu o personalitate distinctă în peisajul României socialiste. Cu acest prilej, printr-un Decret prezidențial, s-a conferit Ordinul „23 August” clasa I municipiului Sighișoara, județul Mureș.

Vom reaminti în încheierea cronicii noastre că tot în aceste zile tovarășul Nicolae Ceaușescu a adresat un mesaj și profesorilor și elevilor Liceului de matematică-fizică „Nicolae Bălcescu” din București cu prilejul sărbătoririi a 300 de ani de la înființarea liceului.

LIVIU TIMBUS ■

La Crînguri

Întinerește pământul, se dublează producțiile

Îl așteptam pe directorul S.M.A.-ului Crînguri la sediul. Sub ochii mei se găsea o notă telefonică proaspăt primită. În câteva rânduri directorul, Marin Ungureanu, era invitat să participe la sesiunea de comunicări de la Brașov, din zilele de 12-13 decembrie, privind activitatea desfășurată în domeniul creației tehnico-stiințifice pentru valorificarea invențiilor și inovațiilor din domeniul agriculturii. Îl așteptam în legătură tot cu o invenție, ultima înregistrată la OSIM: apărătoare de protecție pentru transmisibile cardanice. Odată sosit a trecut direct la subiect. „Cele existente și fabricate de IMAIA Botoșani sînt depășite, nu asigură protecția totală, s-au dovedit necorespunzătoare, atât constructiv cât și funcțional, ca urmare a uzurilor premature ce apar în timpul folosirii. Complexitatea tehnică mare și prețul de cost ridicat ne-au determinat să căutăm o soluție convenabilă. Prototipul realizat de noi are în vedere o serie de avantaje. Fiind de tip închis, acoperă complet arborii cardanici și deci evită accidentele, are o construcție simplă, 4 piese mari și 10 repere — față de cea veche formată din circa 50 de subansamble și încă din vreo 50 de repere mărunte. Acest ultim avantaj face posibilă întreținerea la nivelul unității S.M.A., iar costul este redus la jumătate”.

— A căta invenție este ?

— Nu este nici prima, nici ultima. S-ar părea că nu sînt deloc modest, dar am să vă lămuresc imediat. Este a doua și acum venim de la proba unei instalații care va fi a treia. Nu țin deloc să folosesc acest termen de invenție, m-am contaminat. Ne-au fost atât de necesare încît a trebuit să le construim. Despre prima am amintiri, probabil, ca la prima naștere, dar nu o naștere obișnuită ci una-problemă, pentru care a meritat să lupt pentru că nu a fost un copil obișnuit. Este vorba de Mașina universală pentru pregătirea furajelor — tip Crînguri, care a trebuit să le înlocuiască pe cele existente, vechi de 20 de ani, cu productivități foarte mici, de 2 tone la oră, de calitate ne-

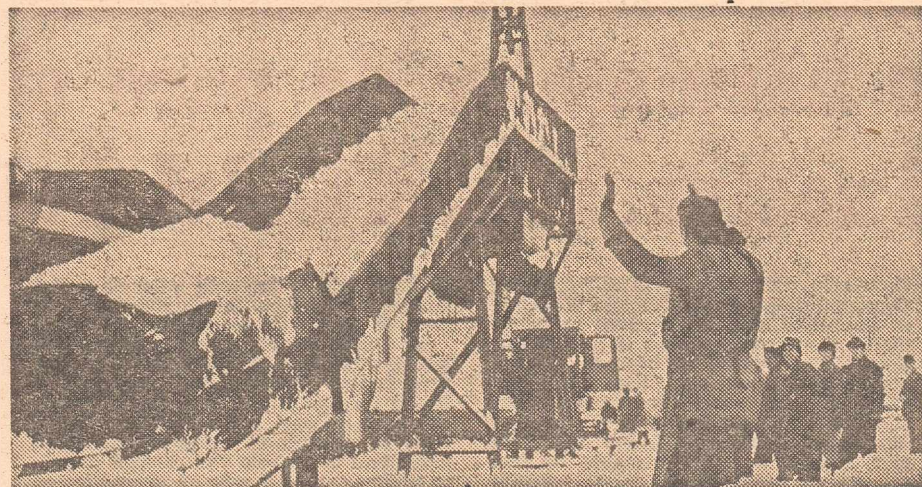
corespunzătoare, lungimea tocăturii fiind, de 10-20 cm. Tot această necesitate strîngentă ne-a făcut, pe noi cei de la S.M.A., să trecem la realizarea ei. Dacă pentru cultura mare, pentru pomicultură și viticultură, în materie de mecanizare, s-au făcut pași importanți, pentru pregătirea furajelor, de la baza furajeră pînă la animal, problema este nerezolvată. Mașina de care ne-am apucat a trebuit să fie universală, multifuncțională, să compenseze timpul pierdut. Am lucrat la ea un an, iar la Plenara din noiembrie 1974 era gata. Trist este că de-atunci și pînă la omologarea din septembrie 1975 a mai trecut un an, timp plătit scump de zootehnia noastră. Abia în luna următoare, în octombrie 1975, s-au comandat primele 40 de bucăți. În total s-au făcut cam 60 de bucăți pentru cîteva județe din țară (20 în Dimbovița, 17 în Argeș, tot atîtea în Ilfov, mai puține în Teleorman și Constanța). E păcat că n-au și celelalte județe, mașina fiind universală are un randament superior în prepararea furajelor.

Indicii de lucru se caracterizează prin productivități mari, astfel: la furaje groșiere și fibroase de 3-4 tone la oră; la măcinat furaje concentrate (porumb știuleți) 10 tone/oră; la furaje rădăcinoase — 20 tone/oră; gradul de mărunțire pentru 50 % din plante este sub 1 cm și numai 4% din material peste 7 cm; poate transforma în pastă porumbul care nu a ajuns la maturitate.

— Cîte sînt la ora actuală în țară ?

— Sub 100, pentru că, la început, după ce am prezentat-o în cîteva complexe, la Căciulași-Ilfov, la Vaslui, în Argeș și la Arad, iar la Arad, IMAIA, bineînțeles nu de capul ei, a început să facă și ea o variantă. În timpul încercărilor Institutul de cercetări pentru mecanizarea agriculturii a condiționat omologarea tocătoarei noastre numai după realizarea unei mașini asemănătoare la Arad. A noastră lucra deja de o jumătate de an la C.A.P. Morteni, în județul Dimbovița.

— Ce caracteristici tehnice avea cea de la Arad ?

Să valorificăm toate garanțiile, nu să „justificăm” riscurile

● Convorbire cu inginerul VIRGIL NICOLESCU, director general al Direcției generale a agriculturii și industriei alimentare a județului Dimbovița ●

— Tovarășe director, a trecut o oră de cînd vorbim fără a consemna nimic din această discuție preliminară și iată că dumneavoastră ați afirmat adineauri, ceea ce ne-a și determinat să începem să notăm, că nu puteți respecta „zonarea”. Zonarea, se știe, înseamnă delimitarea suprafețelor care se pretează cel mai bine pentru anumite culturi. Cine sau ce vă împinge să n-o respectați ?

— Adevărat: zonarea este de competența județului, dar acesta este împiedicat s-o respecte întrucît trebuie să se conformeze sarcinii de a cultiva anumite suprafețe. Să zicem că trebuie să producem într-un an 100 000 tone de grâu. Odată cu primirea acestei cifre de plan, mai primim una: să însămînțăm, cu grâu, 30 000 de hectare. De ce neapărat 30 000 ? Poate că județul obține aceeași producție de pe 29 000 !

— Cîți ar avea curajul să-și ia o asemenea răspundere ?

— Păi, dacă n-au curaj, să nu mai stea

pe funcțiile lor ! În orice caz, mentalitatea este destul de răspîndită: ne interesează parcă abia în al doilea rînd cît realizăm, în schimb ne interesează în primul rînd cît am semănat.

— Și dacă, așa cum nu o dată s-a întîmplat, nu se obțin cele 100 000 de tone nici de pe cele 30 000 de hectare, ce motive am avea să credem că ar putea fi obținute de pe o suprafață mai mică ?

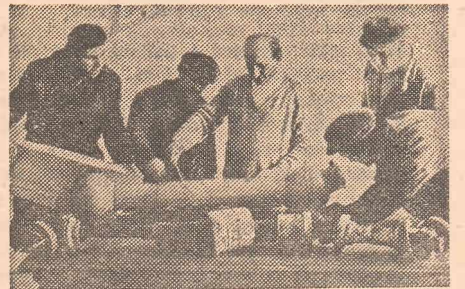
— Un argument ar fi că planurile au fost și pînă acum, de atîtea ori, depășite. Dar acesta nu e decît un semn bun pentru viitor, în aceeași măsură în care rămîne, ca un semn de întrebare, neîndeplinirea planului în toate unitățile. Or, viitorul trebuie să asigure certitudinea îndeplinirii planurilor rațional întocmite. Știu: ușor de zis...

— Mai greu de făcut !

— Nici eu n-am zis că e ușor, ci doar că e realizabil. Chiar și în rîndul unor specialiști s-a întronat un spirit de mai puțină răspundere față de ce au ei de făcut, față de ce au de dat societății. Au devenit birocrati, nu a început și nu s-a terminat disciplina cu ei. Este totuși inadmisibil să mobilizezi mecanizatorii la 5 iar tu să vii acolo mai tîrziu, cînd ar trebui să vii mai devreme. Aceasta e o lipsă de respect față de cel ce muncește direct. Specialistului trebuie să i se dea bună dimineața, nu el să-și salute pe ceilalți. La Crovu, unde muncește un inginer-șef de stoinic, s-au făcut anul a-

— Tocătoarea executată la IMAIA Arad obține performanțe inferioare: productivitate 3 tone/oră, putere instalată 45 kW, preț de cost 140 000 lei pentru varianta simplă fără echipament de preparare a pastei. A noastră era universală, cu productivități superioare și cu un preț de cost (stabilit de aceeași comisie de prețuri) de 68 000 lei. Cele cîteva bucăți efectuate și livrate în țară de către IMAIA Arad compromit ideea superiorității randamentului de fabricare mecanizată a furajelor, împiedicînd răspîndirea unei mașini cu un grad ridicat de universalitate, apropiindu-ne foarte mult de ceea ce înseamnă: un pas înainte și doi înapoi.

În curtea S.M.A.-ului Crînguri, mecanizatorii definitivează ultima lor realizare valoroasă, tot o viitoare invenție. Au loc probele instalației pentru excavat, transportat și administrat dejecții cu viscozități diferite. Cît este de necesară o știe întreaga țară. Cît este de greu de realizat, o știu mulți, dar ei sînt singurii care, iată, îi fac probele mecanice. Dejecțiile depozitate în bazine (în pămînt) la marile complexe zootehnice (cam zece, dacă ar fi să ne referim doar la cele din județul Dimbovița), în cantitățile existente, asigură fertilizarea întregii suprafețe care va fi cultivată cu porumb în anul viitor. Corespunzător stocului de dejecții de aproximativ 1 milion de tone se poate fertiliza întreaga suprafață cu îngrășămint natural, în doze de 50-100 tone la hectar. Paralel, se asigură fertilitatea pe o perioadă de cinci ani, realizînd, de asemenea, o producție dublă față de nivelul planificat. Se vor putea obține producții medii de cel puțin 6 tone la hectar porumb boabe, în loc de trei. Alt avantaj: efectul humusului încorporat în sol, cu un preț de cost derizoriu în comparație cu folosirea îngrășămintelor chimice, contribuie la îmbunătățirea structurii și texturii solului. Un calcul sumar asupra eficienței folosirii îngrășămintelor naturale. ne

aduce în față următoarele concluzii: considerînd doza minimă de îngrășămint chimic, la hectar, de 200 kg, cu un preț de 6 lei kilogramul, obținem un cost de 1 200 lei la hectar pe an. Doza pentru îngrășămint naturale este de 50 de tone la hectar, iar transportul ei costă 600 lei. Dar avînd în vedere că în următorii 5 ani nu mai este necesară nici o administrare de îngrășămint, costul real al unui hectar este de 120 lei. Deci, de zece ori mai ieftin, degrevînd, totodată, unitățile producătoare de îngrășămint chimice, ajungînd astfel la posibilități largi pentru export.

Acestea sînt cifre pe care ni le-a pus la dispoziție directorul S.M.A.-ului Crînguri, inginerul Marin Ungureanu, care în cadrul Consiliului unic agroindustrial Crînguri a obținut, paralel cu munca de cercetare și realizare a acestor instalații de modernizare a agriculturii, o producție medie de porumb de 4 500 kg la hectar, cu aproape 1 500 kg peste producția planificată. Acest fapt a permis predarea la fondul de stat a unei producții suplimentare, de peste 1 200 tone de porumb.

ELENA GHERA ■

cesta 7 700 kilograme de porumb. La Odobești, alături, vreo 3 000. Sînt multe unități irigate care n-au obținut producția de la Crovu: Bucșani, de exemplu.

— Specialistul ! Dar țărănul ?

— Dacă ne lamentăm că-l pierdem, nu-l aducem la muncă. În Dimbovița facem agricultură cam cu 15 la sută din populația județului, adică aproximativ cu jumătate din cei cu care ar trebui să lucrăm, fiindcă statistica arată, că numărul lor ar trebui să fie cam de 28 la sută. Forța de muncă a fost totuși stabilizată prin acordul global, una dintre cele mai inspirate măsuri, cu efecte pozitive pentru destinul agriculturii noastre. Acordul global este bun, însă am putea încerca — o simplă opinie — ca tot ce se obține peste plan să aparțină celui ce a lucrat. Desigur, la început experimental, pe scară limitată, doar în cîteva locuri. Apoi se va acționa în funcție de primele rezultate.

— Dealțul, nici acordul global n-a existat înainte de a se fi gîndit cineva la posibilitățile pe care el le-a dovedit după aceea. Spuneți, așadar...

— Să aparțină celui ce a lucrat direct, tot ce a obținut peste plan. Dacă are plan 5 000 de kilograme de porumb la hectar și face 6 000, să poată să lucreze, conform acordului global, 20 la sută din cele 5 000, plus depășirea de o mie de kilograme. Cu condiția, evident, ca o parte din această cantitate suplimentară să o vîndă la stat (deci iată că propunerea ține seama de interesul general). Și să o poată vinde direct, prin întreprinderea de valorificare a cerealelor, nu prin unitate. Fiindcă unitatea, dacă are greu-

Niște oameni, totuși, s-au trezit în zori

Între zăpezi, sub ceața groasă a zorilor, casele Mogoșoaiei dorm, străzile comunei sînt goale. Comună bogată, case bogate, cu ziduri vopsite scump, în zeluri decorative vădînd o veritabilă competiție a orgoliilor gospodarilor. Case în zugrăveli măiestrite, case ce par, pe zăpadă căzută azi-noapte, niște fluturi mari, niște fluturi țirzii, prea grei de carne și de culoare ca să mai poată zbura spre cer. Cerul, de fapt, s-a depărtat, nu-l mai ajungi, arde abia văzută într-un cosmos rece, în haloul ceții, în timp ce pămîntul s-a strîns, s-a făcut mai mic. S-a făcut mai mică și Mogoșoaia, sub zăpadă care a înleștat-o. Totul e greu, încrîmciat, somnolent. S-a isprăvit cu soarele, s-a isprăvit cu anul, cu muncile lui, cu febrele, cu neliniștile, cu grija pămîntului, alergăturile prin tarlale, frigid obligă la înlîmțitate, la regruparea familiei satului, la stringerea lingă vetre, în așteptarea sărbătorilor lui decembrie. Așezarea s-a construit față de iarnă, ca o cetate care-și ridică podurile și-și zăvorăște porțile.

Niște oameni totuși s-au trezit în zori, sub întunericul lor încă greu. Au sărit din somn la un ceas anume, intrat în sine, așa cum sar de cînd se știu, fie că-i iarnă, fie că-i vară, și-au dat cu apă pe fețe, au îmbrăcat ceva, și-au pus subele și au plecat. Din zece porți ale Mogoșoaiei zăvorăște sub nea, una are în față, pe neaua înălțată, urme de cizme sau de bocanci. Din casa aceea, sub întunericul încă greu al zorilor, a plecat în grabă un tractorist.

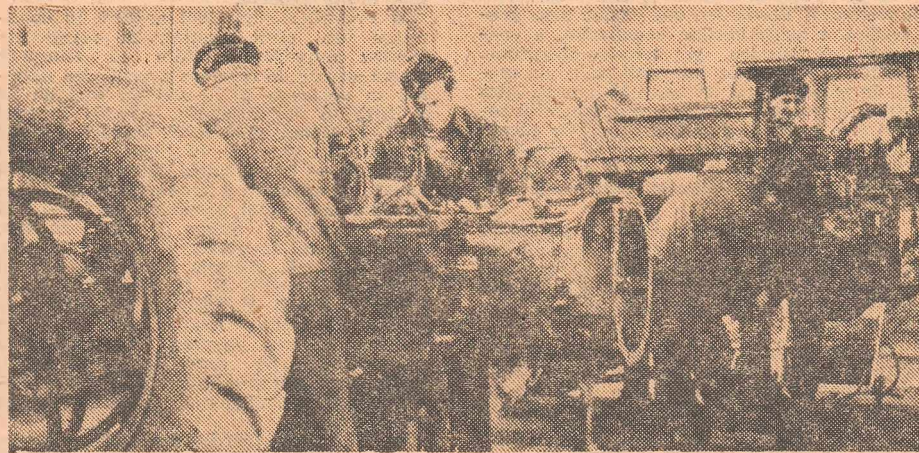
Pentru ei anul nu s-a încheiat, pentru ei anul, de fapt, nu se încheie niciodată. În largul încrîmciat al cîmpurilor fumegînd sub ceață, pe mîncă cosmică ce înconjoară crepusculul lui decembrie, ei încă muncesc, ei încă mai călăresc tractoarele, ostențele lor tractoare, îngreunate de obseala anului, printre urîșele brazde lucii răsturnate sub cerul care s-a depărtat de oameni. Nu, nu mai au de arat (arăturile toamnei le-au isprăvit de mult, printre primii din Bărăgan și din țară, așa cum tot printre primii, la legiunile epoci, au isprăvit cu griul și cu porumbul), dar mai au de fertilizat, mai au de pus în pămînt îngrășămintele chimice și organice, mai au de făcut o seamă de treburi.

Cînd se odihnesc acești oameni? Nu prea se odihnesc, spune Gheorghe Vintilă, directorul S.M.A. Mogoșoaia.

Nici acum, iarnă?... Nici acum. Adică unii din ei abia acum, la cumpăna dintre ani, își vor lua concediile, fiindcă, oricum, calendarul de munci și zile s-a desfrunzit, greu lui a rămas în urmă, nu mai e de cules, nu mai e de arat sau de semănat. Trebuie să se odihnească și cîmpul, și mașinile ce l-au frămîntat, deci și omul, chiar dacă ultimul, sub întunericul greu al zorilor fericiți, tot va sări din somn la un ceas anume, trebuindu-i timp ca să înțeleagă că boabele care-l bat somativ în geam nu sînt de griu, sînt doar fulgii, boabe sticloase azvirlite pe nea după fierul simbolic al Pneușorului care ară în gheață. Deci unii dintre ei, din cei vreo 400 de mecanizatori, își vor cere concediile (și ei, directorul, le va da, căci altfel ei, oricum, și le vor lua, au și ei dreptul măcar la sărbătorile fericiți, după ce toate celelalte ale anului le-au petrecut nu petrecînd, ei muncind), dar alții vor rămîne aici, unii la cîmp, la fertilizări sau la alte treburi, alții la S.M.A., la repararea mașinilor. Pînă la urmă, cînd lucrările reparațiilor se vor îmbulzi, cei plecați în concedii vor fi și ei rechemati. Și ei vor veni, părăsind sărbătorile din care abia de gus-

taseră ca musafiri. Fiindcă ei, tractoriștii, nu se prea odihnesc niciodată.

În curtea S.M.A.-ului au dejugat nenumărate mașini. Tractoare, combine, semănători își așteaptă rîndul la reparații și la revizii. N-arată rău, nu-s chiar epave, n-a fost un an secetos, cu pămînt de cremene, care să roadă brăzdare și să tocească cuțite. A fost un an mai ploios, mai umed, un an cu surprize reci, cu imprevizibile încrîmțări ale cerului, un an în care, mai mult ca-n alții, steaua recoltei și-a tot mutat de ici-colo locul în zodiac, în frămîntul turbure și continuu al timpului. Drept pentru care mașinile totuși au muncit din greu, ca să suplinească darul zgîrcit al vremii, reorganizîndu-și mereu asaturile, reorganizîndu-și retragerile (cînd solul podzolic al locurilor, umflat de ploie rămase pe crusta-i ca pe-o lipsie, se făcea Vale a Amazoanelor, retezîndu-le înalțarea), dînd vehemente contraatacuri în toate clipele mai prielnice, arînd sub nea, semănînd sub nea, culegînd porumbul (soi timpuriu) cu mult înainte de primul fior pe care muntele nîns îl trimite spre bărăgane, culegîndu-l la un grad de umiditate ceva mai înalt, cînd primejdia risipei de bob dispăre, cînd strujanul lovit de combină nu-și rupe știuletele, nu-l scutură, nu-l amestecă cu pămîntul. N-au

scos recoltele cu care erau învățați, dar la Chitila, una din cele cînt C.A.P.-uri păstorite de stațiune, ca și în alte locuri, s-a ajuns la peste 5000 kg porumb la hectar. Floarea-soarelui, în raza stațiunii, a dat peste 2200 kg la hectar, soia vreo 2000. A fost, ca pretutindeni în Cîmpia Română, o luptă cu timpul greu, de uzură, extenuantă la culme, solicitînd mușchi și nervi, solicitînd rezistență fizică, solicitînd, peste toate, știința organizării, promptitudinea și rigoarea demersului creator al omului, disciplina și ordinea de tip militar. A fost, altfel spus, o bătălie inversunată, dar, zice inginerul Vintilă, nu disperată, o astfel de bătălie nefînd niciodată o fericire. Ca vechi comandant al bătăliei recoltei (de aproape un deceniu aici, la Mogoșoaia, de aproape trei inginer al mecanizării), el preferă una organizată, cu lecția de tactică în mină. Și el, și toți cei vreo 400 care îl înconjoară.

O bătălie identică se poartă, acum, în atelierele stațiunii. E un complex de ateliere, fiecare cu specializarea lui, cu profilul lui, rînduite ca pe schema unui combinat industrial. Un atelier este dedicat reparațiilor capitale ale tractoarelor (servind toate cele trei S.M.A.-uri din suburbanele Bucureștilor, mai servind și uzi-

nele care au în dotare tractoare), un altul e dedicat exclusiv combinelor, un atelier se consacră intervențiilor și reviziilor tehnice, un altul e profilat pe reparațiile pompelor submersibile din zootehnie (servind nu doar Trustul S.M.A. al municipiului, ci toată țara), altul repară (la fel, pentru toată țara) motoarele combinelor de furaje E-230 etc, etc. Ateliere cu utilaje perfecționate, dispuse în flux tehnologic, cu atmosferă de fabrică, cu căldura industrială (se poate lucra în halat), cu dispozitive moderne, multe din ele provenite prin autoutilare. Mașinile ostenite, abia mai suflînd (cînd mai suflă!) după grelele munci ale anului, sînt demontate, spalate, testate, supuse ades unor veritabile operații de chirurgie tehnică și estetică, li se vindecă mîdulare bolnave, li se fac transplanturi cu organe tinere, sînt îngrijite și pregătite atent pentru asalturile ce vor veni. Se bate mult pe recondiționări, fiindcă-i mai economic (și fiindcă piesele de schimb vin sau nu vin...), se „recondiționează” cîteodată pînă la saturație, pînă cînd zici că din respectiva piesă, expusă unor succesive tratamente de cîșirare, n-o să se mai aleagă nimic altceva decît praful. Dar piesa se salvează, ades devine ca nouă, prin efortul de tehnică și de măiestrie al unor meșteri de prima clasă, deși la niște prețuri pe care nevoia le revelează și le ascute. Lîngă cifrele de mîndrie ale muncii agricole propriu-zise (o productivitate de 120000 lei pe tractor, un număr anual de ore de lucru atîngînd, pe același, 2400) se așază și cele ale atelierelor, în rîndurile cărora recondiționările (tinzînd către 80 la sută din repere!) nu sînt pe locul din urmă.

Deci bătălia și-aici, în ateliere, ca și în cîmp, este una inversunată, plină de zburcium, de căutări, și mai ales fără pauze, fără reprimă, adică dintr-o repriză într-alta, uneori fără noapți, în luptă cu timpul ce fuge năvalnic spre primăvară, spre ziua cînd și Ion Baicu, și Tudor Dural, și Petre Lazăr, și Ion Grăjdeanu, și Ilie Capmare, care acum veghează („a veghea” e un fel de a spune, ei „veghează” punînd cu nădejde osul) repararea mașinilor pe care le-au călîrît tot anul, vor trebui să fie cu ele acolo, în cîmpul în care s-a desțepat sub zăpezi voioșia boabelor, clămindu-le somativ prezența, ca să le tragă în sus, la împlinirea recoltei. Cînd se odihnesc acești oameni? Nu se odihnesc, repetă directorul Gheorghe Vintilă. Nu se odihnesc nici Vasile Limbău, șeful formației de combine pentru furaje, nici mecanicii Alexandru Iosif, Vasile Nistor, Ion Păcuraru sau Gheorghe Lungu, ca să nu mai vorbim de un Nicolae Stancu, șeful atelierului de tractoare, de un Gheorghe Cîmpoieru, șeful atelierului de combine și secretar de partid al stațiunii, sau de un inginer ca Victor Davidescu, șeful sectorului întreținere-reparații. Așa cum nu se odihnesc cei din „sectorul de chimizări”, care acum împrăștie îngrășămintele prin

zăpadă, sau cei care, pe străzile Bucureștilor, cu tractoarele lor prevăzute cu lame și perii, degajează orașul de sub troiene. „Cîte tractoare s-au trimis la dezapeziri?”, îl întrebăm pe director. Șovăie o clipă, zice „vreo 45”, dar cu o voce cam moale și cam nesigură, pe care ne prefacem a n-o observa. Știm prea bine despre ce este vorba, știm că 45 este numărul de tractoare ce se prevăd a fi dislocate din Mogoșoaia pentru lupta cu iarna pe străzile Bucureștilor, număr ferm, răsplat ca atare de Direcția agricolă a municipiului, intratabilă la sporierea lui, pentru a nu disturba niște treburi ale mecanizării, stabilite la fel de ferm. Dar mai știm că niște foruri bucureștene, care-și subordonează și ele, pe alt plan, Mogoșoaia, fac presiuni pentru mai multe, cînd iarna presează străzile cu nămeții ei. S.M.A.-ul e între ciocan și nicovală. O mică contradicție sat-oraș, un mic, dar inevitabil și surd război, în care-i dificil să stabilești prioritatea, să decizi ce trebuie salvat mai întîi, fluxul industrial-urban sau niște interese ale agriculturii.

Niște contradicții, mai exact spus niște presiuni de naturi diferite sînt conținute, de fapt, în însăși viața acestor oameni, care sînt deopotrivă ai Bucureștilor și ai satului, cu un picior în oraș, încălțat în pantofii moale de stradă, cu celălalt în cîmpie, cu talpa goală pe lutul reavăn. Mulți dintre ei, tot mai stăruitor, se uită către orașul cu fabrici moderne, cu cîștig bun, cu lucrul în hale, nu sub arșițe sau ninsori, măsurat pe ceasornic, după orarul strict al celor opt ore, nu după astralele minutare ale Cloșcăi și ale Luceafărului, cuprinzînd între ele rîstimpul din noapte în noapte. Se cîștigă bine și-aici, nu doar la fabrică (contabilul șef N. Bucureșteanu ne prezintă o impresionantă listă de combinieri și alți mecanizatori care-n anul ăsta n-au luat niciodată sub 4000 de lei, pe lună), s-au făcut multe pentru viața tractoriștilor, pentru munca lor, dar multe altele încă rîmîn de făcut. Cînd un obiectiv industrial, o sondă, să zicem, se împlință într-o cîmpie, în juru-i răsar construcții de zid, cu apartamente dotate cu tot confortul, cu calorifer, cu apă caldă, cu cantine, cu cluburi, cu dispensar, privite lung, pe sub băștiea năclăite de colb, de tractoriștii care, la secțiile lor, n-au (cînd au!) decît niște simple barăci de lemn. După opinia ing. Alexandru Gherman, directorul Trustului C.M.A. al municipiului, care ne-a însoțit în vizita noastră la Mogoșoaia, opinie pe care n-o auzim pentru prima oară, tractoriștii sînt ca minerii, truda lor cu pămîntul e aproape la fel de aspră ca și a celor de sub pămînt, cantitatea și calitatea eroismului sînt la fel, deci și satisfacțiile ar trebui să atîngă cote identice. Dar mai există, continuă ing. Alexandru Gherman, un fapt, pe care nu totdeauna îl luăm în seamă la justa și emoționantă lui dimensiune. Există, de pildă, la Otopeni, o secție de mecanizare a Mogoșoaiei a cărei baracă-dormitor e gard în gard cu căminele I.U.T., unitate industrială modernă. Căminele sînt și ele moderne, cu mult mai dotate decît baraca mecanizării. Drept pentru care unii tractoriști au trecut gardul dincolo, s-au făcut muncitori la I.U.T. M-am temut într-un timp, continuă ing. Gherman, că toți or să treacă dincolo (I.U.T.-ul li cere, are nevoie de oameni!), dar nu, n-au făcut-o. L-am întrebă într-o zi pe unul din ei: „Tu de ce nu te faci muncitor?” Iar el mi-a răspuns, așa, simplu, fără nici un patetism exterior, dar cu o voce care mi-a mers la inimă: „Și pîinea cine s-o facă?” Nu știu dacă puteți simți ce-am simțit eu atunci...

Ing. Gherman tace, privindu-ne fără să ne vadă, parcă ascultînd ceva.

Cînd a zis „pîinea”, dincolo de fereastră, în cîmpia fumegînd sub cețuri și sub zăpadă, parcă a și început — se aude limpede — să răsără griul.

ILIE PURCARU ■

tăți financiare, ar putea fi tentată să și le rezolve, parțial, prin aceste tranzacții. Ar fi o „primă”, ca să zic așa, comparabilă cu cea care se acordă muncitorilor din industria extractivă pentru cantitățile suplimentare obținute peste plan.

— **Debirocratizarea specialistului și studiarea unor noi posibilități de cointeresare a țăranului ar asigură, după opinia dv., acea garanție a îndeplinirii planului prin depășirea lui...**

— Alt factor de creștere a producției și folosit doar în parte este mecanizarea. Conducerea ministerului cunoaște situația județului nostru și ne-a promis sprijinul, fiindcă deocamdată dotarea cu mașini și tractoare nu e corespunzătoare. O parte dintre ele au fost casate iar numărul lor n-a fost completat pe parcurs. Si mă întreb: cum poate fi admis în producție un tractor ca A 1800, în condițiile în care el nu e folosit decît pentru două lucrări, iar la arat — una dintre aceste lucrări — nu duce decît un brazdar în plus față de tractorul obișnuit? Avem 18 tractoare de acest fel și la ora aceasta funcționează doar 3! Și din cele 2500-3000 de ore pe an, cite s-ar conveni să lucreze, ele lucrează doar a cîncea parte. Costă, unul, 405000 lei. Aceste milioane — fiindcă nimeni nu te scutește de amortizarea lor — se răsfrîng pe griu, porumb, carne, lapte, fructe. Ele ar fi trebuit să fie tocmai ceea ce ne trebuia nouă aici, pe aceste podzoluri, pe aceste pămînturi grele, compacte, pe care este bine să execuți cit mai multe lucrări la o singură trecere a tractorului. Dar acest tractor e mai puțin funcțional cită vreme, de exemplu, pentru el n-a

fost omologat pînă acum nici un plug și, în general — asta n-o mai notați — trebuie să „faci cînte” mecanizatorilor ca să le ia în primire. Noi crezusem că poate fi vorba despre altfel de cînte din moment ce pe tractoarele acestea am reparat cel mai bun mecanizator. Tractorul e conceput bine, dar este executat defectuos. Iar sistemul de depănare este greoi. Bazele de aprovizionare n-au, în nomenclatoarele lor, piese de schimb pentru el (e vorba de bazele de aprovizionare care țin de Ministerul Agriculturii și Industriei Alimentare). În plus, în cartea tehnică a lui fabrica trece niște uleiuri de negăsit în gama uleiurilor pe care stațiile Peco le livrează agriculturii. Dar intrăm în prea multe detalii...

— **Să revenim, cu acordul dumneavoastră, la cîteva întrebări de urgență. Deși decembrie e lună de iarnă, v-am întreba dacă ați încheiat ultimele lucrări ale campaniei de toamnă.**

— Da. Cocienii au fost strînși de pe cîmp și am terminat arăturile pe întreaga suprafață planificată, pe toate cele 55000 de hectare. Lucrări la zi se fac în pomicultură.

— **Ce notăm în legătură cu predarea porumbului la fondul de stat?**

— Ne-am îndeplinit obligațiile. Am predat deja, din sarcina suplimentară, 4700 tone de porumb.

— **Și ultima întrebare „la zi”: furajele?**

— Pentru sectorul zootehnic, care reprezintă 51 la sută din producția agricolă a județului, avem asigurate 84 la sută din cantitățile necesare. Restul vom

completa cu fin din zona neocooperativizată. Știm că nu este bine, dar e preferabil decît ca în centrul și sudul județului vitele să sufere de lipsă de hrană iar sus, la munte, să se strice finul, cu toate că mai știm că acolo, în zona neocooperativizată, efectivele de animale s-ar putea dubla și că oamenii și-au cam scos vaca din grajdul pe care l-au transformat în garaj pentru autoturism. Pentru ca oamenii de la munte să fie determinați să crească mai multe animale, ar trebui să nu mai poată vinde finul. Dar aceasta nu cred că e o problemă de rezolvat printr-o simplă măsură administrativă, interzicîndu-le, doar, să nu mai facă acest negoț! Ca ei să nu mai poată vinde finul, ar trebui să nu mai existe, la șes, clienții care să li-l cumpere. Și bineînțeles că nimeni de la șes n-ar mai cumpăra fin dacă și-ar face planul la furaje pe suprafețele repartizate și ele foarte strict.

— **Or, aproape că a devenit o regulă, acest plan la furaje mai niciodată nu e îndeplinit! Știm că, în această privință, se confruntă cîteva opinii. Una susține că suprafețele destinate furajelor sînt prea mici. Alți, că nu suprafețele sînt mici, ci producția obținută pe ele. O a treia caută o rezolvare de mijloc între primele două, prin mărirea — concomitentă — atît a suprafețelor cit și a producțiilor. Căreia i-ați acorda creditul dv.?**

— Celei de-a treia, cu adăugarea că „smulgerea” unor suprafețe, amănunțit planificate și ele, nu rezolvă — dacă rezolvă — decît cel mult problema furajelor. Să facem un ocol, ca să fie mai limpede ce vrem să spun. Pentru zona

noastră, de exemplu, eu nu înțeleg de ce nu se merge pe asolamentul stabilit de Stațiunea experimentală Albota. E vorba de așa-zisa „solă săritoare”, cultivată cu trifoi sau lolium multiflorum. Sporurile de producție la cerealele cultivate în perimetrul în care s-a aflat această solă sînt mai mari cu aproape 40 la sută decît obținem acum, chiar cînd lucrăm după tehnologii perfecte. În plus, am mări și fertilitatea naturală a pămîntului, ceea ce ar însemna o reducere a cheltuielilor de energie pe hectar și pe tona de produs. Acest asolament nu mai reprezintă de mult o noutate, există și o carte publicată, în care-i sînt exprimate convingător avantajele, însă tot nu-l putem aplica. Am verificat în „cultura ascunsă” acest asolament cînd lucram la I.A.S. Titu. Rezultatele au fost bune. Un spor de 40 la sută înseamnă că producția de griu pe care acum o obținem de pe 100 de hectare am realizat-o de pe numai 60, iar pe restul de 40 am putea pune nutreț.

— **Ați putea, dar nu puteți! Asta ce să ne exprimăm în tonul situației descrise. Și nu puteți pentru că, dacă a înțeles bine, deși v-ați îndeplinit planul la griu — ca să rămînem la acest exemplu — ați depășit totuși „suprafața planificată pentru furaje”.**

— Exact. În orice caz, acum se înțelege mai ușor, sper, că ar trebui să valorificăm toate garanțiile, iar nu să „justificăm” toate riscurile, în așa fel încît să ne intereseze în primul rînd cit culegem!

DUMITRU CONSTANTINESCU ■

Ceea ce se modifică fundamental în prezent sînt căile pe care se obțin ritmurile de creștere economică

— Stimați tovarăși Ionel Desmireanu și Toma Melinte, în calitate de director adjunct științific și, respectiv, șef de sector în Institutul de planificare și prognoză al Comitetului de Stat al Planificării, apelăm la dumneavoastră, în aceste zile de confluente a două cincinale, pentru ca din noianul de date și cifre — pe care, în cele ce urmează, nu le vom reproduce decât în foarte mică măsură — să desprindem doar câteva IDEI MAJORE. Cu alte cuvinte, tocmai abundența de date și cifre publicate ne-a făcut să ne adresăm dumneavoastră, care activați de mulți ani într-un organ de sinteză al Comitetului de Stat al Planificării (directorul institutului este ministrul secretar de stat în C.S.P.), spre a le ordona. Așadar, fără a ocoli cifrele — aceasta ar fi imposibil — dar reducîndu-le la minimum, la esențial, v-am ruga să sintetizați enormul material documentar care, prin forța lucrurilor și a profesiei, v-a stat la dispoziție și să degajați liniile directoriale ale cincinalului încheiat.

— Iată-le :

● Actualul cincinal, ca primă etapă în realizarea Programului național de sistematizare a teritoriului și localităților, a marcat ridicarea pe o treaptă calitativ superioară a preocupărilor pentru dezvoltarea teritorială a forțelor de producție într-o concepție unitară, de perspectivă, accelerînd simțitor procesul de omogenizare economico-socială pe întreg cuprinsul țării. Dacă la finele cincinalului anterior 19 județe aveau o producție industrială între 1 și 10 miliarde lei, în 1980 practic toate județele țării au trecut (sau sînt pe cale să atingă, la începutul viitorului cincinal) pragul celor zece miliarde. În prezent, există peste 180 mari platforme industriale cu profil complex, realizate atît prin dezvoltarea celor existente în județele cu tradiție industrială, cit și prin crearea de noi platforme în județe mai puțin dezvoltate în trecut, cum sînt Botoșani, Covasna, Bistrița-Năsăud, Vrancea, Sălaj, Vaslui, Harghita, Alba, Olt, Dimbovița, Buzău, Ialomița. Această dezvoltare în teritoriu constituie un factor dinamizator al vieții economico-sociale a fiecărui județ, joacă un rol important în valorificarea superioară, complexă a resurselor naturale și în folosirea rațională a forței de muncă, asigură condiții tot mai bune de muncă și de viață întregului popor. Acest amplu proces a determinat creșterea continuă a gradului de ocupație a populației și o mai mare stabilitate a forței de muncă. Este semnificativ faptul că în 21 județe numărul personalului muncitor ce revine la 1 000 locuitori depășește în prezent 300, față de numai 13 județe în această situație în 1975.

● S-au asigurat, în continuare, ritmuri sustinute de dezvoltare, oglindite sintetic în creșterea veniturii naționale în medie, anual, cu 8 la sută.

● Potențialul industrial al țării s-a dezvoltat continuu, producția sporind într-un ritm mediu anual de 10 la sută. România, care deține 0,17 la sută din suprafața planetei și 0,53 la sută din populația lumii, realizează în prezent 1,1—1,2 la sută din producția industrială mondială. În contextul preocupărilor pentru modernizarea structurii industriei, creșteri medii anuale

mult mai mari decît în restul industriei s-au realizat în construcțiile de mașini și în industriile metalurgică și chimică; de asemenea — în industriile ușoară și alimentară.

Deși condițiile climatice nu au fost prea favorabile, producția agricolă a crescut într-un ritm mediu anual de peste 5 la sută. În România ritmul mediu de creștere a producției agricole a devansat, în ultimul deceniu pe cel al creșterii populației de circa șase ori, în timp ce pe plan mondial acest raport este de numai 1,3 ori.

● Ca expresie a înnoirii substanțiale a capacităților de producție, trebuie subliniat că din totalul fondurilor fixe existente în economia românească la sfîrșitul anului 1980 circa 40 la sută reprezintă fonduri fixe puse în funcțiune în actualul cincinal.

● A sporit și s-a diversificat comerțul exterior al României, s-a extins aria geografică a schimburilor economice, a cooperării economice și tehnico-științifice. Astfel, schimburile internaționale au sporit în medie anual cu peste 16 la sută, ritm superior celor de creștere a produsului social și a producției industriale. Din păcate însă, exportul a fost ceva mai mic decît importul, ceea ce a exercitat o influență negativă asupra balanței comerciale externe.

● Atenția acordată ridicării eficienței economice și-a găsit reflectarea de pildă în faptul că în 1980 o persoană ocupată în industrie realizează în medie în numai patru luni o producție egală cu cea din anul 1965.

● Retribuția reală și veniturile reale ale țărănilor cooperatori au sporit mai mult în actualul cincinal decît s-a prevăzut în plan. S-au construit din fondurile statului circa 800 000 apartamente și peste 250 000 locuri în cămine pentru nefamilisti.

● Decalajele dintre România și țările cu o economie mai dezvoltată s-au redus la o serie de produse fizice pe locuitor de mare însemnătate. De pildă la energia electrică pe locuitor decalajul față de Franța era în 1950 de aproape șase ori, pentru ca azi diferența să fie mai mică de 40 la sută; comparativ cu Italia decalajul a scăzut de la patru ori în 1950 la mai puțin de 10 la sută în prezent. După unele calcule, dacă în 1973 ocupam locul 7 în cadrul țărilor C.A.E.R. în ce privește venitul național pe locuitor, în 1978 am trecut pe locul 4 după Republica Democrată Germană, Cehoslovacia și Ungaria.

● Rezultatele din actualul cincinal sînt cu atît mai remarcabile cu cît, după cum prea bine se știe, au fost obținute în condițiile în care a trebuit să facem față unor calamități naturale majore. Totodată, am fost și sintem obligați în continuare la eforturi suplimentare și măsuri deosebite pentru contracararea și diminuarea influențelor negative determinate de creșterea masivă a prețurilor la materii prime, combustibili și energie pe piețele externe, precum și de alte fenomene de criză ce se manifestă azi cu deosebită intensitate în economia mondială.

● În același timp, nu putem omite că în activitatea economică s-au menținut și o serie de lipsuri și neajunsuri care au

duș la rămîneri în urmă în realizarea producției fizice, la întîrzieri în punerea în funcțiune a unor obiective de investiții și în atingerea parametrilor proiectați, cu consecințe asupra aprovizionării tehnico-materiale și asigurării fondului de marfă pentru export. În unele întreprinderi, consumurile materiale și de muncă sînt mari în raport cu dotarea tehnică și cu realizările similare în alte țări, iar costurile de producție se mențin ridicate. Toate aceste probleme și fenomene au făcut obiectul unor ample și aprofundate analize în cadrul consfătuirilor și întîlnirilor de lucru organizate de conducerea partidului. Concluziile, indicațiile și sarcinile trasate cu aceste prilejuri formează programe clare de acțiune pentru îmbunătățirea generală a activității noastre.

— Ne aflăm în pragul noului an. Ce va aduce el din punct de vedere economic? Desigur, planul pe 1981 a fost dat publicității, prevederile lui sînt cunoscute pînă în cele mai mici amănunte. Credem însă util, și în acest caz, să-i comentăm liniile directoriale.

— Mai întîi vom aminti aprecierea secretarului general al partidului la plenara C.C. al P.C.R. din octombrie, în sensul că planul pe 1981 este în concordanță deplină cu hotărîrile Congresului al XII-lea, asigurînd un bun început pentru întregul cincinal.

Se știe că ritmurile de dezvoltare pentru 1981 sînt mai ponderate, intrucît se impune să consolidăm puternic realizările din actualul cincinal, acționînd cu fermitate în direcția accentuării laturilor calitative în toate sectoarele de activitate. În legătură cu aceasta sînt însă de subliniat mai multe aspecte.

● Prevederile pe 1981 asigură în continuare un ritm susținut de dezvoltare. Pentru comparație arătăm că ritmurile medii anuale de creștere a veniturii naționale în perioada 1971—1977 au fost de 6,8 la sută în R.P. Bulgaria, 5,3—5,8 la sută în R. D. Germană și R. P. Ungară, 4,4—4,8 la sută în U.R.S.S. și Iugoslavia, iar în România — 9,8 la sută. Ritmurile medii anuale de creștere a producției industriale au fost, în aceeași perioadă, de 1,5—2,3 la sută în Suedia, Belgia, R. F. Germania, 3—3,8 la sută în Italia, Franța, Finlanda, Olanda, S.U.A., Austria, 4,1—6,2 la sută în Canada, Norvegia, R. D. Germană, R. S. Cehoslovacă, R. P. Ungară, și circa 11 la sută în România. Așadar, dacă avem în vedere ritmurile pe plan mondial, este clar că ritmurile noastre pe 1981 rămîin înalte, deși mai ponderate în raport cu actualul cincinal, cînd s-a mers pe un front foarte larg.

● Nu trebuie pierdut din vedere că măsurarea creșterii economice poate fi făcută atît relativ, prin creșterea procentuală, cit și absolut, prin mărirea ca atare a sporurilor. Ținînd seama de dimensiunile atinse în prezent de economia noastră națională, fiecare procent de creștere a venitului național are o valoare mult sporită față de trecut.

● Pe măsură ce economia se dezvoltă, fiecărui procent de creștere îi corespund eforturi mult sporite în ce privește consumul factorilor de producție. De exemplu, în actualul cincinal, la un procent de creștere a venitului național a revenit o creștere a fondurilor fixe productive cu circa 13 miliarde lei, față de circa cinci miliarde spor de fonduri fixe tot la un procent de creștere a venitului național în 1971—1975. Drept urmare, creșterea economică prevăzută pentru 1981 ține seama de necesitatea de a încetini considerabil ritmurile de creștere cantitativă a consumului factorilor de producție pentru a crea astfel condiții în vederea sporirii rolului factorilor intensivi, a realizării unei creșteri economice calitative superioare.

— Rezumînd, pe ce căi se va înfăptui creșterea economică?

— Să ne oprim asupra celor trei grupe de factori de creștere economici.

● Prima grupă: materiile prime, combustibili și energie. Pentru asigurarea necesarului economiei naționale în condițiile

erizei mondiale de materii prime, în special a petrolului, se prevede prin plan o creștere mult mai lentă a consumurilor în raport cu volumul producției. La o creștere cu un procent a venitului național, cheltuielile materiale urmează să sporească numai cu 0,87 la sută; la o creștere a venitului național cu 7 la sută energia electrică distribuită în economie va fi numai cu 4 la sută mai mare față de 1980 etc.

● A doua grupă de factori ai creșterii economice — fondurile fixe și investițiile ca pirghie principală de sporire a potențialului productiv. Planul ia în considerare folosirea mai deplină a fondurilor fixe existente, prevăzîndu-se măsuri atît pentru încărcarea completă a suprafețelor de producție cu utilaje, cit și sporirea indicilor de utilizare a mașinilor; programul de investiții pentru 1981, practic egal cu cel din 1980, orientează resursele materiale și financiare astfel încît să se creeze toate condițiile pentru ca obiectivele aflate în prezent în faza de execuție să fie puse în funcție într-un termen cit mai scurt; drept urmare, din volumul total al investițiilor, circa 95 la sută reprezintă lucrări în continuare și numai 5 la sută lucrări noi.

● Al treilea grup de factori ai creșterii economice — dar nu și al treilea ca importanță — se referă la contribuția pe care trebuie s-o aibă în 1981 sporirea numărului personalului muncitor și ridicarea productivității muncii. În legătură cu aceasta, arătăm că întreaga creștere economică din anul viitor urmează să se realizeze în condițiile sporirii numărului personalului muncitor cu numai 50 000, față de 200—250 mii cu cit s-a realizat în medie, anual, pînă în prezent. Această situație, precum și mijloacele tehnice moderne acumulate în decursul anilor și mai cu seamă în acest cincinal impun să se acorde o atenție deosebită folosirii judicioase a forțelor de muncă. În acest context, planul prevede o creștere însemnată a productivității muncii în industrie și în construcții: peste 80 la sută din sporul producției industriale se va datora creșterii productivității.

Prevederile pe 1981 asigură creșterea în continuare a nivelului de trai al populației, corespunzător programului adoptat de Congresul al XII-lea. Cit privește actualizarea prețurilor de producție și de livrare prevăzută pentru 1981 — și care nu are loc pentru prima oară în economia noastră națională — ea se referă exclusiv la prețurile de producție și de livrare dintre întreprinderile și unitățile socialiste, deci la materii prime, materiale, produse din cooperare, mașini, utilaje etc., și nu la prețurile de desfacere cu amănuntul către populație. După cum se știe, în spiritul grijii pentru bunăstarea oamenilor muncii, Comitetul Politic Executiv a hotărît ca în 1981 influența majorității prețurilor de producție și de livrare la produsele industriale și agricole asupra unor bunuri de consum să fie suportată din bugetul statului, menținîndu-se actualele prețuri de desfacere cu amănuntul către populație. Creșterile prevăzute pentru anul 1982—1985, de 6—8 la sută, ale indicelui prețurilor cu amănuntul și tarifelor pentru populație se vor efectua treptat și în strînsă concordanță cu prevederile de creștere a veniturilor reale ale populației în 1981—1985.

În mod deosebit trebuie subliniat, în încheiere, că realizarea planului pe 1981 în condiții de eficiență ridicată impune să se acționeze cu toată fermitatea pentru aplicarea întocmai a noului mecanism economico-financiar, pentru crearea tuturor condițiilor ca întreaga activitate economică să se desfășoare pe baza principiilor autoconducerii și autogestiei. Așadar, ceea ce se modifică fundamental în prezent sînt căile pe care se obțin ritmurile de creștere economică, factorii intensivi căpătînd pondere principală, definiție pentru tipul de dezvoltare pe care îl promovăm în etapa actuală.

LIONEL NIȚESCU

— „Trebuie diplomație și la oi, ca să aduci beneficii statului” zice un cioban din Poiana Sibiului și cînd zice, parcă și auzi tîlăngile coborînd spre cîmpia Banatului la iernat. N. I. Dobra, interviindu-l pe acest om ce își petrece viața mai mult prin munți, vrea să afle de la el dacă a auzit de cartea „Plecarea Vlasinilor” și dacă are ziare. Răspunsul vine prompt dar sincer: „nu mă ocup cine știe ce cu de-astea... N-am cînd... Ziare? Păi, mai învelesc cite ceva în ele”. (Tribuna Sibiului, 4 dec.)

— În primăvara anului viitor, datorită unor instalații executate în scopul depoluării aerului, orașul Zlatna își va recăpăta aerul curat. („Unirea” (Alba) 5 dec.)

— Din același ziar aflăm că la numai 10 ani pe care îi poartă cu el prin lume (deocamdată), minorul Marcel Farcaș din Aiud a săvîrșit tot atîtea furturi. Cine credeți dumneavoastră că-i susțin moralul și-l alintă după fiecare ispravă? Nu alții decît mămica și tătucu. Care dintre ei ar merita trimis la o școală de corecție?

— Dintr-un raid-anchetă realizat de D. Sadolescu, I. Roitan, Gh. Nicolită și P. Toduță prin mai multe unități ale orașului Sebiș (Arad) aflăm cu surprindere că „nimeni nu se bărbiește, sebiesenii își fac doar... frecție”. Dacă ar fi să luăm drept adevăr bonierele frizeriei controlate de echipa numită mai sus, orașul Sebiș l-am putea numi

orașul „bărboșilor”. („Flacăra Roșie” (Arad) 5 dec.)

— În curtea Hceului „George Bacovia” din Bacău există un stejar de-o vîrstă cu Unirea de la 1 decembrie 1918. În fiecare an stejarul este prezentă vie a importantului eveniment, fiind martorul unei sărbători unde se cîntă și se joacă Hora Unirii. („Steagul Roșu” (Bacău) 6 dec.)

— În urmă cu aproape o săptămîină la Hănești (Botoșani) a intrat în func-

me ce ar fi plătit marfa în valută forte, conducerea cooperativei preferă să arunce vina pe alții. Iată că și rogojii aduc dolari, dar numai dacă sînt confecționate bine și la timp. Ele sîngure nu se pot împleti. („Delta” (Tulcea) 4 dec.)

— Un S.O.S. se vrea a fi articolul „Energie pierdută pe... canalul morilor” semnat de P. Bucur în ziarul „Flacăra Roșie” din 6 dec. Cele 27 (!) mori prin minimum de investiții și cu pu-

de supravegherea părinților, iată-l pe unii devenind stăpîni timpului pierdut. Asemenea anchete sînt educative, sînt binevenite.

— „Omătul lui Labiș” numește C-tin Ștefuriuc în ziarul „Zori noi” (Suceava) din 9 dec. amintirea și prezența tineretii poetului. Autorul acestor gînduri reușește să aducă spre noi, un spațiu troienic de imagini cristaline precum versurile poetului, „fără a separa ființa proprie și ființa propriei poezii de celalalte minuni ale naturii, nu mi-l pot imagina pe Labiș despărțit de omăt”.

— N. Caranfil în ziarul „Înainte” (Brăila) din 9 dec. aduce în discuție o nouă noutate care, în sfîrșit, și-a găsit beneficiarii. Nu la Brăila unde inițial se preconiza punerea metodei „SANAB” în aplicare, ci la întreprinderea de reparații auto Tecuci. Așadar, metoda SANAB se practică la Tecuci cu succes, deci problema reconstrucției arborilor cotiți și-a găsit spațiul necesar acolo unde nici nu te așteptai.

— Ziarul „Oltul” din 9 dec. scoate în evidență prin articolul semnat de prof. Viorel Munteanu, încă o dată, însemnătatea marelui festival „Cîntarea României” în afirmarea talentelor tinere. Pe lîngă renumitele ansambluri de pionieri din Stoicanești, Izbiceni, Vitomirești, care de la o ediție la alta a festivalului și-au îmbunătățit repertoriul, au avut posibilitatea să se afirme alte grupuri de copii.

L. IACOB

Din presa județeană

ține prima microhidrocentrală din județ. Ceea ce este mai important este tocmai faptul că turbina folosită pentru punerea în funcțiune este confecționată din materiale recuperabile. (Ioan Gavril, „Clopotul” (Botoșani) 5 dec.)

— Gh. Șeitor, despică firul în patru, cum se spune, și află pînă la urmă cum a reușit Cooperativa „Delta” Tulcea să piardă 137 000 lei la export, Neonorînd o comandă de 20 000 rogojini unei fir-

țină inițiativă din partea cuiva, așteaptă să devină „salbă” de mori a județului Arad. Astfel energia apei nu s-ar mai pierde pe apa simbelei iar morile ce ruginesc în bătaia intemperiilor vor deveni utile.

— „Ceahlăul” (Neamț) din 6 dec., publică o anchetă printre tinerii municipiului Piatra Neamț, semnată de Corneliu Lamatic, „Adolescenții în derivă”. Majoritatea tinerilor surprinși în baruri s-a constatat că veneau din mediul rural. Odată ajunși la oraș, lipsiți

Revelion pe Valea Prahovei

(urmare din pag. 1)

care acum câteva zile l-am salvat de la moarte sigură. Pentru noi, cei care iubim muntele, și din această pasiune ne-am făcut o meserie, nu există satisfacție mai mare decât de a reda familiei și societății un om, de data aceasta un tânăr. (La ora cind am aflat acest eveniment, conducerea unității de care aparține cabana Brădet nici nu era anunțată.)

— Tovarășe Cimpeanu, noi am venit aici pentru alt scop, dar, cum informația este prețioasă pentru gazetari, vă cerem un plus de amănunte și vă rugăm să ne spuneți cum de nu ați adus la cunoștință conducerea unității de care aparține cabana Brădet nici nu era anunțată.)

— Nu l-am adus la cunoștință conducerea pentru că totul s-a rezolvat cu bine. Cu asemenea situații am fost de foarte multe ori confruntat, în îndelungata mea carieră. Lucrul era, de data aceasta, puțin ieșit din comun, deoarece nu aveam de-a face cu un aventurier sau un bețivan. Este vorba de un tânăr care, pur și simplu, s-a speriat de singurătatea drumului, până la pierderea rațiunii. Dificilă a fost readucerea lui la viață. Atunci cind, după miezul nopții, l-am auzit bătind cu ultimele puteri la ușa cabanei, era pur și simplu crucificat pe zăpadă, fără puls și cu limba înghițată. De două ori l-am readus la viață și tot de atâtea ori l-am pierdut în viață. Acum este în afara oricărui pericol...

— Iau act cu emoție și admirație de cele pe care le relațiți, dar să revenim la oile noastre...

— Revenim cu plăcere, mai ales cind este vorba de organizarea unui asemenea eveniment, care, după părerea mea, este al nostru, al românilor. Pe aiurea, revelion este oarecum ignorat...

Cabana Brădet fiind o cabană mică (40 locuri în restaurant; 22 de locuri în dormitoare), are și avantaj, dar și dezavantaje. În cazul de față, putem vorbi de avantaj, în sensul că numărul mic de locuri de care dispunem ne dă posibilitatea să ne împrietimim de îndată cu vizitatorul, să spargem gheața cum s-ar zice. În fața cabanei avem un brad falnic, parcă special sădit, care va fi împodobit cum i se cuvine, iar în incinta salonului vom avea o replică a fratelui mai mare de afară. Meniul este întocmit de specialiști din cadrul oficiului, dar noi îl vom înobilă prin grija celor de la bucătărie. Este doar știut că pentru a obține o mîncare gustoasă nu este suficient ce pui în cratiță. Se cere și puțină artă. Cu asta ne mindrim. După cura vedeți, avem o poziție minunată, iar dacă vremea ne va permite, vom organiza jocuri pe zăpadă, care, trebuie să recunoașteți, au un farmec deosebit. Ați băut bere răcită în zăpadă? Numai pentru acest lucru merită să ne vizitați... Vă rog să mai notați că respectăm un principiu: turistul care vine la noi trebuie să-și lase necazurile la ușa. Avem datorită să facem totul pentru a respecta acest principiu. Se pare că-l respectăm, de vreme ce cabana noastră e atât de solicitată.

Chiar la o azvîrlitură de băț de cabana Brădet se află hotelul și restaurantul Alpin, care, prin poziție, gabarit și eleganță arhitectonică, se distanțează de simpatia cabană Brădet. Duminică după-amiază acest loc de popas și agrement este — curios — mai liniștit. Explicația este lesne de înțeles, așa că îl rugăm pe Constantin Hogea, responsabilul complexului, să ne furnizeze unele amănunte legate de scopul vizitei noastre.

— În noaptea de revelion vom avea 350 de locuri la mese și 135 la cazare. Pregătirea revelionului a început de mult și am luat toate măsurile spre a fi la înălțimea evenimentului. Așteptăm și turiști străini,

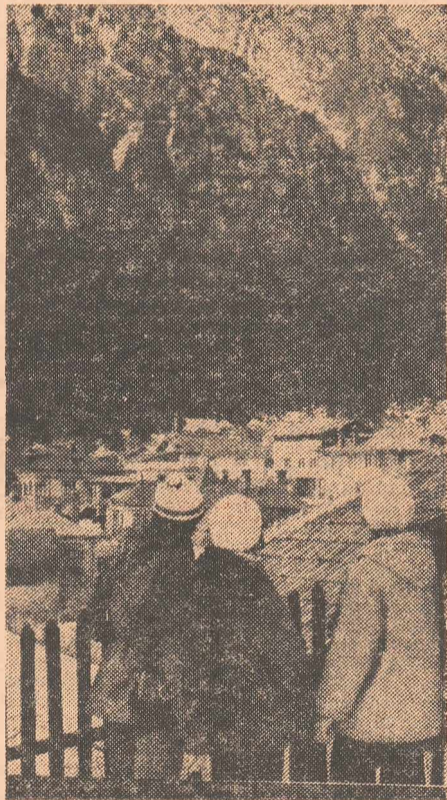
așa că grijile sînt sporite. Cadrul va fi sărbătoresc și foarte tradițional, deoarece, cum am mai spus, pe aiurea revelionul nu se bucură de fastul și atenția pe care noi românii i le acordăm. Vom organiza jocuri în sală și afară și vom avea grijă ca la aceste jocuri să antrenăm cît mai mulți oaspeți. Așa vom contribui și la popularizarea peste hotare a frumoaselor noastre tradiții. Un rol principal în antrenarea străinilor la jocuri revine orchestrei, care își va desfășura activitatea pe baza unui program foarte minuțios gîndit.

Datorită altitudinii la care ne aflăm, problema pregătirii zilei de 1 ianuarie se pune la fel de serios, deoarece oamenii nu mai coboară în oraș.

În jurul orei 10.00, turiștii încep să roiască prin restaurant. Vom fi foarte grijulii cu întocmirea meniului de a doua zi. Orice abuz de alimente poate crea neplăceri. Localul nostru impune, personalul trebuie să fie la înălțimea localului, pentru ca acei care ne vizitează să poată beneficia în liniște de toate aceste privilegii.

Înainte de a discuta cu directorul O.J.T. Prahova — în aceste zile un veritabil șef de stat major —, am poposit la restaurantul Montana din Sinaia, unde interlocoțor ne-a fost Ioan Sorescu, șef de sală, tînar entuziasmat, descendent al unei „dinastii” de ospătari.

— Dragostea pentru meserie mi-am format-o de mic, cind mi s-a explicat că, pentru a înțelege meseria, trebuie s-o încep de la A. Pentru mine, prima literă din alfabet a însemnat: terminarea liceului și transportul de ambalaje, ca începător în meseria de ospătar la Hotel Alpin. Nu mi-a fost rușine și am făcut-o. Acum știu precis ce înseamnă ambalajul și de ce se cere manipulat cu grijă și atenție. Am făcut școala post-liceală, am lucrat în străinătate și, sper, nu am fost acolo degeaba. V-am spus toate, acestea pentru că simțeam în preajma unei bălăii, care pentru noi înseamnă trei zile și trei nopți de nesomn. Dacă ar fi numai nesomn ar fi bine, dar acest nesomn se conjugă cu o

muncă grea — și de ce să n-o recunoaștem — foarte oboseitoare. Vom fi mulțumiți atunci cind turiștii vor pomeni, peste luni de zile, despre revelionul petrecut la noi, la Montana. Anul acesta ne-am gîndit la o ornamentare deosebită, adică la crearea unui cadru plăcut. Din fericire, locurile sînt de mult vîndute.

— Tovarășe director Ion Scăunaș, după mine, în aceste zile, aveți misiunea unui șef de stat major înaintea unei mari bălăii. Spre deosebire de un adevărat militar, dumneavoastră puteți divulga secretul. Deci, cum v-ați pregătit?

— Să știți că nu este un lucru ușor să pregătești un revelion pentru 6.000 de oameni, răspîndiți pe toată Valea Prahovei, pină sus, la Omul. Dar nu sîntem la prima acțiune, așa că avem experiență. Problema cea mai grea a fost întocmirea meniurilor. Aici s-au ridicat mai multe probleme: ce dai, cum dai. În gastronomie s-au făcut pași uriași. Astăzi, omul nu mai este dispus să mănince pină la nesat. De aceea masa trebuie să fie ușoară, gustoasă și — cel mai important — lesne de digerat. Noi dorim ca lumea să se simtă bine, motiv pentru care vom căuta ca masa să fie servită egal pe întreaga noapte, iar felurile de bucate au fost bine și îndelung chibzuite. Și vă mai spun un lucru: făcînd comerț — și noi vrem să facem comerț bun — avem nevoie de clienți și a doua zi. Deci, dorim pentru 1 ianuarie clienți sănătoși și, de ce nu, flămînzi.

O grijă deosebită acordăm turiștilor străini, atrași de pitorescul sărbătorilor de iarnă. În afara unor meniuri tradiționale, le-am pregătit și audiții de colinde. Dispunem de un ansamblu artistic cu care vom colinda toate unitățile din Sinaia și Bușteni. S-a stabilit ca preparatele să fie gata în după-amiază zilei de 31 decembrie, pentru a lăsa întregului personal timpul necesar de odihnă înaintea marii bălăii. Iată, am început și eu să folosesc termeni militari.

— Militari, dar pașnici...

— Am acordat o grijă deosebită cabanelor, de altitudine, pentru a preîntîmpina eventualele surprize neplăcute. Toate alimentele, înainte cu câteva zile, vor fi acolo sus. Paza bună, trecere primejdia...

— Anul acesta ați avut mai multe solicitări decît anul trecut, de pildă?

— Mult mai multe, și cu multe luni înainte evenimentului.

— Tovarășe director Scăunaș, am impresia că aceste cereri numeroase de a petrece revelionul în local reflectă o stare nouă și anume că am început să părăsim petrecerile în familie și să ne îndreptăm tot mai mult spre restaurant, pentru că este mai comod așa.

— Cred că aveți dreptate. Acest lucru pe noi ne bucură, pentru că, mutînd familia în restaurant, nu avem decît de cîștigat. Dar asta înseamnă mai multă pregătire și din partea noastră.

— Tovarășe director, sîntem la finele anului. Fără doar și poate ați avut necazuri — doar și directorii au necazuri —, dar și bucurii. Lăsînd necazurile să se ducă pe apa Prahovei, vă propun să poposiți asupra unui moment, un singur moment, de excepție, din activitatea dumneavoastră din anul care, peste câteva zile, ne va părăsi.

— Anul 1980 va rămîne anul cel mai important din viața mea. În acest an de excepție, am avut bucuria de a primi personal din partea tovarășului Nicolae Ceaușescu Ordinul Muncii cl. a III-a pentru meritele deosebite ale colectivului nostru. Momentul acesta, de înaltă și excepțională semnificație, a emoționat întregul colectiv, care, conștient de importanța lui, s-a mobilizat pentru a fi la înălțimea încrederei acordate. Sub acest imbold ne-am concentrat forțele pentru ultima bălăie a anului. Avem convingerea că o vom cîștiga.

Pro memoria

● 17.XII.1830 — S-a născut Jules de Goncourt, scriitor francez (m. 1870) Scrie în colaborare cu fratele său Edmond, fiind primul reprezentanți ai naturalismului în Franța. Edmond de Goncourt întemeiază Academia Goncourt care distribuie anual un premiu pentru cel mai bun roman apărut în Franța. ● 17.XII.1851 — Primul spectacol la București cu Chirița în Iași de V. Alecsandri (premierea în 1850 la Iași); — Ioan Andrei Wachmann și Ludovic Wiest înființează la București Conservatorul de muzică. ● 17.XII.1864 — Legea asupra instrucțiunii prin care învățămîntul devine unitar: primar — 4 ani, obligatoriu și gratuit; secundar — 7 ani; universitar — 3 ani. ● 18.XII. — Sărbătoarea națională a Republicii Niger. ● XII. 1855 — Grigore Ghica decretăză desființarea robiei în Moldova. ● 18.XII.1944 — Unități ale armatei a 4-a române participă la operațiuni pe teritoriul Cehoslovaciei pină la 12.V.1945; — Se promulgă Decretul-Lege pentru abrogarea legislației răsiale. ● 19.XII.1857 — Deputatul țaran Tănase Constantin proclamă în Adunarea ad-hoc de la București „dreptul netăgăduit... de a lua parte la viitoarele adunări, care vor face Constituția țării și legiurile din năuntru”. ● 19.XII.1881 — Intemeierea Societății politehnice din România. Primul președinte: Dimitrie Frunză. ● 19.XII.1925 — Apare la București săptămînalul Cetatea literară condus de Camil Petrescu. ● 18—19.XII. 1932 — Conferința Micii Înțelegeri la Belgrad. ● 20.XII.1832 — Apare la București Buletin, gazeta administrativă, primul periodic românesc oficial. ● 20.XII.1837 — Apare la București primul cotidian, România, sub redacția lui Florian Aaron și G. Hill. ● 20.XII.1893 — Apare săptămînalul Iași și apoi la București Evenimentul literar, condus de Sofia Nădejde. ● 20.XII.1896 — La București începe Conferința organizațiilor profesionale muncitorești. ● 20.XII. 1912 — Greva metalurgiștilor de la Vulcan, încheiată cu succes parțial. ● 20.XII.1915 — Audiția la Ateneul Român a primului poem simfonic românesc, Acteon de Alfred Alessandrescu. Dirijor Dimitrie Dinicu. ● 21.XII.1846 — Primul concert la București al lui Franz Liszt. ● 21.XII.1894 — Primul tramvai electric în Capitală. ● 21.XII.1961 — Adunarea generală a O.N.U. adoptă rezoluția „Acțiuni pe plan regional în vederea îmbunătățirii relațiilor de bună vecinătate între state europene aparținînd unor sisteme social-politice diferite”, inițiată de România. ● 21.XII.1963 — Se constituie la București Comitetul pentru studii sud-est europene. ● 21.XII. 1975 — Proclamarea Republicii Madagascar. ● 22.XII — Cea mai scurtă zi a anului. ● 22.XII.1845 — Premiera piesei Iașii în Carnaval de V. Alecsandri. ● 22.XII. 1927 — Se înființează Societatea de difuziune radiofonică din România. ● 22.XII. 1961 — Debutează în dramaturgie Horia Lovinescu cu Lumina de la Ulmi la Teatrul Municipal. ● 21/22.XII.1956 — Moare la București, în vîrstă de 20 de ani, poetul Nicolae Labis. În același an debutase editorial cu Primele iubiri — moment de răscruce în evoluția liricii românești postbelice. ● 18—22.XII.1961 — Consfățuirea pe țară a țarilor cooperatori. ● 23.XII.1961 — Din Proclamația către națiune a lui Al. I. Cuza: „Unirea este indeclinabilă, naționalitatea română este întemeiată... Aleșul vostru vă dă astăzi o singură Românie”. ● 23.XII.1963 — Cargoul București ancorează în portul Constanța după prima călătorie în jurul Pămîntului a unei nave românești. ● 24.XII.1887 — Apare săptămînal Dezrobirea, organ al partidului muncitorilor, editat de Cercul muncitorilor din București.

REGHINA VĂRVICI ■

Cronica șoselei

Aventurile unui tramvai!

Seară de toamnă tîrzie în Arad. Peste tot s-au aprins luminile orașului. Tramvaiele, îndeosebi cele care se îndreaptă spre cartiere, sînt pline cu oameni care se întorc de la muncă, de la cumpărături, de la plîmbare ori cu elevi care învață în orele de după-amiază.

Deodată, vagonul cu remorcă nr. 48, condus de A.N. se oprește în dreptul stației Fortuna. În spatele acestuia se mai opresc încă două tramvaie.

„Vă rog să coboriți din vagon, invită vatmanul călătorii, deoarece s-a oprit curentul”. „De ce să ne dăm jos, rămînem în vagon — răspund unii — pină va reveni curentul, doar intreruperea nu va dura o veșnicie”. Vatmanul insistă din nou ca pasagerii să coboare, precizîndu-le că după reluarea circulației vagonul nu va merge decît pină la U.T.A. (a treia stație din punctul unde se opresc tramvaiele).

Treptat vagonul și remorca se golesc.

Vatmanul coboară și ci apropiindu-se de ceilalți doi colegi de serviciu (vatmanii tramvaielor care se opriseră în spatele vagonului condus de A.N.).

„Fraților, să știți că eu fiind în întîrziere n-o să merg pină la capăt, ci numai pină la piața U.T.A. unde o să întorc!” „Și de la cine mă rog să-ai luat permisiunea asta, de la bec?” „I-a întrebă, glumînd unul dintre vatmani. A.N. a dat un răspuns alambicat, invocînd niște dispoziții care, chipurile, fuseseră date celorlalți l-au contrazis și uite așa, pe nesimțite, a început o discuție care risca să se prelungească dacă între timp nu revenea curentul și tramvaiul lui A.N. (cu autotaxare) nu se punea în mișcare. Cum să se pună singur în mișcare? vor întreba unii cititori. Da, bine, uite așa, deoarece coborînd din vagon, vatmanul a omis să scoată cheia de contact care a rămas în poziția de mers înainte și să decupleze „controlerul” (un fel de manetă de viteză).

Văzînd cum tramvaiul o pornește frumuseț din loc, A.N. a avut la început câteva clipe de ezitare, după care a început să strige: „Bă care faceți bancuri cu mine?”. „Oprește dom'le vagonul, ce asta-i jucărie?”

Văzînd că vagonul nu se oprește, ba din contră, viteza acestuia crește, vatmanul începe să alerge cit îl (în picioarele după vagonul cu remorcă. Dar nici caropionul olimpic la 100 de metri n-ar fi putut ajunge tramvaiul.

Disperat, vatmanul se precipită în fața

primei mașini care circula în aceeași direcție cu tramvaiul. Cu greu, frîmînd brusc, șoferul evită lovirea lui A.N. Deschide ușa autoturismului și-l întrebă ce s-a întîmplat. „E grav, vă spun în mers”, răspunde vatmanul, intrînd în mașină. Pilotul pornește autovehiculul, rînd cu viteză redusă, continuînd să-l întrebă despre ce-i vorba. „Mi-a plecat tramvaiul dom'le, mergeți mai repede”. „Ce tramvai, tovarășe, unde, care?” Agitat la culme, surcîștat, vatmanul, care nu purta nici o uniformă, nici un însemn, părea un călător care în stație n-a apucat să se urce în tramvai, ori coborînd, a uitat ceva în vagonul de tramvai.

Între timp, cetățenii, îndeosebi cei care așteptau în stații, priveau cu uimire cum tramvaiul fără pilot gonea ca o nălucă, neoprinde în nici o stație. Văzînd vagonul gol, fără vatman, mi-au venit în minte imagini din romanul lui Wells „Omul invizibil”, povestea un cetățean colegilor de serviciu, cind a ajuns la fabrica unde lucra.

În 2-3 minute tramvaiul fără vatman a parcurs (maneta fusese fixată în poziția 4 — ceea ce înseamnă maximum de viteză) o distanță apreciabilă, traversînd trei intersecții cu circulație intensă și trecînd prin trei stații de tramvai.

Marea șansă a tramvaiului cu vatman invizibil, a fost că toată lumea i-a dat „prioritate”, realizîndu-se ad-hoc o „undă verde”.

„Aveam verde la semafor, spunea un șofer de autoturism, dar văzînd că tramvaiul nu are nici o intenție să se oprească la semaful roșu, am oprit lăsîndu-l să treacă. Nu m-am mirat prea mult deoarece știam că unii vatmani au obiceiul prost de a intra în intersecții pe „roșu plin”.

„Nălucă” a ajuns la un moment dat în punctul unde liniile de tramvai se bifurcă în diferite direcții, prietare care și spre depou. Altă șansă: macazul era orientat spre depou, astfel că vagonul, precum un animal de pradă hăituit spre capcană, a pătuns în curtea depoului. S-a oprit în final, izbindu-se cu putere de un alt vagon care se afla pe o rampă pentru revizie. Datorită unei extrordinare șanse „aventura” tramvaiului s-a încheiat fără nici o victimă. Pe distanța parcursă se puteau însă întîmpla nu unul, ci mai multe accidente.

Deși a mai dat de lucru conducerii secției de tramvaie din întreprinderea de transport local, fiind avertizat pentru discuții cu pasagerii în timpul mersului și sancționat cu suspendarea permisului de conducere pentru o tamponare din cauza neacordării priorității, A.N. a fost totuși menținut ca vatman. Se știa, de asemenea, că A.N. este un tip recalcitrant, pus mereu pe coartă și predispus la încălcarea regulilor de disciplină.

Ca s-a mai așteptat atunci? Nu vrem să credem că întîmplarea descrisă mai sus!

Colonel VICTOR BEDA ■

Un munte de aur în centrul Capitalei:

Biblioteca brevetelor de invenție

Anual, în lume, apar aproximativ 60.000 de publicații cu profil tehnic și științific, în care sunt publicate nu mai puțin de trei milioane de articole de specialitate. În același interval de timp sunt editate 80.000 de titluri de cărți tehnice și științifice și sunt elaborate milioane de alte documente din domeniile tehnicii și științelor naturii, comunicări, referate, teze de doctorat, cursuri universitare etc. De precizat de asemenea că, dacă în ultimele decenii volumul de informații tehnico-științifice s-a dublat o dată la 8-10 ani, în prezent acest interval tinde să se reducă la 5-6 ani. Iată în această privință și părerea unui expert în materie, inginerul Valeriu Geambazu, șeful sectorului informare din bretele din cadrul Oficiului de Stat pentru Invenții și Mărci.

— În aceste condiții, deci supus în permanență unui bombardament informațional, omul de știință și chiar cel mai zelos cercetător înzestrat cu o capacitate de muncă excepțională, chiar și acesta nu poate parcurge decât în fugă și pe sărite toată literatura tehnică grupată în jurul unei idei sau probleme dominante la un moment dat în activitatea sa curentă sau de perspectivă. Or, în această situație, ultimele decenii au pus pe prim-plan informarea din bretele de invenție, deci acea literatură care, însoțind brevetul de invenție, descrie invenția și evidențiază în mod distinct noutatea tehnică revendicată ca prioritate pe plan mondial până la data respectivă.

— Înainte de a releva avantajele pe care le prezintă informarea din bretele de invenție în comparație cu sursele clasice de informare (reviste, cărți, comunicări etc.), cititorii noștri vor fi probabil interesați să afle cum se poate consulta și folosi în mod practic descrierea tehnică a unei invenții.

— Cele 105 oficii de brevete din lume publică anual peste un milion de documente cu o medie de 8-10 pagini fiecare. De notat de asemenea că în tot cursul anului circa 350.000 descrieri de invenții distincte sunt publicate în aproape 90 de țări. Țara noastră face schimb de brevete cu peste 20 de țări, iar colecția națională de brevete de la Oficiul de Stat pentru Invenții și Mărci numără peste 8,5 milioane descrieri de invenții. În ultimii cinci ani, O.S.I.M. a înregistrat circa două milioane de descrieri de invenții sosite din străinătate din care abia 0,3% au fost protejate și în România. Or,

prin publicare, un brevet de invenție devine practic un bun public și el poate fi folosit în orice țară dacă nu este protejat (deci dacă invenția nu e brevetată în țara respectivă) sau dacă a ieșit din termenul care îi asigură protecția legală (15 ani în țara noastră, conform Legii 62).

— Să folosim un exemplu. În numărul trecut al revistei am susținut propunerea unui inginer de drumuri privind realizarea unei șosele cu îmbrăcăminte asfaltică antigel. O șosea, cu alte cuvinte, pe care zăpada sau gheața să se topească de parcă s-ar așeza pe o plită incinsă. Nu este vorba de o fantezie, ci de o invenție experimentată în alte țări.

— Articolul din „Flacăra” a avut darul de a resuscita interesul Direcției tehnice a Consiliului Popular al Municipiului București pentru această propunere făcută încă acum doi ani. Este vorba de o invenție elvețiană brevetată în mai multe țări dar nu și în țara noastră. În această situație noi avem dreptul să folosim descrierea de invenție pe teritoriul României.

— Textul tipărit care însoțește brevetul de invenție, în general destul de sumar, este suficient pentru un specialist pentru a putea realiza invenția respectivă?

— În general, da. Sunt necesare uneori unele investigații suplimentare. Din experiența mea, am observat că din totalul descrierilor de invenție, aproximativ 25% pot furniza chiar pe baza unor descrieri sumare soluții aplicabile. Sau ceea ce reprezintă extrem de mult dacă avem în vedere că în țara noastră intră anual circa 350.000 de descrieri de invenție și că multe dintre ele reprezintă tot ce s-a realizat mai strălucit pe plan mondial într-un domeniu sau altul. Aceasta nu înseamnă că restul de 75% nu furnizează date tehnice care să ajute pe specialiștii la fundamentarea unei idei valoroase. Cu cât vor consulta un număr mai mare de descrieri, cu atât sursa de informare va fi mai bogată și rezultatele mai bune.

— Să revenim deci la importanța informării din bretele de invenție.

— Pe baza datelor deținute de O.M.P.I. (Organizația Mondială a Proprietății Intellectuale) se poate afirma astăzi că informarea din bretele reprezintă circa 30-35% din fondul mondial de informare tehnico-științifică. S-a mai demonstrat în continuare că folosirea rațională a descrierilor de invenții poate reduce cu până la 60% cheltuielile pentru pro-

iectare și cercetare științifică și că ea poate scurta, totodată, cu circa 50% termenul de realizare a temelor de cercetare.

— Care ar fi deci în mod practic avantajele informării din bretele?

— Vreau să reamintesc în primul rând că descrierile de invenție au toate simboluri de clasificare, deci există posibilitatea ca solicitantul să aibă la dispoziție în cel mai scurt timp toate bretelele de invenție în care sunt utilizate țări ale planetei care îi pot folosi în elaborarea și finalizarea unei anumite teme de cercetare. Sau ceea ce ar fi extrem de dificil și ar cere un timp enorm dacă același cercetător ar încerca să afle documentația necesară cercetind reviste de specialitate din zece sau chiar mai multe țări din lume.

De reținut apoi că descrierile de invenție aduc informații mult mai numeroase și mai complete decât o fac publicațiile periodice. Dealtfel pe baza datelor statistice mondiale apărute în Buletinul UNESCO pentru bibliotecii se poate constata că, în medie, numai un procent redus din soluțiile tehnice aflate în descrierile de invenție sunt publicate și în literatura de specialitate. Explicația este simplă: un articol ce desconspiră prin mijlocirea tiparului o invenție sau o descoperire nu se bucură de protecția legii.

Să nu uităm apoi că toate invențiile importante sunt brevetate în mai multe țări, deci, fatalmente, descrierile de invenție apar și în limbi de mare circulație. O invenție redactată inițial în limba arabă, finlandeză sau malgășă, deci în graiuri puțin accesibile cercetătorului din România, poate fi regăsită de cele mai multe ori și în descrieri de invenție redactate în engleză, franceză, germană etc.

— Cum este folosit în mod practic acest imens tezaur de înțelepciune, acest veritabil izvor de idei și soluții tehnice și științifice?

— În 1976 sala noastră de lectură a fost vizitată de 2.630 de specialiști din diferite domenii de activitate. Anul acesta, numărul acestora a crescut la 4.000, dar nici această cifră nu reprezintă potențialul tehnic al institutelor noastre de cercetare și proiectare. De ce vin atât de puțini specialiști să consulte descrierile de invenții aflate în patrimoniul oficiului nostru? Iată o întrebare la care așteptăm răspuns din partea unor foruri și instituții centrale cu rol de directive în anumite ramuri ale economiei naționale. Le reamintim acestora că literatura de brevete este cea mai vastă și cuprinzătoare sursă de informare tehnică din lume, că — așa cum se arată în Programul-directivă de cercetare științifică — ea reprezintă o enormă rezervă de informații tehnice atât în inițierea și pe parcursul activității de cercetare, dezvoltare și introducere în fabricație a noilor produse.

— Ce înseamnă a porni o activitate de

cercetare fără a consulta în prealabil informațiile din bretelele de invenție?

— Rezultatul unor asemenea acțiuni se poate solua cu rezultate negative și le-am putea considera niște încercări nereușite dacă n-ar fi vorba de cheltuieli inutile de bani și uneori de bani grei. S-a întâmplat nu o dată, după cum se știe, ca un colectiv de cercetare sau de proiectare să descopere „America”, deci să facă un lucru pe care alții, chiar de la noi din țară, l-au realizat cu mult timp în urmă. Și asta deoarece respectivii specialiști n-au avut pur și simplu timp să treacă o zi pe la noi. De curind, de pildă, citiva cercetători de la Întreprinderea de pompe București au intenționat să fabrice o substanță fotoluminescentă lichidă pentru iluminarea unor incinte închise (un fel de a căra soarele cu găleata în casă, dar pe baza unor soluții științifice). Ideea nu este lipsită de interes, numai că, sosind la O.S.I.M., au fost informați că există deja în străinătate un brevet acordat unei invenții similare. În această situație, cercetătorii bucureșteni vor avea avantajul (în cazul în care invenția nu e protejată și în țara noastră) de a-și vedea finalizată ideea mult mai repede.

Se mai întâmplă apoi ca unii „specialiști” să achiziționeze din străinătate tehnologii depreciate moral, să cheltuiască deci din buzunarul statului sume considerabile numai fiindcă respectivii nu au catadicsit să consulte colecția națională de brevete de la O.S.I.M., unde ar fi putut afla în timp record care sunt ultimele realizări din domeniul respectiv, deci cele mai noi tehnologii brevetate. Pentru a contracara asemenea situații de nedorit, am procedat în câteva rânduri la expedierea pe adresa unor institute și întreprinderi copii după diverse descrieri de invenții pentru a veni în ajutorul acestor colective de muncă cu informații tehnice de ultimă oră. Inițiativa a fost apreciată, dar în câteva cazuri sosirea muntelui la Mahomed a fost privită cu surprindere și dezaprobare. Direcția tehnică din Ministerul Industriei Chimice ne-a înștiințat, de pildă, printr-o adresă că „Vă restituim descrierile de brevete conținând 637 pagini xerografiate deoarece pentru acestea n-am efectuat comandă”. Un alt virtual beneficiar, I.C.P.A.T.-Brașov, ne roagă pe un ton civilizată să nu-i mai expediem decât brevete solicitate prin adresă expresă (costul unei pagini de brevet xerografiat este de 1 leu). Și exemple sînt multe. Propunem astfel, între altele, încheierea unor convenții de colaborare între O.S.I.M. și diverse unități economice; efectuarea cercetării purității de brevet la produsele și tehnologiile românești destinate exportului; constituirea de brevetotece de specialitate la nivelul unităților socialiste; organizarea unor lecții, lectorate, consfătuiri de lucru, saloane județene de invenții sau efectuarea la cerere a unor cercetări documentare tematice.

LIVIU TIMBUS ■

La kilometrul 120, pofta vine muncind

Omul sfințește vadul, a scris careva și n-a greșit, căci formularea aceasta se potrivește, ca o mânășă, Complexului „Privighetoarea”. Așezat pe banda de asfalt ce, asemenea unui briu, încinge orașul Slobozia și în dreptul bornei kilometrice 120 pe Șoseaua București-Constanța, complexul a fost transformat de Iulian Oprea dintr-o circumă de mahala, o baracă, 80 de locuri și mulți clienți în căutarea liniei drepte, într-un local modern, curat și eficient. Atât de eficient încît, răsturnăm nițel ordinea relatării, a dat peste plan, pînă la 1 decembrie, 6 milioane de lei, mare parte realizată pe baza producției proprii. Asta vrea să însemne că salata, roșiile, ceapa, verdețurile și așa mai departe, mereu prezente și mereu proaspete în oalele bucătăriei și pe mesele consumatorului, provin din grădina de zarzavat a complexului, la care ospătarul, în ceasurile lor libere, au făcut, după expresia unuia din ei, condiție fizică și treabă bună. La fel puii, la fel porcii, lăsați în voia lor pe terenul din jurul localului și numărați, împotriva probei, nu doar toamna, ci în tot timpul anului.

De fel din Medgidia, Iulian Oprea a în-

trat la meserie devreme, pînea părinților fiind prea puțină. Dacă alții au fost, glumește, căpitanii la 15 ani, el a fost băiat de prăvălie la 10, suportînd toate neazurile respective condiții. A furat însă, cit și de unde a putut, meserie și s-a calificat la locul de muncă, remarcîndu-se prin cinste și calitate de bază în bransa sa, prin mină și ochi de gospodar. Adică, mină chibzuită și ochi pătrunzător. Mai tirziu, cînd el și unitatea pe care o conducea au luat, în 1970 la Sinaia și în 1976 la Arad, locul 1 pe țară în materie de alimentație publică, virtuțile lui Iulian Oprea s-au văzut răsplătite, dar omul nu s-a culcat pe-o ureche ci, întors acasă, și-a continuat munca și, după vorba sa, și-a continuat exigența. Că lucrurile stau chiar așa o demonstrează faptul, pe care șeful de complex a încercat să-l treacă sub tăcere, că sora sa Tania și fratele său Mircea n-au rezistat la „Privighetoarea” decît cîteva săptămîni? ! I-am adus, își amintește Iulian Oprea, în speranța că mă vor ajuta, dar ei au crezut că, fiind rude cu mine, pot veni la program cînd au chef, drept pentru care, după ce am epuizat sancțiunile administrative, le-am desfacut contractele de muncă? ! Asta pentru că, adăugăm noi, la „Privighetoarea” programul începe cînd începe și se termină cînd se termină, în sensul că atunci cînd nu se termină se doarme la fața locului, cum li s-a întâmplat, nu o dată, ospătarilor Vildan Urșiț, Paulina Voicu, Petre Crișan sau Gabriela Cosma, pe care șeful de unitate îi consideră demni să servească în orice restaurant, oricît de simandicos.

În dimineața trecerii noastre pe la kilometrul 120, ciorba de burtă se terminase, vadul ei fiind în jur de 6,30-7, ceas la care șoferii în drum spre și dinspre Constanța și-au făcut un obicei din a poposi la „Privighetoarea”. Sortimentul era însă abundent și nu doar în listele de bucate, cît mai ales în făruriile clienților. Am numărat 4 feluri de supă, 5 de ciorbă, 16 mîncăruri gătite și 3 preparate din pește, precum și multe, multe salate, varză roșie, ardei grași, pepeni murați etc., ultimele aduse dintr-o cămară care, ne-am dat seama, e impropriu numită așa de vreme ce ea înșilozează peste două vagoane de legume.

Un timp, Iulian Oprea a lucrat la Amara, ca șef la „Perla”. A luat-o, cum zice, cu 400 de mii pe an și, în 9 luni, a ridicat încasările la 7 milioane, slăbind în acea perioadă 8 kilograme? ! Ca să-i scutească pe cei din Slobozia, ce băteau calea pînă la Amara ca să mînce un mic făcut pe cînte sau o ciorbă de pește ca-n deltă,

de un drum și de o oboseală, Oprea s-a întors repede în capitala Ialomiței, modernizînd „Privighetoarea” și aducînd-o la nivelul de azi, competitiv din toate punctele de vedere. Vara trecută, a trecut din nou prin Amara și a rămas decepționat. Era, îl auzim, praf de-o palmă peste tot, nimeni nu mai bătuse un cui, eu pe oamenii ăștia, ce-și fac meseria după ureche, i-aș da afară ca pe Mircea sau pe Tania? ! Cum i-o suporta pămîntul? !, s-a mai mirat Iulian Oprea și a schimbat vorba, mîhnit că unii, chiar în rețeaua cooperăției de consum, de care aparține și „Privighetoarea”, pot dormi liniștiți cînd treaba nu merge și clienții dau bir cu fu-giții.

„Trei veacuri lungi...”

(Urmare din pagina 1)

Alexandru Sahia și al altora, al multor altora, nume de profesori și elevi, sint nume ale culturii și științei românești, care au îmbogățit patrimoniul material și spiritual al poporului. Să ne amintim cum stăruitorul apeluri ale lui Gheorghe Lazăr s-au infaptuit în acel an al domniei lui Caragea cînd, spunea dascălul ardelean: „Noi românii de acum, cari, sintem adevărații strănepoți ai românilor, avem în ochi o ceață prin care nu putem vedea lumina soarelui. Au doară nu putem avea și noi doctori români, care să ne lumineze ochii din vremea inimii, iar nu din interesul cel mare. Au nu putem avea și noi filozofi care să ne învețe filozofia în limba română? Cine va putea spune că fiii românilor nu vor putea învăța toate învățămintele în limba patriei? Eu văd acum ce putere și ce vreare au fiii românilor în învățătură”.

Veacurile care au urmat, timpul de azi al României au dovedit cît de profetice au fost vorbele lui Gheorghe Lazăr, puterea și vreaia de carte ale acestei nații, dorința ei de unire și libertate socială pentru care se sacrificase Bălcescu, fiind fapte ale istoriei care au ridicat o țară.

Emoționante sint astfel caldele cuvinte ale secretarului general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu, cuvinte ale unui mare patriot înzestrat cu vocația luptei pentru mai binele poporului său, bărbat ce știe a prețui rivna înaintașilor pentru propășirea țării:

„De-a lungul celor trei secole de exis-

tență, se spune în Mesajul adresat profesorilor și elevilor școlii sărbătorite, școala dumneavoastră a adus o prețioasă contribuție la dezvoltarea învățămîntului românesc, la pregătirea și educarea a numeroase generații de absolvenți, din rîndul cărora s-au remarcate personalități de seamă ale științei și culturii românești, care, prin întreaga lor activitate, au îmbogățit cu noi valori patrimoniul material și spiritual al poporului, au contribuit la progresul multilateral al patriei”.

Și dacă o școală, în sensul de învățămînt, reflectă gradul de dezvoltare al unui popor, este firesc să arătăm că înzestrarea Liceului de matematică și fizică „Nicolae Bălcescu” cu laboratoare și cabinete utilate potrivit cuceririi științei acestui sfîrșit de secol oglindește devenirea întregii țări. Laboratoare dotate la nivelul laboratoarelor universitare, cabinete cu tehnică de vîrf, televiziune cu circuit închis, o bibliotecă cu peste 30.000 de volume, un cerc dramatic și o colaborare permanentă cu un teatru de prestigiu al țării, Teatrul Național din București.

Liceul de matematică și fizică „Nicolae Bălcescu” din București a împlinit 300 de ani de existență. „Trei veacuri lungi și-atît de scurte / S-au depănat și-aicea sint”, spun versurile unei poete a liceului, eleva Anca Demetriad, clasa a X-a B, apărute într-un splendid număr special al revistei școlii, „Adolescența”, număr în care semnează elevii și profesorii liceului, o parte din foștii absolvenți. Venerația și adîncul respect pe care cei de azi îl aduc înaintașilor în paginile revistei sint, credem, urmarea acelei educații dobîndite de fiecare generație pentru cei dinaintea lor, urmarea acelei iubiri față de trecutul glorios al acestei școli, față de viitorul școlii românești.

OVIDIU IOANIȚOIA ■

Marele Premiu de la Santarem pentru un film românesc

— Stimabile Adrian Petringenu, te-ai întors recent de la Lisabona, însoțit de un trofeu care nu are numai semnificația unei victorii personale. Pentru filmul **RUG ȘI FLACĂRA** și s-a decernat Marele Premiu al festivalului de la Santarem. Ținând seama de faptul că aceeași distincție și s-a acordat și în 1975, pentru filmul **TATAL RISIPITOR**, cred că putem vedea în persoana dumneata un abonat al trofeului portughez. Atunci însă, în '75, vestea și-a parvenit intrucitva pe sub mină, pe căi ocolite și, de ce să n-o spunem, nefirești. Acum ai fost martor ocular al evenimentului, mai mult, ai fost cooptat și în juriul scurt-metrajelor prezentate în festival. Ne interesează competiția lung-metrajelor. Cum a fost? Dură?

— Toate competițiile cinematografice — și nu numai cinematografice — sunt dure. În lume se fac circa 4000 de filme artistice pe an. Difuzarea lor comercială și, implicit, posibilitatea de a face cunoscută pe această cale existența unei cinematografii naționale este sever determinată de legislația protecționistă, care asigură în fiecare țară un spațiu de difuzare producțiilor proprii, și de interesele financiare ale distribuitorilor și proprietarilor de săli. Dacă nu aparții de rețeaua celor mari și tari, de monopolurile capitaliste ale distribuției, e mai greu să-ți vadă cineva filmul decât să-l faci. Costurile peste tot ridicate ale producției de filme, publicitatea strivitoare fără de care nimic nu e posibil în acest domeniu au schimbat hotărâtor raporturile, sistemul de lucru. În țările lumii, aproape peste tot, distribuitorii, cîteva societăți internaționale determină cu doi-trei ani înainte ansamblul producției viitoare aproape titlu cu titlu. Producătorii finanțează filmele, se angajează la realizarea unora sau altora numai în măsura contractelor pe care le obțin de la cei în mina cărora se află rețeaua de săli și în funcție de avansurile pe care le acordă aceștia. Așa se obține de regulă locul pe ecrane, așa se obțin fondurile necesare mașinii publicitare. Mai mult de jumătate din cinematografele occidentale (mergînd în unele state americane pînă la 80-90 la sută) sînt dependente de această rețea, sînt angajate să distribuie respectivele filme din clipa în care se hotărăște producerea lor. Ceilalți se luptă pentru un loc sub soare în limita spațiului de 10-15 la sută care mai rămîne tranzacționabil altor distribuitori „neplănificați”. Numai cunoscînd acest cadru real poate fi înțeleasă importanța festivalurilor internaționale, șansa pe care o oferă acestea cinematografiilor și filmelor din diferite țări de a se face cunoscute, de a ocoli zidurile lunei și porțile închise de monopolurile distribuției capitaliste. Desigur, un festival, un premiu, un ecou favorabil în presă nu-ți asigură automat și difuzarea comercială. Dar reprezintă un semnal, o spargere de gheață în acest dificil context al circuitului extranațional. Importanță este în primul rînd prezența, trecerea de barajul selecțiilor (un festival

nu poate include, de regulă, decît 15 pînă la 30 filme într-o competiție), pentru că aceste manifestări reunesc profesioniștii ai filmului, criticii, ziarisții, studenții, amatori de artă care joacă un anumit rol în formarea opiniilor. Cu perseverență, cu pricepere din partea tuturor celor interesați în afirmarea unei cinematografii, aceste ocazii, ecourile favorabile asupra unui film și, bineînțeles, premiile, atunci cînd există, reprezintă importante puncte de sprijin pentru producător, pot duce la reacții în lanț, pot fi valorificate direct și indirect în sprijinul difuzării, coproducțiilor, publicității. Iată de ce, în alt sens decît cel al junglei comerciale, competiția de la Santarem a fost și rămîne dură, cadrul unui festival este inevitabil dur, ca să folosesc termenul propus. Dar o competiție internațională, cum este și cea de la Santarem, este în egală măsură dură și pentru organizatori.

— Pentru organizatori?..

— Instituția aceasta a festivalurilor s-a născut dintr-o necesitate vitală. Fără confruntarea și schimbul de experiență din festivalurile naționale și internaționale, cinematograful, ca artă, ca produs al spiritului, s-ar sufoca, iar aceasta s-ar răsfrînge curînd și asupra intereselor economice legate de film. Oricît de imperfectă ar fi funcționarea festivalurilor, oricîte erori și deficiențe s-ar manifesta, ele sînt de neînlocuit și, în ultimă instanță, recunosc aceasta și creatorii nenorocoși sau nedreptățiți, și negustorii care nu sînt interesați decît de latura profitului material. Dar un festival costă bani și consumă multă muncă și nervi celor ce și asumă această inițiativă. Iar de adus nu aduce decît... prestigiu. Cîștigurile sînt de ordin cultural, moral, artistic, ele alimentează o anumită efervescență intelectuală, un interes pentru filme, care se răsfrînge doar indirect și în timp asupra intereselor materiale. De aceea, este totdeauna greu pentru animatori să conducă mica lor navă printre stîncile indiferenței și penuriei. Unii își rezolvă problemele asociindu-și într-un fel sau altul activități legate de comerțul cinematografic, prin vizionări comerciale și tîrguri de filme în paralel cu competiția artistică. Alții, cum este cazul festivalului de la Santarem, accentuează caracterul pur cultural și educativ, excluzînd orice activitate de export-import sau publicitate industrială, chiar prin regulament. Cît de importante sînt aceste criterii și cît de important este să fie cunoscute de concurenți, am putut vedea cu prilejul acestei călătorii. Un foarte bun documentar suedez, de pildă, n-a putut intra în palmares pentru că s-a considerat că pe anumite utilaje care intrau în cadrul apărării prea clar și insistent emblema unei cunoscute firme industriale și deci reprezenta o formă de reclamă indirectă. Un excelent scurt-metraj englez a fost premiat după lungi dispute, pînăndu-se problema dacă prezintă cu adevărat numai calitățile unei rase de taurine și căile pe care a fost obținută, sau face reclamă unei firme anume. Un film de

lung-metraj, căruia i s-au recunoscut unanim calitățile profesionale, n-a intrat sufragile scontate pentru că nu a răspuns satisfăcător condiției de „reliefare a valorilor umane”. Au fost destule festivaluri internaționale care după mai multe ediții au succumbat sau au fost nevoite să-și întrerupă activitatea pentru cîteva ani (cum s-a întîmplat și cu binecunoscuta Mostra cinematografică de la Veneția). Competiția de la Santarem și-a sîrbătorit anul acesta în haine de lucru, jubileul celei de-a X-a ediții. Nu e deloc puțin lucru pentru o instituție pur culturală, care dispune doar de limitatele posibilități financiare ce pot fi asigurate de publicația organizatoare (revista portugheză de cinema **Celuloide**), municipalitatea orașului Santarem, Institutul portughez de cinema și alte cîteva instituții de cultură din Lisabona. Nu trebuie uitat că există o concurență inerentă — și adesea inegală ca mijloace materiale — și între festivaluri. Pasiunea și devotamentul unor animatori ca Fernando Duarte s-a dovedit în ultimă instanță a fi hotărîtoare. Reușita cred că este ilustrată în modul cel mai elocvent prin numărul de 38 de țări care au fost reprezentate în această competiție și, mai ales, prin calitatea filmelor care au fost prezentate de-a lungul celor zece ani. Iată cîteva titluri din programul lung-metrajelor: **Alberto Cavalcanti** — un om și un cinema (Brazilia), **W. C. Fields** și eu de Arthur Hiller (S.U.A.), **Iubire în fugă** de François Truffaut (Franța), **Casanova** de Federico Fellini (Italia), **Desertul tătarilor** de V. Zurlini (Italia), **Șoapte și strigăte** și **Față în față** de Ingmar Bergman (Suedia), **Derzu Uzala** de Akiro Kurosawa (Japonia), **Kombach** și **Micul tobosar** de Volker Schlöndorff (R. F. Germania), **Strozec** de Werner Herzog (R. F. Germania), **Pe lac** de Serghei Gherasimov (U.R.S.S.) etc.

— Avînd în vedere complexitatea incontestabilă a factorilor care decid soarta unui film într-o astfel de competiție, consideri utilă reprezentarea cinematografiei naționale în cadrul festivalurilor doar la nivelul funcționăresc sau strălucînd prin absență?

— Există funcționari... funcționali, care sînt oameni realmente specialiști în domeniul important al activității de producție și difuzare cinematografică. Prezența lor la tîrgurile internaționale și în alte ocazii similare e tot atît de folositoare cinematografiilor naționale ca și participarea regiștilor acolo unde sînt invitate filmele lor. Există însă și nefastul spirit funcționăresc, care ne aduce atîtea ponoase și pe care — prin indiferență, îngustimea și meschinăria care-l caracterizează — îl întîlnim, din păcate, și printre creatori, și printre critici, și — cred că nu greșesc — și printre ziarisți. Nici o profesie nu monopolizează defectele, nici calitățile. Totul e să le spunem pe nume pentru a le asana și a face să înainteze mai repede partea de bine din fiecare.

— Mulțumesc. Și, pentru că interviul ce mi l-ai acordat cu cîteva timp în urmă a stîrnit o oarecare rumoare, permite-mi să formulez cu sfîrșitul acestui nou dialog: Totul e bine cînd se termină cu bine.

— De terminat... nu se termină nici odată.

MIHAI PELIN

Glasuri, glasuri de copii: Voces Primavera

E miercuri, 10 decembrie, ora nouăsprezece și sîntem la concertul dat de corul de copii **Voces Primavera** al Școlii generale nr. 4 din Capitală, dirijor, profesorul de muzică și compozitorul **Claudiu Negulescu**. Glasuri, glasuri de copii umplu Sala de concert a Radioteleviziunii...

„Copilărie cîntă și cere / Dreptul la viață / Dreptul cel sfînt / Fii cea mai dulce superputere / Și stăpînește întregul pămînt”... versurile prind viață prin muzica lui Victor Socaciu, iar vocile copiilor întonează acest cîntec intitulat **Dreptul la viață**. Este demn de remarcat faptul că ei nu s-au sfiit să includă în repertoriu muzică tînără alături de piese clasice sau folclorice. „Voces primavera” ne dă prilejul să ascultăm, alături de cîntecul amintit, și **Către minus infinit**, impresionantul **Pace, pace pe pămînt** sau **Noi sîntem copiii țării**. În continuare, grupul celor patruzeci de copii, avînd vîrste între 9 și 13 ani, ne fac o adevărată demonstrație de tehnică vocală interpretînd **Păstrăvul** lui Schubert, sau aranjamentul coral al lui Constantin Bobescu după **Aria** lui Bach, sau **Cantoneța napolitană** de Ceikovski. Soliștii vocali sau instrumentali mai adaugă ceva la virtuozitatea interpretativă a componentilor acestei admirabile formații muzicale. Tînăra Rodica Oancea interpretează la vioară piesa lui Fritz Kreisler — **Frumosul rozmarin** — cu o nuanțare și sensibilitate demne de aplaudat. Dar cu o aceeași emoție i-am ascultat și pe Marian Olmazu cu un fragment de melodii lăutărești, aparținînd compozitorului Pablo Sarasate, interpretate la vioară, pe Ioana Hoiescu, la pian, cîntînd **Perpetuum mobile** de Weber, sau pe Jenica Condoi cîntînd binecunoscuta **Baladă** a lui Ciprian Porumbescu. Prima parte a concertului a mai cuprins **Repetiție pentru concert** de Mozart, dînd prilejul tînerei Angela Stratulat să fie și solistă și dirijor, apoi **Păpusa pe sirmă**, binecunoscuta piesă a lui Coultier, cîntată în limba engleză, și, în sfîrșit, atît de

îndrăgita melodie a lui Ivanovici **Valurile Dunării** au încălzit sufletele ascultătorilor. Ne întrebăm de ce nu sînt atacate piese mai puțin cunoscute și uzate și de ce nu sînt solicitați mai mulți soliști vocali? Aplauzele puternice, dar și buchetele de flori, au marcat frumoasa demonstrație de talent și seriozitate a acestor copii. Pauza a adus o surpriză. Băieții și fetele, în frumoase costume populare, aduc pe scenă fiorul cîntecului românesc: **Mărăcinul** de Ion Dumitrescu, **Fata de păstor** de Teodor Teodorescu sau **Lilioară** de Vinițius Grefinescu, dar și **În București iubii** și **Dunărea albastră** a lui Johann Strauss s-au adăugat cîntecelor populare românești **Drag mi-e cîntecul și jocul** și **Cîntec mindru-n țară auzi**, prelucrări de Claudiu Negulescu. Să mai observăm înfăți-

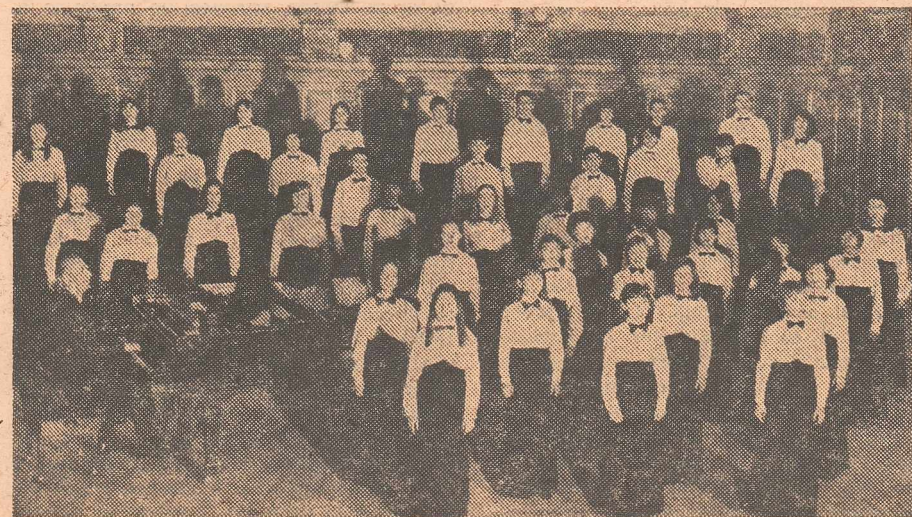
șarea uneori prea coafată a cîntecelor populare, ce-și pierd astfel din autentic. Și e păcat. Mișcarea copiilor pe scenă este, de asemenea, prea aranjată. Nici balet, nici joc românesc!

Este remarcabil acest efort, este impresionant bogatul repertoriu al corului de copii! Sînt demne de toată lauda munca, seriozitatea și talentul acestora.

Un profesor, Claudiu Negulescu, un coregraf, Nicolae Goga, și o pianistă, profesoara Rodica Băluță, sînt alături de acești minunați copii pentru a-i ajuta, pentru a-i îndruma și a le face cunoscute munca și talentul. Cadrele didactice, conducerea școlii își dau întreg concursul pentru buna desfășurare a repetițiilor, a concertelor dintr-o superioară înțelegere și importanței acestei frumoase preocupări și pasiuni a elevilor școlii dar și dintr-o profundă dragoste față de copii.

Spectacolul de miercuri a fost, iată, un frumos prilej de a-i cunoaște. A fost un prilej de a se manifesta. Îi aplaudăm la scenă deschisă.

CORNELIA BARBU

NICULAE STOIAN

O nouă carte de versuri a lui
ADRIAN PAUNESCU
se va afla în librării:

**MANIFEST
PENTRU SĂNĂTATEA
PĂMÎNTULUI**

Lansarea cărții, publicată de Editura „Albatros” din București, va avea loc miercuri, 24 decembrie a.e. la Librăria „Mihail Sadoveanu” din Capitală. Prețul volumului — 27 lei. Numărul de pagini — 384.

Cu ocazia lansării cărții va vorbi Mircea Săntimbreanu, directorul editurii. În continuare autorul va oferi autografe.

JUDEȚUL CLUJ —

Erou al Muncii Socialiste

Ziariști și scriitori clujeni semnează EDIȚIA SPECIALĂ a revistei noastre dedicată eroismului întru hărnicie și demnitate a acestui loc românesc de veșnice și înalte aspirații sociale

Final de cincinal la Cluj-Napoca

O stradă a noului industrial unde vechi îi este doar numele

Pe o hartă a unei mai vechi monografii a municipiului Cluj-Napoca, strada care azi poartă numele de „Podgoriei” era trecută de cartograf sub denumirea „La Colonie”. Aici se afla cărămidăria orașului. Urmele ei se mai păstrează și azi. De ce „Coloniei”? Pentru că aici, la periferia orașului, se așezaseră cu ani în urmă locuitorii veniți de pe alte meleaguri de țară, în căutarea unei bucăți de piine mai bună. Dar ce piine putea să ofere unui om, în condițiile unei munci istovitoare, cărămidăria orașului? Miinile „coloniștilor” — oameni ce nu erau considerați nici cel puțin cătăneni de rind ai Clujului! — plămădeau lutul pentru palatele altora. E drept, mai locuiau pe această stradă periferică, mai departe, pe așa-numitul „Drum de sub Colnă”, și cițiva gospodari care nici ei nu prea știau ce erau — orășeni sau țărani. Se ocupau cu de toate: cultivau pământul din jur, creșteau animale, lucrau prin atelierele unor meșteșugari, iar cei mai norocoși la Fabrica de porțelan. Mulți ar fi vrut să se știe, și ei și copiii lor, lucrători permanenți într-o fabrică. Dar unde? Clujul nu avea prea multe fabrici. Locurile de muncă erau puține. Orașul era, cum bine se știe, renumit prin pulsul lui cultural și științific, prin școlile lui numeroase, de toate gradele. Prin tradiționalismul care devenise o monedă a timpului.

Dar a venit un alt timp. Un timp al revoluției, cind a trebuit să se pună întrebarea: se va dezvolta sau nu, pe lângă viața culturală și științifică, în acest oraș,

și o puternică industrie modernă? Au fost oameni care au susținut că industria ar despersionifica viața Clujului.

Congresul al IX-lea și următoarele ale partidului, cutezanța și viziunea revoluționară a secretarului său general, tovarășul Nicolae Ceaușescu, aveau să dea un răspuns categoric acestei întrebări. Nici o localitate, în condițiile societății noastre socialiste, nu poate cunoaște o puternică înflorire fără o viabilă viață economică. Un oraș trăiește prin industrie. Invățămintul, cultura, știința sînt de neconceput undeva în afară. Industrie înseamnă oameni, școli, instituții de cultură, locuințe, edificii sociale, tot ce poate dimensiona un oraș modern, cu atribuțiile civilizației socialiste. O intensă trăire economică și socială.

Privim acum, de pe culmea anului 1980, spre anii din urmă. Ce au însemnat acești ani pentru municipiul de pe Somes? Putem ușor constata că municipiul Cluj-Napoca nu a pierdut nimic din moștenirea valoroasă a trecutului. Dimpotrivă, tradiția, frumusețile trainice de altădată au acum o altă strălucire. Producția lui industrială a crescut în acest cincinal de 1,7 ori față de 1975, în ritm anual de 11,2 la sută, ajungînd la 18 miliarde lei, cit a unui județ de nivel mediu. Important este și saltul calitativ pe care l-a făcut industria, exprimat în primul rînd prin faptul că productivitatea muncii este cea care a contribuit cu 92 la sută la obținerea sporului de producție înregistrat. Totodată, valoarea producției nete

a crescut de două ori, concretizată în principal în produse de înaltă tehnicitate — care înglobează invenții, creații originale —, multe din acestea fiind exportate în nu mai puțin de 60 de țări ale lumii.

De pe Dealul Feleacului sau de pe Cetățuie, orașul pare o corabie ancorată într-un mare port. De aici și se dezvoltă frumuseții care nu le poți distinge călătorind pe stradă. Strada „Podgoriei” a devenit o panglică de lumină, un bulevard integrat în platforma industrială „Somes-Nord”. Aici sînt concentrate cele mai multe dintre întreprinderile construite și dezvoltate în ultimii 15 ani. La un capăt se află silueta Fabricii de cărămidă de altădată, iar la celălalt capăt Combinatul de utilaj greu. Este de fapt un drum condensat al timpului nostru istoric. Pe această magistrală a Muncii, cum a propus nu demult un deputat să se numească în viitor actuala stradă a „Podgoriei”, se află cinci mari unități industriale: „Sinterom”, Fabrica de mașini de rectificat, Întreprinderea mecanică a agriculturii și industriei alimentare, „Unirea III” și Combinatul de utilaj greu, cu marile sale fabrici de utilaje termoelectrice, metalurgice și de sectoare calde. În perimetrul lor au fost integrate unități de cercetare științifică și de proiectare. Facultatea de mecanică a Institutului politehnic, laboratoare, blocuri de locuințe. În fiecare dintre aceste unități industriale noul este elementul definitoriu al activității productive. Fiecare unitate se min-

drește cu realizări care reprezintă premiere naționale.

Să ne oprim pentru cîteva clipe la „Sinterom”. Profilată mai întii pe buji auto și alte piese pentru mijloace de transport, de cițiva ani, în această întreprindere se produce o gamă largă de repere din pulberi metalice sinterizate, iar mai nou contacte sinterizate pentru mijloace de automatizare, magneti permanenți pentru industria electrotehnică și sirme din wolfram și molibden, utilizate la fabricarea unor componente ale industriei electronice și electrotehnice, la fabricarea filamentului pentru becuri incandescente și a tuburilor cinescopice. Inginerul Alexandru Brătfăleanu, conducătorul uneia dintre noile secții, ne asigură că secția de sirmă de wolfram este, din punct de vedere tehnologic, la nivel mondial. Procedeele de fabricare este de înaltă tehnicitate și dintre cele mai eficiente. O confirmă și primele telexuri primite de la diferiți beneficiari — inclusiv de la Fabrica de cinescoape —, cărora le-au fost expediate pînă acum peste 50 de tipodimensiuni din noile produse.

La cîteva sute de metri de „Sinterom” se află Fabrica de mașini de rectificat. Este o unitate cu profil unic în țară. Au trecut aproape șapte ani de cind a fost realizată aici prima mașină. Un colectiv tinăr, neexperimentat, a învățat din mers meseria de a construi mașini-unelte de mare precizie și cu un mare grad de automatizare. Bilanțul celor șapte ani este semnificativ pentru ceea ce înseamnă aici creativitate, competitivitate. Maistrul principal Ioan Rațiu, secretar al comitetului de partid, un om al lucrurilor exacte, îmi spune că în cei șapte ani au fost realizate de acest colectiv peste 2500 de mașini de rectificat pe care s-au aplicat marca ti-

(Continuare în pagina 14)

MARIN OPREA ■

Pămînt

de

innobilat

cind de holdele înalte de griu și secară, cind de brazdele înalte de trifoi sau lucernă, cind de sacii îngrămădiți pe loturi. Dar numai cu totul întâmplător vizitatorul ocazional nu-l va întîlni pe inginerul Ion Despu, specialist al Oficiului județean pentru studii pedologice și agrochimice Cluj, care ne spune:

— Există o soluție simplă: acoperirea sterilului cu un strat de sol gros de 30—40 cm, căruia i se cunoaște fertilitatea chimică, fizică și biologică. Prețul unei asemenea lucrări — convenabilă și comodă pentru agronomi — ar fi extrem de ridicat. Adică, decopertarea a 3000—4000 t de sol pentru un hectar, transportul și repartizarea uniformă pe halda de steril. Greu, nu? Și costisitor. Așa se face că azi este încurajată și interesată cercetarea să găsească soluții de cultivare a sterilului. Pentru că sterilul nu e tocmai steril; el nu poate fi obținut nici în condiții de laborator, cu atît mai puțin în natură. Il întreprin: — Totuși, alt termen nu există? — Nu, nu există. Dar nu azeasta-i problema. Vreau să zic că noi nu cunoaștem prea bine caracteristicile chimice, fizice, fizico-chimice și microbiologice ale sterilului, care deseori sînt incompatibile cu condițiile de hrană, apă și aer ale culturilor agricole. Nu în puține

cazuri, materialul steril — iar apelez la acest termen, dar n-am ce face — conține unele substanțe inhibitoare sau toxice pentru organismul vegetal. Raportată la aceste condiții, tehnologia cultivării sterilului este cu mult mai complicată decît aceea obișnuită pentru solurile cu evoluție normală.

— Cind ai început, Ion Despu, să pui în practică această tehnologie? — Prin 1974. Am început experimentarea în condiții de cîmp, în casă de vegetație și laborator. Am pornit pe calea anevoioasă dar sigură de elaborare și diferențiere în spațiu și timp a tehnologiilor. Concret, am avut la dispoziție 200 ha la Căpuș și 600 ha la Aghireș. Am practicat fertilizarea chimică, organică și chimico-organică. Localnicii rideau. Și aveau de ce; aceste pămînturi erau foarte sărace și înainte de a fi acoperite. După 1974 n-au mai ris; veneau la mine să-mi ceară secretul ba președinții de C.A.P., ba ingineri agronomi, ba primari din împrejurimi. Și n-aveam nici un secret: făceam tratamente cu azot, fosfor, potasiu și unori cu zinc, bor și cupru. După o fază de studiu pedo-agro-chimic, după definițivarea schemelor experimentale și a culturilor care urmau să fie testate, primele rezultate lăsară să se întrevadă posibilitatea rezolvării problemelor de ordin nutrițional prin folosirea exclusivă a unor fertilizanți chimici. Confirmarea definitivă a acestei opțiuni a fost făcută prin ciclul experimental extins pe intervalul 1974—1977. — Și folosiți exclusiv fertilizanți chimici? — Așa cum vă spun, dar cu multă măsură, pentru a nu învăța cu nărav plantele. Știți, eu cred că și plantele au descoperit o societate de consum; dacă le dai cît nu trebuie, fac risipă, consumă cît nu le pîrște. De aceea, problema este extrem de migăloasă. — Aveți cumva de gînd să faceți publice soluțiile găsite? — Evident și cît mai curînd, dar pe cale științifică. Ceea ce vreau să spun acum este că producția de griu, secară, orzoaică, trifoi, finuri s-a situat pe înțreaga durată experimentală la nivele sen-

sibile superioare mediilor obținute pe solurile normale din zonele agricole Căpuș-Aghireș, respectiv : 4 000 kg/ha, 4 800 kg/ha, 4 400 kg/ha și 12 000 kg/ha. Aceste rezultate au justificat, începînd din 1978, paralelizarea cercetărilor cu redarea în circuitul agricol a primelor suprafețe acoperite cu steril. Rezultatele de producție au fost încurajatoare: 3 500 kg/ha griu, pe 20 ha; 4 400 kg/ha orzoaică, pe 6 ha; 8 000 kg/ha finuri, pe 20 ha. Rezultatele din 1980 nu le divulg pentru că nu aș fi crezut. Vreau să spun doar că în acest an am ajuns să redau circuitului agricol 145 ha, dintre care 35 ha pentru loturi semîncere. În primăvara lui 1981 vor fi rezolvate problemele recultivării altor 160—180 ha.

La marginea unei fînețe de vreo 30 ha, unde s-a efectuat și a treia coasă, reluăm discuția. — De ce bază materială dispui, Ion Despu? — Am la dispoziție mașini și îngrășăminte. Lucrez, în sezon, cu cițiva căpușeni și aghireșeni pasionați, harnici, interesați de soarta pămîntului acestei țări. Sînt sprijinit permanent de organele locale de partid și de stat; mă consult cu doi-trei foști profesori de-ai mei de la Institutul agronomic, care sînt interesați de rezultatele mele și, dealtfel, mă solicită în aule. Sînt zeci de mii de hectare care așteaptă să fie cultivate. Voi lua multe din ele în custodie, pentru un timp, în Transilvania. Apoi voi trece la suprafețele depreciate de pe dealurile și văile acestor meleaguri. Pămîntul, indiferent unde se află, poate fi și trebuie să fie innobilat. De aceea, nu accept comoditatea, de aceea trăiesc mai mult la Căpuș sau Aghireș și nu la Cluj-Napoca. N-am încă 48 de ani, dar mă tem că nu-mi va rămîne destul timp să pun în practică o sumedenie de idei și soluții. — Și nu are încă 48 de ani. Și e un singuratic luptător pentru pămînt. Și pare mie în peisajul straniu, selenar, care în doi-trei ani se transformă în lanuri mănoase, bucurîndu-ne ochii și hrînînd multe speranțe.

IOAN ARCAȘ ■

Copilul minune al industriei noastre miniere

În municipiul Cluj-Napoca, ființează, de 6 ani, Institutul de cercetări miniere pentru substanțe nemetalifere. În scurta sa existență, acest tinăr colectiv a fost distins de 4 ori cu Ordinul Meritul științific clasa a II-a și a III-a. E o performanță ce nu se dobândește ușor. Despre începutul activității institutului, directorul acestuia, dr. ing. Iosif Fodor, ne-a spus: „Ne-am dezvoltat cu fiecare an, avind un nucleu de specialiști din diverse ramuri. Porneam practic de la cota zero într-un domeniu atât de vast, avind răspunderea cercetării, elaborării proiectelor și tehnologiilor pentru valorificarea zăcămintelor minerale nemetalifere din întreaga țară. În viziunea conducerii partidului, această cerință a dezvoltării economiei naționale însemna punerea bazei cercetării aplicative pentru un sector vital, care să asigure noi surse de materii prime și să reducă povara importului multor substanțe necesare industriei chimice, metalurgice, ceramice, sticlăriei, porțelanului etc. Nu pășeam pe un teren total necunoscut. Erau însă unele necunoscute ale acestei ramuri, considerate și azi „copilul” industriei miniere românești”.

Cel care conduce azi Institutul și-a început drumul în viață la mina Petrița, unde a parcurs toate treptele muncii din subteran. În 1952, absolvă Institutul din Petroșani și lucrează ca inginer în minele Mărgineaș și Godeni-Muscel. E numit asistent, apoi șef de lucrări la Institutul de mine București și Petroșani. În 1962 își ia doctoratul, făcînd parte din prima generație de doctori ingineri formați în țară. Un an mai târziu e numit director tehnic la Institutul de cercetări miniere din Capitală, iar în 1974 i se încredințează conducerea acestui vîlstar al cercetării miniere din România.

— Pentru a constitui un institut simțeam că timpul e prea scurt. Erau necesari oameni formați și baza materială pentru cercetare. Cît lucrasem în București și Petroșani cunoscușem mulți ingineri și geologi la a căror specializare contribușem. Asta mă încurajă. Pe o parte, i-am solicitat și acum sînt aici. Începeam din nou ucenicia împreună cu ei și cu tinerii hotărîți să lucreze în cercetare. Dar viitorul, cu cerințele lui ardente, avea multe puncte de atracție, multe terenuri fertile, neexplorate. Esențiale și prioritare erau munca pentru descoperirea și punerea în valoare a ză-

cămintelor minerale nemetalifere, crearea bazei de materii prime necesare ramurilor industriale. Trebuia în scurt timp să aducem în circuitul economiei naționale noi substanțe, să le pregătim documentația, să facem primii pași în reducerea importurilor. A doua problemă mare pentru noi era proiectarea tehnologiilor de exploatare și de preparare a noilor materiale, fapt ce ne-a obligat să ne specializăm și în proiectarea investițiilor pentru întreaga filieră. Vedeam pe harta țării viitoarele locuri unde cercetarea își cerea aplicabilitate și finalitate pînă la industrializarea acestor bogății. Poporul nostru pășise solid în cincinalul revoluției științifice și tehnice, materializînd indicațiile conducerii partidului. Spre noi și spre Combinatul minier Cluj erau îndreptate privirile beneficiarilor multor ramuri industriale. Purtam în imagine minele, instalațiile și întimitatea proceselor tehnologice. De aceea am atacat concomitent mai multe teme și arii teritoriale. Pentru fiecare s-au format colecții mixte de cercetare-proiectare cu vîrstnici și tineri. Colaborarea și încrederea reciprocă, stimularea oamenilor cu idei noi, documentarea riguroasă în teren, cunoașterea cercetărilor pe plan mondial au generat liantul specializării, competenței și probității profesionale. Cu toate acestea, așteptam cu emoție confruntarea practică la fiecare temă sau proiect, la fiecare instalație dată exploatarea în țară sau realizată pentru parteneri de peste hotare.

Primele succese au înzecat puterile. Printre multele cercetări finalizate cu eficiență se înscriu cele pentru valorificarea superioară a micașturilor cu disten, obținînd concentrate de mică, granați, disten și produse cuarțofeldspatice, cu o economie anuală la substanțele de bază estimată la 15 milioane lei valută/an. Pentru prepararea pegmatitelor cu spodumen de la Lotru, prin valorificarea zăcămintului macromolecular, s-au elaborat 10 procedee pentru realizarea a 4 concentrate, cu utilizări în industria materialelor de construcții, în electrotehnica, ceramică etc. Acestea vor permite eliminarea importului de lepidolit, de litiu metallic și au un aport valutar de circa 10 milioane lei valută.

De numele cercetătorilor clujeni sînt legate cercetările de obținere a silicei amorfe pentru industria cauciucului și maselor plastice, a grafitului cu utilizări

speciale în electrotehnica, avind conținutul de carbon pînă la 99%, utilizarea perlitelor pentru mase de filtrare la purificarea produselor farmaceutice. Aria cercetărilor e vastă și fiecare treaptă stăpînită i-a îndemnat pe cei de aici spre zone de adîncime a întimității materiei, așa cum sînt sintetizate aceste sarcini în Directivele-program aprobate de Congresul al XII-lea. Este cazul valorificării brucitului din Bihor (care elimină importul oxidului de magneziu), a zăcămintelor de sulf din Munții Căliman, realizarea primilor reactivi românești pentru prepararea nemetaliferelor, înlocuind importul. După tehnologiile acestui institut, s-a proiectat instalația de producere a antideponenților de tip betoane pentru industria lacurilor și vopselelor și s-a obținut un grad superior de recuperare a baritinei pentru fluidele grele utilizate la forajele petroliere de mare adîncime. Sînt și alte cercetări de mare valoare care le-au adus, ca înaltă apreciere a muncii desfășurate, cele patru ordine Meritul științific.

O parte din gândurile și frămîntările colectivului aparțin trecutului. Acum, după Consfățuirea de lucru cu cadrele din geologie, domeniile ce-și așteaptă urgente soluționări din partea noastră — ne spunea dr. ing. Iosif Fodor — sînt multe. Pe harta patriei mai sînt cîteva puncte albe. Ele se numesc glauconitele din Dobrogea, sărurile potasice din Taslău, diatomitele de Filia (Covasna), perlițele din Satu Mare, zăcămintele de fier de la Palazu Mare și altele care pentru noi înseamnă pîinea industriei și viitorul independenței economice a patriei. Ne concentrăm eforturile pentru revizuirea programelor de scurtare a termenelor de finalizare a cercetărilor pentru fierul din zona Căpuș-Nord subteran, pentru argilele refractare din Șuncuiuș, Anina, Cristian, pentru utilizarea tufului vulcanic zeolitic în chimie, petrochimie, zootehnie și alte circa 40 de domenii. Pînă în prezent sînt confirmări prin testări și experimente ale acestei resurse. În cazul valorificării depline a zăcămintelor de tuf vulcanic din Bistrița, Bacău, Brașov, Vilcea, Cluj, Slănic-Prahova și Sălaș se estimează o eficiență anuală de peste un miliard lei. E una din rezervele pentru care se cuvine să se pună baze de exploatare și industrializare.

Punctelor albe de pe harta patriei îi se vor adăuga unități de microproducție în care se vor produce substanțe cu proprietăți deosebite (de mic tonaj) înlocuind importurile. În 1985 acestea vor ajunge la circa 30 milioane lei valută. Sînt tot atîtea sfere în care acest colectiv de cercetare și proiectare își va exprima capacitatea științifică și tehnică, profund implicat în soluționarea unor cerințe majore ale economiei noastre naționale.

Porțelanul, materiiile prime, energia

Tinărul inginer Dionisie Moșoni, energetic șef de la Întreprinderea de porțelan „Iris” din Cluj-Napoca, ne supune atenției cîteva cifre care reflectă eforturile făcute în această unitate economică pentru reducerea consumului de energie. Astfel, consumul specific de energie electrică (calculat în megawați-oră la un milion lei valoare producție globală) era în 1977 de 29,19, în 1978 de 26,75, în 1979 de 24,95, iar în 1980 de 23. Consumul specific de gaze naturale (calculat în tone combustibil la un milion lei valoare producție globală) s-a redus de la 62,79 la 53 în 1980. Dat fiind faptul că prin specificul ei, întreprinderea amintită este un mare consumator de energie, aceste cifre indică proporțiile reale ale economiilor realizate de întreprindere într-un singur an. În urma unor eforturi deosebite, specialiștii întreprinderii au aflat și aplicat soluții care în final sînt ducă la un consum mai scăzut de energie în toate fazele procesului tehnologic. În unitate activează o comisie energetică, care întreprinde cel mai mare număr de măsuri pe linia gospodăririi judicioase a combustibililor și energiei.

Cîteva direcții mai importante de acțiune, mai ales, se impun atenției. În primul rînd, s-au aplicat soluții judicioase pentru recuperarea resurselor energetice secundare. La cuptoare gazele arse (resurse energetice secundare) sînt recuperate și folosite la îmbunătățirea parametrilor de funcționare și a randamentelor. În zona I a unui cuptor-tunel, de pildă, dacă preîncălzirea începe de la temperatura mediului ambiant, de 20°C, să spunem, prin readucerea în circuit a gazelor arse, această temperatură ajunge la cîteva sute de grade. Se obține astfel atît o reducere considerabilă a consumului de resurse energetice primare cît și o scurtare a procesului de producție. Acest circuit recuperatoriu se realizează în prima treaptă. În treapta a II-a a aceluiași resurse energetice secundare sînt folosite la îmbunătățirea parametrilor și randamentelor la alte utilaje decît cele care le-a generat (la uscătoare, de pildă) precum și la încălzirea halelor de producție, la producerea de apă caldă menajeră sau tehnologică. Prin aplicarea acestui sistem, resursele energetice secundare recuperate, în treapta I și a II-a, se ridică la peste 2100 tone combustibil convențional pe an.

La același rang al priorităților s-a aflat și economisirea resurselor energetice. Pe această linie, în întreprindere s-a declanșat acțiunea de izolare cu moduli din fibră aluminată a cuptoarelor cu gaz cu funcționare intermitentă. Aceasta reprezintă dealtfel și o premieră tehnologică: pentru prima dată s-a reușit izolarea după această metodă a unui cuptor de ars porțelan. Un calcul demonstrează că la un cuptor cu gaz de 2 metri cubi, izolat în acest fel, se reduce consumul cu 23 la sută ceea ce reprezintă echivalentul a 10 000 metri cubi de gaze naturale anual și o scurtare a ciclului de ardere cu 17 la sută.

Apelînd la o metaforă, putem afirma însă că cea mai importantă sursă de energie o reprezintă inteligența, spiritul inventiv, de continuă căutare a celor care se ocupă direct de acest domeniu. E suficient, cred, să amintim că în perspectivă se are în vedere introducerea pompelor de căldură pentru recuperarea resurselor energetice secundare cu potențial energetic scăzut, o preocupare acută și pe plan mondial. După literatura tehnică de specialitate, recuperarea resurselor energetice secundare este eficientă și economică la temperaturi de peste 300—400°C. Introducerea pompelor de căldură permite valorificarea deplină a resurselor energetice secundare sub aceste temperaturi. Și acest lucru constituie un însemnat pas înainte.

„Pentru a rămîne în perimetrul aceluiași întreprinderi, se impune consemnata o importantă inițiativă menită să contribuie la utilizarea deplină a materiilor prime indigene, precum și a unor materiale refolosibile. În vară, a luat ființă o nouă secție: de ceramică românească aflată acum în probe tehnologice, dar care în curînd va începe să producă. Este vorba de o fabrică nouă, cu utilaje realizate în întreprindere, cu un flux tehnologic propriu. Preluînd elemente numeroase ale ceramicii populare, aici se fabrică o gamă largă de produse cu glazuri colorate. Apoi, în întregime materia primă este indigenă. Tehnologia existentă permite și valorificarea pe scară largă a unor materii refolosibile ca biscuit, cioburi de porțelan etc. ceea ce influențează considerabil costurile de producție. Circa 40 la sută din materia primă folosită o dețin materialele recuperabile.

În cea mai tinăvă secție a întreprinderii lucrează un colectiv format aproape în întregime din tineri, care și-au afirmat în scurt timp capacitatea de a produce ceramică românească la nivelul unei vechi și nobile tradiții.

COSTEL ȘTEFANESCU

IOAN RUS

Invenția, un examen de conștiință

Omul în fața căruia mă aflam, căutînd să înțeleg mai bine valoarea invențiilor sale, poartă cu sine fotografia casei în care s-a născut, din comuna Drăgoiești-Vilcea. Copilăria nu l-a fost ușoară. Erau vreo 9 frați. Străbănuța zilnic kilometri pînă la școală și ajungea acasă fîrînt. La lumina lămpii cu petrol și-a alimentat setea de învățătură. Al treilea copil al familiei Rada din Drăgoiești a ajuns, cu burse de merit, inginer în urmă cu 23 de ani. De la Institutul politehnic din București este repartizat la Salina Ocna Dej. La cîteva luni e inginer-șef. Activează un timp ca secretar al Comitetului municipal de partid Dej, iar din 1974 revine ca director al salinei, locul unde avea să-și pună în practică ideile sale.

— A inventa nu-i ceva la îndemîna oricui. Unii sînt dotați cu spiritul inventiv, alții dobîndesc pastunele prin muncă. Pe dumnea noastră, tovarășe inginer, ce v-a îndemnat?

— Aș spune că înainte trebuie să fie cunoașterea, munca practică și multilateralitatea noțiunilor tehnico-științifice. Pentru a stăpîni oricare din domenii, e necesară pasiunea și uneori renunțarea la multe. Îmi amintesc că am citit undeva că pasiunea înseamnă și încăpăținare, tenacitate, pe lîngă dăruire și predilecție. Dar pasiune cu un scop final. Eu m-am dedicat problemelor tehnice din subteran, pentru că mă preocupau condițiile grele în care se executau perforările manuale pentru pușcări în fronturile de exploatare a sării. Primele încercări au fost cînd eram inginer-șef. Apoi, în 1974, cînd se pregătea deschiderea noii mine, la săparea galeriei-tunel se avansa cu 18 metri pe lună. Așa era proiectul. Greutățile constau în scoaterea sterilului. M-am gîndit cîteva zile și am adaptat unele utilaje mecanizate la încărcare și transport. Reușita? Un avans de 6 m pe zi și predarea minei în exploatare cu un an mai repede.

— A fost aceasta ideea genezei primei invenții?

— Nu. Ideea fundamentală era să realizez o instalație prin care să elimin total efortul fizic, mînerii să devină conducătorul unui utilaj cu funcții multiple. Ceea ce făceau toți minerii o dată la un post voiam să creez eu. Existau, în țară, aduse

din import, agregate cu acțiune hidraulică. Eu îmi imaginam una cu principii electro-mecanice și comenzi centralizate. Studiam, în paralel, mai multe domenii și, la un moment dat, ideea a prins contur în schițe. Proiectul, calculele și toate detaliile le-am realizat singur, în aproape doi ani. În 1977, prototipul era gata. A fost construit de muncitorii atelierului mecanic al salinei, de echipa maistrului Ioan Someșan.

— La primele probe în abataj n-ați avut emoții?

— Revăzusem de cîteva ori toate calculele de rezistență, principiile de funcționare, făcusem probe la fiecare subsansamblu. Într-un fel, eram sigur. Dovada: nici azi nu s-a înregistrat vreo dereglare, n-a fost nevoie de nici o intervenție.

— De aici, la invenție urmau probele eficiente. Ce aduce ea nou față de agregatele din import?

— Așa cum se menționează în brevetul de invenție, nr. 69764/1979, originalitatea concepției și performanțele tehnico-funcționale; înlocuiește munca a 65 de mineri, e condusă de un operator, elimînă total efortul fizic.

Am aflat că, în semn de apreciere, Adunarea generală a reprezentanților oamenilor muncii din salină a propus, și forurile în drept au aprobat, ca invenția să poarte numele „Rada-Dej”. La scurt timp, Centrala sării și nemetaliferelor a hotărît executarea unor exemplare pentru alte mine de sare din țară. Primul beneficiar a fost Salina Tîrgu Ocna. După un an de funcționare, iată rezultatele consemnate de beneficiar: „Parametrii instalației Rada-Dej sînt superiori mașinii „Secoma” (Franța). Costul e de 7 ori mai mic, ca și cheltuielile de întreținere; consumul de energie electrică pe oră se reduce de 10 ori, se renunță la piesele de import și la uleiul hidraulic; se evită pînă la eliminare ruperea sculelor de perforat și greșeliile de manevrare din partea minerului mecanic, datorită sistemului de interblocaje al instalației. Prin experimentarea în Salina Tg. Ocna, aceste avantaje au fost confirmate în producție, ceea ce o recomandă a fi introdusă în dotarea celorlalte mine din țară”.

— Ce a urmat după luarea acestor examene?

„O competiție foarte strânsă cu mari școli electrotehnice din lume“

— Dorese să începem acest interviu printr-o întrebare, mărturisesc, izvorită dintr-o anumită curiozitate afectivă: cum ați ajuns, clujean get-beget, să faceți studiile la București?

— Intr-adevăr, pare curios; mai ales dacă ținem seama că noi, transilvănenii, simțim mai tradiționaliști și că, în Cluj-Napoca, aveam suficiente institute de învățământ superior la porțile cărora să pot bate. A fost, în primul rând, îndemnul mamei care mereu îmi spunea: „Pleacă mai departe, un bărbat trebuie să umble prin lume, nu să stea lipit de prispă“. Al doilea mare motiv ar fi pasiunea mea din liceu pentru electrotehnică și, pe atunci, în Cluj-Napoca nu exista o asemenea facultate. Citisem, elev fiind, cite ceva despre școala bucuresteană de energetică și aflasem de reputația unor mari profesori care, ulterior, mi-au fost, într-adevăr, dascăli iluștri ce m-au ajutat să mă formez ca specialist.

— Totuși, totuși, melegurile natale v-au atras în cele din urmă; sau, cum inspirat îmi spunea un coleg al dv., v-au „recuperat“. Cum s-au petrecut lucrurile?

— Am auzit că pe clujeni îi frământa, pe atunci, problema modernizării transportului în comun, sau mai precis că doresc să introducă troleibuzul. Institutul județean de cercetări și proiectări mi-a făcut oferta acestui proiect, mai exact a stației de redresoare. Firește, n-am stat pe gânduri, desi, la drept vorbind, în București am avut colegi și profesori, niște oameni minunați de la care am învățat multe, împreună împărțind mari bucurii și satisfacții profesionale, unele legate și de proiectul amenajării centralei Bicăz pe atunci pionierat în România în materie... În Cluj-Napoca, impactul cu viața, cu cerințele economiei și ale producției a fost și mai direct, în sensul că am fost șef de proiect pentru numeroase lucrări de la uzinele „Unirea“, „Tehnofrig“, Ilva, alimentarea cu energie a noului cartier Donath și chiar a primelor semafoare instalate în oraș. A fost o perioadă extrem de fructuoasă pentru mine în sensul că realitățile vieții, cu durițările ei, cu necesitățile ei stringente, mi-au întregit, dacă vreți, viziunea de cercetător, viziunea de ansamblu: m-am „conectat“ ca să folosesc o expresie de-a noastră, de-a energeticienilor, la o multitudine — și, uneori de-o mare complexitate — de factori de care un om de știință trebuie să țină seama în tot ceea ce face pentru societatea în care trăiește și muncește. Cu atât mai mult când societatea este socialistă, deci pe cea mai evoluată treaptă a dezvoltării societății umane.

— Tovarășe profesor, singur, sau în colectiv cu colaboratorii dv., sînteți titular a numeroase brevete de invenții. Cum au demarat lucrurile? Cum creează un om tehnică nouă? De unde îi vin ideile?

— Eu cred cu tărie că la baza creativității tehnice și științifice stă, în primul rând, studiul, cercetarea neîntreținută și pe toate fețele a domeniului de care te ocupi. Adică o cunoaștere în profunzime, pe verticală și una pe orizontală, ca tot ceea ce a adus nou omenirea până acum. Altfel te trezești că redescoperi America, invenții ceva ce alții au aruncat de mult. În ceea ce mă privește am încercat să nu mă abat de la aceste precepte și am avut o perioadă lungă de studiu: facultate, doctoratul, specializarea peste hotare, lectura a tot ceea ce apare nou. Adică a fost o perioadă de acumulări cantitative. Pe urmă, firese, a avut loc erupția ca o reacție în lanț. Prima invenție, așadar, a fost un dispozitiv de reglare a turației motorului asincron trifazat — brevetată în 1970 — care a deschis largi posibilități de reglare și poziționare a unei game întregi de mașini-unelte, aplicându-se la unități din Chimbav, Tîrgoviște, Baia Mare etc.; fie livrat de facultate, fie construite de beneficiari după proiectele noastre. Ei bine, ideea cheie, ca de la impuls la impuls să poți învîrți motoarele în regim „pas cu pas“, să poți măsura distanța și poziția mișcării, a generat o întreagă familie de invenții și variante, principul fiind brevetat în aproape toată lumea, inclusiv în S.U.A., care a trebuit, de data aceasta să cedeze prioritatea în fața europenilor, mai concret, în fața noastră, a românilor.

— Așadar, aceasta este „in mare“ geneza motorului „pas cu pas“ care a stîrnit atîta vîlvă în lumea științifică și tehnică?

— Bine zis „in mare“ căci, „in mic“, atît pentru mine, cit și pentru conf. ing. dr. Mircea Crivi, șeful Laboratorului de cercetări, pentru ceilalți colaboratori, asta a însemnat zile și nopți de studii și încercări. Dar în cele din urmă am reușit să trecem de la motorul asincron la motorul „pas cu pas“, făcînd în acest domeniu una dintre puținele școli din lume, oricum înaintea americanilor și a europenilor în ansamblu. Sînt motoare de o mare precizie, cu sistem de comandă propriu, electronic, și de acum, concepute și realizate într-o mare varietate. Ele pot comanda mașini de scris, claviatură de calculatoare, benzii de

perforat, mașini-unelte cu comandă-program, roboți industriali etc. Am vindut de acum foarte multe bucăți și se bucură de un mare succes prin aria întinsă de folosință, prin caracteristici. Cea mai recentă izbîndă a lor a fost verificarea posibilităților de a poziționa unde laser în spațiu, experiment făcut cu întreprinderea de calculatoare din București. Cu ajutorul acestui motor, într-o variantă universală și complexă, am poziționat unde laser și am emis informații între hotelul Intercontinental și Casa Școlii, experimentul dovedind un sistem de legături fără fir de mare viteză. Oricum, motorul nostru a dovedit o poziționare extrem de precisă a undelor în spațiul dorit, în direcțiile dorite, într-o infim de redusă unitate de timp. Ceea ce-i conferă noi perspective de utilizare.

— Am reținut afirmația dv.: „...am vindut de acum foarte multe bucăți...“. Să înțeleg că facultatea dv. s-a constituit de acum și într-o firmă?

— În parte, da. Pentru că, dacă am

Arpad Kelemen. Născut în 1932 în comuna Chinteni, județul Cluj. Absolvent al Facultății de energetică din București și, paralel, a celei de fizică, în 1956. Doi ani, cercetător la Institutul energetic din Capl-

tală, apoi la cel de cercetări și proiectări al județului Cluj. În 1950 devine cadru didactic al Institutului politehnic din Cluj-Napoca, la catedra de fizică, ulterior la cea de electrotehnică. În 1970 își ia doctoratul la București cu teza „Utilizarea motoarelor asincrone comandate prin impulsuri ca elemente de execuție“. Între 1972—1974, bursier Humboldt al Universității din Nürnberg-Erlangen. Azi este profesor universitar și decan al Facultății de electrotehnică a Institutului politehnic din Cluj-Napoca. Este autorul a peste 25 de invenții — singur sau în colectiv — brevete în țară și peste hotare, în S.U.A., Anglia, R.F.G. etc., unele dintre ele fiind medallate cu aur la expozițiile internaționale de la Bruxelles și Nürnberg. A publicat în țară și peste hotare circa 60 de articole și studii și este autorul — singur sau în colectiv — a șapte volume de specialitate. A conferențiat, ca invitat, la universități din S.U.A., Anglia, U.R.S.S., Belgia s.a. Figurează în selecția de biografii „Who's Who in the World“. Este distins cu ordine și medalii ale R.S.R.

— Care este cea mai recentă invenție a dv. brevetată?

— Un procedeu și dispozitiv pentru reglarea și poziționarea avansului vertical al mașinii de rectificat plan orizontal, brevet semnat împreună cu ing. Iosif Crecan de la întreprinderea „Unirea“ — beneficiarul invenției — cu ing. Viorel Trifa și ing. Ambrus Szekely, de la facultatea noastră. Și: procedeu și dispozitiv pentru diamantarea pietrei mașinilor de rectificat, tot pentru „Unirea“. Brevetele ne-au sosit de curind. Dar, în altă ordine de idei, beneficiarii lor sînt, într-un fel și studenții, pentru că fiecare nouă tehnică determină unele concluzii teoretice și practice care amplifică tezaurul cunoașterii. Pentru că și noi pregătim aici peste 1500 de studenți, dar îi pregătim, nu numai de la catedră ci și în atelierele de producție unde își formează mina și educă mintea și poată aplica cele însușite la cursuri. Vă pot spune că atelierul facultății — unde lucrează efectiv studenții, livrînd producție marfă — are o capacitate de producție de circa 150000 ore și că anul acesta își încheie bilanțul cu un venit de circa 10 milioane lei din echipamente de înaltă clasă, multe din sfera tehnicilor de vîrf. Pentru că noi trebuie să împlinim dezideratul pus de partid în fața învățămîntului ca, prin integrarea deplină cu cercetarea și producția, să devenim un avansat redutabil al științei românești care să contribuie substanțial la ridicarea ramurilor de profil din economie.

— Este interesant ceea ce ne spuneți, de aceea am dori o completare: care sînt legăturile facultății dv. cu cercetarea și producția, în afara celor enunțate pînă acum?

— Mai întîi că am încercat și am reușit, se înțelege, cu sprijinul ministerului și al celorlalte organe centrale de resort, să dezvoltăm baza materială de cercetare. Dacă în 1976, de pildă, zestrea noastră însuma 6 milioane lei, azi ea depășește 90 milioane lei. Numai aparatura de calcul ce-o avem depășește 50 milioane lei. Din acest punct de vedere sîntem într-o competiție strînsă cu cele mai bune școli similare din lume. Ca să vă faceți o imagine, cit de cit exactă

despre dotarea noastră, mai amintesc că s-au introdus în cadrul aplicațiilor din procesul de învățămînt microelectronica și microprocesoarele. Iar acum am trecut și la îmbunătățirea conținutului și structurii întregii materii predate, astfel încît să ne apropiem de ceea ce este mai avansat în lume, mai la zi. Paralel, s-au întreprins și alte acțiuni de mare eficiență, atît pentru diferitele sectoare ale economiei, cit și pentru cercetare și învățămînt, deoarece infuzia de idei, de noutăți, va circula mai prompt, în ambele sensuri, în cadrul tripletei respective. Mă refer la faptul că la facultate s-a organizat Laboratorul de cercetare propriu cu un efectiv de 20 cercetători; că, mai nou, filiala Institutului de cercetări și proiectări pentru automatizări a intrat sub patronajul nostru, fiind condusă de profesorul Marius Hănanuț; că filiala de cercetări electrotehnice este acum condusă de conf. dr. ing. Traian Gîlgor, avînd în preocupări și electronica biomedicală studiată în comun cu specialiștii de la Institutul medico-farmaceutic.

tală, apoi la cel de cercetări și proiectări al județului Cluj. În 1950 devine cadru didactic al Institutului politehnic din Cluj-Napoca, la catedra de fizică, ulterior la cea de electrotehnică. În 1970 își ia doctoratul la București cu teza „Utilizarea motoarelor asincrone comandate prin impulsuri ca elemente de execuție“. Între 1972—1974, bursier Humboldt al Universității din Nürnberg-Erlangen. Azi este profesor universitar și decan al Facultății de electrotehnică a Institutului politehnic din Cluj-Napoca. Este autorul a peste 25 de invenții — singur sau în colectiv — brevete în țară și peste hotare, în S.U.A., Anglia, R.F.G. etc., unele dintre ele fiind medallate cu aur la expozițiile internaționale de la Bruxelles și Nürnberg. A publicat în țară și peste hotare circa 60 de articole și studii și este autorul — singur sau în colectiv — a șapte volume de specialitate. A conferențiat, ca invitat, la universități din S.U.A., Anglia, U.R.S.S., Belgia s.a. Figurează în selecția de biografii „Who's Who in the World“. Este distins cu ordine și medalii ale R.S.R.

Am întărit legăturile cu filiala de cercetări energetice și ne-am propus să preluăm conducerea prin calculatoare a întregului complex hidroenergetic din Apusenii. Iar cînd ne vom muta în noul sediu din Dealul Feleacului, acolo unde se naște o modernă platformă de electronică, vom fi — ca și Facultatea de mecanică de pe platforma Someș-Nord — implantați în problemele și miezul proceselor de producție în modul cel mai întîm. Pentru că patria, această țară frumoasă și sfîntă care se cheamă România, are nevoie de specialiști de înaltă calificare, capabili să preia și să ducă mai departe și mai sus stafeta generației de azi.

— Constat cu bucurie că experiența dv. de cercetător și cadru didactic este împărtășită și printr-o prodigioasă activitate editorială.

— Generația de miine, și chiar de azi, are nevoie să știe cit și pînă unde am clădit noi. Și literatura de specialitate este un mijloc de a lăsa ceva peren. Pentru că o mașină inventată poate muri curînd datorită uzurii morale. Dar principiile, teoriile, concluziile unei cercetări, rîmîn ca idei fierbinți pentru mintile tinerei generații care trebuie, are datoria, să adauge noi verigi la lanțul științei. De aceea consider că a-ți așterne pe hîrtie gîndurile, ceea ce crezi că este nou sau îmbunătățit, este o datorie de prim rang pentru un dascăl și un cercetător. Cu aceste imbolduri sufletești am tipărit singur sau în colaborare cu Maria Imecs, Mircea Crivi, Viorel Trifa, volume ca: „Sisteme de comandă și reglare incrementală a poziției“, „Motoare pas cu pas“, „Acționări electrice“, „Muta-toare“ vol. 1 (volumul 2 este în curs de apariție) etc. De remarcat că la primul volum menționat am obținut și colaborarea prof. univ. dr. ing. Benjamin C. Kuo de la Universitatea Illinois (S.U.A.), savant de renume mondial care, în lucrările lui, de largă circulație, ne-a făcut onoarea publicării bibliografiei cercetărilor noastre, ceea ce firește ne-a bucurat... Prin toate acestea nu urmărim decît să ridicăm școala clujeană de electrotehnică atît ca institut de învățămînt superior cit și ca un centru de cercetare la un nivel capabil să înfrunte competiția oricărei școli similare din lume. Pentru că, în ziua de azi, atît de alertă în prefaceri, trecutul interesează, prezentul este imperios, dar viitorul, ne preocupă în mod acut.

VIRGIL LAZAR ■

Mașini inteligente pentru ogoare degradate

Pe o pantă abruptă de la poalele Timpei se dă drumul unui tractor. Lăsat la voia intîmplării, fără pilot, tractorul rulează în viteză și nu se intîmplă nimic. Cînd ajunge la loc drept, se oprește după cîțiva metri. Încercarea se repetă cu același rezultat, ca și cum ar fi vorba de un joc absurd. Apoi, în scenă intervine o macara, cu ajutorul căreia tractorul este răsturnat și lăsat să coboare de-a berbeleacul pe panta de munte. În jurul mașinii se adună mai mulți oameni care o studiază cu atenție și constată că singurele stricăciuni survenite în urma unei coboriri atît de neobișnuite sînt la două geamuri de la cabină. Altfel, tractorul se află în stare de funcționare.

Secvențele relatate, atît de insolite, par a fi luate dintr-un film. De fapt, este vorba de efectuarea probelor de anduranță ale unui nou tip de tractor românesc — S.M.-800 — destinat terenurilor în pantă și aflat în faza finală de omologare, mașină cu care agricultura românească va fi înzestrată începînd de anul viitor.

Stațiunea de cercetări pentru mecanizarea lucrărilor pe pantă din Cluj-Napoca își desfășoară activitatea ca filială teritorială în cadrul Institutului de cercetare, proiectare și inginerie tehnologică pentru mecanizarea agriculturii București.

Coordonata principală a cercetărilor cuprinse în programul de activitate vizează atît elaborarea sistemului de mașini și realizarea complexului de utilaje necesare, cit și elaborarea și verificarea tehnologiilor de lucru în măsură să asigure executarea mecanizată a lucrărilor agricole pe terenurile în pantă în sistem antierozional, adică prin deplasarea agregatelor de lucru pe direcția curbilor de nivel.

Un obiectiv generos, firește, pentru înfăptuirea căruia se ridică o problemă esențială, cu largi implicații economice: a proiecta și construi din nou mașini, utilaje și agregate numai pentru terenurile în pantă sau a adapta mașinile aflate în dotarea agriculturii noastre pentru a putea lucra și pe astfel de terenuri?

S-a optat pentru ultima soluție: adică stabilirea posibilităților de utilizare a mașinilor destinate terenurilor de șes pentru a putea lucra pe terenurile în pantă, fără a fi necesare adaptări constructive.

Ținînd seama de structura culturilor de cîmp care dețin pondere pe terenurile în pantă, au fost considerate ca prioritare problemele privind mecanizarea lucrărilor la culturile de păioase, porumb, cartofi și sfecla-de-zahăr. Pînă în prezent, s-au stabilit limitele de pantă posibile de mecanizat la nivelul tehnicii actuale și de perspectivă: la cerealele păioase sînt mecanizabile toate lucrările, pe curba de nivel pînă la panta de 20°; la porumb, cartofi și sfecla-de-zahăr, se pot mecaniza toate lucrările pe pante de pînă la 12°—14°, iar pe pajiștile naturale sînt mecanizabile toate lucrările de curățire, regenerare și recoltare pînă la panta de 27°, cu deplasarea agregatului pe direcția convenabilă pentru mecanizări. De asemenea, au fost stabilite și verificate posibilitățile de lucru și limitele de pantă, pe categorii de mașini, utilaje și lucrări, pentru tractoarele și mașinile destinate terenurilor de șes la executarea de lucrări pe pantă pe direcția curbilor de nivel, fără a le adapta sau modifica constructiv. În același timp, s-au elaborat soluții și au fost date recomandări sub formă de documentație tehnică, privind adaptările constructive necesare a fi făcute unor mașini, presa de balotat paie și fin, semănătorile SUP-29 și SUP-48, pentru a putea lucra pe pante pînă la 20° sau pentru semănătoarea SPC-6 și cultivatorul CPS-6 pentru a putea lucra pe pantă pînă la 14° pe 4 sau 8 rînduri. Un alt aspect deosebit avut în vedere se referă la elaborarea și verificarea în condiții de producție tehnologiilor de mecanizare în sistem antierozional pentru culturile de cereale păioase, porumb, cartofi și sfecla-de-zahăr, iar în perioada 1972—1980 au fost organizate de către stațiune un număr de peste 50 de loturi experimentale demonstrative pe suprafețe de 5—50 ha în unități de producție din județele Cluj, Mureș, Sălaj, Bistrița-Năsăud, Covasna, Iași și Vaslui.

Începînd de acum doi ani însă, pe terenurile deluroase din Transilvania, au putut fi văzute în lucru combina pentru pantă CP-12, precum și cositoarea greblă autopropulsată. Duocum spuneaam la început, tractorul SM-800, cu o putere de 80 CP, se află în ultimele probe de încercare. Pentru acest tractor, deosebit de robust, care va intra în anul viitor în producție de serie, s-a creat un întreg sistem de utilaje specifice.

Inginer dr. Teodor Stănilă, directorul stațiunii clujene, ne informa că întreg sistemul de mașini amintite este omologat și, la începutul anului viitor, va intra în producție. Un calcul anticipativ al eficienței economice al dotării unităților de producție cu utilaje și mașini destinate zonelor deluroase este greu de făcut, dar trebuie avut în vedere faptul că pantele de peste 6° ocupă, pe țară, o suprafață de 1,3 milioane hectare. Cert e că aceste suprafețe, cu o productivitate scăzută oia acum, pot deveni o sursă inepuizabilă pentru sporirea producțiilor agricole.

IOAN RUS ■

Dacă am ajuns astăzi să cunoaștem bine locul pe care l-au ocupat și rolul pe care l-au jucat în istoria dacilor cetățile din Munții Orăștiei, de-a lungul a câteva secole — devenite încă sub marea Burebista chiar centru al statului dac —, aceasta o datorăm în primul rând săpăturilor arheologice sistematice efectuate în secolul nostru din inițiativa profesorului clujean Dimitrie M. Teodorescu, săpături continuate sub conducerea academicianului Constantin Daicoviciu și, apoi, ale fiului acestuia, profesorul Hadrian Daicoviciu, prin cercetările desfășurate îndeosebi în deceniile șase și șapte. Deci, activități destul de apropiate de zilele noastre, astfel că această operă științifică este îndeobște binecunoscută în prezent, atât specialiștilor cit și publicului larg, prin numărul tot mai mare de studii și lucrări științifice și de popularizare consacrate centrului vieții politice a dacilor. Mai puțin cunoscut este, însă, faptul că înțila semnalare, larg atestată documentar, asupra cetăților de la Grădiștea Muncelului a avut loc în primul an al veacului al XIX-lea. De aceea, începutul secolului respectiv poate fi considerat — dacă noi cercetări arhiviste (nu arheologice!) nu vor scoate la iveală o altă dată — momentul redescoperirii pentru lumea științifică a așezărilor dacice din Munții Orăștiei. Și, din fericire, istoria acestei redescoperiri este bine reprezentată în documentele arhivistice din anii 1803—1805, dintre care multe se găsesc în arhivele clujene. Oferim și noi câteva izvoare arhivistice care vorbesc despre vestigiile dacice și romane de la Grădiștea Muncelului, așa cum apăreau ele — mai ales ochiului nespecialistilor — cu mai bine de șaptesprezece decenii în urmă. Dar nu o facem numai pentru atât — chiar dacă și acest lucru nu e puțin —, ci și pentru a oferi încă un exemplu, și nu unul dintre cele mai banale, că pentru știință „nu există o cale regală”, că în cercetare se cer străbătute poteci multiple și dificile, iar omul de știință trebuie să înfrunte numeroase obstacole, dese piedici obiective dar și subiective. Și cercetările urmărind readucerea la viață — științific și spiritual — a vestigiilor dacice din Munții Orăștiei au străbătut o asemenea cale, spinoasă și grea. Însă, până la urmă, victorioasă.

Fixând momentul redescoperirii cetăților dacice la începutul veacului trecut, nu vrem să se înțeleagă că vestigiile acestora nu erau cunoscute și mai înainte. Dimpotrivă, populația băstinașă, românii care au locuit neîntrerupt în preajma lor, le-a păstrat în amintire, iar cu trecerea timpului le-a proiectat în legendă. Insuși numele dat acelor locuri — acela de Grădiște — loc cu ruine, loc al cetății — este o dovadă în acest sens. De la această populație au aflat, desigur, și străinii despre existența acelor ruine și urme dacice și romane — evul mediu reluând, precum se știe, masiv tradiția romană — așa cum ne-o dovedesc și însemnările citorva învățați din secolele XVI și XVII. Primul de la care avem o interesantă relatare este Stephen Taurinus, care, la 1519, scria următoarele referindu-se la „capitala lui Decebal, regele de odinioară al dacilor, Decebal, în cele din urmă, după zegetusa) oraș foarte mare și odinioară strălucitoare capitală a regelui de demult al dacilor, Decebal, în cele din urmă, după ce acesta a fost învins, a ajuns colonia Ulpia Traiana Augusta Dacia; acum e numită de locuitori Verhel (Grădiștea), adică locul cetății”. Aceste precizări, ca și alte amănunte legate de identificarea vechii capitale dacice, le-a aflat — adaugă Taurinus — de la Ioan Mezerzius care

le-a stabilit „atunci când, în anii din urmă, explora ruinele amintitului oraș antic”. Aserțiune confirmată, peste alte trei decenii, și de Anton Verancsics: „Streiu (este) foarte cunoscut prin tezaurul lui Decebal, regele dacilor, și prin Sarmizegetusa, odinioară capitala sa, acum numită Grădiște, adică «locul cetății». Drept mărturie ale răspândirii cunoștințelor dobândite, în secolul al XVI-lea, asupra cetăților dacice din această zonă a țării se oferă și însemnările rămase de la alți doi învățați ai vremii: Georg Reicherstorffer la 1550 și Gaspar Heltai la 1575, care vorbesc în același sens și în deplină cunoștință despre ruinele cetăților dacice, despre Sarmizegetusa, capitala lui Decebal. Sau, în veacul următor, David Frölich, care, descriind Hunedoara pe la 1639, preciza că aceasta a fost clădită „aproape de ruinele Ulpiei Traiana sau Sarmizegetusa, odinioară oraș strălucit și foarte întins”. Fără alte amănunte.

Tot de la aceeași populație vor afla, așa cum o dovedesc cu prisosință documentele noastre, autoritățile austriece — înstăpinite de peste un secol în Transilvania —

selectiv, dat fiind atât numărul foarte mare al documentelor ce ne stau astăzi la îndemână — dintre care unele au și fost publicate până în prezent — cât și spațiul tipografic de care putem uza. Cu toate acestea, textele selectate și prezentate în succesiune cronologică sint, credem, suficiente pentru a ajuta la formarea unei imagini asupra ceea ce au însemnat săpăturile întreprinse în anii 1803—1804 pentru știința istorică din țara noastră, respectiv pentru sporirea cunoștințelor noastre despre aceste cetăți dacice și rolul jucat de ele în viața străbunilor noștri daci și romani. Deoarece, cu toate erorile — și din păcate, se întindesc destule și în textele selectate cu acest prilej —, săpăturile arheologice efectuate în anii 1803—1804 aduc un spor și adaugă cunoștințe noi asupra cetăților de la Grădiștea Muncelului. Primul dintre documentele din care extragem un fragment este raportul procuratorului domeniului Paul Török înaintat de acesta Tezaurariatului minier al Transilvaniei, la 4 iunie 1803, în legătură cu investigațiile făcute până atunci la Grădiște: „După ce, în ziua întâia a lunii

o așezare a sa aici și că a dat chiar aici splendide dovezi ale civilizației sale”.

Uimirii din acest raport și regretului de a nu fi putut stabili numele cetății și al neamului coloniei — ce e drept, urmele descrise și inscripția descoperită nu erau romane, cum vor dovedi, până la urmă oamenii de știință români, ci dacice, și una și cealaltă —, se alătură amănunte cuprinse în raportul înaintat de Bernhard Aiger, la 16 august 1803, administrației domeniului Hunedoara chiar din Grădiștea Muncelului.

Un alt raport, din 26 august 1803, conține, probabil, cele mai interesante informații și aprecieri asupra fortificațiilor din jurul Grădiștei Muncelului:

„...12) Din darea mea de seamă trimisă în ziua a 4-a a tocmai trecutei luni iulie și adnotată, și din cărămida incizată grosolan cu litere latine inverse cu această inscripție PER SCORIOLO, ca și din monedele antice grecești de aur cu inscripția pomenită, se pare că rezultă concluzia firească că poporul roman, după ce a pus mina pe vreun tezaur de-al grecilor, a fondat această colonie a noastră și a trebuit apoi să o părăsească împreună cu aurul. Acești locuitori români din apropiere păstrează o tradiție nesigură ca origine, spunând că locul Grădiște de pe Muncel și cea cetate s-ar lega de Regele Alb (Krájje Alb), deci regele Albaniei.

Dar aceste păreri valorează doar atât cât pot valora prin ele însele, eu avind intenția să fiu în stare să explic originea și numele acestei colonii, zăii ei, templele și cultul, stările constituative și clasele sociale, magistraturile de stat, obiceiurile și datinile urmărite din aceste rituri, am încercat tot ceea ce stătea în puterile mele, dar nu am putut ajunge acolo ca, fie de pe vreo piatră sau cărămidă, fie de pe vreun alt obiect din cele pomenite mai sus, să pot afla ceva observându-le mai mult”.

Informații privind activitatea depusă în anul următor la Grădiștea Muncelului apar în raportul lui Iosif Molitor și Ludovic Barta din 23 iunie 1804.

Rapoartelor săptămânale de mai înainte le alăturăm, în încheiere, o dare de seamă din 26 iunie 1805, întocmită de maiorul de geniu Mihail Pechy în care acesta își expune concluziile în legătură cu ruinele de la Grădiștea Muncelului.

„...Acum se pune întrebarea a cărui fel de oraș vechi pot să fie prezentele ruine?

Eu găsesc foarte nepotrivit pentru un oraș un pământ îngheștit strins în munte și atât de sărac în sine, zidul de incintă este prea mic pentru un oraș, și toate ne arată că acesta a fost un loc de petrecere la țară în timp de vară, și anume cel pomenit de vechiul geograf Ptolemeus în Geografia sa a Daciei cu numele de Acquae.” În continuare, se dau argumente în sprijinul acestei teze.

Acestea sint prezentate în nuditățile lor, cele câteva date — scoase la iveală prin săpăturile efectuate în 1803 și 1804 — asupra vestigiilor cetăților — altor așezări care au format străvechiul centru al statului dac sub Burebista și Decebal, cărora li s-au adăugat, după 106 e.n., și castre romane. Firește, celelalte documente cuprind și ele alte asemenea date și aprecieri, dar cele esențiale sint conținute și creionate în textele selectate de noi și transcrise mai sus, din care reiese, credem, cu suficientă limpezime atât interesul manifestat de autoritățile vremii față de aceste vestigii istorice cit și starea în care se găseau la începutul veacului trecut rămășițele capitalei strămoșilor noștri daci: Sarmizegetusa.

ALEXANDRU MATEI

IZVOARE ARHIVISTICE CLUJENE DESPRE SARMIZEGETUSA DACICĂ

despre existența „comorilor” din Munții Orăștiei, determinându-le să porceadă la săpături pentru descoperirea acelor comori, până la urmă, la... descoperirea interperind arheologia și respectiv istoria poporului nostru, respectiv la stabilirea existenței unei străvechi civilizații, care nu putea fi decât dacică, și căreia i s-a suprapus — după dezastrul suferit de Decebal și statul său în cea de-a doua confruntare cu Traian, în anul 106 — civilizația romană. Fără a putea s-o anuleze total însă pe prima. Respectivetele săpături — fiind făcute de străini mai puțin interesați de valoarea documentar-istorică și mai puțin cunoscători ai lumii pe care o reprezentau vestigiile ce li se derulau sub ochi, minai fiind în primul rând de interes economic, mărturisite de altfel — aveau să înceteze, să fie sistate de către autoritățile austriece, după ce investigațiile întreprinse își dovediseră, din punctul lor de vedere, ineficiența. Pentru noi, însă, ele rămân importante: acestea fiind primele săpături efectuate în străvechul centru al statului dac, Sarmizegetusa, și care, deși n-au atras cercuri prea largi ale lumii științifice a vremii și n-au dus la dezvoltarea originii și numelui cetăților respective, vor marca un moment de seamă în istoria științei din țara noastră, angajată apoi în descifrarea tainelor acelor vestigii impunătoare.

Asupra felului în care au evoluat lucrările, ca și despre informațiile și datele obținute în cei doi ani cit au durat săpăturile și asupra concluziilor desprinse rămân să vorbească, în continuare, documentele. Textul acestora fiind, adesea, mai expresiv și edificator pentru cele afirmate anterior decât orice explicații sau precizări pe care le-ar putea aduce astăzi cineva. E de la sine înțeles că o vom face

curente, pentru ultima oră în această chestiune, am făcut un drum în munți, mi s-a dezvoltat privirea pe muntele Muncel, în locul numit Grădiște, un spectacol măreț și un monument al antichității încă nepomenit niciodată în istoria patriei. În acel loc, care se află în munți la circa cinci mile de acest tirg (Orăștie?), și a cărui lungime se întinde cale de trei ceasuri de mers, iar lățimea în partea de sus — care de ambele părți coboară în văi de riuri ce curg — măsoară o lungime de un ceas de mers, iar în partea de jos se sfârșește în unghi între acele două riuri, în acel loc — spuneam — se văd ruinele unui oraș și a unei fortificații mari și vechi. Șanțurile cetății și pietrele fasonate căzute din zid și coloanele dărâmate ale porților zac de-a valma, iar toate împrejurimile sint acoperite de păduri foarte vechi, foarte întinse și foarte înalte de fagi. În orice parte a acestui loc s-ar face vreo săpătură, vestigiile antichității s-ar înfățișa prin resturi de cărămizi solide, prin țigle și prin alte sfărâmaturi triste. Ba chiar arborii zmulși de vînt din pământ scot cu rădăcinile lor bucăți ruginite de fier, după cum, chiar în prezența mea, un român a găsit o bucată dintr-o agrafă de argint aflată între rădăcinile unui arbore astfel prăbușit.

Nu am izbutit să observ — continuă autorul raportului — nici o inscripție de piatră, de unde să relasăm numele acestei cetăți și neamul acestei colonii. Cu siguranță s-au descoperit întâmplător, reprezentate pe o cărămidă, litere latine inversate, imprimante clar în pasta moale, care spun asta: PER SCORIOLO, ceea ce poate fi numele cărămidarului și ceea ce, coroborat cu literele de pe monede, simultan, dovedesc că poporul roman îmbogățit cu cultura greacă și-a fixat cîndva

(Urmare din pagina 11)

nerii fabricii clujene: „NAPOMAR”. Unele dintre cele mai noi tipuri ale acestor mijloace tehnice de prelucrare a metalului sint echipate cu aparate de control activ tip „Microlimb”, care asigură măsurarea dimensiunilor pieselor în timpul prelucrării cu o precizie de 2—6 microni, ceea ce permite o creștere a productivității muncii de circa patru ori în comparație cu procedeele clasice.

Din 1976, Fabrica de mașini de rectificat a lesit cu aceste produse și la export. Mai întâi au fost vîndute două mașini unul partener suedez. Acum, întreprinderea exportă mașini de rectificat nu numai în Suedia, ci și în R.D.G., R.F.G., Uniunea Sovietică, Franța, Belgia, Japonia, Israel, Bulgaria, Ungaria, Nigeria, R.P.D. Coreeană și alte țări ale lumii. Este poate de necrezut, dar aceste mașini complicate, care necesită precizie, muncă de înaltă calitate, sint realizate de un colectiv a cărui vîrstă medie nu depășește 21 de ani.

Rodul muncii lor ingenioase, alături de al altor colective din întreprinderile clujene, a făcut ca acest oraș transilvan să devină mai mult cunoscut pe meridianele lumii.

În extremitatea nordică a străzii „Podgoriei”, o firmă de pe una din marile hale industriale din zonă ne spune că ne aflăm în perimetrul Combinatului de utilaj greu. Cit poți curinde cu privirea, pe o suprafață de zeci și zeci de hectare, se află zestre de dotări a acestei mari unități metalurgice și constructoare de mașini românești. Combinatul are de puțin timp un statut nou, pe care l-a impus însăși evoluția

investiției. Dacă până nu demult întreprinderea de cazane mici și arzătoare era tutelara investiției, recent, Combinatul de utilaj greu a asimilat această întreprindere care a devenit Fabrica de mașini termoelectrice, păstrîndu-și profilul de unitate constructoare de mijloace tehnice pentru echiparea de centrale termice. Alături se află alte două fabrici ale combinatului: una pentru producerea de utilaje metalurgice și alta pentru mașini și instalații destinate sectoarelor calde, plus

comitetul U.T.C. prezintă „fața nevăzută” a combinatului, problemele acute ale unității. Apoi aflăm din foia volantă că aici se realizează cazane de abur complet automatizate, cu randamente termice superioare, agregate mobile de injecție a aburului sub presiune în zăcăminte pentru echiparea de centrale termice. Alături se crește cu pînă la 30 la sută a factorului de extracție a țigleului, utilaje fabricate pînă în prezent de numai trei firme din lume. Mai nou, a început și

ractere și se formează muncitorul de azi și de mine.

Nu putem avea însă o imagine completă a ceea ce este azi strada „Podgoriei” în peisajul industrial și științific al municipiului Cluj-Napoca dacă nu amintim și faptul că în perimetrul platformei „Somes-Nord” se află integrată Facultatea de mecanică a Institutului politehnic. Aici se învătă inginerie făcîndu-se și știință și producție, în ateliere și laboratoare proprii. De cîțiva ani s-a creat și o filială a Institutului de cercetări și proiectări termoelectrice. O menționez: cele mai multe dintre produsele noi de la C.U.G. sint opere ale cutezanței tehnice a acestui institut. Pentru C.U.G. lucrează și un alt colectiv de cercetare științifică, specializat în domeniul proiectării de utilaje pentru sectoare calde. Nu peste mult timp acest colectiv își va muta sediul chiar în incinta combinatului, aproape de secțiile fierbînti, care dau contur marilor idei tehnice. Există, de asemenea, tot pe strada „Podgoriei” și un colectiv de cercetare pentru mașini-unelte, un altul pentru metalurgia pulberilor, ca o expresie a implicării mai organice a cercetării cu producția, ce conferă muncii și gîndirii novatoare calitate și eficiență.

Strada Podgoriei este puternic racordată la pulsul dinamic al vieții economice, științifice și de învățămînt al municipiului Cluj-Napoca. Unitățile de pe această platformă realizează un volum de producție industrială care depășește producția înregistrată de întregul municipiu în 1965. Aproape 16 la sută din producția acestui an a municipiului se realizează de unitățile din această nouă zonă a industriei clujene, de cei 12 mii de muncitori, ingineri și cercetători deținători ai unui statut care le-a fost creat de anul acestui timp istoric.

O stradă a noului industrial

alte ateliere și secții independente. Acum, toate acestea, ca și viitoarele capacități de producție ce vor intra în funcțiune în anii următori, stau sub semnul aceluiași inițiale: C.U.G. Ce se poate spune despre această unitate, care este de pe acum o mîndrie a municipiului Cluj-Napoca și a țării? Maistrul Ioan Cioca, secretarul comitetului de partid, cu o organizație ce numără acum peste 1200 de comuniști, mi-a dat să citesc un număr din foaia volantă „Viitorul”, o ediție specială scoasă cu ocazia sosirii, în această toamnă, în unitate, a peste 500 de tineri muncitori, ingineri, fizicieni, chimiști, informaticieni, economiști și alte cadre venite de pe băncile școlilor și ale facultăților. În editorialul intitulat semnificativ „Bine ați venit la C.U.G.!” comitetul de partid și

producția de cazane pe combustibil solid inferior și a cazanelor ce utilizează drept combustibili deseuri de lemn, de utilaj metalurgic pentru turnătorii, utilaj chimic și utilaj minier.

Combinatul de utilaj greu se numără printre primele 20 unități industriale din municipiu care au raportat realizarea înainte de termen a planului cincinal, cu o producție suplimentară de peste 40 milioane lei. Aici se gîndeste mult asupra ceea ce trebuie să fie miine această gigantică construcție a industriei clujene. Cincinalul 1981—1985 va reprezenta pentru combinat perioada de vîrf a dezvoltării capacităților de producție. El va deveni, pentru cei 18 mii de oameni ai muncii, citi vor lucra aici la sfîrșitul cincinalului, o permanentă școală, unde se educă ca-

SÎNTEM GRĂBIȚI, TREBUIE SĂ COLABORĂM!

Vocația hărniciei, a cercetării și a dragostei de știință a clujenilor e bine-cunoscută. A început o nouă ediție a acțiunii de creație științifică și tehnică în cadrul Festivalului național „Cîntarea României”, ediția a III-a. Într-un singur an, în Festivalul muncii și creației au fost realizate aproape 9 000 de obiective. Ce-au însemnat aceste obiective pentru visteria județului? Enorm!

Să consemnăm câteva din rezultate: un spor de producție de aproape un miliard, reducerea cheltuielilor materiale cu aproape 200 milioane lei, iar a importurilor cu peste 200 milioane lei valută. Numărul invențiilor brevetate în această perioadă este mai mare de 150.

Zilele trecute, am fost martorul unor dialoguri, directe între cercetători, proiectanți, cadre universitare și reprezentanți ai industriei. Încercăm în spațiul acordat cu generozitate de FLACĂRA să redăm câteva din idelle acestui dialog al colaborării, al frământărilor și speranțelor pentru mai bine.

Prof. dr. docent VICTOR MERCEA e unul dintre cele mai distinse personalități ale științei și culturii clujene. Am început conversația pornind de la o problemă ce frământă colectivul Institutului de tehnologie izotopică și moleculară din Cluj-Napoca de mai mulți ani: tehnologiile!

— Facem foarte multe unicate. Și sînt foarte frumoase! Ne trebuie însă și altceva: tehnologii! Aici e problema, ne trebuie tehnologii pentru „serie”. Cercetarea tehnologică, din păcate, este slabă, o facem încă prost.

— Înțeleg că v-ați lovit de această problemă...

— Nu o dată! Trecerea în producție de serie sau producția marilor serii e necorespunzătoare tocmai din cauza tehnologiilor. Una e tehnologia gândită pentru un unicat sau câteva produse și cu totul alta este tehnologia pentru industrie. De aici vin întârzieri și tergiversări în introducerea în producție a cercetării noastre. De această tehnologie depinde direct și nivelul exportului.

— Negrăbirea introducerii în producție ce înseamnă?

— Înseamnă să găsim același produs prezentat în reclame ce ne vin peste o jumătate de an din străinătate...

— Ce trebuie făcut pentru dezvoltarea creativității?

— Să avem mai multă grijă de tinerii absolvenți. Merg în întreprindere ca stagiar, li se dă câte ceva de lucru, eventual birocrație. Dar prea rar gîndesc unii conducători de întreprinderi, că tinerii fizicieni au adus cu ei și tinerețea și exuberanța creativă și pasiunea și dragostea de a rezolva probleme și a fi utili. Să nu tăiem aripile tinerilor. Să-i învățăm să zboare. Altfel vor deveni funcționari științifici.

— Discutînd despre aceste probleme și cu ing. RADU MORAR, de la filiala clujeană a Institutului pentru tehnică de calcul, simțeam în ființa lui o mare frîmțare.

— Sînteți inventatorul primei instalații în implantare ionică română...

— Asta e și bucurie dar și tristețe...

— De ce?

— Pentru că am investit în ea împreună cu colaboratorii din laboratorul nostru tot ce am avut mai bun în noi. Ea ar fi trebuit deja să înlocuiască instalațiile similare pe care le importăm cu bani grei, pe dolari și să aducă economii valutare de 400 000 dolari.

— Și de ce n-a fost încă preluată?

— De ce? Pentru că unii se mai duc încă la specializare, să zicem la Tokio, decît să vină la Cluj-Napoca.

— Și iată, tot în acest domeniu de vîrf al microelectronicii un alt produs clujean își așteaptă drumul liber spre industrie: inscripțiile de memorii programabile...

— Am avut ocazia să discut de multe ori cu profesorul dr. ing. ATTILA PALFALVI, rectorul Politehnicii din Cluj-Napoca, crescut la școala de metalurgia pulberilor, condusă de omul de știință emerit Alexandru Domșa. Politehnica clujeană are azi aproape zece mil de studenți, are numeroase institute de cercetare integrate în facultăți și catedre. Numai în acest an a încheiat peste 80 de contracte de cercetare-proiectare, drumurile spre uzine ale cadrelor didactice și ale studenților fiind tot mai frecvente.

— Care au fost cele mai importante realizări pe acest plan?

— Ne-am dat silința la optimizarea consumurilor de energie electrică și termică ale întreprinderii de materiale refractare Dej, la România Muncitoare și C.P.L. Cîmpeni, la recuperarea simultană a prafului și căldurii la Cimentul Turda, și Combinatul de celuloză și hîrtie Dej, la îmbunătățirea unor arzătoare la Întreprinderea de cazane mici și arzătoare. La solicitarea întreprinderilor Electroceramica Turda și Armătura din Cluj-Napoca, am realizat unele utilaje și aparatură pentru încercarea produselor...

— În prezent lucrăm la elaborarea unor noi materiale de fricțiune și filtre inoxidabile din pulberi metalice, la solicitarea întreprinderii SINTEROM...

— Pe linia recuperării și valorificării deșeurilor ce a făcut în '80 Politehnica?

— Mai mult ca în toți ceilalți ani. Ne-am concentrat atenția spre cupru, nichel, wolfram, molibden și cobalt, împreună cu întreprinderea de utilaje

chimic Făgăraș, SINTEROM Cluj, și Cinescoape București...

— Ce noutăți ați prezentat anul acesta?

— Între altele, macheta unor rezervoare de țigeli de mare capacitate, din beton armat, proiectate de un colectiv de la Facultatea de construcții, care pot înlocui în condiții foarte bune rezervoarele metalice utilizate în prezent. Conducătorul partidului și statului nostru a indicat să se treacă în cel mai scurt timp la generalizarea acestor rezervoare.

— Am prezentat de asemenea un echipament cu comandă numerică cu motor pas cu pas, realizat pentru întreprinderea

Un apel către cercetători, semnat de SINTEROM, COMBINATUL MINIER, FABRICA DE BERE, NAPOCHIM, CARBOCHIM;

● Unicatele sînt frumoase, dar trebuie tehnologii pentru „serie”. Asta e problema. (Prof. dr. doc. Victor Mercea, membru

corespondent al Academiei R.S.R.); ● Veniți fără invitație la noi. (Prof. dr. ing. Attila Palfalvi, rector al Institutului Politehnic Cluj-Napoca); ● Viitorul e al Biotehnologiilor I (Dr. Doina Cachița, biolog, Centrul de Cercetări Biologice Cluj-Napoca); ● Fără

continuarea cercetărilor, tehnologiile mor. (Dr. ing. Constantin Șaramet, Întreprinderea Unirea Cluj-Napoca); ● A venit timpul roboților. Inteligența artificială își cere drepturile. (Prof. dr. ing. Arpad Kelemen, decan al Facultății de Electrotehnică); ● E vremea să avem o brevetotecă complexă în municipiul Cluj-Napoca. (Dr. Constantin Nistor, inventator, Institutul de Oncologie Cluj-Napoca).

metalului roșu, testare și pachete de programe pentru verificarea plachetelor cu circuite integrate realizate în colaborare cu filiala I.P.A.

— Ce probleme prioritare preocupă Politehnica?

— Organizarea unor colective mixte care să rezolve proiectarea unor produse complexe, cum ar fi presele de diferite tipuri pentru Combinatul de utilaj greu, unde vrem să participăm atît la realizarea și experimentarea prototipurilor, cît și la elaborarea tehnologiilor de fabricație a producției în serie...

— Ce vă nemulțumește?

— De pildă că n-avem un muzeu al tehnicii. Începînd cu copilul de grădiniță, de exemplu, să poată vedea o cutie de viteze; că n-avem o expoziție permanentă a realizărilor tehnice; că n-avem un club al ideilor; că n-avem o brevetotecă și mai ales că nu găsim întotdeauna căile necesare pentru stimularea acestor activități... La al II-lea Salon al creației științifice și tehnice „NAPOTEHNICA '80”, în secțiunea „Priorități naționale și mondiale” Politehnica din Cluj a prezentat sistemul de comunicații prin rază laser, FELAS, și noile tehnologii de recuperare a metalelor sub formă de pulberi, însoțite de cifrele ce

reprezintă eficiența: pulbere de wolfram 82,5 milioane lei valută; pulbere de cupru: 110,5 milioane lei valută/an; pulbere de carbură de wolfram: 432 mil lei valută/tonă; pulbere de cobalt: 4,28 milioane lei/an.

Tot aici, la Politehnică, să pătrundem în intimitatea Facultății de Electrotehnică, într-un dialog cu prof. dr. ing. ARPAD KELEMEN, decanul facultății:

— Cum pregătiți impactul cu viitorul?

— Anul acesta am cheltuit 90 milioane de lei pentru dotare și modernizare. Trebuie să o revizuire integrală a programelor analitice: microelectronica, microprocesoarele, generalizarea tehnicii de calcul împun schimbarea conținutului disciplinelor fundamentale cit și a celor aplicative. Știm că avem de dus o luptă, dar calea aceasta e unica de urmat.

— Cum vedeți colaborarea învățămînt-producție?

— În nici un caz așa cum o facem uneori acum. Ea nu trebuie să se rezume la rezolvarea din mers a unor probleme curente, secundare ale întreprinderilor, ci să conlucram activ la elaborarea și transpunerea în practică a unor teme prioritare privind introducerea noilor tehnologii.

— Aveți astfel de conlucrări?

— Da. De mai bine de un deceniu ne preocupăm proiectarea și fabricarea echi-

ȘARAMET, de la Unirea, e îngrijorat de lipsa de continuitate în cercetarea tehnologică. Tehnologiile se învechesc. Mor. Trebuie mereu actualizate. Și încă ceva îl frîmîntă: în Cluj-Napoca și în această parte a țării sînt cele mai importante fabrici de mașini textile din țară, iar Facultatea de mecanică n-are o secție de profil care să se ocupe de formarea și perfecționarea specialiștilor în acest domeniu.

— În ultimii ani institutul clujean „CERO” pentru tehnologia sticlei și a ceramicii fine a devenit o prezență de vîrf.

— Redau un scurt dialog purtat cu dr. ing. NICOLAE CIONTEA, conducătorul acestei unități:

— Care e cheia acestei dezvoltări?

— Împletirea cercetării cu microproducția. Ducem astfel cercetările pînă la capăt și în plus ne creăm fonduri pentru dezvoltarea cercetării.

— Cum realizați documentarea?

— I.N.I.T.-ul trebuie să devină ce a fost gîndit să fie. Cu informații documentare sporadice nu putem progresa cum dorim. Și încă ceva: avem în țară importate numeroase licențe, unele chiar de vîrf, cum este de pildă tehnologia diamantelor sintetice, la o întreprindere din București. E o mare pierdere că aceste licențe nu sînt inventariate și cunoscută mai bine. Dar cite astfel de aspecte nu se întîlnesc! Fabrica de bere din Cluj-Napoca, importă unele derivate enzimatiche și pămînt filtrant, produse ce s-ar fi putut de mulț, realiza chiar în municipiul Cluj-Napoca, unde două unități puternice de cercetare, Institutul de cercetări și proiectări miniere și Centrul de cercetări biologice, au preocupări și realizări în această direcție. Poate rîndurile acestea vor fi citite și de tovarășii din Centrala fabricilor de bere și vor găsi o soluție pentru toată țara. Nu de alta, dar e păcat să aducem pămînt din alte țări... Și e păcat să ținem în conservare numeroase biotehnologii, mai ales acum, cînd, cum afirma biologul Doina Cachița, a venit vremea lor! Poate vor afla cei interesați că biologii clujei au pus la punct noi tehnologii de creștere optimizate a plantelor, că au realizat formule noi de produse rizogene, ce conduc la înlocuirea produselor din import, sau că au realizat o instalație de concepție proprie pentru cultura intensivă a Spirulinei, o sursă neconvențională de proteine utilizată în industria alimentară, zootehnică, farmacie. Sau cite unități de profil cunosc că la I.M.M.R. „16 Februarie” a fost realizată supapa de degajare a apel la agregate de încălzit trenuri, supapă care se importă. La Institutul de chimie se realizează prin microproducție spectrofotometru în vizibil, utilizat pentru analize fizico-chimice, aducînd o economie de 12 milioane lei valută pe an. Tot aici se realizează curent senzori electrochimici, fibre metalizate, stimulatori de creștere ai plantelor, feromoni, luminiferi, insecticide, reactivi foto și cite altele produse care prin performanțele lor plasează pe bună dreptate Institutul de chimie din Cluj-Napoca în rîndul celor în care creația științifică și tehnică face casă bună cu gîndirea prospectivă. Aceeași activitate prodigioasă o desfășoară și cercetătorii clujei de la unicul institut românesc de cercetare științifică și inginerie tehnologică pentru industria alimentară și frigorifică.

— Într-unul din ultimele realizări ale acestui colectiv, se numără instalația de preparat plasmă din sînge, pompa de căldură apă-apă, instalația de condiționat aer pentru nave, instalația de lichefiat azot și modulul termoelectric pentru conversia energiei solare...

— Dar cite energii n-a declanșat acțiunea de Creație științifică și tehnică din cadrul Festivalului național „Cîntarea României”? Și cite probleme n-ar fi fost de mult rezolvate dacă ar fi existat o mai bună conlucrare în triada: învățămînt-cercetare-producție.

— SINTEROM-ul produce anual buji de ordinul milioanelei. Controlul de calitate e greu. Are nevoie urgentă de un robot. A fost suficientă o consfătuire și soluția a venit: Facultatea de electrotehnică va realiza un robot;

— Fabrica de bere manipulează zilnic milioane de sticle. Soluția o gîndesc în aceste zile politehniștii;

— Întreprinderea electrocentrală e interesată în eliminarea importului de grafit din Anglia. Problema a fost imediat preluată de Institutul de cercetări miniere pentru substanțe nemetalifere;

— Întreprinderea Armătura, mare producătoare de robineti, e interesată în găsirea unei metode moderne de vopsire a acestora și recuperarea căldurii din apa de răcire și în elaborarea unei tehnologii de executare a sferelor de precizie care se folosesc la robineti...

— În pas cu vremea, în acești ani ai revoluției științifice și tehnice, zeci de mil de oameni de pe meleagurile Clujului gîndesc și creează.

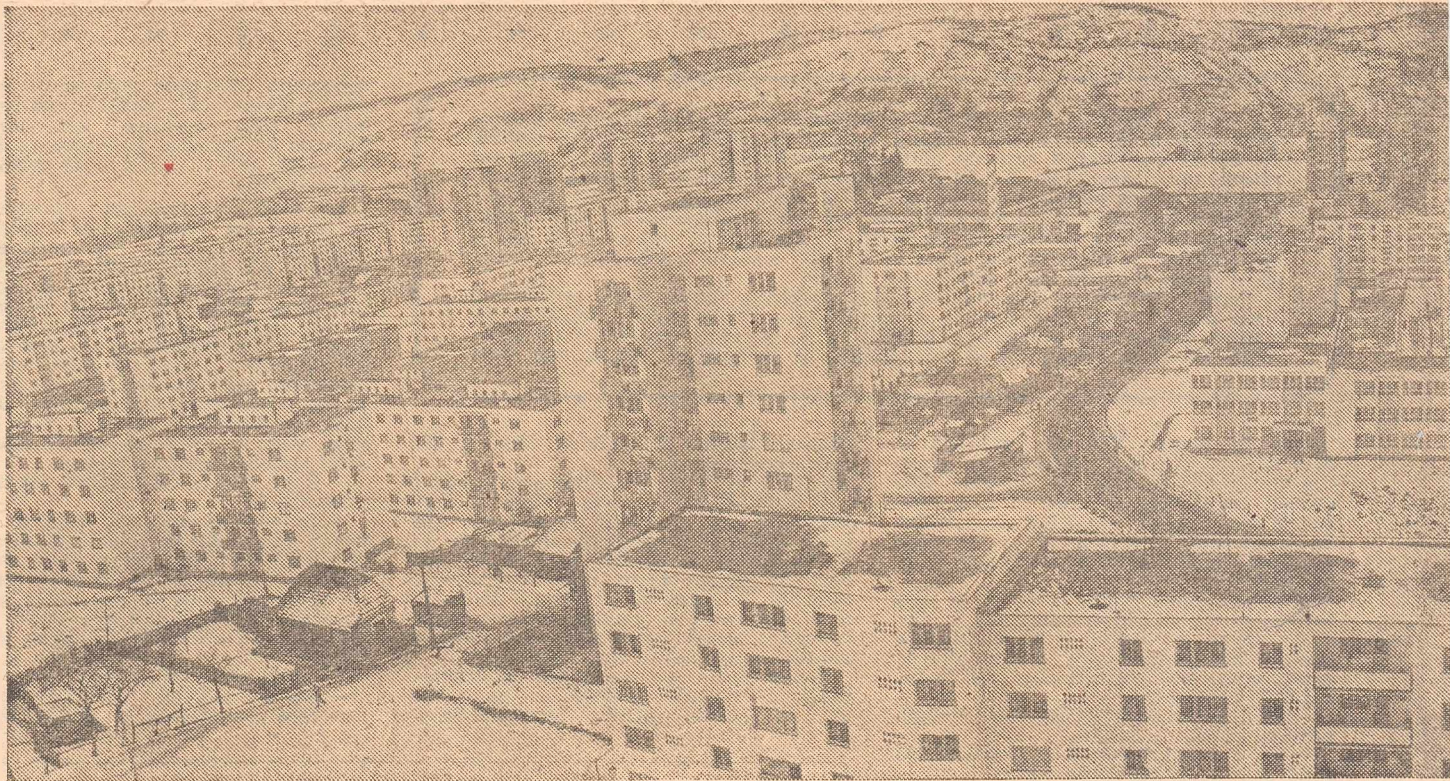
MARIANA BOJAN — Călătoria

CONSTANTIN MUSTAȚĂ ■

OPERA LOR — 1000

● Responsabilitatea de a fi Erou al Muncii Socialiste ● Ați auzit de metoda „Ajută-te singur”? ● Secretul succeselor noastre? Oamenii! ● Sintem gata să punem umărul la rezolvarea problemei transportului în comun! ● Meditație în cartierul „Zorilor”... ● 1980 — anul calității ● La 5000 de apartamente predate, 2 reclamații... ● Am construit în București 528 de apartamente și am oferit zestrea orașenească pentru comuna Beclean

Greu să uiți o astfel de zi! Era în 1979 și se desprăvăra. Mica delegație a celor zece mii de constructori clujeni era așteptată în gara orașului cu însemnele primăverii și cu multă, foarte multă nerăbdare. Urmăriseră seara, la televizor, cu o imensă bucurie momentul când secretarul general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu, imminase Trustului de construcții Cluj înaltul titlu de Erou al Muncii Socialiste!

Grațian Șerban, directorul trustului, Ștefan Racz, secretarul de atunci al Comitetului de partid, și Ștefan Damian, președintele Comitetului sindicatului au comemorat de zeci, chiar de sute de ori momentele de neuitat trăite în sala Marii Adunări Naționale. Era un moment inedit: pentru prima oară o unitate de construcții primea această înaltă distincție. Și aducea cu ea responsabilități și mai mari.

Rememorând aceste fapte am purtat în urmă cu câteva zile, într-o frumoasă duminică de iarnă, acasă, în apartamentul său dintr-un bloc de pe Alea Muscel, o discuție cu inginerul Șerban Grațian, directorul de atunci și de acum al Trustului de construcții:

— Cum vă amintiți momentele acelea?

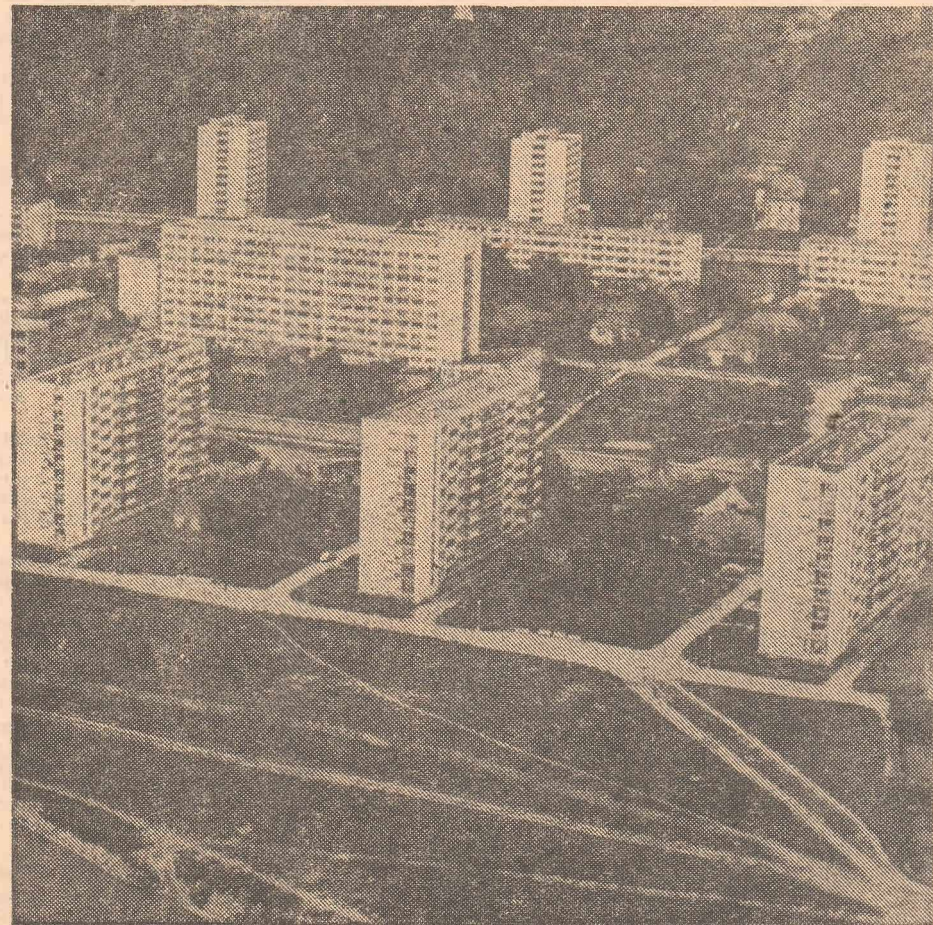
— Aș vrea să fiu foarte sincer; e mai greu să menții o poziție câștigată decât s-o obții. Atunci, la Marea Adunare Națională, eram chemați pentru a patra oară consecutiv. Patru ani la rând obținusem primul loc în întrecerea națională a constructorilor. Dar titlul de Erou însemna imens de mult. Eram conștienți că se îndreptau spre noi toți ochii, că lumea ne judeca de-acum altfel, așa cum dealtfel și avea să se întâmple în anul 1978...

— Ce s-a întâmplat în '78?

— Am simțit cu toții că a fi Trust-Erou, înseamnă să nu greșești, să-ți faci nu bine, ci foarte bine datoria. În 1979, noi am trecut prin momente deosebit de grele, nemulțumind pe planul calității locuințelor o serie de beneficiari din cartierul Mănăștur III. Vă spun sincer că am trăit momente când titlul de Erou ne-a copleșit, ne-a făcut să ne simțim stingheriți.

— Ce se întâmplase de fapt?

— Din dorința de a face mai mult, de a grăbi ritmul de lucru în cartierul Mănăștur III s-a cam uitat de calitate și mai ales de faptul că oamenii așteaptă și mai noi mult mai mult.

— Și aveau dreptate?

— Bineînțeles. Atunci când am primit primele sesizări în care oamenii nu uitau să ne amintească și faptul că sintem Trust-Erou al Muncii Socialiste, ne-am întâlnit cu toți colaboratorii reamintindu-le un exemplu pe care-l dau mai ales când e vorba de calitate...

— Ce exemplu?

— Acela cu magazinul de jucării; ne ducem, cumpărăm o jucărie de 5 lei, o aducem copilului și când să se joace cu ea nu funcționează. Sintem supărați, copilul e trist. Pentru 5 lei! Dar pentru 100-150 de mii de lei, adunați cu trudă de o familie, ce-nseamnă o locuință executată prost?

— Asta a fost în 1979. În '80 cum e?

— A fost o lecție din care am învățat mult în '79. Anul '80 l-am declarat anul calității!

— Și ne-am ținut de cuvânt. În 11 luni am predat peste 5000 de apartamente și am avut doar trei reclamații de calitate soluționate în cel mai scurt timp. Am făcut o cotitură foarte mare față de anul 1979, care, pe acest plan nu ne-a adus nici o satisfacție.

— Ce-ați făcut în plus față de alte trusturi și întreprinderi?

— Am aplicat pe scară largă metoda „Ajută-te singur”!

— Ce metodă e asta?

— A fost „inventată” cu vreo 7-8 ani în urmă de Consiliul oamenilor muncii al trustului nostru. E mult prea simplă și nici nu știu dacă poate fi numită cu adevărat... „metodă”. E sigur însă că de ea sint legate toate succesele noastre de până acum, dar și cele pe care le pregătim în viitor. Pe la începutul deceniului acesta, trustul avea destule probleme de aprovizionare! Depindeam de mulți furnizori care ne creau greutăți permanente în organizarea muncii pe șantier. Dacă cineva ar avea curiozitatea să analizeze azi cheltuielile noastre de atunci, ar putea constata că „pierderile planificate” erau serios încărcate tocmai din această cauză. Cel de la „aprovizionare” își mai amintesc și azi de nesfârșitele deplasări pe care trebuiau să le facă săptămână de săptămână prin te miri ce colțuri de țară în căutarea unor prefabricate, a balastului, a nisipului și cite altele. Am ajuns la cea mai logică soluție: să ne ajutăm singuri!

— Și cum v-ați ajutat?

— Azi ne asigurăm prin bazele noastre de producție aproape tot ce ne trebuie; 96% din necesarul anual de prefabricate, confecțiile metalice necesare șantiereilor, în cifre vorbind în „uzinele” noastre realizăm o producție destinată șantiereilor de peste o jumătate de miliard de lei. Ne-am amenajat cu trudă și o balastieră la Gligorești, pe riul Arieș, dar în baza unor rațiuni de centralizare am rămas fără ea. Și Clujul are trei trusturi de construcții! Rațiuni similare au dus și la instrăinarea parcului de mașini...

— Unde a ajuns?

— A fost o hotărâre bună, normală, dar eu cred că nu s-a găsit cea mai bună soluție de aplicare a hotărârii respective trecându-se întregul parc de mașini al unităților aparținătoare Consiliului popular județean la I.J.T.L. Trustul avea bine organizată această activitate și deținea 80% din parcul de mașini al Consiliului popular județean. Or, era normal ca aici să se concentreze parcul și să nu avem azi atât de multe probleme cu transporturile, care uneori ne paralizază activitatea pe șantier. Părerea mea este că deși este un colectiv bun, pălăria

aceasta este prea mare pentru I.J.T.L. care, și așa are destule probleme de rezolvat cu transportul în comun...

— Transportul în comun la Cluj-Napoca a devenit o problemă care de câțiva ani nu-și găsește soluții. Care ar trebui să fie acestea?

— Unele radicale! Cu arterele vechi pe care le avem nu se mai poate face față. Nici chiar cu încă 2 sau 20 de mașini în plus! Mi se pare normal să se găsească o rapidă soluționare a problemei transportului în comun. Pentru că, să fiu sincer, prea mulți oameni stau în stații, prea mulți oameni întârzie la program, prea mult consum de nervi și oboseală inutilă pentru a ajunge la sau de la serviciu. Care ar trebui să fie soluțiile radicale? Chiar cele despre care se discută de vreo 2-3 ani la Cluj: tramvaiul și monoraiul. Nu știu în ce fază se află studiile dar ele nu mai pot fi târăgădate. Repercusiunea acestor întârzieri o regăsim peste tot; și pe șantierele noastre, și la Combinatul de utilaj greu și la noua platformă electronică, și la Politehnică. Peș... tot!

— Trustul ar fi gata să pună umărul?

— Bineînțeles. Și vă asigur că fie monoraiul, fie tramvaiul, fie ambele s-ar construi într-un timp record. Avem capacitate, avem oameni, avem utilaje. Și mai avem ceva: convingerea că problema aceasta trebuie soluționată neîntârziat. E o problemă care mi se ridică și mie mereu în circumscripția în care sint deputat.

— Deputatul în Consiliul popular județean, inginerul Șerban Grațian, ce ne poate spune?

— Că am făcut poate mai puțin decât ar fi trebuit. Dar de fiecare dată când am putut să-i ajut pe oameni am fost bucuros. Așa a fost, de pildă, în cartierul Sinața sau în Aurel Vlaicu, unde am putut rezolva problema alimentării cu apă...

— Ce oameni are trustul?

— Excepționali. Eu zic că toți, cu toate că mai avem încă, și ici-colo uscături. Dar poate n-am reușit încă să lucrăm diferențiat și cu aceștia.

— Citiți oamenii din cei 10 000 cunoașteți?

— Destul de mulți. Cea mai mare parte a activității mi-o desfășor pe șantier...

— M-am convins de asta. O săptămână întreagă n-ați fost de găsit. Mi s-a răspuns invariabil: „Nu este”. Ba ați fost plecat în piața Mărăști”, ba „cu o delegație pe șantier”, ba „la U.J.C.C. pentru o problemă urgentă”...

— Așa este. Sint și perioade foarte încărcate. Dar n-am uitat niciodată că fără oameni nu poți face absolut nimic. Trebuie să fii alături de ei mereu, iar atunci când au probleme să-i ajuți. Oamenii nu sint absurzi. Cer rezolvarea unor probleme ca să poată avea liniștea sufletească necesară. În ultimii 6 ani, am construit pentru oamenii trustului, fără a mai socoti pe cei ce și-au construit locuințe prin O.J.C.V.L. sau au primit din fondul de stat.

— Asta înseamnă că ați rezolvat problema fluctuației forței de muncă...

— Da. La noi fluctuația e sub 2%! Cam 1,5% sint muncitori necalificați care nu sint din jurul Clujului... La noi s-au dezvoltat mult spiritul de echipă și conștiința muncitorească.

— Prezentăți-ne un fapt din multiplele pe care le-a-ți trăit alături de colectivul pe care îl conduceți...

— Îmi vine în minte momentul 4 martie 1977. Atunci când constructorii clujeni au primit sarcina să realizeze în Capitală 528 de apartamente, brigada de dulgheri a lui Ostriță a fost prima care s-a în-

1000 DE APARTAMENTE

scris să plece acolo unde greul a fost mai mare. Și gândiți-vă că 50 de oameni au trebuit să-și părăsească pentru un timp îndelungat căminele. A fost o mare bucurie când am constatat că în acele momente grele oamenii veneau neche-mați să ceară să plece pe șantierul deschis de trustul nostru la București, în acele zile grele. Am înțeles atunci că țineau la prestigiul trustului, că se simțeau răspunzători de felul cum ne îndeplinim sarcinile acolo.

— **Și cum ați finalizat cele două blocuri construite în București?**

— Repede și bine. Am transportat de Cluj chiar și panourile mari. Totul. Era un adevărat ceremonial, solemn plecarea tremurilor spre București, în marș-rute. Serele noastre din Cluj au pregătit chiar și flori pentru fiecare apartament

construit de noi. Ne-a mulțumit imens bucuria oamenilor ce s-au mutat în apartamentele construite de noi, pe care am așezat placa de marmură pe care am săpat gândurile noastre pentru cei ce au avut de suferit atunci, în 1977.

Acum după doi ani, vă mai pot spune ceva: pentru că ne-am grăbit, „Flacăra” ne-a criticat...

— **Poate invers, v-a felicitat...**

— „Flacăra” a primit scrisori de la oamenii din blocurile vecine pentru că macaralele șantierului nostru îi deranja noaptea și le-a inserat la rubrica „Aveți cuvântul!”. Sigur, i-am înțeles pe acei oameni, dar noi trebuia să ne facem datoria.

— **Construiți și în prezent în afara județului Cluj?**

— La Beclean pe Someș, în județul Bistrița-Năsăud am construit în ultimii 5 ani 1000 de apartamente, am făcut canalizarea, am construit dispensar, creșă de copii... Pot spune că am oferit comunei Beclean, zestrea de trecere în oraș. O parte din constructorii noștri sînt acum pe meleagurile Gorjului unde ridică pentru minierii din Rogojelu 248 de apartamente.

— **Cum încadrați oamenii?**

— Oamenii doresc să vină la noi. Dar problema e alta. Ne-am gândit întotdeauna cum să nu folosim, de pildă, 10 zidari pentru o anumită lucrare și să căutăm soluții de industrializare. Cîndva ni se reproșă că umblăm prea mult după industrializare, că ea va afecta arhitectura, calitatea, confortul. Cîteva exemple infirmă această afirmație: Hotelul Belvedere, Facultatea de mecanică, Biblioteca Academiei. Sînt clădiri frumoase, funcționale, calde, cu o arhitectură plăcută, deși sînt realizate printr-un înalt grad de industrializare.

— **Înțeleg că acestea sînt construcțiile pe care le priviți cu plăcere și... duminică. Sînt și altele pe care nu v-ați face timp duminică să le priviți?**

— Sînt. V-am vorbit despre ele. Dar sîntem preații să rezolvăm totul în cele mai bune condiții. În această direcție am organizat o amplă acțiune de consultare a oamenilor de pe șantiere. Și ne-au oferit soluții foarte bune. Le-am mulțumit și i-am felicitat, mîndri că avem un colectiv minunat, care știe să strîngă rîndurile atunci cînd situația o cere. Am gândit împreună tehnologia noi, am reconsiderat activitatea de muncă cu omul, am reactualizat programele noastre de perfecționare a pregătirii profesionale...

— **Cîți muncitori-studenți are trustul?**

— 112. Și mai adăugați faptul că alți 400 de muncitori sînt „seraliști”. După cum vedeți avem o rezervă de cadre puternică chiar în... ograda noastră! Sînt, dacă vreți, constructorii viitorului deceniu...

— **Cum se va construi în 1990?**

— Cred că se va construi mai simplu, nesofisticat, cu o arhitectură care să scoată mai mult în relief specificul local. Să fim cinstiți și s-o spunem franc: azi sînt cvartale care nu știi dacă aparțin Clujului, Craiovei sau Iașului. Mi se pare că viitorul e al construcțiilor ușoare, al construcțiilor care au înmagazinat în ele mai puțină energie, pentru că nu putem să nu fimem cont de realitățile anilor ce vin.

— **Cum colaborați cu proiectanții clujeni?**

— Foarte bine. Poate un singur lucru le pot reproșa: că n-au „atacat” încă centrul Clujului. Pentru mine e obsesie. Vreau să demonstrăm că avem proiectanți buni și constructori buni.

— **După discuțiile de pînă acum, mă gândesc să vă întreb... cine sînteți dv., tovarășe ing. Grațian Șerban?**

— Sînt din Deva, am absolvit Liceul Decebal din localitate, apoi Facultatea de construcții din București...

— **...Și de ce n-ați rămas acolo?**

— Am preferat să mă reîntorc pe meleagurile mele, mai întîi la Hunedoara, iar apoi la Deva, unde am trăit satisfacția de a fi condus șantierul care a început reconstrucția orașului. N-aveam nici 25 de ani atunci și eram numit, foarte pompos, director al Grupului de șantiere. De fapt aveam drept colaboratori 4-5 maiștri, nici un inginer și un plan anual ce nu depășea 30-40 de milioane de lei. În acei ani am cunoscut-o însă pe Sanda. Era studentă la Drept, la Cluj. Ne-am căsătorit și pentru a nu fi despărțiți, am plecat pentru un an să lucrez și eu la Cluj...

— **...Și anul acela a trecut tare de mult!**

— De vreo... 20! Am început cu șantier mari: Antrepozitul frigorific, dezvoltările de la Metalul roșu, Tehnofrig, Carbochim. Îmi plăceau lucrările industriale, mari. Atunci cînd mi s-a propus să trec la Grupul de șantiere care începea să construiască noul cartier Gheorgheni, am simțit un gust amar. Parcă nu-mi mai plăcea să construiesc case. Dar timp de un deceniu am rămas acolo și împreună cu 1500 de constructori am ridicat practic un oraș de 40000 de locuitori...

— **Și ați devenit pînă la urmă un mare constructor de case!**

— Cînd am fost numit director al trustului, m-am despărțit greu de oamenii cu care colaborasem un deceniu. Dar experiența acelor ani ne-a ajutat să alcătuiim un amplu program de restructurare a întregului trust. Atunci s-a născut și metoda noastră... „Ajută-te singur”!

— **Ați adus de cițiva ani în ajutorul trustului și un calculator...**

— Nivelul de informații la care lucrăm, ne sufocă. Facem o producție anuală de construcții-montaj și industrială de aproape un miliard și jumătate de lei. Construim 7500-8000 de apartamente anual și numeroase alte edificii. Am adus calculatorul pentru că am vrut să fim un trust operativ, să preluăm toate problemele șantierelor, lăsîndu-le una singură, producția! Vrem să stabilim zilnic, de pildă, unde să fie un excavator, unde să se monteze o macara, unde să ducem 2 metri de cherestea. Pentru a avea decizii bune și la acest nivel, calculatorul devenise de mai mult timp necesar...

— **Faceți multe ședințe?**

— Vreau să cred că nu. Importantă e munca vie, de la om la om. Probabil sînt și ședințe care își au rostul lor, dar mie, în producție, nu-mi plac. Cu cît vom face mai puține, cu atît eficiența va fi mai mare.

— **La cîte ședințe participați?**

— Privite din partea cui le organizați, ședințele la care particip sînt puține. Fiecare are de organizat cîte o ședință pe lună, sau de două ori pe lună. Dar am zile în care sînt chemat la 2, 3 și chiar 4 ședințe. Asta înseamnă că cel puțin jumătate din timpul acelor zile le petrec în ședințe. Dacă cineva ar avea ideea să calculeze banii plătiți pentru retribuția celor convocați la ședințe ar ajunge la niște cifre îngrijorătoare, ce ar sugera, sînt sigur, o completă regîndire a ședințelor.

— **Cîte ore au cele 8 ore de lucru pentru dumneavoastră?**

— Depinde. De cele mai multe ori vreo 12...

— **Dincolo de căldura și prietenia ce o oferiți oamenilor din trust, sînteți recunoscut și ca un conducător foarte exigent...**

— Nu mi-au plăcut niciodată minci-noșii, cei ce spun că fac și nu fac, cei ce se joacă cu măsurile. Ești prieten cu cineva cînd cauți să ai argumente comune, activități comune pentru a-ți face sarcinile. Pentru mine sarcinile înseamnă foarte mult, ceva de la care nu te poți abate.

— **Mai aveți timp și pentru alte lucruri?**

— Îmi place muzica, îmi plac spectacolele de teatru, filmele, sportul și să citească. Dar nu pot face decît puțin din fiecare. Foarte adesea vîd și orașul doar din goana mașinii, alergînd de la un șantier la altul. De cîțva timp am descoperit și bucuria munților, datorită copiilor care sînt îndrăgostiți de zăpadă și schi.

— **Ce program aveți după-amiază?**

— Vom ieși la zăpadă. Am cumpărat bălețelor — cel mare e în clasa a VI-a, iar cel mic e încă „grădinar” — schiuri. Vom face apoi o vizită unor prieteni. Întotdeauna aceste vizite mă destind și-mi creează o stare sufletească bună. Am prieteni buni și aici, la bloc, pe scară. Felvincze sau Kalman baci e tînieșgiu, are 60 de ani, dar nu se gîndește la pensie. Cînd vine la noi îl spune mereu soției că atît timp cît voi fi eu director va sta și el în trust...

— **Ce-a făcut trustul cu banii oferți pentru realizările deosebite în muncă?**

— I-am cheltuit cu folos. N-am făcut ospețe. Am construit două baze sportive. Una în Cluj-Napoca, pe malul Someșului, care rivalizează cu cele mai moderne baze sportive, și alta la Băișoara unde am amenajat o cabană și o pirtie de schi pentru muncitorii noștri...

— **Miine e luni și avem ședința Biroului executiv al Consiliului oamenilor muncii. Avem de pus la punct multe probleme și de găsit soluții în cadrul programului nostru „Ajută-te singur”: încălzirea imediată a ultimelor spații ce le mai avem la unele blocuri, rezolvarea unor probleme de transport, despre care v-am spus, care ne-a perturbat aprovizionarea punctelor de lucru, precum și stabilirea unor măsuri în vederea înlocuirii unor materiale energo-intensive cu altele mai noi...**

— **Ce-ați dori să consemnăm într-un viitor reportaj?**

— Că Trustul de construcții Cluj-Napoca, unitate distinsă cu titlul de Erou al Muncii Socialiste, a obținut o nouă distincție.

CONSTANTIN MUSTAȚĂ ■

În momentul în care crainicul Radio-difuziunii române rostea aproape sacrosancta formula este ora 24, programul nostru s-a terminat, mașina în care ne aflăm noi, cei patru reporteri porniți în interes de serviciu, mai precis fericiți în interes de serviciu, s-a urmat la drum, spre a acoperi unul din punctele itinerarului nostru; porneam din Piața Mihai Viteazul dintr-o firească dorință de a da acțiunii noastre un caracter de simbol; desigur că cei dornici de senzații tari și suspensuri gazetărești vor fi dezamăgiți, așa cum poate dezamăgiți vor fi și cei care ar fi dorit ca această călătorie să pornească sub un cer frumos de iarnă, cu fulgi mari și albi. Nu, am întâlnit curind zăpada neagră, industrială, și cel de la volan a spus o vorbă mai tare cînd roata din dreapta a intrat într-o groapă ambuscadă.

O metaforă deloc gazetărească

Cel de la volan, sau eu, sau Emil Pop, ori Ioan Rus, colegi de la ziarul județean „Făclia” — nu contează în fond cine — a spus la câteva secunde după anunțul radio: „nu seamănă cu vechile anunțuri strigate ale paznicilor de noapte? dormiți oameni buni, e miezul nopții, e liniște și pace!”. Mă rog, parafrazarea e scuza-bilă și firească, dar adevărată. La ora aceea în municipiul Cluj-Napoca, oraș de aproape 300.000 de suflete, era liniște și pace, era o noapte ca oricare alta și i-am acordat, ca atare, statutul necesar și normal. Dintre aceștia, aproximativ 20.000 se aflau la lucru, în schimburile de noapte, indiferent că era vorba de o fabrică, de sala de operații a uneia dintre clinici, de dispeceratul garii, de fabrica unde se plămădește piinea de a doua zi a orașului... la aceștia mai trebuie să-i adăugăm pe cei aflați în trecere — chinuind un somn efemer pe umărul vecinului în sala de așteptare a garii, în confortul unei camere de hotel, pe... înșurubirea poate să continue cu poezii orașului, cu savanții săi, cu oamenii care au grijă, cu cei care au bucurii și refuză somnul care nu le poate aduce o liniște sau alta.

Debutul acțiunii noastre îl face căpitănul Augustin Chira, din Biroul circulație al municipiului care pune rapid la punct și amendează nesentimental pe un tinăr șofer de maxi-taxi care ni s-a prezentat nonsalant Szekely, autor a numai 4 contravenții pe parcursul a 2 kilometri — viteză excesivă, nerespectarea indicatoarelor, poziții defecte și lipsa oricărui act asupra lui, inclusiv a buletinului de identitate. Actele, uitate în bordul mașinii personale, vor fi aduse rapid, dar istețului Szekely va da o tură și pe la gară, pentru a-și avertiza colegii și... trecem pe lângă gară zimbînd fiindcă asistăm la o scenă de science-fiction: toate taxiurile aliniate cuminți la fațadă, locul curat de cărăușii nocturni, oamenii de serviciu acționînd frenetic cu măturile în marea sală. E bine și așa!

Da, e liniște și pace, majoritatea ferestrelor au pleoapele lăsate, ici-colo răzbat un fir de lumină, în cite un loc imaginația locatarului a vopsit-o în verde, dincolo într-un albastru de compartiment de tren, mă rog, gusturile nu se discută, nici măcar în problema de electricitate.

Ferestre luminate

O adresă: Herculane 3, bloc cu 10 etaje, 44 de apartamente, cam 150 de locatari, mari și mici.

Desigur că nu în noaptea călătoriei noastre gazetărești am întâlnit toate luminile, despre care vrem să vă vorbim, aprinse, dar în fiecare dintre nopți o fereastră se constituie într-o carte de vizită și de aceea vă invităm la citirea lor:

La etajul V un doctor în chimie, autor al unor invenții și lucrări de specialitate, își pune la punct o comunicare ce va forma obiectul de interes al unei reuniuni științifice;

La etajul I, un istoric, cu neobosită trudă, aplecat asupra unor documente vechi, recent descoperite; camera lui are parfum de istorie și cu un pic de imaginație auzi glasurile evului de mijloc, ori și mai departe, dintr-o copilărie a literel, scrisă și pusă pe hirtie;

La etajul VI, o studentă de la politehnică termină un proiect, mai pune un lucru sau altul în rînd, pentru a ușura sarcina mamei ce va reveni din schimbul de noapte;

Tot la V este solicitat să acorde asistență medicală un doctor din vecin. Nimic grav, o gripă, discuția recapătă tonul fireștii și întrebarea „de ce nu se găsec antigripale, că erau foarte bune?”, o punem și noi;

Dintr-un apartament se auză muzică, un tinăr a absolvit școala de mîștri și printre invitații săi se găsea și cel care i-a îndrumat primii pași în ale muncii, la școala profesională — omul cu părul alb renunță de astă dată bucurios la o noapte de somn. Se discută, firese, despre muncă.

La ora 5 dimineața se aduce laptele, cei doi tineri care-l transportă se salută cu pensionarul ieșit să ia aer; în stația de troleibuz se adună cei care încep lucrul la 6. Capetele sînt întoarse spre stînga, ca la o paradă militară, dar e o impresie: de acolo trebuie să vină troleibuzul.

Cîte străzi, cîte ferestre luminate în noapte, cîte probleme, cîte bucurii! Într-un cuvînt, viața. Inima Transilvaniei, Cluj-Napoca, pulsează frumos, egal, veghează toți la acest puls, ne gîndim la

noaptele academicienilor David Prodan, Ștefan Pascu, a scriitorilor D. R. Popescu, Aurel Rău, Vasile Rebreanu, la alți oameni de știință și cultură, la mama care pune pruncul la piept — și poate că o noapte de simbătă spre duminică este cea mai prodigioasă zi de lucru.

Marile ferestre luminate

Ele aparțin platformei industriale și în spatele lor, aceeași inimă vie bate egal, muncitorește, fără contenire, într-un flux care acoperă orice simbol, îl face inoperant transformîndu-l în cifră de plan, în realizare concretă. La atelierul conversiune (plan îndeplinit pe noiembrie și depășit cu 8 la sută) găsim una dintre marile familii muncitorești ale Carbochimului. Interlocutorii noștri nu găsesc nimic deosebit în asta, încearcă chiar să ne convingă de acest lucru și vorbesc despre colegii lor de muncă, despre realizările colectivelor — ne trezim că despre ei știm prea puține și, în fond, pentru ei am venit.

Maistrul de schimb Buiga Ioan are sub mîna 36 de oameni; este tinăr și cele cîteva suvițe de păr alb îi dau un aer cludat, contrastant cu vîrsta, dar ascultîndu-l nu mai ai nici o îndoială că face parte din categoria aceloră despre care afirmi fără să clipești, cu o expresie ardelenască, copil temelnic. În această idee l-a acceptat și Rusu Aurel de gi-

lăsat la spital. Cei doi — el plînge etilic — se află în mare dușmănie siciliană cu niște vagi rude — filiațiile sînt imposibile de urmărit — și de aceea au ales gara ca dormitor. Revine în încăperea Dezső Ferenc, supărat nevoie mare că-l tulburăm liniștea, ne amenință cu așa și pe dincolo, că îl festelim reputația... nu-l răspunde nimeni, mulțumim celor aflați de serviciu la miliția T.F. și ne îndreptăm, oarecum încrîncenați de întimplare, către Clinica ginecologică nr. 1 — acolo vom întîlni viitorul, imi spun cu glas tare...

Viitorul la timpul prezent

— Legitimația, vă rog!

Mă execut prompt, de fiecare dată cînd vin aici mă simt tulburat, aș vrea să spun acele cuvinte mari care se rostesc de cel mult două ori în viață, dar n-am reușit pînă acum.

— Numele, prenumele? Cu legitimația în mîna așteptați.

— Cornel Udrea, ziarist, domiciliat în Cluj-Napoca...

Pune mîna pe telefon și peste cîteva clipe coboară scările doctorul de gardă — unul dintre cei trei — Clara Mironiuc — obosită, neverosimil de tinără. Ne întelegem prin puține cuvinte despre scopul vizitei noastre și primim halate albe. În camera de gardă ne așteaptă doctorii Maitei Vladimir și Vinți Dan.

— am lăsat bilețele cu inscripția „Minat” — dulapuri, multe, erau deschise și documente de uz intern la liberă vedere ca pe standurile tirgului de iarnă: contracte, decizii, planuri de aprovizionare. Inițial am vrut să discutăm cu ofițerul de serviciu, dar dormea prea frumos, pe canapeaua din secretariat, de la etajul al III-lea, ne-am mulțumit să-l luăm un pantof (stingul) și să-l dăm portarului — drumul, presupus, într-un picior de la III la parter, al contabilului Oprea L, a fost mica noastră răzbunare.

Ni se face foame!

Ce faci dacă mai ai de așteptat cîteva ore în gară, pînă la venirea trenului așteptat? Te duci la restaurantul garii, deschis și în ore de noapte, și te poți sătura cîntit și lefîn, dar mai ales gustos; aici, în 24 de ore se pun la dispoziția călătorilor peste 600 de porții de min-care caldă, 2 feluri de ciorbe, 3 sortimente felul doi, plus gustările. Noaptea se beau sucuri aici, ziua și bere, dar uite-l și pe un năstrușnic care dosește vizibil o sticlă cu tradiționala băutură din moși-strămoși, lichiorul „Ecuatorial”, care împinzește alături de alte surate la fel de nenorocite alimentarele, băuturi care pur și simplu se dau la inteligență și fac din om neom: ca dovadă, băutorul de ecuatorial face reclamă meteorologică și vine după noi, cu amîndoi pantofii în mîna, să vadă unde intrăm! Îi satisfacem curiozitatea: la biroul mișcare, unde lucrurile decurg normal. Și acesta este un loc unde reporterul trebuie să privească mai mult, nu să pună întrebări; se lucrează cu înalt profesionalism, calm, ca în fiecare zi și noaptea.

Nu poți, de asemenea, să nu remarci, efortul mare pe care-l fac cei ce au gara Clujului în răspundere și grijă, de a crea un ambient plăcut, de a întreține curățenia, în pofida șmecherului care aruncă un chiștoc în fața măturii unei femei în vîrstă, ca să-i vadă reacția; superbă: nici nu privește la el, își vede mai departe de treabă! Gara se află, în anumite părți, în reparație și nu peste mult timp, splendida ei arhitectură va ieși din nou la iveală, într-un plăcut contrast cu foarte moderna gară de scurt parcurs.

Din punct de vedere calendaristic...

La această oră răsare soarele în România. Pe ceasul de kilometraj avem 47 de kilometri în plus, față de momentul plecării, dar vom mai adăuga încă 8 pinvi la Poligonul de prefabricate din beton, aflat în cartierul Mănaștur, oraș în oraș, cu aproape 100.000 de locuitori, dar cifra desigur se modifică de la o zi la alta. Stăruie lumini mari, aici în cartier, cea mai înaltă aparține podului rulant de 12,5 tone de la acest poligon. I-am găsit la lucru pe macaragii Costică Marc și Traian Erdea, minînd această piesă de bază a poligonului, care încarcă la exilere apartamente întregi, pentru a fi dușe la locul de montaj; conducătorul de schimb, subinginerul Ioan Rus (coincidentă de nume, cu colegul nostru de la ziarul „Făclia” care îl întinde bucuros mina) ne mărturisește că schimbul de noapte este mai greu, mai asupră și gerul, dar rămîne constant eficient, și ca dovadă ne dă cifre: față de 0,70 mc normă repartizată pe om, s-au realizat aproape 1 mc de prefabricate — și lor le datorează mult cei care se vor muta mai repede în case noi...

Modestia la ea acasă, fiindcă ar trebui să-i cităm pe toți cei 38 de electricieni, macaragii, mecanici de întreținere, dar ceilalți ne roagă să-i evidențiem pe Silviu Todea, Joja Dănilă, Simion Nicolae, C-tin. Șuta. O facem, de ce să n-o facem? Toți la un loc pun mîna la turnarea într-o singură noapte a unui apartament; alături de ceilalți oameni ai muncii de la Trus-tul de construcții Cluj-Napoca care a fost decorat în anul trecut cu înaltul titlu de Erou al Muncii Socialiste, și ei au raportat cu mîndrie la 26 septembrie 1980 îndeplinirea sarcinilor cincinalului; comunistii de la poligonul de prefabricate împreună cu ceilalți constructori, lucrău în noaptea de 6 spre 7 decembrie, în contul lunii februarie a anului viitor!

Oamenii trustului și-au pus mîntea la contribuție și de aproximativ 4 ani au sporit capacitatea poligonului de la 25.000 mc la 30.000 mc anual, iar în acest an l s-au mai adăugat încă 10.000 mc — alte zeci și sute de apartamente în plus, onorarea exemplară a sarcinilor ce revin și constructorilor din documentele Congresului al XII-lea.

Un cer senin

Va fi o zi de duminică frumoasă; înainte de a ne despărți intrăm să bem o cafea. O fetișcană șterge cu șirg geamul aburit și ride cu poftă de ceea ce îi spune un flăcăuș pus la costum (merge, vine, de la o sărbătoare, cine știe?). Ne simțim bine și oboseala nopții se des-tramă. Ieșim în aerul tare al dimineții de Cluj; alături, la florărie, se descarcă garoafe roșii, galbene, foarte multe și sînt duse repede înăuntru, la căldură, pînă în clipa cînd vor trăi în miinile oamenilor și în casele lor...

CORNEL UDREA ■
EMIL POP ■
ION RUS ■
AUGUSTIN CHIRA ■

Cluj-Napoca, ora zero

Oameni buni, e miezul nopții, e liniște și pace

În rezumat, fiindcă aici laconismul și promptitudinea sînt primordiale: zilnic, în medie, în Cluj-Napoca se nasc 16 copii; un calcul de aritmetică, simplu, dar care îți umple sufletul de bucurie, ne arată că pînă la aceea oră și zi, 7 decembrie, — desigur numărul nu mai corespunde acum cu realitatea — în Cetate s-au mai născut, în 1980, încă 4.389 de copii — un număr aproape egal de fetițe și băieți. Li se aud vag, dintr-o depărtare de lună neștiută, glasurile. Interlocutorii noștri evită poezia, dar ne dau bucuroși detalii despre munca lor, recunoscută, nu numai pe plan național; în ultimul timp ginecologia l a fost înzestrată cu aparatură la nivel mondial: un aparat complex care monitorizează mama și fătul în cursul nașterii, un ecograf ce permite urmărirea directă, intrauterină a mamei și fătului, încă din primele luni de sarcină.

Aici nici reporterul nu are dreptul să zăbovească prea mult, are vreme acasă, la birou, în fața hirtiei ori a microfonului să vizeze cu glas tare, să-și construiască metafora.

Trecem la „vecini”, la Serviciul urgență, loc păcătos pe lumea asta, dar cei doi medici de gardă care ne întîmpină amabili, chiar dacă oboseala și țigara fumată din cîteva gesturi mărturisesc trudă și încordare, ne aduc cu picioarele pe pămînt și ne vorbesc despre „reparațiile lor”, ca și cum ne-ar povesti despre cum se demontează și montează o bicicletă; sînt doi medici foarte buni, elogiile acestea le aducem acum și de aici, nu puteam să le spunem lui Aurel Anderco și Aurel Mironiuc (da, este sotul medicului Clara Mironiuc, cea care ne-a întîmpinat în urmă cu cîteva minute — o altă familie, dragi tovarăși, în frontul muncii!) că aceasta este nu numai părerea șefilor, dar și opinia confrăților — ceea ce e lucru mare!

Un oraș nu este o frumoasă expresie a idealismului: de pe o brancardă este ridicat — mince-l mama, singur nu poate — un tinăr moale și tulbure — de, alcoolul! — și purtat cu grijă — cam mare sounem noi — pentru a fi pus în rînd cu omenii și redat locului său de muncă, a doua zi dimineața. Iată și de ce unii dintre semenii noștri nu dorm...

De ce vă enervați Dezső Ferencz?

— Ce este un paznic, dragi copii?

— Un paznic, tovarășe învățătoare, este un nenea pus să aibă grijă de avutul țării, de asta e plătit, i se dau haine călduroase dacă e iarnă și noi avem încredere în el. Răspunsul frunțosului clasei este complet, frumos, dar... neadevărat.

— Stai jos, pentru astăzi ai un 4!

Bietul copil desigur nu este vinovat, de unde să știe el cum se păzește noaptea sediul Cooperativei „Mobilă și tapite-rie”?

Se merge în primul rînd pe încredere oarbă: paznicul Kelemen Andrei nici nu ne-a legitimat, ba era gata să ne înmineze și planul de pază, dacă l-ar fi găsit! Cu voia dumisale ne-am plimbat frumos prin unitate, prin birourile cooperativei

În schimb, alții dorm

— Ce este un paznic, dragi copii?

— Un paznic, tovarășe învățătoare, este un nenea pus să aibă grijă de avutul țării, de asta e plătit, i se dau haine călduroase dacă e iarnă și noi avem încredere în el. Răspunsul frunțosului clasei este complet, frumos, dar... neadevărat.

— Stai jos, pentru astăzi ai un 4!

Bietul copil desigur nu este vinovat, de unde să știe el cum se păzește noaptea sediul Cooperativei „Mobilă și tapite-rie”?

Se merge în primul rînd pe încredere oarbă: paznicul Kelemen Andrei nici nu ne-a legitimat, ba era gata să ne înmineze și planul de pază, dacă l-ar fi găsit! Cu voia dumisale ne-am plimbat frumos prin unitate, prin birourile cooperativei

PENTRU MINTE, INIMĂ ȘI LITERATURĂ

„Creația implică mai ales disciplină“

Oscili. între vis și realitate, pictura Marianei Bojan ne invită la un exeurs liric într-o lume în care spectacularul, decorativul și carnavalescul se concentrează în secvențe miniaturale în care Alegoriile muzicii, vinătorii și peregrinării sînt vibrante inspirat prin intermediul unor rafinate acorduri cromatice.

Spunem la modul „inspirat“, deoarece tinăra artistă clujeană face parte din prima pleiadă a poezilor lanșați de revista „Echinox“. Autoare a două volume de versuri, a cinci expoziții personale, fiind prezentă de-a lungul anilor la numeroase expoziții județene și republicane, Mariana Bojan își înscrie în palmares și 72 tablouri restaurate, precum și o lucrare științifică — „Autentificarea prin restaurare a două tablouri de Philipp Peters Roos, sec. XVII“.

Pătrunzînd în universul preocupărilor Marianei Bojan, metaforele-simbol din pictura și poezia tinerei artiste ne trezesc în memorie cuvintele bunului și bătrînului Horațiu: „Ut pictura poesis“.

mereu dintr-un fel de spirit al reconstrucției. Să refaci mereu același drum cu conștiința ta de om mobil, supus miracolului și erorii, să reactualizezi sensul uman dîndu-i poate dimensiuni necunoscute. Chiar dacă această aventură a conștiinței individuale numită creație e restituită colectivității într-o formă mai mult sau mai puțin desăvîrșită, ea e receptată cu siguranță prin cele două valori ale ei (cînd acestea există); trăire estetică și mesaj uman. Dacă trăirea estetică generează emoția privitorului, mesajul uman duce la o cunoaștere de tip special și

torului; dorește să fie util și răsplătit pentru munca sa. E poate singura lui trăsătură imobilă, singura care nu a suferit niciodată vreo schimbare.

— Ne poți schița cîteva linii pentru un autoportret?

— Dacă ar fi să-l dau un tilu vîrstei mele de pînă acum, i-aș spune „răsplată pentru sare“. Cea mai veche amintire a mea e un gard rudimentar dar foarte solid. Nu mai țin minte de ce n-am putut privi niciodată gardul acela dinspre ograda cu care se învecina dar obsesia acestei neputințe se adîncea cu fiecare zi. Acum mă bucur că el a rămas în inchipuirea mea misterios, încărcat de semne și tălmăcii, halucinant, măreț și umil ca o „bunăvestire“. În cosmos există o manle egoistă a deziluziei pe care o anulează perfect poezia și poeziei acesteia i-aș zice eu „răsplată pentru sare“. Deci amintirea acestui gard a devenit extrem de profundă, mai profundă decît realitatea care l-a mistuit. Să fi fost începutul poeziei? N-aș fi lipsită de modestie dacă aș afirma că această ingrădătură a devenit un fel de corp esențial, ceva asemănător unei cămile, să zicem, cu care poți străbate o lume?

— Referindu-ne la arte și meserii, știu că practici restaurarea la Muzeul de artă din Cluj-Napoca. Cum reușești să îmbini creația cu știința restaurării?

— Dacă mi-aș permite să glumesc... cu multe sacrificii de o parte și de alta. Un om nu poate da mai mult decît măsura unui om (cu excepția geniului care este prin definiție paradoxal). Aceste trei domenii care mă preocupă se înlănțuie firesc; restaurarea le leagă cu factorul Timp. Creațiile noastre și ale celor pe care-i iubim trebuie să dăinuie și dacă aceasta se poate face cu puțină fizică și chimie, cu foarte multă răbdare și meticulozitate de către o anumită categorie de oameni cu o anume formație profesională, acei oameni au datoria s-o facă. Consider că dacă am prelungit viața unei pinze semnate Andreescu, Luchian ș.a. am săvîrșit un act de cultură de o deosebită însemnătate. În planul afectivității artistul trăiește un fel de experiență paralelă cu confrății săi din cele mai îndepărtate timpuri. Mulți dintre marii artiști ai Renașterii nu s-au simțit umiliți restaurînd din proprie inițiativă operele deteriorate ale înaintașilor lor într-o perioadă în care știința restaurării era doar intuitivă. Creația implică disciplină. Artă și știința se slujesc reciproc. Spiritul creator asimilează știința, fără nici un risc. Numai un dozaș aberant sau exclusivist al celei din urmă poate produce fenomene regretabile pentru artă.

NEGOIȚĂ IRIMIE ■

Atelier
MARIANA
BOJAN

complex. Mesajul este indeobște punctul de pornire în analiza operei de artă și totodată punctul ultim întotdeauna reconstruit după receptarea valorilor artistice ale acesteia. Condiția pe care orice artă, pentru a se defini, trebuie s-o împlinească, este ca opera propusă să conțină calități estetice active care să fie receptate de privitor.

— În ce măsură crezi că această relație este reversibilă?

— Se întîmplă adesea o înțelegere greșită a modului de transmitere a mesajului pînă la deformarea limbajului plastic sau poetic. Am auzit multe propuneri. Personal mă alătur (cu riscul de a fi rău înțeleasă) scriitorului francez Vercors, care spunea undeva că „profundzimea reală nu se judecă decît prin claritate“... „A te forța să fii clar este cea mai elementară politețe“. S-ar putea ca astfel relația creator-receptor să mai cîștige un procent de reversibilitate.

— Apelînd totuși la o broderie de cuvinte, care este locul artistului în peisajul realității noastre contemporane?

— Dincolo de setea sa de ideal, de frămîntările lăuntrice, de atribuțiile specifice care se asimilează clipă de clipă oricărei personalități creatoare, artistul face parte dintr-o categorie socială care se vrea folositor. El este asemenea munci-

SAMVS

Purtînd antica denumire a Someșului, publicația etnologică SAMVS, în care apar comunicările prezentate, de la an la an, în cadrul sesiunilor științifice prilejuite de Festivalul folclorului someșean, ce se ține la Dej în fiecare primăvară, în prima duminică din luna iunie, se impune prin sobrietatea ținutei de un evident profesionalism. Multiplele elemente ale domeniului culturii populare, scrutate din unghiul de vedere al etnografiei, al folcloristicii muzicale, coregrafice și literare, sînt urmărite în ambianța organicelor rosturi sincretice care au constituit cadrul firesc de desfășurare de-a lungul timpului în multimilenara noastră tradiție. Publicația se remarcă prin substanțiale contribuții la cercetarea și mai temeinica cunoaștere a unor aspecte ale culturii din această parte a țării noastre, investigațiile propunîndu-și să aibă un sens vertical, urmărind, astfel, detaliat complexul de implicații sincretice și funcționale într-o amplă viziune etnologică.

Orientarea cuprinzătoare a acestei prestigioase publicații de profil este asigurată de etnomuzicologul Virgil MEDAN, autor al mai multor volume și studii de specialitate, temeinic cunosător al folclorului someșean, el fiind și inițiatorul — ca fiu al cetății — al festivalului ce are loc în municipiul de la confluența Someșurilor.

O însurire a titlurilor ar fi edificatoare pentru cunoașterea profilului inedit pe care Samus-ul îl afirmă în contextul publicațiilor de la noi, dar această ar ocupa foarte mult spațiu, ținînd seama de faptul că primul număr cuprinde 37 de titluri, iar cel de al doilea (recent apărut) însumează 20 de titluri, făcînd, cu prisosință, dovada ținutei științifice spre care tind toți colaboratorii festivalului de la Dej. Cadrul larg al etnologiei le oferă autorilor posibilități de investigație a fenomenelor culturii materiale și spirituale din unghiuri de vedere mai puțin abordate pînă în prezent. Preocupările lui V. Medan de a efectua atare cercetări sub forma unei adevărate arheologii spirituale era binecunoscută în etnologia românească, iată însă că acest fel de a întreprinde cercetările l-a transmis și colaboratorilor săi.

Iată cum, cu mijloace modeste, dar cu multă pasiune și competență, cercul de etnologi adunat în jurul lui V. Medan rezolvă probleme de specialitate pe care, adesea, nu se încumetă să le abordeze sectoarele unor institute de cercetare de profil, adecvat dotate în acest scop. Meritul publicației este cu atît mai mare cu cît în profilul ei intră, deopotrivă, materiale privind cultura românilor, a maghiarilor, a sașilor, a slavilor etc., în intenția afirmată manifest de a cunoaște cît mai temeinic contribuția fiecăruia la plămîdirea tezaurului de bunuri de pe aceste meleaguri, cît și interferențele care s-au produs între ele de-a lungul secolelor. Este dovada grăitoare a rosturilor complexe pe care le are Festivalul național „Cîntarea României“.

CONSTANTIN MUSTAȚĂ ■

O lume a zăpezilor

Zăpezile de altădată. Găseau zăpezile o spărtură în cer, surpau nevăzută zăgazurile norilor, orbitoare, spulberate de liniști, ne măsurau coapsele, briul și umerii. Cădeau din eternitate, de dincolo de inchipuire, săptămâni și luni. Sub povara lor trosneau căpriilor caselor, stejarii și ulmii bătrâni. Spre sat, Hula Bărcului și Hula Loamneșului și măgurile de la Milieni, unde pe timpuri se afla un fagădău, erau porți de argint și omăt închise. Doar pe aripi de neîfință, pe vrajă de șolomonar mai putea veni cineva la Alâmor; neîfință ori șolomonari n-a pomenit nimeni. Băbății, junii, copiii tălau labirinte prin curți și pe ulițe, spre adăpători, spre stinjenii de lemne, spre hambare; era o lume de pe altă lume, o lume ireală, până la care nici fantezia nu îndrăznește să ajungă. Era o lege a firii, după care oamenii își potriveau sufletul și inima, datinile pământului și bucuriile simple, nădejtile și chemările trupului. Nu mai știu ce aveau și ce nu aveau. Ce-și doreau și ce nu. Prea mindri pentru a-și scrie păsurile pe omăt și patimile pe chip, ei credeau copilărește în tainica împărăție a iernii. Și sperau naiv la belșugul anului care avea să vină. Noaptea se iscau întâmplări neverosimile. În jurul casei lui Dadada galopa nebunatic, până în zori, un minz porumbac; și vedeau toți vecinii, îi auzeau nechezatul, zăreau dimineața urmele de copite nepotcovite, dar buiacul dispărea ca o nălucă; nu era al nimănui și urmele nu duceau nicăieri. Altădată urlau lupii în deal la Milada. Cite unul, hămestit de foame, sărea în ocoalele oilor, de unde nu mai avea ieșire. Omora bezmetic nouă-zece noatine și aștepta cu dinții înțeleștați. Bădițu Ianița lui Ripa, desculț, numai în cămașă și izmene, cu un tirn de mesteacă în mână, a luptat două ceasuri cu vârul „lupea”, până s-au adunat vecinii speriați de atita hărmașie. Pierduse patru oi „de-a făta”, însă avea o blană de lup și faima de om fără frică. Și azi, la un pahar de rachiu, mai arată celor tineri o cicatrice pe obrazul stâng. Dar noi știm că l-au fost înjunghiat ocnorii în tinerete; tot lupi erau și aceia, dar de fagădău și poară. Namilă scurtă și indesată, „cu păr și pe limbă”, bădițu Ioniță poate duce în spate necazurile lumii toate; ridică un cal pe umeri, scoate carul cu fin de sub podul din Obișie, mănincă, la râmășag, zece ardei iuți și bea din trei răsufări o vadră cu vin. „Asta-i, nepoate! Cum am fi viețuit noi peste veacuri? Stincă, mă, stincă!” În iernile acelea lungi mi-am imaginat intortochelele soartei mele; unele parcă le-a copiat cineva cu îndiguo, altele s-au abătut spre neantul visului. Numai caii vărului Niță din Armeni, negri ca sobolii, plutind cu sania verde peste Balasăiaj, nu mai știu dacă erau fluște vii sau născociri-ale minții mele înfierbinate. Dar vârul Niță există. A rămas holtei până la cincizeci de ani. Cîntă cum nu s-a mai auzit pe Valea Secășului și își rade fercheș, în fiecare zi, fața prelungă de cal; afară de cal, n-a iubit nimic în viața lui searbădă.

Totul începea odată cu zăpezile. Dacă judec acum, toate pregătirile de sârbători cădeau în grija adolescenților, flăcăi aflați în pragul pubertății, care așteptau cu neînștiințate inițierea. Copil „scolit”, n-am fost

niciodată părtaș la viața intimă a cetelelor și la butie. Urmăream, însă, cu invidie și nesomn toată regula rituală. Din grija și la îndemnul nu știu cui, se alcătuiau cete de colindători; șase ori nouă băieți, ciți trebuie la un colind „după canon”. Ortăcia pornea după vecinătăți, rubeđenie ori prietenii; se întâmpla ca unul sau altul să vină la „repetiții” din alt cap de sat, dar regula îl aduna pe cei de pe-o uliță. În grajduri călduroase, sub răsufarea umedă a boilor și cailor, preocupați de lenesul rumețag și de rosul ogrinilor din iesle, ortacii își alegeau repertoriul. Piesa de rezistență era „Judelea domnului bun”, o perlă de ritual bizantin, care n-a mai fost semnalată nicăieri; numai ea poate sădi în capul tinerilor canonul. Zic primii trei: „Judelea domnului bunu, n-am venit să colindăm”; cînd s-a ajuns la n-am, ceilalți trei încep, suprapunînd versul mai puternic: „c-am venit să întrebămu, judelea domnului bunu” și ceilalți trei, preluînd de la întrebăm: „Bună seara, judeu-n casă, slobodu-i să te urămu?” ș.a.m.d. Rezultă o polifonie care te înalță dincolo de crugurile cerului; trupul și se face mai ușor decît aripa de păpădie; sufletul și satul plutesc în basm. Trei sau patru au voci melodioase, limpezii ca Visa primăvara; ceilalți, cu glasul în formă, în hangul cum apucă. Dar colindul nu sună niciodată fals, nu supără auzul. Eu am deprins canonul cu „Ziurel de ziuă” și „Coborît-o coborît”, în cele două zile din săptămîna, cînd aveau loc repetițiile de taină. Colindătorii se răsufirau noaptea ca priculișii spre casă. Poate u-nora le era frică de pustietate și urît, dar nimeni nu și-a dat-o pe față. Asta le-ar fi trebuit; atotputernicia datinei l-ar fi înălțurat din obște. Imi aduc aminte de unul, Zaharie, care s-a stins fătlău pe lingă vatră. S-a nimerit să nu respecte, de mult, regulile cetei; oricît s-au încăpăținat alți veri să-l ducă, din milă, cu ei, fetele și gospodarii nu l-au mai primit în casă. „S-o gătat, neamule! Pînă aici țî-a fost cu umblatu”, o fost zis Ilia lui Ilie, „tu nu ești bărbat, mă!” Și n-a fost. Pe neașteptate, din senin, aflam și cine va găzdui butia; un gospodar mai așezat, un frunțaș al satului, un proaspăt căsătorit își asumau povara inițierii. Stabileau, cu bună înțelegere, cine era starostele junilor, cine credințelul, cită carne și cit vin aducea fiecare, cine erau ceterașii, cit costa hălădașul, tot atunci erau tocmite socăcițele și ajutoarele, văduoaie, femei harnice și slobode la gură. Era un dat pentru toți. Nimeni nu mai punea cuvînt de împotrivire. Pe mine mă fascinau cărăle care aduceau nisip gălbui pentru a fi împrăștiat în curtea unde se ținea butia. Joi sau vineri dinaintea Crăciunului. Pe la prinz. Cară cu patru boi. Gătite de alai, strălucitoare. În coarnele boilor: mere, măcieșe, smochinute, împletituri tricolor, tălăngi de aramă, clopoței de argint și bronz, zdrăngănele, pene de măgheran și mușcată. Nu-mi dau seama nici astăzi cum încăpeau toți junii satului în două-trei cară. Mai mulți de 150. Străbăteau satul. Spre rîpele de la Balta Șerpilor și sub Rupturi. Ceterașii ciupeau corzile. Cetele atacau un lamento sfîșietor, în veritabil stil bizantin. Tăngăii hăuleau și trosneau din bicele lungi. Femeile și liota de copii ieșeau în porți. Toată ziua părea un vis

luminos, netulburat. O repetiție de întărire.

Adine, în nămeții de zăpadă, așteaptă zgribilită și senină copilăria mea cetele de colindători. Noaptea de ajuns a fost pentru mine o fantasmă repetată. Prin ce minune a minunilor a pătruns între colindele din Alâmor calicul François Villon nu mă va dumiri nici un erudit filolog. Eu, însă, aud și acum prima strofă din Balada doamnelor de odinioară, pusă în canon polifonic de oameni care abia își scriau numele:

„Nu știți spre care țărăm
frumuseți strălucitoare
și-au luat zborul de la Răm?
Unde mai colindă oare
inimile să-nfloare
Flora, lujer de roman,
și Teora, mindră floare,
și zăpada din alt an?”

Mult mai tîrziu am descoperit asemănarea aceea izbitoare. Am pus-o pe seama holteilor care cătăneau sub Napoleon și-au coborît pînă la Navarra. Dar apucătura de căutător prin cărți se ofilea sub arzătoria flacăra a datinei străbune. De la primele sunete prelungi „Ju-de-lea domnului bunuu”, mă cuprîndea o amețală stranie; rămîneam înlemnit, cu privirea spre alte zări, pe lăicioara de lingă vatră. Bunica imi stîngea cărbuni de deochi, „Așa-i de buiac, săracu!” dar ea știa că în sufletul meu stăteam de vorbă cu buunii-străbunii, mă călătoream spre sfatul lor de taină din munții capobașilor, la judele cel cu păr argintiu. Aceiași fiori imi stîrneau și „Cerbuz mindru cîntă-n codru”, o alegorie adusă de tineri de pe la școlile Blajului:

„Cerbuz mindru cîntă-n codru,
Mindru rege, mindru muge,
Nime-n lume nu-l aude
Num-o dalbă-impărăteasă
Dintr-un hînteu de măreasă.
Cum aude-n curte fugi:
— Impărate, împărate,
De-ată tu ce-am văzut eu,
Țî-ți lăsa prinzul pe masă,
Pușca țî-ai lua-o-n brață
Și în codru-ai alerga
Cerbuz mindru-ai împușca.
Prinzu-n masă l-au lăsat,
Pușca-n brață c-a luat
Și-n codru c-a alergat
Cerbuz mindru-o vrut să-mpuște.
— Ho, ho, ho, nu mă-mpușca
Că doar nu-s cine gîndești,
Că-s Iuău Siniuău,
Nănașu lu'dumnezău
Și Lunuța năndășita
Și stelele druștele.
Clopoțele trage-oi
Nuntă mindră face-oi”

Ceata pleca. Pe la alte neamuri. Pe la alte mindruțe. Pînă-n zori se auzeau zurgălăii. Și prelungirile acelea de dincolo de fință, cărora le ziceam colind, Adormeam obosit, cu imaginea culmilor de pe grînzii, cu mirosul de vinars și cimbru în trupul acela copilăros. Somnul mă purta în țări de nimeni știute, de nimeni călitate cu piciorul, de nimeni limpede privitye. „Ho, ho, ho, nu mă-mpușca”.

Florile de gheață pe geamuri îngheată de durerile plîșe; vîntul cel rău s-a ri-

spit în paharele neguroase; alb plîng pe rădăcini zăpezile albe și picură din negrele vremi de furtună ciurie. Peste cioarecii albi și cămeșe albă cu puic și cîlî și pieptar de pănură neagră, cu albastru la buzunarul mic, flăcăul își pune cojocul de oale furcană. În cap — căciula de astrahan, cu o peană discretă de visc rar. Mama, numai ea îl conduce pînă la poartă; cine știe ce șoptă de taină îi spune? La butie sosesc pe rînd, de-a creanga, care cum ajunge. Ce se întîmplă cu ei acolo eu nu știu; nu mi-a fost dat să stau la sfat și învățatură cu tainuitorii inițierii. Aș putea zice că știu, din auzite, dar nu știu. Își aleg dintre ei jude și staroste, cetași și vighitieri. Se supun fără cîrtire poruncilor, respectă vîrstnicia, uită de nemșug și potcă. Din veac nu s-a pomenit bătaie la butie, nici harță pentru fete. E de mirare tocmai pentru că alămorenilor li s-a dus vestea de bătași. Peste zece ani nu era copil care să nu poarte cutit la șerpar sau în teacă, să nu știe minii toagului ori biciul greu de piele. Pricinile lor nu ajungeau la judecăți; doar sfatul bătrînilor se amesteca în zăni. Și jandarmii se făceau „a nu vede, nu aude”; era mai bine pentru ei, și înainte de unire și după. Butia a fost și a rămas o instituție severă, secretă chiar. Copilandrii aceia devin foarte serioși. În 12 zile, aitea cite luni are anul, viața lor decurge misterioasă, ascunsă; dorm în cojoace, pe unde apucă, se spală cu zăpadă și apă rece, mănîncă în devălmașie, ca la nunți, beau cu măsură și numai atunci cînd li se permite; cine le permite, nu știu — doi-trei vîrstnici de mare prestigiu se află mereu printre ei. Fiecare zi, în ideea acestei colectivități, este un „bulletin meteorologic” pentru anul care se naste; ziua și semnul lunii. Altădată — cînd? —, spun bătrîni, cei de la butie călăreau peste dealuri, vînau lupi și căprioare, se băteau cu toiegele, porneau pe diferite căi spre Cîndrel, dormeau o noapte în munții și tălau stejari în Căpaci, pădure stăpînită de domni de la Măreasa. Uneori, gornicii îi pîndeau anume și-i băgau la girliciu senioriei pentru trei zile, atunci cînd ceilalți ortaci nu se încăierau să-i salveze. Altciind, slujbașii de la „Universitas Saxonica”, dacă nu erau păruțiți, îi biciuiau pentru încălcare de hotare. Ani trecuți. Ani uitați de cei mulți.

— Astăzi a rămas numai spectacolul, comentează cu tristețe Victoria lui Gheorghia. Vin fetele, cele de mărîtat, și joacă toată ziua. Rup o pereche de călțuni la butie.
— Tu n-ai rupt? o dau eu pe șagă.
— Da nu da! ?
— Gîndesc eu că nu ți-o displăcut!
— De ce să mint! Pentru asta și pentru altea am părăsit și liceul. Și n-am de ce mă plînge!

— Ai fîcior la butie?
— Nu, fată.
— Joacă și ea?
— Păi cum? Intelectuală dar tot alămoreană a rămas.
Innoptează. Îngheată pe geamuri și de gheață. Spice de stelu fulgucite pe lămor; stelu holbate și reci. Din mirăstea cerului pasc mărunț sunetele ceterașilor. Oamenii își tremură ochii sub lumina lor clătînată. Există, totuși, o lume de dincolo; de dincolo de viteza luminii. Ce lume va fi aceea și ce gîndește despre lumea asta a zăpezilor?

ION ARCAȘ ■

Povestea unei performanțe umane

Ce mai face prof. Vasile Adamescu?

Vă mai amintiți? Intr-o noapte ploioasă și rece din toamna anului 1946, la Borcea în Bărăgan, un copil de doi ani și jumătate răminea orb, apoi surd și mut. În bezna aceea completă a trăit pînă la 11 ani, cînd a devenit elev la Școala de nevăzători din Cluj. A început apoi o luptă titanică, unică prin dimensiunile ei în istoria școlii și științei românești.

A absolvit școala generală, a devenit apoi primul elev român orb-surd absolvent de liceu. A urmat studenția, absolvită cu deplin succes în anul 1977, înscriindu-se printre foarte puținii nevăzători-surzi din lume care au atins acest nivel de pregătire.

În tot acest rîstimp, în jurul său, o mare solidaritate umană. Rememorăm cîteva nume: Florica Sandu, Gheorghe Stancu, Laurențiu Crișan, Georgeta Damian, Andaluzia Leahu, Valer Mare, Walter Roth... Din 1978 e căsătorit cu Maria, o admirabilă fată din Nandra-Luduș.

Ce s-a mai întîmplat de atunci? Încercînd să rîspundem acestei întrebări, vom da curs, de fapt, unor scrisori primite de la cititorii noștri, care se interesează de profesorul nevăzător-surd Vasile Adamescu. O vom face printr-un interviu cu eroul serialului nostru „Povestea unor performanțe umane”, purtat la locuința sa din str. Reșița nr. 3 ap. 8. Am adresat întrebările pe cale telefonică, scriindu-i în palmă, iar rîspunsurile au fost înregistrate pe bandă de magnetofon...

- Observ o nouăte: televizorul...
- Nouțatea e deja veche: l-am luat de aproape un an de zile, dar un sfert din timp a fost defect. Acum merge, au venit să-l repare cei de la Cooperativa Electromecanica unde e presedinte tovarășul Boltea Pompei. Mă bucur că aflui și eu mai repede totul.
- Cum afli?
- Soția mea, Maria, imi rezumă tot ce e mai important: stările transmise la telefon, emisiunile adresate elevilor, unele filme.
- Ce face Maria?
- Multumesc de întrebare. După doi ani, mă simt foarte bine alături de ea. Mă străduiesc să-o ajut și eu pe măsura puterilor mele. E mereu alături de mine în toate eforturile mele. Anul acesta am avut un examen foarte greu...
- Definitivatul?
- Da. Si am avut foarte mult de stu-

diat: psihologie, pedagogie, socialism științific...

— La ce a fost mai greu?

— N-a fost ușor la nici o materie. M-am bucurat și la data aceasta de ajutorul colegilor mei de la școală și în special al profesoarei Georgeta Damian. Apoi m-a ajutat foarte mult lect. univ. Valer Mare de la Universitate. Foarte mult m-a bucurat și reîntîlnirea pe coridoarele Universității la examen, cu profesorul Gheorghe Stancu, omul care alături de profesoara Florica Sandu au lucrat cu mine, sînt convins, întocmai cum ar fi lucrat cu proprii lor copii. M-am bucurat cu atît mai mult cu cît în ultimul timp l-au încercat multe necazuri, rîpîndu-mi bucuria unor reîntîlniri mai dese...

— Ce ne poți spune despre elevii tăi?

— Lucrez alături de fosta mea profesoară, Georgeta Damian cu 3 elevi: Robi, Cristî și Fira. Predau matematică la clasele a IV-a S și a VII-a S. Conduc și

practică la atelierul de perii. Din toamna aceasta ne-a mai venit încă un elev dublu handicapat din Satu Mare...

- Ce proiecte ai?
- Greu de spus în cîteva cuvinte: să devin cercetător științific la Universitate, să am o casă frumoasă, cu balcoane însoțite în centrul orașului, atunci cînd se vor construi noile blocuri pe str. dr. Petru Groza, să pot beneficia de aparate electronice speciale destinate nevăzătorilor-surzi și să pot face vizite la Zogorsk în Uniunea Sovietică, să-i cunosc pe cei 4 absolvenți de facultate și pe Olga Skorohodova, apoi la Hanovra și în alte țări ale lumii să cunosc viața nevăzătorilor-surzi și să pot găsi cit mai mult material în Braille...
- Continui să scrii însemnări zilnice în Jurnal?
- Da. Acum scriu volumul III al Jurnalului de clasă în Braille, în care descriu amănunțit toate observațiile mele și progresele făcute de elevii mei.
- Cine te-a mai vizitat?
- Au venit la mine acasă mulți cititori ai revistei Flacăra. Mulți mi-au telefonat sau mi-au scris. Vă pot spune că m-a vizitat anul acesta și o delegație din Mexic însoțită de lect. univ. W. Roter de la Universitatea din Cluj, care au dorit să mă cunoască și să discute cu mine. Mi-au scris numele în palmă: Silvia și Rodolfo. Din discuția noastră am aflat că sînt și în Mexic nevăzători-surzi și aștept acum cu mult interes să primesc scrisori de la ei.
- Ce citești?
- Tot ce am în Braille! Am citit toate cărțile din biblioteca mea, devenită, uitați-vă neîncăpătoare, aproape pe toate care le are asociația. Unele articole interesante imi sînt transpuse în Braille de nașa mea, Flori, care lucrează la Tipografia școlii. Dar m-ar interesa foarte multe probleme despre care nu pot să aflui decît puțin din revista noastră în Braille „Viata nouă”, la care sînt abonat din 1962. Aș vrea să știu cit mai mult despre cibernetică, informatică și automată. Aș dori mult să știu și eu ceva despre roboți. M-ar interesa să pot citi

revista „Știință și tehnică”, să pot cunoaște noile realizări tehnico-științifice.

- Cum îți apare Clujul azi?
- Tot mai frumos, tot mai mare și tot mai aglomerat. Acum are aproape 300 000 de locuitori, dar continuă să se dezvolte în special și datorită Combinatului de utilaj greu, construit din indicația tovarășului Nicolae Ceaușescu.
- Și ce nu-ți place?
- De pildă, faptul că mașinile au împînzit trotuarele și circulăm foarte greu pe străzi. Apoi, faptul că Școala de nevăzători n-are o cutie de poștă, trebuind să traversăm strada pentru a pune o scrisoare.
- Este adevărat că te gîndești și la doctorat?
- Da, este planul meu pentru următorul deceniu. Olga Skorohodova a dat examenul de doctorat la vîrsta de 60 de ani. Eu voi da mai repede cu 15—20 de ani căci va fi posibil să fac multe cercetări științifice chiar și acum, lucrînd ca profesor. Începînd cu anul viitor vreau să învăț engleza cu ajutorul poetei-nevăzătoare Felicia Mihoc, deoarece va trebui să citesc foarte multă literatură de specialitate.
- Nu-ți va fi foarte greu?
- Imi va fi, dar foarte mulți oameni de bună credință mă ajută: întreg colectivul profesional al școlii noastre în frunte cu tovarășul profesor Dragoste, rectorul Universității, prof. dr. Ion Vlad, decanul facultății, prof. dr. George Tomuța, lectorii universitari Valer Mare și Walter Roth, Asociația nevăzătorilor. Oricum, e cea mai mare dorință a mea și mi-am adunat pentru împlinirea ei toată energia și voința.
- Ce vrei să transmii cititorilor revistei „Flacăra”?
- Le mulțumesc că sînt alături de mine, le mulțumesc pentru scrisorile calde ce mi le-au trimis și vreau să le spun cu toată sinceritatea că alături de soția mea, Maria, sînt un om fericit.

CONSTANTIN MUSTAȚA ■

constelația lirei

Imnele Țării Românești

Ovidiu

Așa obișnuiau Romanii
Să se extindă-ntruna pe pământ
Întii își exilau poezii
Să cucerească locul prin cuvint

Naintea Legiunilor cohorte
Momeală-n Scitia svirlit
A fost Ovidiu pradă pentru gloate
Între barbari de Roma văduvit

Știau cezarii calea cea mai scurtă
Ce moleșea din inimi un popor
Le picurai pe liră-n sanctuare
Statura altui zeu ocrotitor

Tu ai adus pe Venus pe ăltare
Războinicilor Geți le-ai șerpuit
Ce nu se cade seos la arătare
Decit odată-n an și tănuit

Și lupii grabnic te înconjură
Și fosta-i nevoit pe limba lor
Să smulgi din liră coarda mai barbară
Și să devii mai orfic grăitor

Și ți-au întins din cupele de piatră
Vinul domol deși era-nghetăt
Și al lăsat să-ți picure pe barbă
Mireasma unui plins mai elevat

Și te-ai smerit într-un cojoc de oaie
Și ai intrat în horă în sobor
Și te-a sorbit în brațele-i bălate
Lupoanca unui neam mai răbdător.

Antim Ivireanul

Mai întâi a fost batjocorit
Smuls de barbă și scuipat în gură
Sugrumat și-mpuns și pălmuit
Doar vor da în el de o fisură

Umbra friicii să își facă loc
Îndoiala morții îndelungă
Cu oceanele-i de nenoroc
În adineul inimii s-ajungă

Dar bătrînul patriarh valah
N-a seos vorbă de împotrîvire
Răstignise tinărul monah
În icoană orice pătimire

Dunărea l-a învelit apol
Sau Snagovul sau o altă mare
Și rămas-a veșnic între noi
Ca vâpaia după luminare

Dragostea-ntr-afita l-a crescut
C-a fost chip în ea să îl ascundă
Și pe cei care l-au doborât
Și pe cei ce le-a fost dat să-l vîndă.

Rodnicie

Se lasă crengile împovărate
Cu cit se știu aproape de pământ
Și sufletu-i mai blind
Lingă eternitate

Pomul pregătit de rodnicie
Își încovoia crengile în jos
Și sufletul devine cuvios
Cînd suferința îl învie.

Viscol

Credeam că toamna ține-va-ndelung
Să pot în tihnă să mă-nfrupt din toate

Pe crengile din urmă să ajung
La rodnicile nescutate

Dar peste noapte viscolul stîrnit
În grădină nu mai e scăpare
Numai trandafirul înlemnit
E scutit prin spini de profanare.

Lacrima

Verdele frunzelor treptat se stinge
În timp ce petele au tot crescut
Cu vremea-n sufletul tău se prelinge
Tot răul ce altuia l-ai vrut

Și singur să-l oprești n-ai fi în stare
Cînd celălalt departe s-a tot dus
Să-i cerșești de dincolo iertare
În miezul nopții lacrima s-a pus.

Pescăruș căzut

Frumoasa soră moartea l-a ajuns
Pe un frate pescăruș spre seară
O uriașă milă l-a străpuns
Și s-a lăsat cu marea peste țară

Ceva-n aripi cu vremea a crescut
Și-au devenit de-acum ne-ncăpătoare
Și de pe spate cerul a trecut
Cu stelele de aur sub picioare

Ce țărniuri cald de-acuma fericit
Ce aripi început-au să te poarte
Cu obrazul de nisip lipit
Ascultă făptura mării fără moarte.

Translație

Pământ și soare și golul de pe lună
Și cite planetele surori
Într-un vîrtej în cosmos împreună
Înaintează către ținta lor

Mă-ndepărtez de ziua fericită
Cînd pînțele maicii m-a născut
Și-am fost svirlit în cosmos pe orbită
S-ajung din urmă zorii de-nceput

Să mă întorc la sfînta mea pruncie
În locul cosmic ce m-a zămislit
Mi-ar trebui pe jos o veșnicie
Și-abia doar ieri din leagăn am ieșit

Iar să nu-mi pară calea-amețitoare
Și-n satul meu mereu să mă socot
Par toate-a sta urmînd ocrotitoare
Și mama mea cu cîmîtir eu tot

Să nu duc lipsă nici în amintire
De rînille adînci ce mă mai dor
Să nu mă-ndepărtez de nemurire
S-impresumit de tot ce-i muritor.

Mare

Cît e asemeni sufletului meu
Sbuciumul mării potolit mereu
Cu cit e pregătită de furtună
Adinecul liniștii o-ncunună
Căci marea-și dobîndește nesfîrșire
Nu prin furtună ci prin liniștire
Și se preface valu-n legănare
Nu din orgoliu ci din renunțare
Iar dacă poartă marea legămint
Este cu cerul fără de pământ
Țarina e smerită mărturie
Că valul s-a întors la veșnicie.

IOAN ALEXANDRU ■

Tineri poeți clujeni

Întîlnire

Cînd azi
am dat colțul spre cantină m-am trezit
interpelat de un om
care s-a recomandat Sofocle,
m-a luat de mină și mi-a spus :

— Unde-mi umbli ?
Schimbă hainele astea de pe tine !
Corul așteaptă,
vei fi Oedip !

CAROL HĂRȘAN ■

Poemul tandru al tăcerii

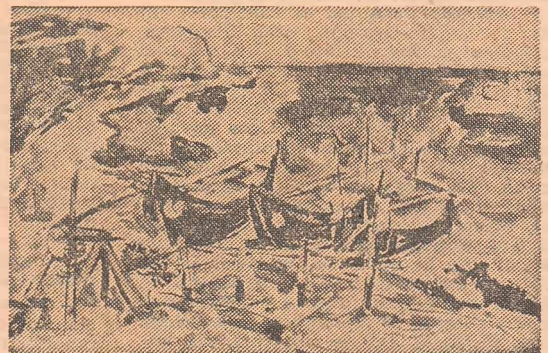
Tăcerea aceasta nu o cunosc
tăcerea aceasta săvîrșește un cîntec
iluminată este numai
cu somnul unui alb destin

mă-utîmpină cu ritualuri
de cum ar fi să se întîmple
la ceruri cînd lumina bate
efigii pe-un apus cuvînt

deopotrivă cu o lucrare
a unui arbore ce urcă
tăcerea asta mă cuprinde
cum e fuiorul tors pe fus

dar nimeni nu rămîne singur
dar nici un cîntec nu-i întreg
tăcerea asta mai există
și pentru că vorbim prin ea.

EUGEN AXINTE ■

MARIANA BOJAN — Bărci la 2 Mai

Civilizații

Doamnelor și domnilor mes dames messieurs
noi cei mai perfecți conchistadori
care ucidem fără un foc de armă
prin simpla noastră prezență, diplomă sau cravată
dar foarte sensibili cînd e vorba
despre dispariția indienilor din America
într-o altă eră doamnelor și domnilor
cineva o să ne invidieze enorm
că am fost contemporani cu un cîntec
auzit pe un deal despre trei păcurări
care va fi atunci desigur
înnul acelei lumi îndepărtate.

ION BURNAR ■

Elegie

Încă mi-s dulci împlîrile și liniștea cîmpului
sălbăticia corului brăzdat de cocoare
aburii de mămăligă caldă
cîntecele cocoșilor, diminețile ploioase
scarabeul de tină și lumea frumoșilor

încă mai simt sinzilele ninse prin păr
și mișorii de salcie tristețea dulce-a amurgului
culoarea făgetelor prin duminică
îngerii de ceară bucuriile rătăcite și iubirile invinse

POP FLORE ■

Tabloul tău

Soldații lui de plumb
împrăstiați pe covor ucideau
efemeride stînghere zburătăcite
prin colțuri. Flori cu arc
mărsăluind în pustiul
fără margini izbîndu-se
de pereții încăperii ;
al morții dulce țipăt înfundat
în pernă, dedesubt : lumea
de sticlă prin sticlă...

Nici nu mai îndrăzneam să
privesc tabloul tău care
înțepenea văzînd cu ochii.

FLAVIA IONESCU ■

Poem de zăpadă

Zăpada ca un înorog mi-atinge glezna,
cuvinte-nsingerate-nținzînd pe-asfalt —
I-atît de albă-n ochii mei și bezna
și-acest decembrie rămas în spalt.

I-atît de singur ochiul meu postum
și mina ta ce-ar vrea să îl atingă
precum pe-un trup cu gîtul lui de fum
în care vin cuvintele să ningă.

NICOLAE BĂCIUȚ ■

Curier literar

Ne-au atras atenția poeziile trimise de : Luminița Iorga, Mara Badian, Felix Cristian, Arthur Porumboiu, Alexandru Cristian-Miloș, Constantin Udrea, George Călin, Nicu Pirtea, Ileana Posea, Victoria Milescu, Dan Cheșcu, Ana Zegrean, Iulian Duia, Dumitru Enache. Dacă adăugăm aceste nume la multe altele cărora „Curierul” nostru le-a adresat îndemnul de a ne trimite poezii, vom constata că dispunem de un larg detașament de aspiranți la glorie. Cîți dintre aceștia, trimițîndu-ne noi pagini, vor marca un real progres, rămîne de văzut. După părerea noastră vor avea șanse multiple doar cei ce vor citi multă poezie. Și nu e vorba doar de o simplă lectură, ci și de o strădanie de a pătrunde în complexitatea fenomenului literar

actual. Și, după aceeași părere a noastră, această întreprindere nu se poate realiza de unul singur, chiar dacă unele excepții vor confirma întotdeauna regula, decit participînd efectiv la ședințele de lucru ale unui cenacul literar. În concluzie, tuturor celor de mai sus, obișnuitul nostru îndemn : trimiteți-ne noi versuri !

Deocamdată nu : Gheorghe Colbău, Teodora Stoica, N. A. Despoiu, Carmen Pascu, George Vardali, Constantin Macri, Sanda Boalbă, Maria Șuteu, Gigi Lupășcu, Vasilică Bliju, Cristian Leoveanu, Aurica Alexandru, Sabina Zavada, Domnica Ghiuță, Ana Cristina, Victor Mușetescu, C. F. Brăileanu, Ioan Lațcu, Ion Lungu, Radu Bogăceanu, Doru Popescu, Oprea D. Paraschiv, Nicolae Rizeanu, Ștefan Muntenescu, Pavel Păduraru, Luminița Ciurel, Petru Stoian, Alexandru Surdocean.

Manuscrisele nu se înapoiază !

V.N. ■

Prof. univ. dr. Sever Groze:

„Iubesc echipa de fotbal „U“, cea mai veche divizionară A din țară, la fel cum îmi iubesc profesiunea“

— Înainte de a vă „pasa“ prima întrebare legată de echipa de fotbal „U“, vă rog, stimate tovarășe profesor Sever Groze, să vă prezentați.

— Sunt cadru didactic al Facultății de matematică a Universității din Cluj-Napoca și-mi desfășor activitatea la Catedra de ecuații diferențiale și Informatică. Pe linie de sport, sunt președintele secției de fotbal a Clubului „U“.

— De când sînteți președinte?

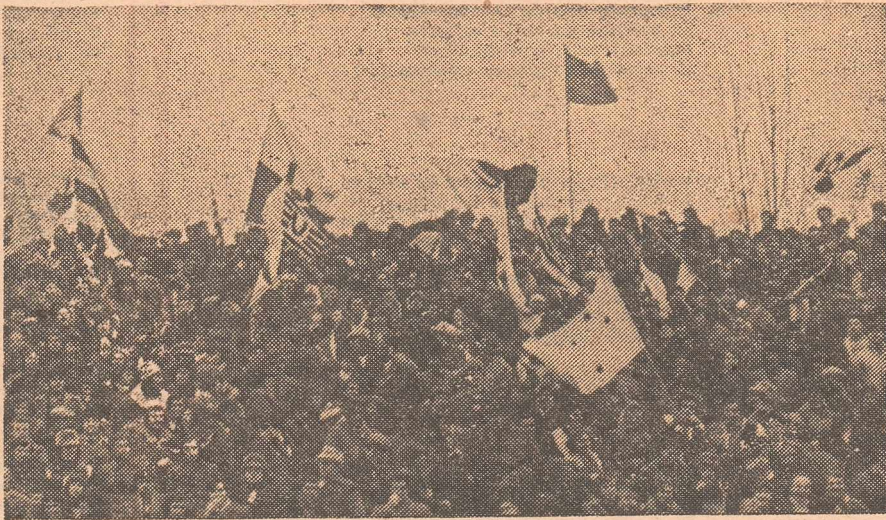
— În actuala „legislatură“ sînt în al patrulea an. Am mai fost președinte al secției în perioada cînd „U“ și-a sărbătorit semicentenarul, lucru întîmplat în 1969, respectiv, cînd echipa noastră, „U“, în campionatul divizionar 1971-1972, a terminat pe locul 3, după F. C. Argeș și U. T. Arad, avîndu-l la cirna tehnică pe Ștefan Onisie. Apoi, așa cum se mai întîmplă în fotbal — și cu președinții de secție ca și cu antrenorii — am predat ștafeta, preluînd-o în urmă cu patru ani, în momentul cînd echipa lupta pe bariadele diviziei B. M-a bucurat mult reușita reîntoarcerii lui „U“ pe prima scenă fotbalistică a țării...

— ...la care, dați-mi voie să adaug, ați adus o contribuție de seamă. Apropo, ce înseamnă să fiți un bun președinte?

— Nu știu dacă pot fi considerat un bun președinte de secție. Știu, în schimb, că iubesc echipa de fotbal „U“, cea mai veche divizionară A din țară, la fel cum îmi iubesc profesiunea. Ca să vă răspund totuși la întrebare, un bun președinte de secție trebuie să dea dovadă, în egală măsură, de maleabilitate și de intransigență. Maleabilitate cînd este vorba de-a lucra cu oamenii care alcătuiesc o echipă, antrenorii, jucătorii, medicul, masorul, garderobierul etc., intransigență față de orice abatere de la disciplina muncii, de la etică și echitate. Iar la „U“, ne-am străduit și ne străduim să ducem mai departe ștafeta tradiției unei echipe născute în septembrie 1919, echipă care, în cei 61 ani de existență, s-a bucurat și se bucură de simpatia a mii de oameni de pe întreg cuprinsul țării, fiindcă mulți au învățat în acuitații ani ai studenției la „Alma Mater Napocensis“ și au îndrăgit culorile alb-negru ale lui „U“.

— Cum se împacă matematica totuși cu fotbalul?

— Foarte bine, în sensul că și în matematică, la fel ca și în fotbal, trebuie să fii foarte exact, să-ți desfășori activitatea planificat. Nu se poate merge cu vorbe. Trebuie muncă serioasă în ambele sensuri. Fără muncă serioasă, concretă, nu faci nimic. Vorbe multe în-

seamnă a „bate apa-n piuă“. Deci, cit mai puține vorbe și cit mai multe fapte.

— Cum reușiți să vă împărțiți timpul între problemele de la catedră cu cele ale secției?

— Cîntărindu-l cit mai exact, fără a neglija cu nimic profesiunea în detrimentul activității obștești. La rîndul ei, activitatea obștească trebuie desfășurată în așa fel ca să nu te rupi de problemele de viață și familie. Este greu, dar drămuind timpul poți avea satisfacții în toate sensurile. Nu-i voie să te pierzi în nimicuri, care frînează reușitele.

— Să revenim la echipa de fotbal „U“: cum apreciați evoluția ei în turul recent încheiat?

— Folosind o metaforă de matematician, ca o sinusoidă, cu un început mai modest, încheiat cu o spectaculoasă ascensiune ancorată pe locul cinci al clasamentului. În altă ordine de idei, de locul cinci sînt mulțumit. De comportarea echipei nu pe de-a-neregul, deoarece consider că se putea face și mai mult avînd în vedere totul. Echipa noastră era în măsură, indiscutabil, să se „exprime“ mai bine. Sînt împotriva ideii vehiculate în anumite cercuri că „U“ este cam „subțire“. Cu ce este ea mai „subțire“ decît F. C. M. Brașov? În ciuda unor repetate accidentări a cîtorva din jucătorii de bază, „U“ putea mai mult, dar mai avem și noi lipsuri.

— Adică?

— Încă mai există un decalaj între cele două compartimente de bază: în timp ce apărarea ocupă locul trei, după Universitatea Craiova și Dinamo, în privința golurilor primite, înaintarea se găsește, cu cele 19 goluri marcate în 17 etape, pe locul cinci ...din coadă. Echipa păcătuiește, nepermis, la capitolul finalizare, dovedind concretă a zecilor de ratări din această toamnă fiind victoriile la limită (excepție doar scorul de 4-1 în partida cu F. C. Galați și 2-0 cu Progresul-Vulcan). În rest, victorii cu 1-0 sau 2-1. Aș mai putea aminti pripeala, lipsa de calm și răbdare în fața unor echipe care se betonează — mă refer la jocurile lor din deplasare — fapt care ne-a costat în această toamnă 4 puncte. Noroc că le-am recuperat cu cele două victorii de la Baia Mare și Hunedoara. Sînt cîteva din lipsurile care au frînat echipa să se exprime la adevărata sa valoare. Sînt lipsuri pe care le cunoaștem cu toții — conducerea tehnică, jucătorii și secția — obiectivul major al nostru, al tuturor celor de la „U“ constituindu-l lupta pentru eliminarea lor, astfel ca echipa să capete personalitate.

— Ce jucători remarcăți în mod deosebit pentru reușitele din tur?

— Pe toți, fiindcă toți alcătuiesc echipa și echipa este expresia valorii lor.

— Cum considerați revenirea lui Tegean în sinul echipei în care a debutat în divizia A?

— Extrem de utilă. Aveam nevoie de un jucător cu clarviziune, serios, harnic și disciplinat, adevărat exemplu pentru mai tinerii săi coechipieri. Ne bucură mult faptul că la 32 de ani Tegean arată o formă constant bună, dovadă și locul întii ocupat în topul ziarului „Sportul“, că în el am găsit un bun coordonator de joc.

— Despre publicul spectator clujean cîteva cuvinte.

— Un public exigent și bun cunoscător, căruia-i mulțumim pentru sportivitatea de care a dat dovadă, exprimată prin cele 8 note de 10 și una singură de 9 în partidele susținute acasă de „U“, public situat pe locul 1 în „Trofeul Petčovschi“. Ne mindrim cu corectitudinea publicului clujean, cu obiectivitatea sa. Jucătorii au totuși o doleanță pe care îndrăznesc s-o adreseze publicului spectator clujean: uneori, în această toamnă, s-a întîmplat ca în momentele de derută ale echipei, dominată fiind — fiindcă într-un meci sînt și astfel de momente — tăcerea de gheață a tribunelor să se răsfîngă negativ în prestația jucătorilor (mulți dintre ei reușind evoluții mai bune în deplasare). Or, se știe ce mult înseamnă cel de-al 12-lea jucător, publicul, mai ales în momentele de cumpănă. Adresînd această doleanță publicului, jucătorii lui „U“ îi asigură pe cei care vin să-i vadă că pentru sezonul de primăvară echipa se va pregăti cu migală și seriozitate demonstrînd astfel că locul 5 ocupat în elasmamentul turului n-a fost întîmplător.

VICTOR MOREA ■

„Adevăratul decor al Daciadei nu este cel al anotimpului, ci al unei cît mai largi participări!“

— interviu cu tovarășul Nicolae Mureșan, prim-vicepreședinte al C.J.E.F.S. Cluj

— Să înțelegem, stimate tovarășe Mureșan, că actuala ediție de iarnă a „DACIADEI“ are înscris în agenda sa obiective de mai întinsă cuprindere față de edițiile precedente?

— Obiectivele sînt mai multe și mai variate tocmai pentru a putea materializa caracterul de masă al întregii acțiuni accesibile, practic, tuturor vîrstelor și domeniilor de activitate. Înainte de a fi o ambianță propriu-zisă de întreceri, „DACIADEA“ trebuie înțeleasă ca o ambianță generoasă de participare. Dezideratul acesta ne străduim să-l lămurim pentru cit mai multă lume.

— Ce a început și ce n-a început din calendarul de iarnă al „DACIADEI“?

— Luînd-o puțin înaintea acestui calendar, agenda activităților specifice iernii a cuprins chiar din start și disciplinele gheții, ale zăpezii. Problemele nu-s puține și nici ușor de rezolvat. Dar soluții se găsesc pentru fiecare caz în parte. Important este că pînă acum au fost „puse în mișcare“ 218 acțiuni din cele 230 înscrise în programul „DACIADEI“ de iarnă în județ. Cu mențiunea că trebuie să facem totuși o distincție geografică între zona de munte și celelalte.

— Au trecut cîteva săptămîni de la debutul actualului „ediții albe“. Concret, prin ce acțiuni, inițiative se menține ritmul ei de tinerească vitalitate?

— Mai întii, prin întreceri devenite tradiționale, apoi prin altele pe cale de a dobîndi curînd asemenea caracter. Inițiative frumoase apar pretutîndeni, ceea ce nu face decît să ne bucure și, într-un fel, să ușureze munca noastră de organizare. De pildă, asociația sportivă „ARMATURA“ a inițiat desfășurarea unui turneu de

handbal. Apoi, la A.S. „INDUSTRIA SIRMII“ din Cimpia Turzii au avut loc și vor continua întreceri la volei, baschet, popice, în timp ce la C.S.M. Cluj-Napoca tenisul și șahul atrag, ca de obicei, un mare număr de tineri și vîrstnici. Cit despre preocupările asociațiilor sportive „RECORD“ și „CLUJEANA“, ele se identifică în mod constant cu adevărate minicampionate pe întreprinderi sau secții. Trebuie să mai amintesc aici „CUPA SCOLARULUI“ la schi, „CUPA MICILOR VÎNĂTORI DE MUNTE“, „CUPA PELAGHIA ROȘU“, ce vor aduce la start, în Apusenii, elevii de pe raza mai multor județe.

— Solicitățile, după cîte bănuim, nu sînt numai de ordin competițional în cadrul „DACIADEI“, așa-i?

— Desigur nu orice acțiune trebuie să se finalizeze obligatoriu într-un clasament, pentru că o parte însemnată a eforturilor noastre este consacrată și unor cicluri de inițiere la înot, schi, patinaj. Atenție sporită acordăm gimnasticii în producție, de ale cărei binefaceri se conving tot mai mulți. Nu mai este un secret pentru nimeni că și gimnastica de întreținere a cîștigat numeroși adepți. Concomitent, se știe, reprezentantele noastre în campionatele divizionare alcătuiesc un alt eșalon valoric, despre care se relatează frecvent în presa de specialitate. Toate acestea presupun obiective, obligații din partea noastră. Sîntem hotărîți însă să îndeplinim fără rabat sarcinile ce ne revin și pentru această perioadă și să ne situăm astfel pe o poziție cit mai avansată în ierarhia republicană a „DACIADEI ALBE“.

TEODOR MATESCU ■

Miniautomobilele din Turda

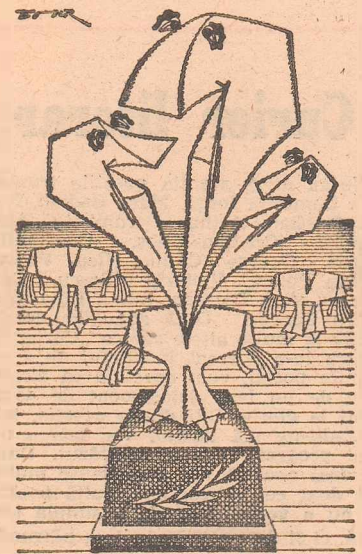
Cu discreție și modestie, deopotrivă cu pasiune și hărnicie, de mai bine de un sfert de veac își desfășoară activitatea, la Turda, o secție de modelism în cadrul A. S. Cimentul. Nu este o simplă îndeletnicire de rutină, ci o creație de performanță cu un bogat palmares de titluri și trofee, cu frecvente participări în arena internă și internațională. Creația propriuzisă o constituie navomodelele, aeromodelele și automodelele, acestea un armă alcătuită din veritabil parc de mașini miniaturale de felurite tipuri și culori. Animatorul modelistilor turdeni este maestrul sportului Gheorghe Barbu, priceput pedagog și tehnician, deținător al unui strălucit bilanț de medalii.

Sînt totuși puțini cei care știu că, în fiecare an, se desfășoară la noi un campionat republican de automodele ce prilejuește întreceri strînse între nenumărate tipuri de minimașini cu viteze amețitoare. De pildă, la clasa „automodele captive tractate prin elice aeriană“, categoria seniori, Gh. Barbu a cîștigat titlul de campion al țării, imprimînd mașinile sale nu mai puțin de 144 km/h! În febrilă căutare de soluții pentru asemenea performanțe, campionul și-a format o mică pleiadă de constructori, ale căror nume s-au impus repede între laureați. Eugen Socaciu, Crișan Galu s-au situat pe locurile de frunte ale întrecerilor republicane la tineret și juniori, dar mulți alții se înscriu pe un simbolic panou de onoare al ingenozității tehnice. Se cuvine subliniat faptul că reprezentanții A. S. Cimentul Turda au cucerit titluri de campioni și în clasamen-

mul general pe echipe, probînd prin aceasta un autentic potențial de creație colectivă. Cum e și firesc, ei sînt preocupați în prezent de îmbunătățirea randamentului competitiv al modelelor „clasice“, precum și de lansarea unor noi modele cu parametri superiori de concurs.

Se poate afirma deci că „producția de serie“ a miniautomobilului de Turda continuă și ea tințește, cu siguranță, noi succese în 1981, cînd va avea loc a XIII-a ediție a campionatelor naționale de modelism.

M. TEODOR ■

Desen de OCTAVIAN BOUR ■

OBOGA DE SMALȚ

La 10 km de Balsul industrial, pe valea Oltețului, Oboga e un popas al spiritului. Secole de civilizație și de creație populară și-au păstrat aici duhul intact, revelat prin faptul de artă. Oboga, de fapt o întreagă zonă, o incercătură de satelucuri sub emblema sau simbolul ei (Oboga de Jos, de Mijloc, de Sus, Română, Bobicești, Vircăna etc.) e un scaun domnesc al artelor țărănești, o capitală a ceramicii populare, la rivalitate cu Hurezul, după unii chiar covârșind faimosul centru artistic vilcean, dacă nu prin desenul pieselor, în care ultimul deține o incontestabilă supremație, cel puțin prin bogăția și prin varietatea formelor, deseori prin rafinamentul și prin prospețimea culorilor. Vatră bătrână a meșteșugului lutului, lucrând în veac pentru așezămintele Basarabilor, Brâncovenilor, Craioveștilor și Buzestilor (monumental funerar al ultimilor, el însuși o frumoasă lucrare de artă), e la cițiva pași, în satul Căluș, pe aceeași vale a Oltețului), înfruntând cu succes produsele scumpe ale ceramicii Orientului, aduse aici de marii boieri, stindu-le nesfiiți alături prin calitatea și prin efectul decorativ al vaselor făurite de meșterii bășteniși. Oboga e o carte deschisă a ființei artistice a românilor, o ediție princeps de istorie și de spirit, cu secrete care scapă ochiului turistic, mai exact spus scapă altădată, cu revelații ce s-au destăinuit, până mai ieri, doar cițora împătimiti de harul locului, prea puțin ca să exploreze uriașa rezervă de înedit, de nestiut, a unei zestre cum puțin pe lume sînt. Oboga, ca atîtea alte vetre de artă ale românilor, a devenit celebră și căutată abia în anii din urmă, cînd „descoperirea” virtuților creatoare, ale poporului, proclamate și de niște epoci mai vechi, dar în fapt ignorate, a însemnat pentru mulți dintre noi (inclusiv pentru cei care le purtau!) o revelație, cu toate consecințele ce au decurs de aici. Una din consecințe: presiunea colecționarilor și a amatorilor, care, și în cazul ceramicii, ca și în altele (a se vedea pictura țărănească pe sticlă), au devalizat, practic, zone întregi. (Uneori, ca în cazul picturii pe sticlă, trezindu-i din letargie pe cercetători, pe specialiști, în clipa cînd vidul în materie era declarat!) În Oboga zilei de azi, cutreierată în lung și în lat de colecționari, n-o să mai găsești nici un ulcior „cu apa pe mînășă” făcut de răposatul Mitrică Viscol, patriarhul olarilor, locului, „descoperit” prin anii '50, la vîrsta părului alb, într-un amurg ce l-a drapat fastuos, dar dureros de scurt, o existență de mare și anonimă trudă, ale cărei valori s-au risipit în toate vînturile. (Și care, ca să fie „descoperit”, a

trebuie, cel puțin o vreme, să abdice de la canoanul tradiției, de la memoria produsului strămoșesc, ca să plămăuiască, în lut, lozinci, să facă tractoare și sonde în locul ulcioarelor și al străchinilor împărătești pe care le așezase pe mesele conșatenilor și în locul păpușilor de aluat colorat cu care înveselise copilăria Obogaii.) Meșterii olari ai Obogaii, astăzi, sînt puțini. Barbu Slătineanu, în „Ceramica românească”, încă mai număra, în Oboga anului 1938, 200 de olari și 120 de cuptoare. Acum mai sînt doar cîteva cuptoare și cițiva meșteri, un Grigore Ciungulescu, un Ion Răducanu, un Nicolae Dincă, oameni în vîrstă, artiști avizați, veritabile glorii ale domeniului și mai ales mari iubitori ai indeletnicirii, ca unii care, chiar și în vremurile cînd încă nu se „descoperise” ceramica populară, s-au încapătinat s-o creeze, rezistind încercărilor de tot felul, rezistînd sărăciei, rezistînd tentației de a așviri roata, cornul și „găita” ca să se facă tractoriști sau strungari la Bals. Acum sînt prețuiți, sînt premiați, sînt adulțați de forurile cultural-artistice (mai puțin de cele administrative dar despre asta vom mai vorbi), sînt trecuți în manualul de artă, sînt revendicați ca „descoperiri” de diferite muzee și de diferiți cercetători-proprietari de talente; acum au bani, au clienți care se bat pentru ce fac ei. Și totuși...

În simbolul Obogaii, al renașterii artei ei, intră, cel puțin deocamdată, și un „totuși”, adică un discutabil al unora dintre elementele pe care, încercînd să se regăsească de sine, se sprijină ființa ei, încă fragilă, încă slăbită de presiunile la care a fost îndelung supusă. Unele din aceste elemente tin de munca meșterilor, de laboratorul intim al creației lor, de căutările lor, altele de niște faete exterioare, dar în egală măsură covârșitoare prin importanță pentru destinul acestei arte.

Un olar ca Gr. Ciungulescu, unul din cei mai mari artiști ai acestei țări, a refăcut acum cițva timp, pe un alt plan, experiența din anii '50 a lui M. Viscol, depărțindu-se de tradiție, de tiparele ei, de canoanul produsului rafinat, decantat prin generații. A făcut-o nu forțat de circumstanțe exterioare, cum fusese patriarhul Obogaii, ci din propria lui dorință, lăudabilă în intenție, de a inova, de a se depăși pe sine. S-ar părea că i-a stat în față exemplul hurezanului Victor Vișoreanu, a cărui rezență și mare glorie, întemeiată tocmai pe un „ce” personal, pe o cenzură proprie în cursa artei ceramicii la români, a provocat, printre olari, un adevărat frison mimetic. Dar Gr. Ciungulescu a esnat. Anul trecut, la Tîrgul olarilor de la Hurez, el nu numai că n-a cucerit (pentru prima oară, de ani și ani) nici o distincție, dar a și îndurat criticile severe ale jurului de specialiști ai țîrgului. Patentul artistic al lui V. Vișoreanu nu l-a putut servi decît pe V. Vișoreanu, care „inovînd”, nu s-a depărtat de tradiție, ci a lucrat în chiar duhul ei, cristalizîndu-i noi străluciri, reliefindu-i inedite efecte, pătrunzînd de fapt în înfrărealitatea acesteia, la niște esențe ce sînt astentau revelația. Gr. Ciungulescu, în schimb, aplicase pe lut niște motive nespecifice lutului (ba chiar umblase și la pictura lui Tucelescu, copîndu-i celebrii „ochi”!), rezultatul fiind kitsch-ul. Artă noastră populară nu cunoaște astfel de transferuri inabile, nu

poți transpune pe lut motive specifice cușăturilor, de exemplu, chiar dacă izvoarele sînt în aceeași ritmură, semn, simboluri, motive ce prezidează ansamblul dintr-o adîncă vechime. Se pare că Gr. Ciungulescu, pînă la urmă, și-a dat seama de asta și, fără să renunțe la căutări, la elaborări îndrăznețe, la sinteze, se replantează în aria care l-a produs și i-a făcut viu și vibrant mesajul, spre bucuria noastră, a celor ce-l admirăm.

Cazul nu-i singular. În Oboga de astăzi abaterile de la tradiție nu sînt, ce-i drept, chiar alarmante, în schimb abundă „imprumuturile”, dacă nu totdeauna din alte arte, măcar din alte zone. Există aici o influență Hurezu cu totul covârșitoare, amenințînd însăși ființa artistică a acestei vetre. Influența este mai veche, un fior al ei îl simțise și B. Slătineanu. Faptul e într-un fel firesc, motivele artelor populare sînt călătorese ca vîntul (nu observase poetul din Lăncrăm că ele se mută „precum câșcătul din om în om?”), circulația lor este și mai vie în vremea noastră cînd televiziunea și alte mijloace mass-media le fac o fantastică propagandă, difuzîndu-le spre toate zările. Dar în condiția în care artelile etnografice evoluează sub veghea unor specialiști, a unor foruri de directă răspundere și cu suverană decizie în desținul lor, credem că reprimarea hazardului, a dispersității care atacă specificul, unitatea lui, este totuși posibilă.

Credem, de asemenea, că aceleași foruri ar trebui să-și exercite mai acut menirile în salvarea unor valori care se pierd. În olăria cu marca Obogaii, o importantă categorie de piese au alcătuit-o „vasele de capacitate”, multe din ele mari și foarte mari, de la falnice otetare la oale de două vedre pentru untură și murături, de la ploști la diferite ulcioare (cu un accent special pentru cele „de nuntă”) în care duhul vinului fierbea-n legea lui și în largul lui, de la pintecoase oale de gătit la largi recipiente pentru cărat mincarea și apa la cîmp. Ele nu se mai fac, fiindcă, zic meșterii, „nu se mai cer”. Ei fac, firește, „ce se cere” (farfurii sau „talere”, ulcioare mai mici, cănuțe, cesuțe, piese-podoabe pentru interioare), fiindcă ei, meșterii, din asta trăiesc, din „ce se cere”, din ce vînd. (Că fac „ce se cere” în ritmurile adesea industriale, instinctul comercial biruindu-l pe cel artistic, cu fatale consecințe funeste pentru valoarea produselor, asta-i altă poveste, caracteristică din păcate nu doar Obogaii.) Dacă li s-ar „cere” și „vasele de capacitate” care au făcut, cîndva, faima Obogaii, ei, desigur, le-ar fabrica. Singurele care le pot comanda, în absența cererii publice, sînt amintirile foruri. Dar ele n-o prea fac. Și o tradiție prețioasă se pierde, fuge iremediabil chiar de sub ochii lor.

Atingem, cu asta, celălalt aspect al problemei, cel al factorilor ce nu tin de meșter, de munca lui, ci de întîmplări din exterior. S-a scris nu o dată despre astfel de „întîmplări”, s-au vestejit niște practici nocive, dar iată că unele dintre ele persistă. La Oboga, puținii meșteri ai talerelor și oalelor cheltuie încă timp, forțe, nervi și imaginație nu lucrînd, ci umblînd după cele ce le sînt de trebuință lucrului, după lemnul de ars în cuptoare, în primul rînd. Lemnul ăsta încă se procură greu, cu tot felul de „aprobări”, nimeni neschinîndu-se de stabilirea unei reglementări, a unui act normativ în

acest sens. (Și aici, ca și în alte centre de olari, plutesc peste cuturile oamenilor miazme de caucucuri arse, căci meșterii viră-n cuptoare tot ce găsec, fel de fel de deșeuri industriale și chimice. Ferească sfîntul să te apuce, așa, de-un caprit, dorul de un prînz „arhaic”, cu bucatele puse în blid de lut, că blidul ăsta pute de te trăsnește!) Pînă și pentru lut trebuie „aprobări” (da, pentru lutul pe care de veacuri olarii l-au scos dintr-o ripă, nesupărați și neimpiedicati de nimeni!), chiar dacă lutul ăsta e nefertil, nu-i bun pentru griu, e bun doar pentru oale. „Aprobările” le dă C.A.P.-ul, care le condiționează de niște eforturi. Niște eforturi de muncă sustrate timpului care, altfel, ar fi rodit în beneficiul artei.

Se mai întîmplă (și ultima întîmplare de acest fel s-a petrecut nu chiar demult, ci în primăvara lui '78) ca primăria, atunci cînd planul economic al comunei trece prin niscaiva impasuri, să căsune asupra celor cițora olari în vîrstă, ridicîndu-le autorizațiile de meșteri. „O se vi le dăm înapoi, li s-a spus, cînd o să isprăvim campania. Dacă o s-o isprăvim cu bine”. Cei cițiva olari în vîrstă și-au abandonat cuptoarele și s-au dus la saună. Nu știm dacă planul economic al Obogaii s-a salvat prin aportul celor cițiva. Ceea ce știm cu precizie, după o astfel de întîmplare, este că în Oboga anului '78 truda olarilor încă nu își găscse prețul.

Întîmplarea nu s-a mai repetat, factorii de răspundere ai județului, iar în ultimul timp cei ai comunei însăși, prețind astăzi cum se cuvine — și înconjurînd cu tot mai stăruitoare condiții prielnice — o trudă cu care, altfel, ei cei dintîi, se „mindresc”. Dar astfel de întîmplări, pe ici, pe colo, se mai petrec, ele menținînd în actualitate o problemă încă nerezolvată, cea a statutului social al creatorului popular. Se pune întrebarea — și nu sîntem primii care o punem! — dacă un astfel de om, în condiția în care este un creator autentic, un profesionist de talent, își mai poate divide timpul, altfel decît cu pierderi infinite mai mari decît cele de ordin economic, între roata olarului și munca la cîmp. Statutul de care ar trebui să se bucure meșterii populari, observăm cineva, n-ar însemna, la noi, la români, o inovație, ci prelungirea unei tradiții. Olarul, coșocarul, fierarul satului românesc de odinioară erau, practic, niște profesioniști, cu un statut clar al indeletnicirii lor. Specializarea meșteșugarilor, la noi, datează, s-a remarcat, încă din neolitic. Nimeni, la ceasul de față, n-ar putea crede, de pildă, că autorii ceramicii de Cucuteni nu erau specialiști, că toți membrii comunității făceau de-a valma ceramică. Chiar și atunci (probă, piesele din muzee) existau mari artiști care se consacrau efectiv și, după toate măturțile, exclusiv, meșteșugului lor de artă. În Oboga anului 1980, ca și în alte centre, există, desigur, față de neolitic, un plus de șanse și de condiții pentru afirmarea, chiar înflorirea unor meșteșuguri și hăruri ce definesc originalitatea unui pămînt ales. Simbolul Obogaii va deci să fie — toți o dorim! — doar unul de deplină și nemuritoare strălucire.

ILIE PURCARU ■

Steagul cel mare al lui Tudor Vladimirescu (II)

— Am rămas la însemnele tricore descrie în paginile revistei *Oltenia* condusă de C. S. Nicolaescu Ploșcor...

— Andrei Oțetea cunoștea studiul lui Aurel Metzulescu? Vreau să spun îl citează în cele două ediții ale lucrării lui despre revoluția de la 1821?

— Nu. Și de data aceasta îmi permit să observ că omisiunea nu mai este scuzabilă, mai ales că Stelian Metzulescu a atras din nou atenția asupra ciucurei tricolor, în 1962, citînd aproape întreaga bibliografie a chestiunii. În sfîrșit, recapitulînd lucrurile, menționăm faptul că tricolorul românesc — adoptat oficial în Țara Românească pentru oșlîre în 1834, iar ca stîndard al Țării Românești în 1848, de conducerea revoluției — apare nu numai în aceste însemne anexe, ci chiar pe steagul cel mare al lui Tudor Vladimirescu, exact în dispunerea de mai tîrziu. Din fericire, s-a păstrat o imagine color a steagului — cromolitografia din lucrarea lui P. V. Năsturel (*Steagul, stema română, însemnele domnestei, trofee*, București, 1903). Aici, albastrul apare pe fustaneia lui Isus, galbenul pe fustaneia lui Dumezeu și roșul pe manta lungă a Sfîntului Gheorghe, dispunerea pornînd de la hampă. Iar Sfîntul Teodor Tiron, patronul lui Tudor Vladimirescu, după cum este amplasat pe mătasea albă a acestui steag, dă impresia că susține hampa însăși... Curios mi se pare faptul că, deși reproduce această cromolitografie în ediția din 1971 a lucrării sale, Andrei Oțetea nu-i acordă importanța cuvenită...

— După cîte înțelegem, este vorba despre prima reprezentare a culorilor naționale într-un simbol al autorității, puterii și, totodată, al unui ideal na-

țional. Valoarea ei de argument în favoarea opiniilor ce se opun susținerilor lui Andrei Oțetea cu privire la relațiile dintre Tudor Vladimirescu și eteriști mi se pare indiscutabilă.

— Așa este... Și de aceea încă este cazul să precizăm că steagul cel mare al revoluției de la 1821 nu reține nimic, dar absolut nimic din elementele figurative existente în simbolistica Eteriei. Valoarea lui se exprimă prin sublinierea apăsată, degrevată de orice echivoc, a ideii de unitate națională în cadrul și în timpul revoluției de la 1821. După cite se pare, tricolorul, adoptat oficial prima dată în 1834, n-a rezultat dintr-o întrunire a culorilor propriii uneia sau alteia dintre țările românești, ci au fost însemne distinctive și culori preferate ale românilor încă din evul mediu; poate veneau chiar de la strămoși. Este de verificat, în acest sens, o informație apărută în 1970 în *Magazin istoric*. Oricum, pentru evul mediu notăm prezența acestor culori atașate la hrisoave domneste de la începutul secolului al XVI-lea. Cu ani în urmă, în 1968, a apărut în *Revista arhivelor* un studiu semnat de M. Sturza-Săucești și Al. Gonța, care argumenta existența acestor trei culori în simbolistica domniei lui Mihai Viteazul. Ulterior, ideea a fost abandonată, dar nu de toți specialiștii, și nu mă indoiesc că se va relua, căci probe mai sînt. Tin să remarc, în favoarea ideii în susținerea căreia sînt angajat, prezența pe steagul cel mare a acvilei (după unii, corb) din stema Țării Românești, circumscrise de o coroană din frunze de dafin, care acum apare pentru prima dată astfel și poate semnifica unitatea în jurul unui simbol comun. Iar în versurile care talonează imaginea

stilizată a acvilei se specifică explicit: Tot norodul românesc... Discutat în context istoric de Onisifor Ghibu, acest vers, de asemenea, semnifică ideea de unitate românească. Mai mult, este știut că Tudor Vladimirescu a cerut Divanului Țării Românești să statornicească legătura cu Moldova, „ca unii ce sîntem de-un neam și de-o lege”. Împreună, afirma comandantul suprem al pandurilor, vom fi în măsură să ne impunem cu mai mult succes drepturile. Mai știm că în timpul revoluției de la 1821 un signor Sion pornea spre Iași cu scrisori adresate mitropolitului Moldovei, Veniamin Costache. Dintr-un studiu mai vechi al lui Valeriu Șotropa, ca și dintr-un studiu al lui Andrei Oțetea, precum și dintr-un volum de documente publicate tot de acesta în seria nouă a colecției Hurmuzaki, cunoaștem ecoul revoluției de la 1821 în Transilvania. Alt studiu, semnat de Ionel Dirdală, ne relevă ecoul revoluției în Bucovina. Cronicarul Nicolae Stoica de Hațeg menționează legăturile lui Tudor Vladimirescu cu Banatul și alte mărturii în acest sens sînt sintetizate recent într-o lucrare a lui I. D. Suciu...

— Să revenim la steag... Să nu uităm steagul...

— Tricolorul deci apare pe steagul lui Tudor Vladimirescu în dublă ipostază și calitate lui de simboliza unitatea națională i-a captat pe români chiar de la începutul epocii moderne, așa cum îi preocupase și pînă atunci. Iar gîndul înalt al precursorilor noștri nu a întîrziat să se materializeze prin mijloace specifice vexologiei, chiar dacă nu a putut fi adoptat atunci, într-un cadru de legalitate națională. Recent, stea-

gul cel mare al revoluției de la 1821 a fost reconstituit de Olivia Strachină din Direcția generală a Arhivelor Statului, singura noastră specialistă în tehnica facsimilării manuale. I-am fost consultant științific. În ce mă privește, refacerea filierei prin care a ajuns la noi acest steag, atît de bogat în semnificații naționale, mi-a oferit o certă satisfacție profesională...

— Stimată Gheorghe Iseru, v-am ascultat și am consmnat cu deosebit interes relatarea dv. Acum, în finalul acestui lung interviu, vă solicit și eu, un minut, audiența: nu vi se pare nefiresc faptul că, întruna, sîntem plasați în situația de a redescoperi și repune în drepturi descoperiri care au mai fost de fapt consmbrate, dacă nu în totalitatea înțelesului lor, măcar parțial, în presa sau în publicațiile de specialitate ale zilei de ieri?

— Cred că orice adevăr se impune prin luptă...

MIHAI PELIN ■

P.S. La închiderea ediției, primim din partea tov. Gheorghe Iseru: „Împreună cu tov. Olivia Strachină am prezentat *Steagul revoluției de la 1821 ca expresie a ideii de unitate și independență românească* într-o comunicare la Rîmnicul Vilcea, la sesiunea *Pozsada 650*. Totodată, tin să relev sprijinul de care ne-am bucurat în popularizarea concluziilor noastre din partea tov. Ioan Ion Diaconu, în cadrul emisiunii radiofonice *Memoria pămîntului românesc*. Ca nouate de ultimă oră, comunicăm cititorilor că a fost regăsit ciucurele tricolor în locul unde se păstrează atitea relicve sacre ale istoriei noastre, conservate cu grijă și cu suflet românesc — la Muzeul Militar Central. Așadar, sîntem pregătiți să aniversăm, în 1981, revoluția din 1821, cu o integrală reconstituire a celui mai concis și mai expresiv izvor și simbol al ei — steagul cel mare al lui Tudor Vladimirescu, steag sub care s-au adunat pandurii în urmă cu 160 de ani, pentru dreptatea poporului român”.

TEATRUL
NAȚIONAL

CALIGULA

Această primă parte a stagiunii teatrale este marcată de două spectacole de referință: *Caligula* la Teatrul Național și *Maestrul și Margareta* la Teatrul Mic. Ele sînt un etalon pentru arta spectacolului la ora actuală și dau măsura înaltului nivel de cultură al omului de teatru și spectatorului de la noi. Desigur, opiniile privind punerea în scenă a celor două opere de seamă pentru literatura secolului XX pot fi contradictorii. Cu toate acestea, prin simplul fapt că nu te lași indiferent și invită la o meditație profundă asupra unor probleme care frământă întreaga omenire, recentele premiere de la Teatrul Național și Teatrul Mic trebuie salutate ca un moment important al teatrului românesc contemporan.

Premieră interesantă

Piesa *Caligula* de Albert Camus a prilejuit Teatrului Național din București un spectacol instructiv prin lectura care se face textului camusian. Creația actoricească, invenția regizorală sînt sacrificate pentru a evidenția sensuri ale textului, pentru a îndruma pe spectator către o pistă a lecturii cunoscutei piese. Această lectură cu public a piesei lui Albert Camus ne face să considerăm, fără a ignora actul profesional propriu-zis, spectacologia acestei premiere, drept un act de critică literară. Un text este traversat prin lectură de o voință ordonatoare care fără a elimina sau corupe lasă în umbră anume părți, introduce accente, subliniază cu mijloace regizorale efectele urmărite etc. Altfel spus regizorul Horea Popescu a căutat moralizator în piesa lui Camus acele elemente care să vădească consecințele dictaturii. Spectacolul cu *Caligula* al Teatrului Național din București este de aceea în bună măsură un spectacol moralizator. Cine face precum *Caligula* va sfîrși precum *Caligula*. Urmărind această demonstrație spectacolul nu putea fi decât ilustrativ și decorativ, așa cum a și fost, cu actori care-și debitează rolurile după indicația regizorală. Fidel acestui punct de vedere Horea Popescu a realizat un spectacol plin de acuratețe. Văzînd această premieră ne-am întrebât de ce o montare de nivelul celei realizate de Mircea Daneliuc la Teatrul „Lucia Sturdza Bulandra” cu *Regele descult* de Paul Anghel închinată celor 2050 de ani de la întemeierea statului burebistan n-a văzut nici pînă azi lumina rampei.

Trebuie să recunoaștem calități de bun-gust simplificările operate de regizor, scenograf (Paul Bortnovski), costumier (Doina Levintă) și de eleganță scenică. *Caligula* pe scena Teatrului Național din București a fost din această pricină un spectacol agreabil, fără profunzimi violente, accesibil. Menționăm felul în care corurile au fost folosite pentru a marca semnificația personajelor. Albul, roșul, negrul au jucat

și ele în acest spectacol ca niște actori. Reținem o inconsecvență: Radu Beligan în rolul lui Cherea poartă mantaua roșie a tiranilor care s-ar fi convenit, după direcția pe care o are spectacolul, lui *Caligula*.

În condițiile unei concepții regizorale care a limitat desfășurarea actoricească contribuția acestora rămîne decisivă pentru valoarea teatrală a premierei. Elogios se cuvine să fie tratat modul în care Ovidiu-Iuliu Moldovan a soluționat dificultățile unui rol de întindere și amplitudine. În șirul remarcabilelor reușite actoricești, interpretația rolului lui *Caligula* în piesa lui Albert Camus rămîne o performanță profesională de prim-ordin. Ovidiu Iuliu Moldovan a fost secondat cu brio de Gh. Cozorici, prezența scenică convingătoare de-a lungul întregului spectacol. În rolul lui Scipio, Gabriel Oșeciuc a avut ardența necesară susținerii unei partituri dificile. Careul de interpretări de primă mărime se încheie cu evoluția Silviei Popovici.

Piesa lui Camus este însă mai puțin dedicată mecanismelor puterii cit ideii de a face portretul lui *Caligula*. Scriitorul studiază un om, chiar dacă acesta este un caz. *Caligula* este și el un om care „descoperă absurdul”, tema principală a scrierilor lui Camus, și dezbaterea principală a piesei, absentă din spectacolul Teatrului Național bucureștean, asupra acestui conflict psihologic se concentrează. Mutînd accentul din zona psihologicului în cea a mecanismelor sociale, conjurația ocupă un loc proeminent în spectacolul lui Horea Popescu, dar cîștigînd în planul politicului, pierde în substanță umană. Sfirșitul lui *Caligula* în piesa lui Camus, echivalînd cu o sinucidere, este (datorită pierderii de substanță în spectacolul bucureștean) inductivă vulgarizator. Ceea ce nu ne împiedică să recunoaștem acestei premiere o ținută profesională demnă de atenție.

MIHAI UNGHEANU

O poetică specială

Horea Popescu a optat în spectacolul său de la Teatrul Național pentru tragedia lucidității lui *Caligula* și nu „recreația unui nebun”, instrăinarea, alienarea, „greata” fiind împinse pînă la consecințele supreme: nebunia și crima. Rătăcind prin deserturile fierbinți ale tentațiilor absolutului, *Caligula* își cucerește libertatea sa în detrimentul libertății celorlalți. El suprimă logica și lasă arbitrarul să se manifeste fără nici o constrîngere, pentru că „ordinea lumii sale nu este cea firească”. Dar „a ucide nu e o soluție” spune *Caligula* în final, acceptînd moartea pentru că această înspăimîntătoare libertate nu poate fi soluția, ea înseamnă haos și distrugere.

Horea Popescu, trîsînd cu o rigoare desăvîrșită liniile de bază, este departe de a face o demonstrație uscată, spectacolul său fiind grav, tulburător prin poetica semnelor spațiului scenic cu valoare de simbol.

Într-un spațiu cu fragmente de coloane sparte, ca un tablou de De Chirico (scenografia Paul Bortnovski), un spațiu în care timpul s-a oprit în loc, există cîteva elemente cheie: oglinda, grohotișul peste care cade din cînd în cînd lumina magică a lunii, cîntărețul cu fața albă, spectrală și miinile ca de ghips, care va anunța sau va acompania prin sunete stranii singurătatea dureroasă a eroului și imensul gong de aramă, ca o imagine mărită a lunii.

Stranie frumusețe

Teatrul Național dă, la sfîrșitul anului, poate cel mai frumos spectacol al stagiunii: *Caligula* de Albert Camus. Calificîndu-l astfel nu complimentăm o exterioritate armonioasă. În stilul său caracteristic, de monumentalitate simplă, regizorul Horea Popescu edifică o structură scenică de mare rafinament artistic, în registrul tragediei moderne. Printre săbiile de lumină care se încrucîșează în văzduhul negru al scenei, în sonorile e-

În acest spațiu încrîmîșat se mișcă personaje halucinante, cu chipurile desenate în culori violente. Folosirea mîștii ca element de teatralitate (în acord cu culoarea simbolică a costumului — Doina Levintă) îndeplinește o dublă misiune: ea esențializează caracterul și în același timp îl redimensionează funcția dramatică, personajul devenind un argument al demonstrației.

Impresionantă este creația actorului Ovidiu Iuliu Moldovan în *Caligula*. Actor special, cu o plastică deosebită (de neutritat dansul lui *Caligula*) cu un glas aparte, cu o forță de concentrare el realizează nu delirul unui nebun ci criza unui spirit care a constatat dezordinea lumii. Personajele cu care își mistuie chinuitorile neliniști și întrebări existențiale găsesc o perfectă interpretare a ceea ce aveau de demonstrat prin actorii care dau actului scenic dimensiunea tragică și noblețe spirituală: Radu Beligan opune în memorabila scenă din actul III rațiunea umană inumanității libertății absolute a lui *Caligula*, Silvia Popovici, actriță de tragedie shakespeareană îl însoțește pe erou în Cesononia intrînd în moarte alături de el, așa cum Helikon, spectator al tragediei sfîșierii lui *Caligula* își găsește în Gheorghe Cozoroci dimensiunea devotamentului suprem al omului care înțelege dar nu poate acționa în nici un fel pentru a opri inevitabilul sfîrșit al celui cărui i-a dăruit credința și onoarea sa.

ANCA OVANEZ DOROȘENCO

nigmatice ale muzicii de ferăstrău, sub strălucirea amenințătoare a uriașului gong de aramă, în lucirile și fosniile mătașoase ale costumelor, în imaginile strimbe din oglinda întreruptă, pe treptele și printre ruinele de marmură sumbră se dezbate, cu pasiune glacială, o problemă de cea mai mare gravitate: nimeni nu poate fi liber împotriva celorlalți oameni.

Enunțul e chiar al autorului, care, îngrozit de monstruoasă tiranie în al cincilea deceniu al veacului, a găsit, în Suetoniu, un model antic, împăratul ne-

bun *Caligula*, reprezentînd, în simbol, arbitrarul absolut. Piesa e un compendiu al motivelor existențialismului și expune, într-o dialectică subtilă, confruntarea vesnică dintre despotism și libertate. *Caligula* își asumă o libertate neîarmurată, îngăduindu-și distrugerea valorilor și ierarhiilor, răsturnarea, cu cinism, — care are ca instrumente batjocura sadică, crima gratuită, siluirea noțiunii de lege și chiar a legilor firii — a tuturor normelor. El își argumentează distrugătoare pornire, descoperînd că în juru-i se află o umanitate respingătoare. Dar — i se replică — tirania secretă ea însăși lașitatea, frica animalică, delațiunea, nepăsarea în fața ororilor și, de la un moment dat, ceea ce e cumpănit, **justificarea lor**. De aceea, „lunaticul” împărat (ei cere mereu să i se aducă luna!) devine o aberație periculoasă pentru stat, pentru existența normală, solară, a poporului — după cum, într-un admirabil dialog, explică scriitorul Cherea — și înlăturarea lui e obiectiv necesară. Nu se poate trăi într-o lume în care, în principiu, „nimeni nu-i nevinovat”.

Horea Popescu, scenograful Paul Bortnovski și Doina Levintă, compozitorul foarte inspirat Adrian Enescu, constructor al unei coloane sonore inefabile, și aproape întreaga trupă au conferit reprezentăției acea „tensiune și seninătate crispată” pe care o dorea Camus, o veselie sinistrală, generată mai ales de bufonul singeros, de un histrionism infiorător, care e imperator. Au sensibilizat împreună o stare de spirit ce permeabilizează trecerea ideii în actualitate, prin raportare la acele locuri din lume unde tragedia aceasta persistă. Teatrul românesc transgresează, din ce în ce mai decis, în politic dezbaterile filozofice, so-

cială, etice, și aici e una din marile sale potențe. Originala convenție scenică — majoritatea acțiunilor se desfășoară în semicercuri, numai uciderea tiranului se face într-un cerc definitiv — strigătul lui cutremurător, dintre suljele care-l străpung, „Sînt încă viu” — funest avertisment — tonul de sarcasm înghețat, plastica remarcabilă a mișcărilor și măsurilor geometrizate, metaforele, uneori excepționale (masa de ospăț pe care e aruncat un cadavru, concursul poezilor-curteni, puși să-și lingă tăbățele cu versuri proaste — amănunt istoric atestat) sînt de un gust clar, într-o modernitate fastuoasă.

Interpretarea vibrantă, de intelectualitate, în adînc spirit critic, a lui Ovidiu Iuliu Moldovan, îi dă certificatul de cel mai bun rol din cariera sa. Calmul surizător și înguridarea rece, tristă, a lui Radu Beligan dau scintei polirome lucidității și logicii lui Cherea, glas rezonant al rațiunii universale. Li se alătură, cu distincție, Silvia Popovici (Cesononia), Gheorghe Cozoroci (Helikon). Tinărul Scipio e mai evaziv (Gabriel Oșeciuc): proaspăt și sincer el face însă eroarea de a intra și ieși vesnic în fugă, ceea ce e cel puțin dezagreabil. Conjurații constituie un grup relativ bun, dar prea adeseori seamănă, ca rostire și țesut, cu cel din *Însir-te mărgărite*. Aici pare că regizorul a fost învin de sonetii din vechea gardă. Un saltimbanc nostim și figurat de Radu Gheorghe.

Caligula arată, încă o dată, că avem un teatru de clasă europeană. Prin artisticitate și problemă. Prin importanța meditațiilor pe care le propune. Și, firește, prin oamenii care sînt chiar cariatidele Templului.

VALENTIN SILVESTRU

Dincolo de gong

Am urmărit *Caligula* într-o sală cam rece, s-a jucat crispat, agitat și confuz. Prima parte a spectacolului s-a desfășurat în atmosferă de... reflexe condiționate. Textul nobil, grav, răscolitor, n-a ajuns încă la nivelul implicării totale a actorilor. A sunat exterior și abstract. Tensiunea extraordinară a ideilor și acțiunilor, care se confruntă și se înfruntă în spațiul scenei, n-a trecut spre public. Dovadă că acesta a rămas indiferent și îndepărtat. Cuminte, gîndit plastic, expresiv colorat, frumos vizualizat, textul lui Camus n-a smuls din platitudine, n-a zguduit. A trimis lucid, elegant la cîteva dileme contemporane, dar n-a convins. Treptat, mai ales în actul doi, spectacolul s-a desfășurat într-un registru mai grav, mai bine gîndit, mai asumat prin interiorizare, prin frămîntare lăuntrică. Nu s-a mai jucat din virful buzelor, mimînd starea de conflict, ci dinăuntru, cu lavă pe buze, cu transfigurare.

Tragedia omului care își impune voința, care își impune un tip de libertate absolută prin manevrarea destinului celorlalți după o logică absurdă, tragedia degenerării puterii, a dictaturii și a terorii și inteligenței în negare de sine, a fost transpusă scenic ușor demonstrativ, ilustrativ și chiar decorativ. N-am simțit că dincolo de gongul uriaș în care bat, ca în teatrul Kabuchi, interpretii, clownii și regizori tehnici, e fîntina adîncă a universului întors pe dos. Decît spre final, cînd meditația regizorului și a actorilor asupra existenței din penumbra scaldată în singe a fricii și a imaginației funeste, asupra vrenurilor care își ies din mătca, i-a implicat profund la nivel cerebral și afectiv. Și, în cele din urmă, această sinucidere superioară și monstruoasă a unui dictator care trăiește și experimentează existența ca pe o operă poetică lugubră, se întîmplă firese, logic, pentru că nimeni nu are dreptul să fie liber împotriva celorlalți oameni!

În rolul lui *Caligula*, Ovidiu Iuliu Mol-

dovan a fost tulburător în neputința de a se înțelege pe sine (chiar și în oglindă), a fost un înfrînt de la început. Ceea ce reprezintă o greșală de regie și de interpretare. A dat senzația unui om speriat de putere, surprins, neliniștit, suspicios care pune în scenă fapte scelerate pentru că nu i se mai împotrivesc nimeni. Trebuia să fie mai mult. Un dictator inteligent și tocmai de aceea extrem de periculos și de sadic, nu abulic, nu halucinant! Trebuia să fie un om dincolo de sine dar și dincolo de noi înșine. Un om care înțelege mecanismul puterii și rămîne singur cu arcurile și rotițele universului pline de singe în miini. Ovidiu Iuliu Moldovan nu a pătruns încă adînc în lăuntru personajului, în filozofia textului, nu e încă sigur de el în rol. Se regăsește spre final dar lasă să treacă un timp enorm de incertitudini și teamă de ridicol. Radu Beligan a fost în spiritul textului și ideilor lui Camus. A fost chiar în spiritul literaturii lui Camus. Silvia Popovici a înțeles perfect sensul parabolice și l-a redat cu putere de convingere, cu fascinație. Gheorghe Cozoroci a fost ca de obicei penetrant, acid, malefic pus în slujba forțelor obscure dar semnălm faptul că trece stereotip prin rolurile vieții sale din ultimul timp. Sîlab și exterior Iulian Neculescu. Expresiv și disperat Constantin Dinculescu. Sub orice critică Gabriel Oșeciuc. În rest, actorii joacă în limitele datelor personale firești.

Regizorul a gîndit mult, a elaborat îndelung și cu multe pauze acest spectacol promis în nenumărate rînduri în stagiunea trecută. Fără efecte de scenă pirotehnice în care Horea Popescu este un specialist. Dar și fără capacitatea de a crea un spectacol adevărat, cutremurător, terifiant al terorii și al lumii imposibile. Frumos organizat (cu unele scene jucate diletant de interpretii mai mult sau mai puțin profesioniști), atent condus dar lipsit de tensiune și de forță de gravitație a fost spectacolul „*Caligula*” de miercuri 10 decembrie 1980 pe scena Teatrului Național.

ADRIAN DOHOTARU

TEATRUL
MIC

MAESTRUL ȘI MARGARETA

Un mare spectacol

Noul spectacol al Teatrului Mic din Capitală, *Maestrul și Margareta* de Mihail Bulgakov, pus în scenă de Cătălina Buzoianu într-o dramaturgie proprie semnată împreună cu Mihaela Tonitza-Iordache, după celebrul roman al scriitorului sovietic, este un eveniment care poate fi considerat ca o expresie a dorinței de a îmbogăți universul scenei cu gânduri, idei și situații care nu și-au găsit încă o înfrumusețare în opere literar-dramatice cu atare, dar care s-a transformat într-un model de integrare a teatrului nostru în circuitul valorilor universale și de asimilare originală și personală a acestora într-o viziune ce poartă puternica amprentă a spiritualității românești.

Ne aflăm, poate pentru prima dată, în fața unei dramatizări în care nu se pune problema comparației cu romanul, ci mai degrabă aceea a imenselor posibilități pe care le are scena de a transforma în imagine vie, convingătoare și emoționantă, tot ceea ce pare accesibil doar prozei, îndeosebi atunci când realul se întâlnește cu fantasticul obișnuit cu neobișnuitul, trecutul cu prezentul, veselia exuberantă cu tristețea copleșitoare.

Maestrul și Margareta este un spectacol definitiv pentru Cătălina Buzoianu, pentru capacitatea ei remarcabilă de a găsi corespondențele scenice cele mai potrivite pentru comunicarea a tot ceea ce este dincolo de aparențe, pentru transformarea în vizibil și sonor, în cromatică și mișcare a tot ceea ce zace în adâncurile noastre nemărturisite, dar în același timp este un spectacol al întregului colectiv al Teatrului Mic, fiind aproape imposibil să definești cu exactitate contribuțiile individuale topite, mai mult ca oricând, într-un tot armonios, organic, care este în primul rând teatru, joc și adevăr, glumă și viață.

Genul de spectacol în care s-a transformat satira onirică a lui Mihail Bulgakov despre spiritul mic-burhez instaurat în rindul literaților, al criticilor și al organizatorilor de spectacole din Moscova anilor '30, poate fi considerat ca aparținând teatrului de tip popular, un carnaval la care sîntem invitați încă din holul teatrului prin efecte sonore și apoi concret de un grup de actori pe care-i vom reîntîlni apoi pe scenă, luînd cu ușurință chipul unui șir întreg de personaje.

Într-o suită contrapunctică de întâmplări cotidiene și extraordinare, de prezent al anilor 1930 și trecut legendar al aceluiași an '30, la început erei noastre, în Ierusalaim-ul lui Pilat din Pont, de existență ternă a unui poet și a unui scriitor încă necunoscut într-o clinică de psihiatrie și a fantomelor lor populate de un nou Mefistofel venit în vizită sub înfățișarea profesorului Woland, specialist în mașie neagră, actorii Teatrului Mic fac o adevărată demonstrație de virtuozitate profesională, imaginație inarbitrată și mai ales autentică pasiune pentru înțelegerea sensurilor filozofice ale romanului lui Mihail Bulgakov, dezvăluind valoarea și forța atacurilor satirice chiar și atunci când se învesmîntază în fabulos.

Avem în acest spectacol contrapunctic și în decorul creat de Andrei Both (pereții albi ai clinicii și spațiile negre cu niveluri și trape ale fanteziei), și în costumele Lianeii Manjoc (carnavalesco-grotesci și obișnuite), pentru a nu mai vorbi despre muzica armonios-disonantă a lui Mircea Florian, accente și linii de forță abia bănuite în roman, transformări și amplificări care-i dau unicitate și originalitate.

Pe prim-plan aș așeza ca element nou față de roman, egalizarea rolului Maestrului, interpretat cu detașată ironie, dar și cu pasiune concentrată de Ștefan Iordache, cu acela al lui Ivan Bezdomni, poetul naiv și destul de puțin cultivat, care va descoperi adevărul trecînd prin purgatoriul suferințelor, rol jucat cu spontaneitate cuceritoare și profundă angajare de Gheorghe Visu; cunoașterea adevărului devenind astfel mai importantă decît durerea.

Sinistru, sarcastic, sumbru, grotesc la Bulgakov, cu linii distorsionate și înfățișare macabră Woland a devenit la Teatrul Mic, în interpretarea lui Dan Condurache, jucăuș, spiritual, uneori chiar cu iz romantic, integrat perfect în ambianța carnavalesc-populară a spectacolului. Același lucru s-a petrecut și cu suita lui, cu Koroviev, vicelan și sugubăt în realizarea lui

Păcatul fidelității

Este ciudat, dar spectacolul realizat de Cătălina Buzoianu pare a fi montarea romanului și nu a unei dramatizări (semnată de Mihaela Tonitza-Iordache și de regizoare, după traducerea Nataliei Radovici). Textul lui Bulgakov este urmărit cu respectuoasă — adesea chiar intimidată — fidelitate, nu doar în ideile sale, nu doar în datele conflictului și în punctele lui nodale, ci în infinite detalii. Schimbările operate în succesiunea scenelor, absența unor episoade (foarte puține, dealtfel) sînt justificate, se subsumează unei idei, fără a avea însă capacitatea de a realiza o re-

Mitică Popescu, Hella, ispititoare cu chipul Ioanei Pavelescu, Azazello, simpatic construit de Dinu Manolache, la fel cu moțanul Behemoth (Sorin Medeleni) și în continuare enigmaticul Abadonna — Mișu Dinvale. Transformarea atributelor grotesci-sumbre în grotesci-burlești nu a însemnat însă cîtuși de puțin pierderea forței lor satirice ci doar accentuarea atmosferei de joc, de glumă cu puteri de dezvăluiri a adevărului, de ris cu dublă funcție demascatoare și recreativă.

Multitudinea personajelor satirizate de Mihail Bulgakov după cum și varietatea situațiilor din roman au fost firesc concentrate, fie în momente corale cum sînt cele ale femeilor, prietenele Anușcăi (Elena Pop), sugerînd ecourile întâmplărilor (momente bine interpretate de Liana Ceterchi, Monica Ghiuță, Magda Popovici, Jana Gorea), fie în scenele grotesci de la Griboedov (galeria scriitorilor sugestiv redați de Dinu Ianculescu, Florin Vasiliu, Stamate Popescu, Papil Panduru, Jana Gorea ș.a.), pentru a nu mai vorbi despre demascarea ipocrițiilor Rimski (Florin Vasiliu), Bosoi (Nicolae Irim), Varionuha (Petre Moraru), „parada model” sau „sabatul vrăjtoarelor”. Au fost scene unice în care cuvîntul a fost dublat de expresivitatea mișcării (consilier — Miriam Răducanu), plasticitatea grupurilor și metamorfoza continuă a interpretelor.

Concentrarea și suprimarea au dus, firesc, la construcții de tip piramidal, la poli cu forță catalizatoare, la separarea pozițiilor, la apariția, pe virful unei piramide a lui Pilat din Pont, căruia Octavian Cotescu i-a dat un dramatism copleșitor dublat de ură și condamnare prin sublinierea duplicității și a oportunistului care-l transformă în călăul conștient al lui Jeshua Ha Nozri, dublat de călăul lui înconștient, de Marcus-Moartea Șobolanilor, bine și cu forță lăuntrică realizat de Papil Panduru, iar pe virful celeilalte piramide a celei care crede în Maestru, a Margaretei gata de orice sacrificiu — admirabil jucat de Valeria Seciu.

Un spectacol dens, bogat, serios, un spectacol mare și autentic, o adevărată realizare pe măsura forțelor creatoare de care dispune teatrul nostru astăzi, acesta este *Maestrul și Margareta* la Teatrul Mic.

ILEANA BERLOGEA

structurare teatrală a materialului literar. Acest „abuz” de fidelitate conduce, paradoxal, la o diluare a sensurilor parabolice și o estompare a ținutelor satirei, la o oarecare scădere a tensiunii dramatice. Sînt numeroase momente bine rezolvate regi-zoral și, judecat pe fragmente, spectacolul este absolut meritoriu, dar ansamblul nu are forța expresivă necesară. Se întîmplă adesea ca efervescenta complexitate a romanului să devină pe scenă stufozitate, ca permanentul joc al planurilor acțiunii să creeze nu dinamism ci dimpotrivă, o anume stagnare.

Același efect de fărîmîtare ni s-a părut definitiv și pentru interpretare. Creații bune, unele remarcabile, și totuși e pre-

zentă senzația de lucru încă neterminat: actorii par a fi ajuns la stadiul în care și-au descifrat personajele, le-au definitivat conturul, dar încă nu se încumetă să le lase să trăiască fără o permanentă supraveghere, astfel incit privirea e îndreptată mai cu seamă către sine și mai puțin către ceilalți, pentru a se putea stabili necesarele raporturi între eroi. Actorii de o desăvîrșită ținută profesională, de înconfundabilă personalitate artistică, Valeria Seciu și Ștefan Iordache conferă o nuanțată, expresivă identitate scenică Margaretei și Maestrului; ei rămîn însă actorii a două personaje ce evoluează distinct, fără a crea acel cuplu actoricesc (e suficient să ne amintim de spectacolul *Să îmbrăcăm pe cei goi*) în care, într-o miraculoasă armonizare, replica unuia creștea din replica celuilalt, gestul fiecăruia se împlinea, se justifica prin gestul partenerului. Conturat cu tandrețe și bine-

Revanșa creației

Maestrul și Margareta este un spectacol extraordinar, evenimentul acestei stagiuni și probabil una din acele reprezentări care marchează un moment de referință în istoria mișcării teatrale dintr-o epocă. Este un spectacol-performanță, gândit și realizat ca atare, la un teatru — Teatrul Mic — unde se tinde programatic spre performanță și unicat; strădanie ambițioasă și nobilă, susținută de eforturi creatoare pe măsură. Însăși ideea de a se dramatiza romanul celebru al lui Mihail Bulgakov, unul dintre marii scriitori sovietici ai deceniului 1920-1930, reprezintă un orgolios pariu: cartea este complexă și complicată, strălucirile textului și profunzimea subtextului creează un veritabil labirint literar și filosofic, adeseori plăcerea și interesul lecturii pot fi, și sînt, obstacole paradoxale în calea înțelegerii. Soluția comodă a înlocuirii narațiunii prin dialog a fost respinsă; romanul nici n-a fost, propriu-zis, „dramatizat”, ci s-a efectuat un transfer de la un limbaj artistic la altul, realizîndu-se o operă de sine stătătoare. Adecvarea deplină la specificul teatral a determinat vizualizarea sistematică, ingenioasă și originală a romanului lui Bulgakov, în vederea realizării spectacolului. Un spectacol, trebuie spus, românesc și în totul reprezentativ pentru mișcarea noastră teatrală. Și totuși, romanul nu a fost „trădat”. Spectacolul de la Teatrul Mic a rămas fidel în literă cărții, fiind în spirit deplin autonom: este o reală interpretare a romanului lui Bulgakov, în sensul pe care acest termen îl are în critică. Vizualizarea a implicat mai mult decît o traducere dintr-un cod (cel literar) în altul (cel teatral): este un autentic fapt de creație.

Am evitat să vorbesc separat despre „dramatizare” intrucit spectacolul cu *Maestrul și Margareta* este atît de unitar încît nu e cu puțință detașarea elementelor componente: textul și regia, jocul actorilor și muzica, „banda sonoră” și sce-

voitoare ironie, eroul realizat de Gheorghe Visu este imaginea — fixată cu deosebită atenție și, desigur, cu talent — pe care o propune textul lui Bulgakov. Octavian Cotescu trasează cu finețe, cu simț al prezicției, liniile care unesc cele două personaje ale sale, dar în mai mică măsură pe acelea care le diferențiază. O notabilă mobilitate expresivă, simț al umorului dar și calitatea de a aprofunda datele caracterologice, definesc interpretarea lui Dan Condurache. Un foarte bun portret satiric compune Nicolae Dinică, cu meritul de a ști să oprească de fiecare dată șarja înainte de a deveni parodie. Cuvinte de apreciere se cuvînt mai multor interpreți ai cuprinzătoarei distribuții, dar cum spațiul rezervat acestor rînduri nu ne îngăduie, ne rezumăm să amintim pe: Ioana Pavelescu, Mitică Popescu, Nicolae Iliescu, Papil Panduru, Dinu Manolache.

CRISTINA DUMITRESCU

nografia, costumele și mișcarea scenică de factură uneori curat baletistică fac una, fuzionează inextricabil, sînt componentele unei opere omogene și care nu poate fi privită și înțeleasă decît ca unitate.

Această fuzionare a tuturor elementelor era necesară nu doar pentru a se răspunde unei exigențe formale, ci mai ales în virtutea unui criteriu intern: *Maestrul și Margareta* este un spectacol abundent, la propriu și la figurat, în trape și planuri suprapuse, interferate, intersectate, pereții se desfac miraculos, timpul se despică, istoria devine circulară și se repetă delirant, imaginația sparge ziduri opresive și visul țîșnește în realitate, pedepsitor. Spectacol despre destinul creatorului autentic, deci revoluționar, într-o lume a oportunistelor și a conformității plate, mortificată în rețelele somn dogmatic, *Maestrul și Margareta* este o feerie negativă, în care paradisiacul imblinzind teroarea ajunge să fie carnaval enorm, farsă a inversării termenilor și tragedie a răsturnării valorilor. Nu fapții angelice vor aduce izbăvirea, ci o echipă bine pusă la punct de diavoli. Din jale („De ce atîta suferință?” — se întreabă și întreabă, acut, pînă la insuportabil, Margareta) se întrupează Satana și descinde pentru a salva, pentru a îndrepta, pentru a pedepsi, restaurînd legea morăii și condamnînd crima cea mai gravă și cea mai aparent inofensivă: oportunistul. Din jale și din carte, fiindcă adevărata sursă a invaziei, a erupției demonice justițiară, este un manuscris, opera Maestrului, refuzat de impostori și conformiști, dat pradă flăcărilor și totuși rămas neatins, indestructibil ca viața și ca arta. Revanșa spectaculoasă a creației, destin nemuritor al înfînturii mărețe — de Maestru! —, triumf desăvîrșit al artei în ciuda tuturor încercărilor de a o anula: *Maestrul și Margareta* este un spectacol despre irepresibila victorie a adevăratului artist. Un mare spectacol, la care au contribuit toți cei care îl sînt, într-o convergență uimitoare a realizării de sine la nivelul maxim al înzestrării.

MIRCEA IORGULESCU

RUGBY

Epre o valorică redresare a rugbyului de pe Someș

Cu ocazia simpozionului metodologic organizat de Consiliul județean pentru educație fizică și sport Cluj, despre care am relatat în numărul trecut al revistei noastre, am avut și plăcerea colegială a reîntâlnirii cu doi dintre cei mai valoroși rug-

byști de linia a III-a, pe care i-a avut țara noastră, anume pe Alexandru Paloșanu și Mircea Rusu.

Cei doi mari foști jucători sînt, astăzi, antrenorii celor două formații clujene, primul la Politehnică, iar cel de-al doilea la C.F.R., echipe care își dispută intimitatea în seria a III-a din campionatul național de categoria B, prima ocupînd în clasamentul turului locul întâi, cu 19 puncte, iar C.F.R.-ul pe locul secund — 16 puncte.

În ciuda faptului că ambele echipe se izbesc de eternele lipsuri și greutăți, printre care cel mai mare neajuns îl constituie absența unei baze materiale de primă necesitate — terenul propriu — ducîndu-și activitatea „printre picături” pe spațiile de fotbal cu „găuri” în program sau pe suprafețe neadecvate, totuși aceste două colective își mărturisesc abnegația și strădania lor.

Nu ne este îngăduit să uităm tradiția de luptă și de afirmare a rugbyului clujean, din trecutul nu prea îndepărtat, cînd Clujul era singurul centru rugbystic cu trei echipe divizionare, cum nu putem uita nici o suită întreagă de antrenori și distinși pedagogi care au călăuzit destinul acestui sport aici, subliniind cu temeinicie aportul adus de către Gheorghe Bentia, Dan Ștefănescu, Grigore Aman și Dumitru-Bebe-Manoileanu.

Cu siguranță că „oboseala” temporară a preocupărilor pentru rugby clujean va fi curînd și definitiv înlăturată, iar prezența la cîrmele sale a celor doi mari „titani” rugbysti va găsi căile de colaborare și asistență

reciprocă, pentru redresarea valorică și organizatorică a standardului local.

Cine nu își aduce aminte de Calu, supranumele lui A. Paloșanu, prin care colegii și supporterii săi rugbysti doreau să exprime imaginea unui mare jucător, stilist și rasat ca un porsing de turf?

Dedicat studiului limbii și literaturii române la Facultatea din Cluj-Napoca, el se stabilește definitiv acolo, fiind și antrenor de rugby la Știința, apoi la Agronomia. Iată ce mi-a declarat Sandu Paloșanu:

„Am stat 15 ani în categoria A, ocupînd și locuri bune (6-7), fără să am echipe aderențe la esaloanele inferioare (categoriile B, rezerve și juniori), înțelegînd prin aceasta că mi-am creat propriii jucători, ani de-a rîndul, chiar în cadrul echipei titulare, ca într-o bătălie din mers, ceea ce, la un moment dat, trădează uzura și oboseala. De cîțiva ani (3-4), de cînd ființeam în Cluj-Napoca și juniori, ocupîndu-se cu munca de perspectivă antrenorii Chibăia Octavian (C.S.S. Viitorul) și Deleanu Titus (C.F.R.), activînd în B și formația C.F.R., normal ar fi ca lucrurile să se reangajeze ascendent. Socoț că, de asemenea, ar fi normal să existe o echipă „fanion”, care să înăununezeze cele mai valoroase elemente clujene, cărora să li se asigure condiții de pregătire și desfășurare a activității la nivelul cerințelor, impetios fiind sprijinul prompt al organelor locale. Această echipă reprezentativă nu poate fi decît Politehnică, în armonie cu tradițiile noastre universitare și cu aspirațiile ei certe. Într-alt aspect, trebuie spus că frumusețea rugbyului din Cluj-Napoca și anii lui de glorie sînt afectivi legați de Parcul Babeș. Acolo s-au ridicat generații remarcabile de jucători, acolo trebuie să-și dea întîlnire rugbyul clujean.

Dealtfel, în planul de extindere a acestui parc există și acela al amenajării unui teren special de rugby. Așteptăm cu încredere să se realizeze.”

Am mulțumit călduros prietenului pentru entuziasmul său nealterat și n-aș vrea să mă îndoiesc că acelea mărturisite aici vor prinde viață. Ahoe!

TUDOR GEORGE ■

OMUL CARE JOACA

Valoare sau conjunctură?

În ultimul timp s-a discutat foarte mult despre așa-zisa valoare a loturilor formațiilor primei noastre divizii. S-au făcut aprecieri categorice, mergîndu-se pînă acolo încît s-a explicat poziția în clasament a unei echipe, uneori chiar numai după un singur joc, prin optica de multe ori atât de indolentă a valorii componentelor ce o definesc. Și, în fotbal, opticele pot fi pentru foarte mulți indolente pentru că indolentul face, adesea, casă bună cu acest joc. Pot fi jucători foarte buni într-o anumită conjunctură și imediat mediocri într-alta, exemplele nu ne lipsesc.

Poate și de aici construcția unei echipe ce se vrea celestă se dovedește foarte grea și, depărtîndu-ne de noi, să luăm exemplul lui C.F. Barcelona care, în ultimii doi ani, nu-și poate realiza, în pofida marilor eforturi pecuniare făcute, obiectivele de mare performanță propuse. Ce va fi la Barcelona în viitorii șase ani, în care clubul catalan își propune să aibă venituri îngrozitor de multe, milioane de dolari, ne interesează mai puțin acum și, sigur, mult mai mult dacă sorții Europei ne vor aduce curînd față în față... Nu cred că se poate vorbi la echipele noastre despre valoare, deoarece ele nu pot beneficia printr-un realist regulament de transferare de posibile „piese” de excepție prin care să-și poată întări prestația. Unele echipe au mai reușit ceva în acest sens, dar mai mult după ocazia ce li s-a ivit decît după nevoia care le ardea buzele. Marele Inter — și dau exemplul clasic viabil și acum — a fost construit de Herrera care avea deja un început de concepție, dar își putea permite, prin Moratti, puternicul președinte de atunci al clubului milanez, să aducă odată cu Luisito Suarez pasa lungă necesară vitezei contraatacului, realizat, și el, prin aducerea sub steag a încă doi „stranieri”, Peiro și Jair. Actualului Inter i-au trebuit opt ani ca să renască prin

mințea lui Mazzola dar, ca să încerce să se impună ca mare squadra, a apelat tot la import, aducîndu-l pe austriacul Prohaska.

În ultimul deceniu coeziunea de joc ce a născut o forță deosebită capabilă să-i înăununezeze pe toți a dus la supremația de cîțiva ani a lui Ajax, Bayern, Liverpool și Nottingham. Echipele respective nu au aplcat prea mult la alte meleguri, așa cum se mai rezolvă problemele mai spre sud, beneficiînd de țaria recunoscută a propriilor școli de fotbal. Și exemplele ar putea continua umplînd, cu siguranță, câteva sute de pagini...

Pentru echipele noastre cred că prinde mult mai bine termenul de conjunctură a lotului decît acela de valoare deosebită. S-a spus că Sportul studentesc sau Steaua se bat pentru utopicul loc doi al valorilor de jucători cu care au început campionatul. Iată-le acum pe unde sînt și, mai ales, cum au jucat... Bala Mare a reușit lucruri interesante cu un lot despre care nu s-a putut spune niciodată că a fost răstălmăcit prin gînduri cît de cit adevărate ordinea de azi a primei părți a campionatului nostru, vă puteți da seama că ea nu este scrisă prin valorile de jucători ale echipelor, ci prin jocul colectivității, ca angajare. Este meritul unor antrenori care mai născocesc cite ceva, pun și ei ce cred în practică prin puterea de convingere cu care-și înfăptuiesc meseria; depînd și construiesc prin forța organizatorico-administrativă a teritoriului pe care-l sfîntesc (și este bine că țara se dezvoltă uniform); mingie și ei sunetele zeului „Ballila” din fotbal; indulcesc hîrtia pe care unii o mai zgîrlesc cu nevinovate argumente; și măresc în toate viteza de contraatac sau de atac cu care totul se rezolvă în filozofia din... Vasile Conta ?!

Vom mai discuta despre asta.

CORNEL DINU ■

CE RĂU V-AM FĂCUT ?

Cine onorează „nota de plată”? (I)

M-am format profesional în deceniile anilor noi, în climatul acelorași proiecte și ambiții constructive naționale, calificîndu-mă tot timpul pentru o ÎNTREPRINDERE serioasă: FOTBALUL. Pentru această muncă recunoscută ca titanică am vrut să depînd de propria-mi pregătire, să dau pe măsura capacității și volumului de muncă investit de fiecare dată. Să merit, la nevoie, și aprecierea lui Adrian Păunescu — scrisă la 1.XI.1980 la „Magazin” — „Îl prețuiesc pe acest antrenor inteligent și dotat...” Am insistat cu încăpăținare să rămîn antrenorul a cărui formă de manifestare să fie de INALTĂ EXIGENȚĂ COMPETITIVĂ, de pură profesionalitate. Legat în exclusivitate de problema fotbalului românesc, fără falsă modestie, probez oricui că n-am acceptat niciodată ca „funcția” să decidă pentru a-și dovedi „prețierea”. Că n-am recepționat „diagnostice” de cultură fotbalistică cu știința altor sectoare, fiindcă totdeauna s-au proiectat „unități” de muncă în care s-a topit laolaltă, din ordin (sarcină), munca cu chiulul, cinstea cu trucajul, prețierea cu incompetența... Sper că poetul Adrian Păunescu păstrează — ca și mine dealtfel — regretul că „U” Craiova, făcută și de noi, a ajuns prea repede la dispoziția unor vinzători de puncte, gloriificînd pe rînd pe unii antrenori, care n-au mai întreprins nimic spre a-i mări valoarea, înălțîndu-le treptat merele stricate — punîndu-și în schimb galoane prin scăderea valorii echipelor autohtone. Pentru această patimă de a face la Craiova O ECHIPĂ MARE am fost aspru criticat pentru vocabular, anchetat și... „înălțat”. Apoi, datorită intervențiilor unor oameni de mare omenie din București, am fost rugat, după cîteva luni, să mă reintorc. Oare cum puteam să fac acest gest, cînd semnasem un contract la Steagul Roșu Brașov ?! Numai că destinul meu curcea și cei care mă schimbaseră pe mine au fost și ei schimbați. Noul director însă avea să mă analizeze în fața jucătorilor începînd așa: „Nu este adevărat, Borosiță (el fiind un jucător). Tească vă aleargă...” și „mielulul” nostru confirmă, pentru a nu pierde trenul de navetă spre Sf. Gheorghe !?

Prin schimbarea locului de muncă am vrut să restituț fotbalului dreptul legitim legat de etica bunului-sînt, al

elanului său nestăvilit de a fi un ACT DE PURĂ PROFESIONALITATE. Doînd ca sursa succesului să stea în antrenamente, în acele repetiții zilnice ore și ore în șir, cu o tensiune ieșită din comun (ca și competiția dealtfel), solicitîndu-i capacitatea omului care-i conferă virtuți, m-am dus la Argeș cînd nimeni nu mai credea că se poate salva. N-am fugit deci de compromis, de greu. Numai că, văzîndu-se „slăbina” urcată în pod, m-a făcut să-mi schimb locul de muncă un alt ispravnic, al cărui patriotism fierbinte era legat de „ubi bene, ibi patria”.

Cunoscut fiind și de omul din tribună că succesele competițiilor de pectutîndeni marchează pregnanț eficientă numai datorită exigenței profesionale, încrederei în antrenor, organizării, dotării, am mai făcut un pas, revenînd la Galați de unde, în 1973, fusese concediat. Oare acea „mutare împrevizibilă” să fi devenit previzibilă? chiar și unui autorizat în materie ca poetul Adrian Păunescu? E ușor să reamintesc că totuși continuu să plătesc „nota de plată” și pentru acea perioadă de „nesupunere”, dar parca nu numai eu în cazul de față!

Cît de mult poate presa (nu mă mă refer la acei condeiori cu coloana vertebrală) să scoaronească lucruri omenești ce, de fapt, se cer tratate cu delicatete, rămîne la moralitatea ficcării. De aceea detest pe „penitarii” de pancarde care injectează gălăgioși de pe stradă ce, de multe ori, nu au cea mai mică idee despre eveniment. Am spus cînd și corect și continuu să afirm că o mare echipă este, în principal, OPERA UNUI MARE CONDUCĂTOR. Atunci de ce nimeni nu dă nume de conducători care au săvîrșit asemenea „minuni”, construînd echipe care să cîștige competiții de anvergură? De ce? Fiîndcă lipsesc cu desăvîrșire asemenea pasionați responsabili, fiindcă nici chiar în euforia creatoare a ANTRENORULUI-ANTRENOR, investiția unuia și munca celui-alt, nu se urîndărește preocuparea de a construi cu migală, perseverență și răbdare un CLUB pentru a DURA (pepiniera lui Real-Madrid, Castilla, a fost eliminată de West-Ham în „Cupa Cupelor”; iar Düsseldorf a muncit, mi se pare, 86 de ani pînă să cucerească o competiție europeană!).

CONSTANTIN TEAȘCA ■

Antrenorii celor 18 divizionare A, despre campionat și echipa națională

(Urmare din pagina 32)

2. După opinia mea, se impune o cotitură organizatorică radicală.

3. Nu. Echipa n-a atins nici măcar valoarea din anul precedent, explicații existînd. Unu, n-a realizat nici un transfer; doi, în plină perioadă de pregătire, 5 jucători au dispărut; trei, Constantinescu a ajuns antrenor și chiar conducător ?!

4. Avem șanse serioase; în ceea ce privește propunerea de promovare a unor fotbaliști în națională, cred că antrenorii se vor orienta mai bine decît noi, ei cristalizînd concepția de joc și alegîndu-și „piesele” necesare.

Se impun, firește, cîteva concluzii, nu înainte ca semnatarul anchetei să mulțumească celor 18 tehnicieni pentru amabilitatea cu care au întîmpinat demersul lor.

Fără a intra în detalii, lăsînd cititorilor plăcerea de a analiza și judeca fiecare răspuns în parte, să notăm că majoritatea intervievaților sînt de părere că, în toamna lui 1980, fotbalul românesc a progresat. Chiar dacă, vorba lui Constantin Ardeleanu, era de așteptat un salt valoric și mai net, un oarecare progres poate fi adus în discuție, dovezile lui fiind un spor de combativitate, o mărire a capacității de efort, o mai atentă organizare a jocului și, nu în ultimul rînd, o promovare masivă, mai substanțială decît în alți ani, a elementelor tinere. Chiar dacă acest pas înainte coincide, nu tocmai întimplător, cu cea dintîi victorie obținută în fața Angliei, rezultat care deschide largi perspective naționale noastre în preliminarile campionatului mondial, se cade să păstrăm proporțiile și să ne aducem aminte, chiar dacă fără plăcere, că 3 din cele 4 formații românești au părăsit competițiile continentale încă din primul tur. Asta demonstrează că, în ciuda progresului menționat, mai sînt încă multe de făcut și de schimbat în fotbalul românesc, unele dintre modificări vîzînd aspecte esențiale pentru dezvoltarea respectivei discipline.

Trecînd mai departe, să observăm că, la capitolul propuneri, 7 din cei 18 antrenori s-au declarat nemulțumiți de calitatea arbitrajelor, considerîndu-l pe cavalierii fluturului principalii vinovați (oare ?) de tolerarea jocului dur, de pe urma că-

rua multe grupuri, Dinamo, Steaua, A.S.A., Sportul studentesc, etc., au avut de suferit, neputîndu-se exprima la adevărată valoare. Sigur, o astfel de optică riscă să nu fie tocmai exactă, e mai ușor să vezi paiul din ochiul altuia decît birna din ochiul tău, cu adresă la antrenorii formațiilor clasate în coada clasamentului, dar arbitrajele continuă să rămînă o problemă pentru care, reluînd afirmațiile lui Leonida Antohi, a venit timpul să se găsească o soluție.

În ceea ce privește întrebarea 3, nimic deosebit de consemnat decît, poate, lipsa oricărui nuanțe autocritice, excepțîndu-l pe Viorel Mateianu. Ajunși aici, să facem o scurtă paranteză. Încercînd să tragă concluziile consfățuirii care a prilejuit ancheta de față, vicepreședintele federației, Ștefan Covaci, a lansat un nejustificat atac la adresa tinerilor antrenori Mircea Lucescu și Viorel Mateianu, acuzîndu-l (dacă am înțeles bine) de vehicularea în presă a unor idei fără acoperire în practică ?! O punere la punct pe care, sincer fiind, n-am priceput-o, nici în datele și nici în patima ei, ea încercînd astfel să taie aripile noului. Păcat.

Revenînd, să notăm că toți cei 18 tehnicieni acordă, fără excepție, mari șanse echipei naționale, de a cîștiga un loc sub soarele Mondialului din 1982. E normal să fie așa, după cum normal e să fie subliniată ideea, ceea ce au și întreprins Nicolae Proca, Ion V. Ionescu, alții, că destinul echipei reprezentative depinde, în mare măsură, de starea echipelor de club, de modul în care fiecare tricolor se va pregăti la gruparea lui, cu maximum de conștiinciozitate și abnegație. În privința jucătorilor susceptibili de selecționare, e de datoria noastră să remarcăm că, în general, antrenorii divizionari au fost reținuți, doar 7 dintre ei „îndrăznînd” să onoreze partea a doua a ultimei întrebări. S-au pomenit 14 nume (Radu II, Tilihoi, Ungureanu, Speriatu, Augustin, Bôlôni, Szabo, Petcu, Moise, Terheș, Klein, Geolgău, Țălnar și Cimpeanu II), cele mai multe voturi, 6, primindu-le hunedoreanul Klein, urmat de Cimpeanu II (3), Țălnar și Geolgău (fiecare cite 2). Sînt acestea opinii de care, gîndim, antrenorii naționali trebuie să țină cont.

Mă numesc Gheorghe Spinu și domiciliu în orașul Breaza. Am luat cunoștință de hotărârea Direcției tehnice a Ministerului Minelor, Petrolului și Geologiei, conform căreia vor beneficia de gaze naturale numai proprietarii care vor dovedi că „locuințele în cauză sînt prevăzute a fi puse în funcțiune în anul 1980 și că vor fi asigurate cu încălzire centrală”. Rezolvarea indicată o consider inechitabilă. Ea nedreptățește tocmai persoanele care deși corespund condițiilor menționate au doar vina că și-au construit locuința în 1979 sau chiar mai devreme. De ce nu se respectă și în acest caz principiul vechimii solicitărilor? Nu așa ar fi drept și echitabil?

De cîtva timp, multe familii de pe bulevardul Unirii — blocurile 44, 46 și 48 — precum și de pe strada Ștefan cel Mare — blocurile 6, 8, 10, 12 și chiar 14 — din orașul Focșani au un mare necaz: din vara acestuia an între blocurile menționate a fost mutată stația de taxiuri a orașului. De atunci nu mai avem liniște: pe un perete a fost instalată o sonerie de serviciu care face permanent un zgomot asurzitor, șoferii își fac semnale între ei cu claxoanele, fel de fel de bețivi vin aici și se ceartă pentru locuri, adeseori se bat între ei, portierele sînt trinite puternic. Sintem informați că s-a trimis o listă cu semnăturile a aproximativ 100 de persoane a căror odihnă este puternic afectată de această situație, cei în drept nu au răspuns însă nici pînă astăzi. (Ușurelu C., Focșani)

Primim din partea I.C.R.A.L. „Herăstrău”: „Referitor la scrisoarea adresată revistei FLACĂRA de către Matei N. Gheorghe prin care solicita punerea în funcțiune a hidroforului necesar la alimentarea cu apă potabilă, vă comunicăm: cauza care a dus la întîrzierea punerii în funcțiune a stației hidroforului s-a datorat lipsei pompelor de tip SADU/50 precum și a unor piese. În urma eforturilor depuse pentru obținerea acestora, șantierul 4 a dat în exploatare stația hidrofor începînd cu data de 25 noiembrie”.

Consiliul popular al județului Maramureș: „Urmare scrisorii adresate redacției de către Toader Hotea și soția sa Anuța: pentru minorul Ioan Hotea, deficient parțial recuperabil, s-a solicitat Ministerului Muncii un loc pentru orotirea sa în cămin-școală. S-a urgentat rezolvarea iar Ministerul Muncii, prin adresa nr. 87377 din 8 nov. a.c. ne-a comunicat că s-a aprobat pentru minorul în cauză loc în Căminul școală nr. 1 Abrud, județul Alba, în care s-au făcut comunicările necesare atît părinților copilului cît și Consiliului popular al comunei Sasasau (Maramureș).”

Mă numesc Ion Costa și locuiesc în Hunedoara, strada Laminatorului nr. 3, bloc 20, scara D și vă scriu în numele locatarilor de pe această scară. Blocul nostru este dat în folosință de doi ani, timp în care întreaga instalație sanitară de la subsol, precum și cea de canalizare, nu au funcționat. Am sesizat în nenumărate rânduri E.J.C.L. Hunedoara, precum și constructorul blocului, Trustul nr. 4 construcții, dar nu s-a rezolvat nimic. Din cauza acestei situații există pericolul izbucnirii unei epidemii. (Serisoarea este semnată de 9 cetățeni.)

Vă scriu cu rugămîntea a ne ajuta într-o problemă care ne frămîntă de zece luni de zile, este vorba de neexistența caielor numărul 3 și 4, în comuna noastră. Am făcut mai multe demersuri pe la birourile cooperativei locale, pe la fabricile unde știm că se produc acestea, degeaba. Stăm cu caii și boii nepotcoviți, agentul veterinar nu mai știe unde să se împartă pentru vindecarea lor. A venit iarna, avem contracte cu statul pentru tineret taurin, nu putem scoate însă vitele nepotcovite, alunecă. Vine apoi primăvara, nu putem ara, avem obligații contractuale față de stat. (Serisoarea este semnată de un grup de peste 20 de cetățeni care posedă vite de tracțiune din comuna Ciineni — Vlcea.)

Casa agronomului județului Argeș: „Referitor la semnalul critic apărut în FLACĂRA nr.

1324 din 23 octombrie a.c., răspundem că unitatea noastră a eliberat adeverința solicitată de Alexandru Diaconu, fost contabil șef. Este adeverat că a fost emisă cu multă întîrziere intrucît cele solicitate nu erau de competența noastră (? — N.R.), lucru pe care îl am spus verbal la prezentarea cererii. Văzînd că tovarășul insistă reclamînd la alte organe superioare, am eliberat adeverința (? ! ? — N.R.), trimînd-o recomandat cu nr. 3220/30.09.1980”.

Mă numesc Tudor Tudor și locuiesc în satul Manolache, comuna Glina (Ilfov). Satul nostru se află la jumătatea distanței dintre Glina și Cățelu, la cite trei kilometri de fiecare, mulți însă au renunțat să mai iasă din sat din pricina drumului aflat într-o stare jalnică. Eu unul, de la vîrsta de 12 ani, am parcurs acest drum zilnic, 6 kilometri prin noroaie, ploa sau ninsori, acum am împlinit 30 de ani, faceți și dumneavoastră o socoteală cam ce a însemnat asta! Acum vine rîndul copiilor mei, și mă apucă groaza gîndindu-mă că li voi vedea venind acasă de la școală uzi și înghețați. La ultima ședință ținută în cadrul școlii mi s-a promis repararea acestui drum, am rămas însă numai cu promisiunea.

Consiliul popular al sectorului 6: „Referitor la scrisoarea tovarășului Ion Cocos din București, în care acesta solicita sprijin în vederea atribuirii unui apartament cu două camere în urma demolării imobilului în care locuia: familiei Cocos, compusă din soț și soție, i s-a aprobat un apartament confort I compus din 2 camere în blocul 110 din strada Poarta Albă nr. 13, sectorul 6, pe care l-a ocupat”.

Mă numesc Mariana Cojocaru și sînt încadrată la Întreprinderea de autocamioane Brașov. Am contractat un apartament proprietate personală situat la adresa următoare: strada Privighetorii Bl. D. 10 A, sc. A, apartamentul 26, cartierul Steagul Roșu V. Cu toate că presa locală a sesizat de nenumărate ori o rămînire în urmă a execuției lucrării, nici pînă astăzi nu se vede măcar fundația turnată a blocului, fapt ce ne creează neliniște, mai ales că termenul de predare stabilit fusese la 30.XII.1979. Noi am achitat avansul la termenul stabilit, s-a fixat un al doilea termen de dare în folosință, la 30.XII. a.c., este evident că nici acesta nu va fi însă respectat. Pînă cînd vom mai avea de așteptat?

Consiliul popular al sectorului 5: „Referitor la scrisoarea lui Ion Stăniloiu din București: în urma reanalizării cererii susnumitului, privind eliberarea autorizației de înstrăinare pentru imobilul din strada Mestecăniș nr. 12, sectorul 5, s-a emis autorizația nr. 67.M./1980”.

Mă numesc Alexandru Tomescu și locuiesc în Zărnești, strada 1 Decembrie 1918 nr. 36, apartamentul 7 (Brașov). În luna august ne-am adresat redacției dumneavoastră cu rugămîntea de a publica reclamația noastră privitoare la I.P.L. Oradea care a livrat Cooperativei de consum Zărnești o sufragerie „Dacia” fără oglinzi, geamuri și suporturi din sticlă și pe care am avut ghinionul de a o cumpăra. Dar întreprinderea în cauză nu ne-a dat nici un răspuns. Vă rugăm; din nou, să publicați aceste rînduri, poate că cei în drept vor rezolva necazul nostru.

Consiliul popular al județului Botoșani: „Referitor la scrisoarea Eleonorei Amărieșel, prin care aceasta solicită să i se comunice drepturile bănești ce i revin în calitate de mamă cu 11 copii: E.A. a dat naștere unui număr de 11 copii, din care 8 au vîrste sub 18 ani. În conformitate cu prevederile Decretului 197/1977 i s-a stabilit un ajutor lunar de 350 lei și nu de 500 lei cît pretinde dînsa. I s-a explicat acest lucru, arătîndu-i-se că ajutorul pe care îl primește este cel legal”.

Mă numesc Samulel Popescu, domiciliu în București, sectorul 4, Șoseaua Girugiului nr. 164, bloc 5, scara B, ap. 22, vă aduc la cunoștință următoarele: în noaptea de 22 spre 23 noiembrie a.c., la ora 0,25, urcînd în ma-

șina de transport în comun ITB 80 nr. 35-B-1287, nr. ITB 193, la stația „Valea Lungă” în spre oraș, de pe bulevardul Păcii cartier Militari, ni s-a cerut de către șoferul ce conducea autovehiculul 5 lei de persoană pînă la gară. La răspunsul meu că vreau să cobor la stația „Fabrica de confecții București”, mi s-a spus că în acest caz trebuie să plătesc 2 lei. La început am crezut că este o glumă, dar atît tonul ridicat pe care mi s-a vorbit, cît și faptul că ceilalți pasageri preferaseră să plătească sumele cerute de șoferul chipirgiu, m-au convins că omul nu glumea defel”. Fapte similare se petrec, sintem informați, și pe linia mașinii „102”.

Consiliul popular al municipiului Tg. Jiu: „Referitor la scrisoarea numitei Iulica Butușină, prin care aceasta solicita locuință: acesteia i s-a atribuit un apartament cu două camere în blocul nr. 13 din zona Debarcader”.

În anul 1973, prin surparea unui mal, rețeaua de apă din marginea satului Godeni, comuna Godeni (Argeș), s-a rupt pe o lungime de circa 150 metri. În anul 1978 această rețea a fost refăcută, mutîndu-se conducta pe un alt traseu și bîgîndu-se teavă nouă pe circa 600—700 metri. De atunci și pînă astăzi așteptăm să se dea drumul la apă, am făcut diverse cereri la I.J.G.C.L. Argeș, nu s-a făcut nimic, nici măcar nu s-au încercat cele două bazine nou lucrate, care stau nefolosite și se degradează sub ochii noștri. (Ion Dumitrescu, Godeni, Argeș).

Din partea Ministerului Educației și Învățămîntului: „În legătură cu scrisoarea trimisă redacției FLACĂRA de către Elena Toma, din Sotînga (Dimbovița): avînd în vedere că aceasta are domiciliul în comuna Sotînga, împreună cu părinții, Inspectoratul școlar al județului Dimbovița a propus, iar M.E.I. a aprobat, numirea tovarășei Elena Toma pe catedra de geografie-biologie de la Școala generală Sotînga și Școala generală Teiș (Dimbovița)”.

În luna octombrie a.c. am expediat revistei FLACĂRA o scrisoare prin care arătăm că un grup de 88 elevi din satele Amnar și Satu-Mare se deplasează zilnic 3 km cu bicicleta sau pe jos, prin ploaie sau ger, pentru a ajunge la școală de centru din comuna Secusigiu (Arad). V-am ruga să interveniți pe lingă forurile în drept pentru a se pune în circulație o cursă, autobuz, care să circule dimineața dinspre Arad în jurul orei 8, iar după-amiaza în jurul orei 14 să se întoarcă la Arad. Cei pe la ușile cărora au bătut părinții noștri au aflat că nu e posibil, că acolo unde șoseaua e paralelă cu calea ferată, nu e voie să circule autobuze. Atunci, ne întrebăm, de ce nu se pune în circulație un tren care să meargă dinspre Arad în jurul orei 8 dimineața? Înspre Secusigiu avem acum două trenuri, unul circulă dimineața la ora 5, altul la ora 9. Primul e prea devreme, al doilea e prea tîrziu. (Serisoarea este semnată de 70 de elevi.)

I.C.L. Alimentara sector 2 — Halele centrale Obor: „Urmare articolului apărut la rubrica: „Flacăra la dispoziția dumneavoastră” din nr. 46/1980 referitor la atitudinea necorespunzătoare a gestionarei Mușă Șerban — sesizare semnată de către cumpărătoarea Vasilica Mișu, vă facem cunoscut: intrucît considerăm abaterea șefei de unitate Mușă Șerban ca foarte gravă, a fost pusă în discuția colectivului respectiv și i s-a aplicat sancțiunea AVERTISMENT, fiind chemată la conducerea întreprinderii unde i s-a pus în vedere că la prima abatere va fi scoasă din funcția de gestionară. La aplicarea acestei sancțiuni s-a ținut seama că gestionara respectivă nu a mai avut astfel de abateri”.

Inspectoratul silvic Județean Botoșani: „Referitor la scrisoarea adresată redacției de către Chirică T. Beslui din satul Alba, comuna Hudești (Botoșani): s-a efectuat controlul de fond al cantonului pădurarului Ștefan Capraru, iar pagubele aduse prin tăieri ilegale de arbori au fost imputate respectivului pădurar. În legătură cu cele două mașini încărcate cu

ciment sustrase, vă informăm că C.T.B. s-a adresat Miliției orașului Dorohoi, care cercetează cazul”.

Consiliul popular al municipiului Satu Mare: „Referitor la scrisoarea lui Gheorghe Vida, domiciliat în municipiul nostru, vă comunicăm: G.V. sesizează că imobilul în care locuiește este într-un stadiu avansat de degradare din cauza defecțiunilor survenite la acoperiș, la jgheburile și burlanele imobilului, din care cauză apele pluviale afectează zidurile acestui imobil. Deplasată la fața locului, o comisie de verificare a constatat că acestea se confirmă. Pentru soluționarea problemelor ridicate s-a dispus Exploatării Gospodăriei Locative executarea tuturor lucrărilor de reparații, atît la acoperiș cît și la jgheburile și burlanele imobilului, pînă la data de 25 decembrie a.c.”.

La capitolul „Drepturile și îndatoririle elevilor și studenților” din Legea educației și învățămîntului se prevede că aceștia sînt obligați să respecte regulamentele școlare și universitare. Am căutat un astfel de regulament prin toate librăriile și bibliotecile mai mari ale țării, la școli și inspectorate școlare, nu a fost însă chip să zăresc unul la față. Unde sînt oare de găsit aceste broșuri? (Chirea Ciobanu, Deva)

Consiliul popular al județului Vaslui: „Referitor la sesizarea elevului Dănuț Toma, de la Liceul de matematică-fizică din Galați, despre unele abateri și nereguli de comerț săvîrșite de lucrătorea gestionară Maria Emaudache la magazinul din satul Rînzest, comuna Fălcui (Vaslui): cele sesizate se confirmă în mare parte. La acest magazin, cu ocazia verificării făcute s-au găsit mărfuri cu termen de garanție depășit; multe produse expuse nu aveau prețuri afișate; se lua preț mai mare decît cel stabilit produsului de către stat; evidența depunerii numerarului nu era ținută la zi; magazinul era murdar, găsindu-se praf și păianjeni. Pentru abaterile săvîrșite, M.E. a fost sancționată cu amendă de 3 000 lei. De asemenea, s-au făcut propuneri conducerii cooperativei pentru a dispune luarea de măsuri administrative”.

Direcția de telecomunicații a municipiului București: „Urmare a scrisorii adresate redacției FLACĂRA de către Constantin Rizea, vă comunicăm: s-au studiat posibilitățile de instalare a postului telefonic la domiciliul acestuia, stabilîndu-se că soluția tehnică este cea a rezolvării prin cuplare. Urmează ca C.R. să primească în cel mai scurt timp avizarea scrisă, pentru a se prezenta la plata taxelor de instalare”.

Mă numesc Hârșan Alexandru din strada Istriei nr. 7, bloc C6, scara 3, apartamentul 33, sectorul 3, București, și vă scriu în legătură cu o problemă care, consider eu, face apel la cetățeni pentru crearea unui climat de bună vecinătate. Blocul nostru beneficiază, împreună cu alte două, de un parcaj pentru mașini devenit cu timpul neîncăpător. De aici numeroase discuții, amenințări și chiar șicane, unii dintre locatari pretinzînd un loc de parcare fix în funcție de poziția ferestrelor sau de vechimea mașinilor. Am citit în revista dv. că și în alte locuri s-au ivit asemenea probleme deși, după părerea mea, este un lucru simplu: de parcaj beneficiază toată lumea, în egală măsură, parcîndu-și fiecare mașina în funcție de locul pe care-l găsește liber. Este numai și numai o problemă de civilizație.

Vă rog să faceți publică scrisoarea mea, pentru ca, în cazul în care ar exista o Hotărîre a Consiliului municipal în legătură cu această problemă, a priorităților la parcare, să o pot afla și eu și ceilalți.

Pagină realizată de HORIA PATRAȘCU

Poșta redacției

SOCIAL

Stoicescu Adriana — Buzău: Hotărîrea instanței este obligatorie pentru întreprindere; nu pomeniți nimic despre recurs; foarte important. ● **Barbu Ecaterina — Constanța**: Confirmația de care ne scrieți intră în competența tribunalului. ● **Păunescu Ion — București**: Ați început cu sffrăitul; în primul rînd trebuie acată valabilitatea testamentului. ● **Vasilie Constantin — București**: Cazul rămîne deschis; trimiteți copii de pe hotărîrile judecătorești. ● **Gheorgaișor Ion — București**: contestația este nefondată. ● **Dincă Stelian — Cîmpina**: Nu e clar cine este Zănescu, cu atît mai puțin Tănase Mihai. ● **Ghiboia Reveca — București**: Pînă acum nu există nici un dubiu asupra vinovăției fratelui și actele trimise sînt cunoscute; pentru alte amănunte vă așteptăm la redacție. ● **Dincă Elisabeta — București**: În schimb, scrieți dv., au fost obligați să semneze (declarațiile). În cel mai rău caz au fost induși în eroare; în continuare folosii același ton prezumtiv din care nu se poate reține mare lucru. ● **Tiron Mircea — București**: Aveți dreptate: pentru a evita un caz izolat nu e cazul să decretăm starea de suspiciune generală; argumentul instanței este pueril, dacă a fost astfel formulat. ● **Grup de locatari — sector IV**: Este normal ca abia după predarea gestunii să fie imnate și cheile. ● **Oiga Vasile — București**: Veți primi răspunsul acasă. ● **Platoșă Gabriela — Rm. Sărat**: Ne-a vizitat la redacție vărul dv. Puneți-vă de acord. ● **Blendea I. Radu — Roman**: Nu excludeți posibilitatea ca, din pricina rușinii, sora dv. să fi ascuns unele amănunte. ● **Manta Vasilica — Brăila**: Consultați orice avocat; termenele sînt aceleași în toată țara. ● **Voica Ion — București**: Găsiți explicația în Decretul 153 (de care amintii și dv.). ● **Vasilie Ventura — București**: Dacă ați vrut să fiți ironică, ați reușit: „casnică la părinți”. ● **Nițu Petre — București**: Înțelegem să vă ajutăm, nu să facem munca în locul dv. ● **Eftimie Mihai — București**: Converbirea telefonică nu este o probă convingătoare; mai ales că ați sunat dv.

NICOLAE CRISTACHE

INVĂȚĂMÎNT

Dumitrescu N. Lupulescu — Tg. Jiu: În cazul în care profesorii au două specialități principale sau o specialitate principală și alta secundară, gradele didactice pot fi obținute la una din cele două specialități. ● **Ștefan Hiescu — Băilești, Dolj**: Ministerul Educației și Învățămîntului ne comunică: aspectele semnulate de dv. în legătură cu promisiunile ce vi s-au făcut de către unele persoane care au funcționat la fostul raion Băilești, referitoare la titularizarea soției pe post de învățătoare, nu mai pot constitui obiect de cercetare după atîția ani. Numirea soției dv. ca titulară pe post de învățătoare se va putea face numai pe bază de concurs, în perioada legală de numiri. ● **Niculina Coșulețu — Buzău**: Conform regulamentului privind activitatea profesională a studenților, „studentul care din motive bine justificate dovedite cu acte — îmbolnăviri grave, cazuri de forță majoră — rămîne după ultima sesiune cu maximum două examene nepromovate prin ne-prezentare, le poate sustine o singură dată în termen de 15 zile după reluarea activității școlare”. Resustinerea unui examen nepromovat în condițiile de mai sus nu este posibilă, conducînd la situația de repetent. ● **Elena Rădulescu — Ploiești**: M.E.I. ne informează că, la învățămîntul superior se pot înscrie absolvenți ai liceelor, indiferent de profilul acestora.

HORIA PATRAȘCU

● „FLACĂRA” nu ia în considerare scrisorile anonime și nu primește acte originale. Scrieți-ne cit mai concis. Și nu uitați să vă iscăliți. Precizați eventual telefonul unde vă putem găsi.

Mărirea și decăderea unui nobil metal

Strălucirea aurului continuă să fascineze. Nu este însă vorba doar de aurul epatantelor bijuterii pe care le poartă frumoasele acestei lumi sau, mai exact, cele privilegiate de o soartă capricioasă. Strălucirea aurului continuă să fascineze în primul rând pe cei interesați de aurul ce se află stocat în seifuri bine păzite, aurul sub formă de lingouri prea puțin atrăgătoare, la prima vedere, dar având o valoare mereu crescândă. Căci pentru marile bănci și monopoluri, pentru companiile multinaționale fascinația aurului este legată nu de strălucirea lui ci de valoarea, de prețul acestuia.

După cum se știe, prețul oficial al aurului era în 1975 de 35 dolari uncia. După numai cinci ani, în primăvara anului 1980, a atins 835 dolari uncia. Adică de aproape 24 de ori mai mult!

Să fie oare asta expresia revalorizării, a măririi și prețurii acordată acestui vechi și nobil metal?

Părerile sînt împărțite. Anumiți experți consideră că, în fond, are loc într-adevăr o reasezare a prețului aurului la justa lui valoare. Alții sînt de părere că este vorba de o falsă mărire, că de fapt are loc o devalorizare a dolarului, că salturile de pe piața aurului exprimă o criză profundă a lumii bazate pe forța banului.

Lucrurile sînt puțin mai complicate decît par la prima vedere. Totul pornește de la estimarea rolului aurului. În această privință, în lume există diferite viziuni. În esență însă ele se reduc la două. Un punct de vedere preconizează ca aurul să fie principala pirghie a sistemului monetar internațional. Și un altul care, dimpotrivă, încearcă să diminueze importanța aurului pledînd în favoarea dolarului.

Așa se face că în ultimii ani, în pofida instabilității prețurilor, cererile de aur și, mai ales, speculațiile pe care această cerere le-a antrenat, s-au amplificat vertiginos. O astfel de evoluție — care a făcut ca prețul aurului să crească substanțial în raport cu toate monedele — se datorește, desigur, și intervenției unor diverși factori economici, financiari, politici. Ca atare — evident, și ca urmare a unei oferte reduse din acest metal — experții bancari sînt de părere că prețul aurului ar putea să atingă anul viitor chiar 1 000 dolari uncia.

Din păcate însă creșterea prețului aurului conduce, în mod paralel, la creșterea prețurilor altor metale prețioase, al altor materii prime și mai ales al petrolului. Cu alte cuvinte conduce la inflație. Iar aceasta — cu toate tările ei cunoscute: creșterea vertiginosă a prețurilor bunurilor de consum, reducerea puterii de cumpărare a maselor, sporirea sărăciei și mizeriei — se răsfrînge în primul rând asupra țărilor sărace, a țărilor în curs de dezvoltare.

Goana după aur, principalii cumpărători fiind țările producătoare de petrol și companiile multinaționale, nu este însă întâmplătoare. Cine posedă importante rezerve de aur înseamnă implicit — ca urmare a revalorizării acestor rezerve la

prețul crescut al pieței — că dispune de o sporire considerabilă a rezervelor lor globale. Spre exemplu, o bancă care în 1975 dispunea de 10 000 kg aur cotate la 35 dolari uncia, avea o rezervă globală de circa 11 254 000 dolari. În 1980, aceeași bancă, cu aceeași cantitate de aur, dispunea, ca urmare a creșterii prețului unciilor la 835 dolari, de o rezervă globală de circa 268 480 000 dolari.

Așa se face că în pofida creșterii permanente a prețurilor aurului nici o bancă centrală occidentală n-a abordat totuși vânzarea liberă a metalului galben pentru a nu face să-i scadă prețul. Aurul continuă să joace astfel rolul său de mijloc de rezervă al băncilor centrale, bănci care, datorită marilor deficite de plată cauzate de scumpirea petrolului, sînt mai conștiente ca oricînd de valoarea aurului.

Uriașul salt al prețului aurului a anihilat în cea mai mare măsură atracția devizelor mondiale, chiar a celor socotite cele mai stabile. Într-un climat de instabilitate economică, de criză și inflație aurul se impune ca fiind o garanție de valoare. Astfel, practic, oricît ar părea de paradoxal, demonetizarea aurului are efecte absolut opuse, intrucît revalorizarea aurului la prețurile pieței libere contribuie în fond la revalorizarea sa.

În acest fel cele mai mari profituri de pe urma creșterii prețului aurului au fost obținute de către țările industrializate, puternic dezvoltate care posedă și cele mai mari rezerve de aur — 83% din rezervele mondiale. În ceea ce privește țările în curs de dezvoltare, după cum se știe, ele posedă rezerve de aur modeste și ca atare nu au de cîștigat aproape nimic din revalorizarea sa. Cu alte cuvinte, din jocul măririi și decăderii acestui metal galben nu au de cîștigat decît tot cei ce-l provoacă, adică statele industrializate, marile monopoluri multinaționale care devin astfel și mai bogate.

Pentru „lumea a treia” strălucirea aurului este legată de drama subdezvoltării. Căci speculațiile cu aurul sînt, desigur, afacerile bogăților. Dar efectele lor sînt resimțite și dincolo de lumea burselor de metale prețioase. Speculațiile acestea contribuie la accentuarea sărăciei statelor rămase în urmă, rezervele lor epuizîndu-se ca urmare a nevoii de a face față inflației galopante.

Aurul continuă să fascineze. Obiecte de podoabă din aur, stilouri din aur, brichete din aur, „Rolls-Royce”-uri din aur — toate acestea sînt doar o fațetă a problemei. Cea mai puțin importantă. Esențial nu este aurul din bijuterii, nu este extravaganța unui bogătaş care își aurește autovehiculul sau își împodobește cu podoabe grele de aur calul de curse preferat, ci aurul speculat la bursă, aurul din seifurile băncilor sau din depozitele marilor companii multinaționale — aurul care devenind mereu mai scump sărăcește mereu mai mult pe cei ce nu-l posedă...

AL. PINTEA ■

Dacă s-ar fuma mai puțin...

Potrivit datelor publicate de Organizația Mondială a Sănătății, mai bine de jumătate din populația lumii a treia duce lipsă de apă potabilă, iar trei sferturi din această populație suferă de pe urma adsenței totale a mijloacelor de purificare a apei. Se consideră că în țările în curs de dezvoltare 80 la sută din boli sînt legate de consumul de apă impură. După cum s-a subliniat în mai multe rânduri de către specialiști, în lumea a treia, după alimentație, apa constituie problema cea mai gravă.

S-au luat, desigur, anumite măsuri, atît de către țările care suferă de pe urma lipsei de apă, cît și — sub formă de ajutor — de unele foruri internaționale, aparținînd sau nu Organizației Națiunilor Unite (O.M.S., U.N.I.C.E.F., Banca Mondială, Comitetul Națiunilor Unite pentru Dezvoltare ș.a.). S-au săpat puțuri, s-au instalat pompe de mină, s-au făcut, pe alocuri, lucrări de canalizare. Numai că aceste măsuri reprezintă enorm de puțin în comparație cu necesitățile. Iată de ce Națiunile Unite au lansat, odată cu Deceniul dezvoltării, Deceniul apei și al asanării, adică un plan pe zece ani de asigurare cu apă a populației din toate zonele aflate astăzi în suferință.

Dacă Deceniul apei își va atinge obiectivele stabilite, atunci, la capătul lui, se va asigura aprovizionarea cu apă potabilă a aproape 2 miliarde de oameni și cu apă purificată a aproape 2 miliarde și jumătate de locuitori ai lumii a treia. Întregul program ar urma să coste 294 miliarde de dolari, adică 80 de milioane de dolari pe zi timp de 10 ani.

Suma este, desigur, destul de însemnată, dar stă în puterea omenirii s-o acopere. De unde? S-a spus de multe ori, și nu vedem de ce n-am spune-o și noi încă o dată, că pe seama cheltuielilor de înarmare, care se ridică la 500 de miliarde de dolari pe an, adică la aproape un miliard și jumătate de dolari pe zi, s-ar putea rezolva și problema apei pe glob. Da, prin reducerea acestor cheltuieli s-ar putea rezolva multe probleme, în frunte cu cele mai acute, asigurarea cu hrană și cu apă a populației sărace a Terrei. Este adevărat, și eforturile în această direcție trebuie să fie permanente. Dar, în același timp, nu putem să nu ne gândim și la alte posibilități. Să ne referim, de exemplu, la suma pe care o cheltuiește omenirea pe țigări. Într-o zi, această sumă, care se preface în fum, se ridică la 240 milioane de dolari.

Și dacă cheltuielile militare sînt de 20 de ori mai mari decît necesarul pentru rezolvarea problemei apei în țările lumii a treia, observăm că banii dați pe țigări înseamnă și ei întregul acestui necesar. Și un calcul simplu îți vine în minte: dacă fiecare fumător ar renunța la o țigară din trei... Atunci ar fi mai puțin fum otrăvitor în lume, dar ar fi apă bună și curată pentru toți. Ne-ar plăcea să credem că unul din comentarii de la „Forum du Developpement”, care scria că „numai idealistii impenitenți își pot imagina că apa pură, asanarea și igiena au o importanță mult mai mare decît cancerul la plămîni sau pregătirile de război”, s-a înșelat. Sîntem convinși că și autorului i-ar plăcea foarte mult să constate că n-a avut dreptate.

Diminuarea fumului de țigară și, în mod corespunzător, a bolilor de tot felul pe care le provoacă tutunul, ar fi deci un lucru însemnat de fonduri pentru pregătirea triumfului apei sănătoase. Dar, firește, rezolvarea deplină a problemei apei în țările în curs de dezvoltare necesită concentrarea mai multor forțe și cooperarea mai multor factori: țările direct interesate, prin eforturile lor proprii, organisme internaționale de resort și, nu în ultimă instanță, țările dezvoltate, care au vechi și mari datorii față de lumea a treia.

ION CODRU ■

Mondo umano?

Poticneala

Știrea e din 25 noiembrie a.e. și a apărut din clapele teletipimato-rului aproape de prînz. Mi-a plăcut, am pus-o deoparte cu dorința de a o consemna. Am aminat o zi, două și lată aproape a trecut o lună. Mai întîi voiam să caut niște amănunte despre „Divina” și lumea ei de celuloid, apoi să aflu ce a determinat-o să abandoneze platourile de filmare și să iasă din circuitul starurilor sau, mai curînd, să aflu cum de a reușit, în pofida acestei absențe, să se mențină mereu sus, să nu i se știrbească nimic din autoritatea talentului, a frumuseții exterioare și interioare.

Adică să rămînă „Divina” după atîția ani, aproape patruzeci — o viață de om în acest veac grăbit, cu lumea lui frenetică și eroii săi nerăbdători, nestatornici și chiar nesăbuiți. Cum se va vedea.

Încercam apoi să-mi amintesc nu numai titlurile filmelor — poate nici cit degetele unei singure miini — în care am văzut-o jucînd ci și dramaturgia lor. Mi-a fost mai greu și poate faptul e scuizabil intrucît ultimul film turnat de ea datează din 1941. Știam bine că, în starea civilă, o chema Gustafsson și că a descins de pe meleașurile unde regele Gustav Vasa este atît de venerat — Suedia. Însă n-am știut niciodată cine și cînd a năsit-o cu numele de artistă. Dar îmi închipui că pentru a fi considerată artista numărul unu produsă la Hollywood în întreaga, încărcată și întortocheată istorie a fabricanților de visuri, pe lângă uriașul ei talent a trebuit să lupte și iarăși să lupte. Să lupte pentru a demonstra că ultralaudele la adresa ei se bazau pe realitate, că nu inventau sau supralicitau nimic, că legenda ei de azi e perfect acoperită de munca ei de ieri.

Actrița care jucase în Torontul, Femeia divină, Destin, Orhideea sălbatecă, Sărutul, Mata Hari, Grand Hôtel, Anna Karenina, Maria Valevska, Nu mă lăsa cu mine, și care primise premiul criticilor din New York în 1935 și 1937, apoi învidiatul Oscar la 14 ani de vîrstă părăsise platourile de filmare. „Divina” Greta Garbo va reapărea pe ecrane î Probabil la anul!

Acestea erau gîndurile trezite de știrea din 25 noiembrie ce relua o afirmație a revistei suedeze „Aarets Runt”. Și firește, între atîtea știri rele, ea era una care să ne descrețească frunțile, să ne trezească interesul pentru o nouă versiune a „Poveștii lui Gösta Berling” după scriitoarea Selma Lagerlöf — povestitoarea cu ochi de geniu și copil. Dealtfel, în acest film debutase în 1924.

Cînd mă pregăteam să salut speranța revenirii „Divinei” și să mă întreb ce ecou va avea ea după deceniile în care a fost atît de prezentă și totuși atît de absentă, din acelasi teletipimato-r curgea știrea urgentă că „John Lennon, muzicianul, a fost împușcat de un amator de autografe”. Efectul în care scontam a fost anulat. Și m-am poticnit.

DUMITRU CONSTANTIN ■

În cele șapte parcuri naționale zaireze, care reprezintă 15 la sută din teritoriul național (1 la sută din suprafața Africii), trăiesc toate speciile faunei africane. Printre cele mai rare se numără: rinocerul alb, gorila de munte și elefantul. Fotografia noastră înfățișează pahiderme din parcul național Rwindi.

Lumea se amuză

(După „NEUE BERLINER ILLUSTRIERTE” — R.D.G.)

Un diamant cît John Lennon

Primul disc cumpărat de mine la vârsta de 15 ani a fost un „single“ al formației The Beatles. Nu știu nici astăzi ce să ne fi atras către cei patru băieți din Liverpool. Fețele lor de liceeni ce semănau cu noi, simpatici și parcă puși pe soții? Sau poate moda „stil 65“ pe care o prezentau în fiecare fotografie? În fine, poate iubeam la ei cîntecele trîsnite cîntate pe acoperișurile caselor: „Pleacă de unde ai venit“ sau „Nu mi-ai spus ce număr de telefon ai / nici eu nu ți-am spus în ce situație sînt“, vorbe pe care le puteam la fel de bine spune și noi iubitelor noastre de pe atunci. Poate, în cele din urmă, prea mare era dragostea noastră pentru muzică, în general. Cine mai poate spune acum?

După dezmembrarea grupului, Beatles a rămas pentru cei care le învățau melodiile pe dinafară doar un singur nume: John Lennon; cel care se incuia în cameră, cîntînd la toate instrumentele partiturii unui cîntec pentru ca prin supraimprimare să lase impresia unui Beatles în concert. Astfel au luat naștere cîntece care se numesc simplu „Ce este dragostea?“, „Eroul clasei muncitoare“, „Visul s-a sfîrșit“, „Femeia este sclava umanității“, „Lasă-mă să trec peste tine“ și încă multe altele. A tras astfel în spate imaginea unui paradis pe care nu avea să-l mai redobîndească vreodată.

Așa, de unul singur, între patru pereți, a cîntat visînd sau înfuriindu-se. „puteți crede că sînt un visător / dar sper că nu sînt singurul“. „dragostea este realitatea, / dragostea este tu și eu mine“ sau „nu îți spun niciodată ce sînt / înima mea este o roată / ce vine spre tine“.

După cîțiva ani de la destrămarea lor, John Lennon cînta tot de unul singur „Dumnezeu este un concept / Eu nu cred în Isus Cristos / Nu cred în Iuda, / Nu cred în Hitler / (...) / Nu cred nici în Beatles / Doar în mine mai cred / În Yoko și în mine / Pe lumea aceasta“.

Nonconformismul, sfidarea fățișă, nelăgusirea dar și credința romantică în dragoste — sînt fețele aceluiași personaj contradictoriu care s-a numit John Lennon. Acest Sir în teniși, acest muzician care apărea într-un impecabil costum alb dar în picioarele goale, acest cîntăret cu suflul bolnav, dar cu cele mai frumoase cîntece pe care eu le-am ascultat vreodată, nebune și tandre, a avut parte de o moarte năprasnică, grotescă, pe care nu o merita nici măcar în visele cele mai urite ale detractorilor.

De aceea, în locul melodiilor pe care le-ar mai fi putut compune rămîn acele cîntece care alcătuiesc un diamant de înălțimea unui om, al lui John Lennon. Un diamant care nu și-ar avea locul decît într-o renumită colecție de bijuterii și care ar trebui să poarte acest nume: „Mamă, m-ai părăsit / deși eu n-am făcut-o / Eu te-am dorit întotdeauna / iar tu m-ai îndepărtat. // Așa că acum vreau să-ți spun / Adio, adio // Mamă, nu pleca / Rămii lângă mine“.

GEORGE CUȘNARENCO ■

Petrol pentru toți?

Specialiștii Băncii Mondiale apreciază că țările în curs de dezvoltare dispun de resurse energetice vaste și abia descoperite, iar trecerea la o perioadă în care energia va avea un cost și mai ridicat face imperios necesară exploatarea zăcămintelor identificate, cît mai curînd posibil. Țările importatoare de petrol din Africa, Asia, America Latină și Orientul Mijlociu dispun de rezerve recuperabile evaluate la 53 miliarde barili! Marea majoritate a țărilor dependente de importuri, afirmă experții, au efectuat, în cel mai bun caz, prospecțiuni superficiale, suficiente pentru a stabili că nu există rezerve mari și ușor de exploatat, dar neîndestulătoare pentru a identifica existența unor depozite mai mici, care ar putea aduce o contribuție importantă la propria lor aprovizionare cu energie. Aceste resurse, între care și șisturile bituminoase, nisipurile cu gudroane, cărbunele, gazele naturale și multe alte surse inepuizabile, au fost neglijate în anii cînd petrolul era ieftin din cauze lesne de înțeles. Dușul înghețat administrat de criza petrolului ar fi trebuit să trezească la realitate statele nepesoase (aparent) de surse de energie care consideră exploatarea resurselor mai sus menționate nerentabilă. Pentru atragerea țărilor în curs de dezvoltare nepesoase de petrol în anturajul căutărilor de energie pentru viitor, Banca Mondială a propus un program de investiții cifrat la 450—500 miliarde dolari. În opinia experților acestui forum mondial al finanțelor, în marea majoritate pot fi realizate economii substanțiale prin înlocuirea cu resurse interne a petrolului importat. Ei consideră că investițiile de ordinul a 40—60 miliarde dolari în decursul acestui deceniu sînt mari, dar aproape egale cu suma pe care țările în curs de dezvoltare nepesoase de petrol o vor cheltui numai în 1980 pentru importul hidrocarburilor. Dacă lucrurile vor merge în continuare pe această făgaș, nota de plată a anului 1990 va ajunge la 111 miliarde. În prezent, 20 de țări în curs de dezvoltare produc în jur de 2 milioane barili de petrol pe zi, dar prin investiții adecvate producția ar putea spori la 2,9 milioane barili în 1990, pe cînd producția totală a nereproducătoarelor de petrol ar putea ajunge la 3,6 mi-

lioane barili. Necesitatea de a acționa este urgentă pentru țările care depind în mod decisiv de importurile de petrol. Peste 60 de state în curs de dezvoltare importă petrol pentru a-și satisface 76 la sută sau mai mult din necesitățile lor energetice. Unele țări au început să-și sporească pro-

Desen de DANIEL IONESCU ■

ducția de petrol și se pare că se îndreaptă spre satisfacerea necesităților din producția proprie (Ciad, Ghana, Coasta de Fildeș, Pakistan).

În curînd, gazele naturale vor juca un rol extrem de important în înlocuirea importurilor de petrol. Algeria, Argentina, Bangladesh, Columbia, Mexic folosesc cantități substanțiale de gaze naturale pentru necesitățile proprii. Această sursă energetică poate constitui una din cele mai ieftine opțiuni ale țărilor în curs de dezvoltare, existînd posibilitatea ca ele să asigure, în 1990, 10—12 la sută din consumul mondial de energie. Cărbunele va aduce probabil o contribuție importantă la satisfacerea necesităților interne de energie, modificînd-

De la aeroport la hotel drumul prin Washingtonul somnolent, la ora aceea tîrzie, se parcurge repede prin baia de lumină galbenă care molește contururile și conferă aerului o consistență ciudată. Nimic din viltoarea tipică a orașelor americane, nimic din trepidanța marilor aglomerări. Mașinile eurg. silențioase, la intervale acceptabile, claxoanele nu își intersectează decibelii, întreaga circulație rutieră se desfășoară cuminte printre trotuarele goale și vitrinele magazinelor de o rece discreție.

Sînt depozitat la „Higland Hotel“, pe Conecticut, arteră amplă care se inaugurează în capul unei pante prelungite, cu un fantastic viaduct. După formalitățile de rigoare de la recepție, unde un funcționar cu un pronunțat accent străin mă înregistrează, sînt plasat liftierului care, cu un pronunțat accent străin, mă plasează, la rîndul său, cameristei de palier de origine franceză. Devin curios dacă voi întîlni americani get-beget. Curiozitatea se prelungește a doua zi cînd la micul dejun sînt servit de un mexican iar, apoi, în fața hotelului zăresc asiatici, mețiși și chiar albi vorbind o americană substanțial comodată la limbile lor de origine, cel puțin din punctul de vedere al șlefuielii vocalelor...

Mi se spune că Washingtonul este un oraș majoritar negru. Văd într-adevăr negri pe stradă, dar nu în proporții apăsătoare. Ceea ce mă frapază este corectitudinea vestimentară a bărbaților, aerul scrobît al pietonilor în costume cu vestă, vag clasice, majoritatea cu pălărie și, culmea, cu umbrelă de parășăș fi pe malurile Tamisei la ora cînd funcționarii cumînți se scurg spre City. Nici nu e de mirare: aproape 90 la sută din populația activă a capitalei este ocupată în sectoare birocratice. Singura mare industrie a Washingtonului este cea a circulației hîrtilor. Instituțiile oficiale, fundațiile, bibliotecile, muzeele etc. absorb o mare cantitate de „gulere albe“ de unde și profilul vestimentar al străzii. Aceasta dimineată. După-amiaza funcționarii umblă în blugi și în pulovere, cînd nu alegează: după ora 17 poți zări pe arterele capitalei cel mai năstrușnic și salutar spectacol american. Se alege individual sau în grup, metodic și tenace, cu dinții strînși și ochii neclintîți, într-o generală manie a menținerii condiției fizice. Alergătura aceasta, teribilă și mută, cel mai adesea cu apetituri maratoniste, este atît de puternic instalată în viața capitalei încît s-au croit pîrtii speciale pentru alergători...

Personal nu am alergat prin Washington, am pășit normal, dar

ered că acest joe de-a prinselea ni-mănu, ci a propriei sănătăți, nu este chiar nepăcut. Temperatura se menține dulce tot timpul anului, toamnele sînt calme și lungi, iar iernile comode, reținute, de parcă prudenta agreabilită ar fi pecetea nu numai arhitectonică, dar și climaterică a orașului. Într-adevăr, fizionomia Washingtonului conservă perfect gustul pentru soliditate blajină și refugii cochete: casele, relativ scunde, cu două sau trei etaje,

Itinerar

între două oceane (II)

Solemnitate cutreierată de veverițe

cu fațade clasice sau de un baroc limitat, cu grădinile lor tampon se estompează printre copaci și o ciudată mixtură de seninătate elenă și picanterie britanică menține stilul „retro“ al orașului la granița dintre somptuoșitatea burgheză și o anume sobră acuratețe. Buildingurile de o vehemăntă verticalitate sînt rare și înșeapă cerul cu un straniu orgoliu al banalului strict necesar. Deși Washingtonul a început prin a fi, în 1791, un oraș format numai din străzi (mai întîi George Washington, Thomas Jefferson și inginerul militar francez Pierre Charles l'Enfant au conturat arterele) a ajuns să fie o sumă de reședințe discrete întretăiate de artere care, parcă, se evită. Capitala e liniștită, dominată de o atmosferă rezidențială oarecum severă dar agrementată de două mari jaloane austere și, indiscutabil, memorabile: clădirile oficiale și parcurile.

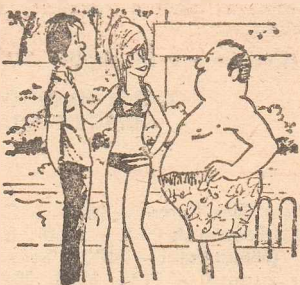
Casa Albă, Capitoliul, întregul complex de edificii consacrat celebrării marilor personalități (Jefferson, Lincoln, Kennedy), suita de muzee și biblioteci și, bineînțeles, instituțiile guvernamentale com-

du-și pozitiv ponderea în consumul general, asigurînd, după cum se preconizează, între jumătate și două treimi din combustibilul suplimentar pe plan mondial pînă în anul 2000 la prețuri adeseori cu aproape 40 la sută mai reduse decît cele ale petrolului. În prezent, există numai 29 de țări în curs de dezvoltare producătoare de cărbuni, dintre care 9 țări (Brazilia, Columbia, India, Coreea de Sud, Mexic, Turcia, Vietnam, Iugoslavia și România) asigură 90% din producție. Dar alte 28 de țări dispun de rezerve serioase, multe dintre ele anunțînd începerea exploatarei într-un viitor apropiat. Un rol important în asigurarea necesarului de energie este acordat de specialiștii alcoolului din trestie de zahăr, melasă, sorg sau manioc, energiei nucleare — care ar putea deveni ieftină în comparație cu petrolul — precum și sursele neconvenționale de energie.

Iată deci o prognoză nu lipsită de optimism, în care cuvîntul criză nu apare niciodată. O prognoză realizată de specialiști a căror probitate și calificare nu pot fi puse la îndoială. Singurul „argument“ rămas fără acoperire îl constituie, ca de obicei, banii. Se propun investiții considerate drept singura cale de asigurare a unei independențe energetice reale. Dar de unde dolarii? Și așa făcînd nebinecuvîntate cu „aur negru“ fac eforturi disperate pentru a-și acoperi necesarul. Eforturi de cele mai multe ori extrem de costisitoare, care readuc în poziția de a servire țări a căror independență politică este un fapt împlinit. Exporturile de materii prime abia pot asigura sumele necesare importurilor de petrol. De unde a-tunci alți bani pentru deschiderea de terenuri petrolifere, pentru achiziționarea de utilaje, pregătirea de specialiști... Să se apeleze la companiile petroliere? Sisteme înrobitoare de concesionare, profituri minime pentru deținătorii bogățiilor soterane. Creditele de la Banca Mondială ar fi singura soluție. Riscantă însă prin dobinzile percepute care pot atinge cifre astronomice, imposibil de acoperit cu petrolul extras. Și totuși, soluții trebuie să existe. Dacă la cele preconizate de experții Băncii Mondiale s-ar adăuga finanțarea operațiunilor de prospecție și exploatare a resurselor pe termen lung și cu dobinzi de maximum 2 la sută, posibilitățile ar fi altele.

IOAN ROȘCA ■

Lumea se amuză

— Tată, Jack și-a uitat acasă chiloții de baie și te roagă să-i împrumuți o pereche de-a ta.

(După „BOHEMIA“ — Cuba)

Antrenorii celor 18 divizionare A, despre campionat și echipa națională

ION OBLEMENCO

(Universitatea Craiova):

1. Fără îndoială, în creștere. Jucătorii și, implicit, echipele au fost mai atenți și mai temeinic pregătite, rezultatele văzându-se atât în campionat, cât și în evoluțiile reprezentative.
2. Crearea unei baze materiale complexe; excluderea arbitrajelor partinivoare; exigență (n.n. din partea cui?) față de pregătirea jucătorilor.
3. Da, în ceea ce privește campionatul, nu, în ceea ce privește comportarea în Cupa campionilor europeni.
4. Acord național șanse foarte mari. Am în vedere, pe de o parte, rezultatele din toamnă și, pe de alta, forma mereu ascendentă a majorității componentelor lotului; Geolău, Ungureanu, Tilihoi, Klein și Radu II.

VALENTIN STANESCU

(Dinamo):

1. În creștere față de ediția trecută a campionatului. Argumente? Angajament fizic mai bun, capacitate sporită de efort, interpretarea mai realistă a celor două faze etc., etc. Să nu uit, afirmarea unei pleiade de jucători tineri.
2. Înainte de toate, stăvilirea jocului dur, de pe urma căruia Dinamo a avut mult de suferit. În altă ordine de idei, fotbalul nostru ar trebui să-și intensifice contactele internaționale.
3. Sint mulțumit. Făcăt ca rezervele n-au fost la înălțimea titularilor.
4. Șanse sunt, cu condiția ca cluburile să ajute. Personal, cred în calificare; Tălnar, Speriatu, Augustin, Geolău, Klein sint în vederile noastre.

NICOLAE PROCA

(F.C.M. Brașov):

1. Deși în jocul multor echipe au apărut trăsături ale fotbalului modern, nivelul turului mi s-a părut mediu. Am detectat o creștere, dar se poate, după părerea mea, mai mult.
2. Să înlocuim vorbele cu faptele și, înainte de toate, să muncim mai serios, mai conștiincios.
3. Sint mulțumit și, în același timp, conștient că rezultatele au fost peste valoarea reală a lotului de jucători.
4. Echipa națională deține șanse mari, ceea ce dovedește, cred, că s-a muncit bine. Cauza naționalei trebuie să fie cauza noastră, a tuturor celor care acționăm în perimetrul fotbalului; propuneri n-am, respect principiul neamestecului în treburile altora.

FLORIN HALAGIAN

(F.C. Argeș):

1. Nivel ceva mai bun decât anul trecut.
2. Mai multă intransigență față de jocul dur și față de arbitrajele incorecte. Trebuie să acordăm o atenție sporită creșterii copiilor și juniorilor, să le arătăm tinerelor talente mai multă afecțiune.
3. Răspund afirmativ. E nevoie însă de răbdare pentru ca echipa, în curs de formare, să capete omogenitate și totodată experiență.
4. Avem șanse mai mari ca niciodată, dar calificarea va depinde de o colaborare fără fisuri între federație și cluburi; în privința jucătorilor noi, cred că asta e treaba selecționeților.

DAN ANCA

(„U” Cluj-Napoca):

1. Nivel mediu, multe partide bune, dar și multe slabe.
2. Îmbunătățirea bazei materiale și programarea etapelor în zilele de sâmbătă. Curmarea, prin sancțiuni drastice, a jocului dur.
3. Echipa a terminat în forță, acumulând 7 puncte în ultimele 4 etape. Mulțumitor, randamentul echipei putea fi și mai bun dacă n-ar fi intervenit accidentările.
4. În condițiile în care cluburile vor da o mină puternică de ajutor, naționala va fi prezentă la mondialele din Spania; Cimpeanu II nu trebuie să lipsească din lot.

ANGELO NICULESCU

(S.C. Bacău):

1. Actualul tur a marcat o creștere, argumentată de dezvoltarea capacității de efort, a unei concepții cu multe trăsături comune fotbalului modern, a vitezei de joc și așa mai departe.
2. Să consolidăm ce are mai bun fotbalul nostru (n.n. ce are mai bun, tovarășe Niculescu?!). Să eliberăm transferările de chingile în care sint sugrumate, ele fiind capabile să stimuleze activitatea.
3. Sint mulțumit. Deși într-o situație critică, echipa a reușit o bună performanță, peste așteptări, demonstrând unor specialiști (n.n. care?!) că nu se pricepe și, ca atare, să nu se mai pripescă în aprecieri.
4. Da, avem șanse. Experiența din ediția trecută ar trebui să constituie un avertisment, sezonul decisiv care ne așteaptă implicând maximum de seriozitate, de precauție. În momentul de față, cred că meciul cu Ungaria ar trebui să ne preocupe în mod special; n-am de făcut nici o propunere, ferindu-mă astfel de o

Săptămîna trecută a avut loc, la București, obișnuita consfătuire de sfîșit de sezon competițional a tehnicienilor din fotbal. Folosind acest prilej, i-am invitat pe antrenorii principali ai celor 18 divizionare A să răspundă la întrebările:

1. CUM POATE FI APRECIAT NIVELUL CAMPIONATULUI ÎN PRIMA LUI JUMĂTATE? ÎN CREȘTERE SAU ÎN SCĂDERE FAȚĂ DE ALTI ANI?
2. CE PROPUNERI AVEȚI PENTRU RIDICAREA ACESTUI NIVEL?
3. SINTEȚI MULȚUMIT DE RANDAMENTUL ECHIPEI PE CARE O ANTRENĂȚI?
4. CE ȘANSE ACORDAȚI ECHIPEI NAȚIONALE ÎN PRELIMINARIILE CAMPIONATULUI MONDIAL? CE JUCĂTORI NOI AR TREBUI SĂ ÎNȚRE ÎN VEDERILE SELECȚIONERILOR?

Înainte de a publica răspunsurile primite, să notăm că 2 din antrenorii principali au lipsit, Gheorghe Stălcu („U” Cluj-Napoca) și Gheorghe Constantin (Steaua), ambii bolnavi, punctul de vedere al echipelor respective fiind exprimat de antrenorii secunzi. Iată acum opiniile celor intervievați, rînduite în conformitate cu clasamentul turului diviziei A de fotbal.

greșeală pe care alții au comis-o și, din păcate, e mai comită.

MARCEL PIĞULEA

(Chimia Rimnicu Vilcea):

1. Comparativ cu anul trecut, consider că s-au înregistrat progrese în dinamica jocului și la capitolul pregătirii fizice. În rest, se joacă, o spun cu regret, doar pentru rezultat, ceea ce și-a pus amprenta asupra calității fotbalului.
2. Să muncim mai mult și să avem, în limitele rezonabilului, baza materială necesară performanței.
3. Da, pînă la un punct, locul ocupat în clasament, nu mai departe, în sensul că echipa scapă greu de mentalitatea de provincială. I-ar trebui mai mult curaj (n.n. cine să l-l dea?!).
4. Avem șanse reale, trebuie să le valorificăm. Un rol important revine, după mine, antrenorilor de club; Klein și Cimpeanu II.

MIRCEA LUCESCU

(Corvinul Hunedoara):

1. Nivelul turului a fost, incontestabil, superior. Echipele au arătat o preocupare constantă pentru promovarea elementelor tinere, iar antrenorii au căutat și, de multe ori, au găsit idei noi, în spiritul fotbalului modern. Ei au fost, sint tentat să cred, stimulați de „fenomenul” Mateianu.
2. Ar fi multe de spus. Mă gîndesc, înainte de toate, la îmbunătățirea calității arbitrajelor și chiar la așezarea pe baze mai realiste a raporturilor dintre federație și cluburi.
3. Într-un fel da, în alt fel nu. În final, Corvinul a marcat o scădere.
4. Am crezut în calificare, am scris acest lucru în „Flacăra” încă înaintea partidei cu Anglia, cred și acum și, mai ales, doresc această performanță, din tot sufletul; aș îndrăzni cu Klein și Cimpeanu II.

LEONIDA ANTOHI

(Politehnica Iași):

1. Mai bine decât în alți ani. Au crescut combativitatea și forța, antrenorii vădînd preocupări mai susținute în ideea organizării superioare a jocului, în ambele

faze. Totodată, au fost promovați o serie de fotbaliști tineri, Klein, Petcu, Gabor, Nica, Minea, Jurcă, Rotar, Sigmirean, Oprea ș.a. care au adus un suflu nou.

2. Trebuie găsită o soluție pentru arbitraje! Iată, în optimele de finală ale Cupei, 4 din cele 8 meciuri au fost viciate! N-ar strica, la acest nivel, mai multă rigoare.
3. Rezultatele nu sint cele dorite.
4. Nu va fi ușor, mai ales după ce, surprinzător, Norvegia a învins Elveția pe terenul acesteia, dar cred că naționala deține mari șanse.

CAROL CREINICEANU

(Steaua):

1. Turul a fost echilibrat, dar nivelul lui a rămas sub așteptări. Nu s-a detectat saltul preconizat.
2. Mai multă ordine și disciplină, mai multă muncă. Creșterea calității arbitrajelor.
3. Locul din clasament, 10., departe de pretenții și de valoarea lotului, spune totul. În plus, ieșirea din primul tur al Cu-

CONSTANTIN ARDELEANU

(F.C. Olt):

1. Ca valoare, turul a fost eterogen. Pe ansamblu însă s-a observat o tendință spre îmbunătățirea angajamentului fizic. Organizarea jocului a atins, comparativ cu alți ani, cote mai înalte, dar și-a găsit loc, din păcate, și o stereotipie dăunătoare. Deși mai bine decât în campionatul trecut, se putea și mai bine.
2. Îmbunătățirea bazei materiale și, în altă ordine de idei, reducerea numărului de participante în divizia A pentru a evita promovarea mediocrității.
3. Dacă tof turul s-ar fi jucat, în ceea ce ne privește, în deplasare, aș fi răspuns da?! Oricum, mă declar parțial mulțumit.
4. Șansele sint mai mari ca oricînd.

PETRE MOLDOVEANU

(Progresul-Vulcan):

1. Nivelul turului mi s-a părut satisfăcător spre bun. Fizic și tactic, au apărut multe lucruri noi, unele aplicate cu consecvență.
2. Campionatul de tineret-speranțe ar trebui reorganizat pe alte baze (n.n. pe care?!); arbitrajele ar suporta o analiză atentă și, în urma acesteia, o delegare mai lucidă, mai realistă.
3. În general, da, pentru că a) a căpătat o manieră de joc, b) a obținut rezultate după etapa a 5-a, cînd am preluat conducerea tehnică, c) a aderat conștient la un regim de viață mai sever, propice înaltei performanțe. Nu, pentru că a) a avut un început slab, cedînd 3 puncte deasupra, b) promovarea în A n-a găsit cadrul organizatoric necesar, retușurile fiind operate din mers.
4. Consider că s-au creat toate premisele calificării; propun titularizarea lui Tălnar ca virf de atac, alături de Cămătaru, în varianta 1 - 4 - 4 - 2.

PETRE LIBARDI

(Jiul Petroșani):

1. Crescut. Drept urmare, au venit la meciuri tot mai mulți spectatori.
2. —
3. Mulțumit de jocul echipei, nu și de rezultate.
4. Naționala are un nivel competițional ridicat, deși și șanse de calificare; jucători noi ar putea fi Klein, Petcu și Moise.

VIOREL MATEIANU

(F.C. Baia Mare):

1. Fizic și, parțial, tactic, nivelul a fost mai bun. În ciuda creșterilor, rămînem încă departe de cerințele internaționale.
2. Mai multă muncă, mai multă seriozitate. Mai multă disponibilitate față de nou.
3. Nu. Vina e, deopotrivă, a mea și a jucătorilor. Sper ca Baia Mare să albă, din primăvară, o altă față.
4. Avem, fără îndoială, maroi înse. Totul e să știm să le fructificăm. Klein, Terheș și alți cițiva componenți ai lotului de tineret.

CONSTANTIN CERNAIANU

(Sportul studentesc):

1. Nivelul a fost peste cel din campionatul trecut. Au sporit, în primul rînd, combativitatea și organizarea mai precisă, în ambele faze. Infuzia de jucători tineri a adus un aer proaspăt, înnoitor.
2. Respectarea cu strictețe a regulamentului, fără denaturări și, mai ales, fără favoritisme (n.n. — la ce vă referiți, tovarășe Cernăianu?!); ridicarea nivelului profesional al tuturor tehnicienilor (n.n. — cum, în ce mod?!).
3. Consider comportarea Sportului studentesc necorespunzătoare. Între cauze, aș enumera starea generală de uzură a titularilor, media de vîrstă ridicată, 29—30 de ani, scăderea atașamentului față de culorile clubului, exigența minimă manifestată față de evoluția jucătorilor, indisciplina, lipsa unui teren propriu etc.
4. Avem mari șanse; lotul actual e, după mine, puternic, problema principală este menținerea lui în formă în preajma partidelor oficiale.

CONSTANTIN TEAȘCA

(F.C.M. Galați):

1. Comparînd cu nivelul fotbalului internațional, singurul etalon valabil, rămînem încă debitorii. Dovadă, modul în care echipele noastre au părăsit competițiile europene. Spre satisfacția unanimă, reprezentativa țării a depășit nivelul campionatului.

(Continuare în pagina 28)

OLVIDIU IOANIȚOIA ■
DUMITRU GRAUR ■

Flacăra Redacția: București, Piața Scintei 1, căsuța poștală 3312, cod 71341. Telefoane: 17 60 10, 17 60 20. Interioare: Sector publiciști comentatori (Ilie Purcaru, Nicolae Cristache, Nelu Ionescu) - 2558, 2566; Secția politică-economică (Lionel Nițescu, N. Gr. Mărășanu, Ion D. Goia) - 2566; Secția cultură-cenaclu (George Arion) - 2560; Secția probleme social-cetățenești (Adrian Dohotaru) - 2566; Sector știință-sport (Ovidiu Ioanițoia, Liviu Timbus) - 2559; Secția reportaj-anchete (Mihai Pelin) - 2600; Scrisori, relații cu publicul (Mihai Stănescu, Marga Nedelea) - 2130; Sector fotoreportaj - 2528; Secretariat de redacție (Dan Birlădeanu, Ion Predoșanu) - 2123, 2563, 2072; Administrație 17 78 87 și 17 60 10 - interior 2124; secretar responsabil de redacție (Tudor OCTAVIAN - 17 60 10 interior 2550); redactor șef adjunct (Nicolae ARSENIE - 17 60 10 interior 2128); redactor șef 17 60 10 interior 2176. Tiparul executat la Combinatul Poligrafic „Casa Scintei”. Cititorii din străinătate se pot abona adresîndu-se la ILEXIM - Departamentul Export Import presă. P. O. BOX-136-137, telex: 11226, București, strada 13 Decembrie. Paginatori: Marcel Nicolae, Dan Marcu și Popa Eugen.

Redactor-șef: **ADRIAN PĂUNESCU**